

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย
กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

A COMPARATIVE STUDY OF THAI NORTHERN FOLK TALES
AND CHINESE ZHUANGZU FOLK TALES

ZHAO PENG

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
พ.ศ. 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

A COMPARATIVE STUDY OF THAI NORTHERN FOLK TALES
AND CHINESE ZHUANGZU FOLK TALES

ZHAO PENG

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตรวจสอบและอนุมัติให้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

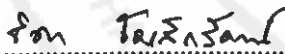
เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

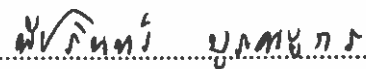
อาจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษา

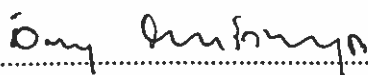
รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์
กรรมการ

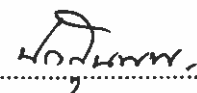
อาจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์
กรรมการ

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

รองศาสตราจารย์อิสยา จันทรวิธานุชิต
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรชัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ZHAO PENG 566025

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : นริศ วศินานนท์, ประ.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ชาติละ 50 เรื่อง รวมเป็นจำนวน 100 เรื่อง และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีผลการวิจัยดังนี้

องค์ประกอบมีความแตกต่างกัน ได้แก่ 1) แก่นเรื่อง นิทานพื้นบ้านภาคเหนือบางเรื่องมีแก่นเรื่อง คติ และข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงไม่ได้เน้นคติและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา แต่เน้นการยกย่องกลุ่มคนจนที่มีความกล้าหาญต่อสู้กับกลุ่มผู้ร่ำรวย 2) โครงเรื่องนิทานพื้นบ้านภาคเหนือเปิดเรื่องโดยให้คติและข้อคิดแล้วจึงดำเนินเรื่อง ส่วนนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงกล่าวถึงคุณลักษณะและสภาพฐานะของตัวละคร 3) ตัวละคร นิทานพื้นบ้านภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นมนุษย์ธรรมดา ส่วนนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงส่วนใหญ่เป็นตัวละครที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ 4) ฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงมีมากกว่าฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ

องค์ประกอบมีความคล้ายคลึงกัน คือ 1) แก่นเรื่อง กล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งกรรม ทำดีย่อมได้ดีและทำชั่วย่อมได้ชั่ว รวมถึงมุ่งสอนพฤติกรรม เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข 2) โครงเรื่อง การเปิดเรื่องมักจะมีคำว่า ในอดีตกาล เมื่อครั้งอดีต นานมาแล้ว จึงกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน และดำเนินเรื่องของความขัดแย้งของเรื่อง รวมถึงกล่าวถึงเหตุบังเอิญ ส่วนทั้งท้ายการปิดเรื่องชี้ให้เห็นถึงผลแห่งกรรม และสรุปคติข้อคิด 3) ตัวละคร มีทั้งตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี 4) ฉาก มีทั้งฉากในความเป็นจริงและฉากในจินตนาการ

ภาพสะท้อนสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) วิถีชีวิต การประกอบอาชีพของชนเผ่าจ้วง มีอาชีพปักผ้าแพรร ด้านการคมนาคม ยานพาหนะของไทยใช้ช้างช่วยในการทำงาน ส่วนยานพาหนะของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจะมีเกี้ยว ผู้ที่ร่ำรวยและมีฐานะจะใช้เกี้ยวในการเดินทาง 2) ค่านิยม สังคมภาคเหนือของไทยเห็นว่า การกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่มีบุญคุณต่อตนเอง ส่วนสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนมีค่านิยมกตัญญูต่อพ่อแม่อย่างเดียว หากเป็นการตอบแทนบุญคุณ สังคมชนเผ่าจ้วง ของจีนจะเรียกว่าเป็นค่านิยมการตอบแทนบุญคุณของผู้ที่มีพระคุณ 3) ความเชื่อ ภาคเหนือของไทยมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ส่วนชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนา แล้วยังนับถือเทพเจ้า ได้แก่ นับถือเจ้าแม่กวนอิม เจ้าพ่อกวนอู นางฟ้า และพญามังกร

ภาพสะท้อนสังคมที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ 1) วิถีชีวิต ชาวบ้านทั้งสองชาติล้วนประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน อาชีพนายพราน อาชีพตัดฟันหาของป่า อาชีพค้าขาย อาชีพประมง อาชีพเลี้ยงสัตว์ ด้านการคมนาคม ล้วนได้ใช้ยานพาหนะดังนี้ การเดินเท้า วัว ม้า และเรือสำเภา 2) ค่านิยม ล้วนมีค่านิยมความกตัญญูพ่อแม่ โดยอบรมสั่งสอนปรนนิบัติพ่อแม่เมื่อแก่เฒ่า 3) ความเชื่อ ในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติเป็นความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

คำสำคัญ : การศึกษาเปรียบเทียบ นิทานพื้นบ้าน ภาคเหนือของไทย ชนเผ่าจ้วงของจีน

A COMPARATIVE STUDY OF THAI NORTHERN FOLK TALES AND CHINESE ZHUANGZU FOLK TALES

ZHAO PENG 566025

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: NARIS WASINANON, Ph.D.

ABSTRACT

The purpose of this research is to analyze and compare the compositions of 50 Thai Northern and 50 Chinese Zhuangzu folk tales, 100 fables in total. This research found that the compositions of Thai Northern and Chinese Zhuangzu folk tales are both different and similar as following:

The differences of the compositions are: 1) Theme: some Thai Northern folk tales present the principle of Buddhist and its philosophy, but the Chinese Zhuangzu folk tales focus on praising the poor who are brave to fight against the villains. 2) Plot: the introduction of Thai Northern folk tales begins with the principle of Buddhist and its philosophy; on the other hand, the Chinese Zhuangzu folk tales start with characteristics and statuses of each character. 3) Characters: Most of the characters in Thai Northern folk tales are human-beings, but on the contrary in Chinese Zhuangzu folk tales are supernatural. 4) Scene: there are lots of imaginary scenes in Chinese Zhuangzu folk tales.

The similarities of the compositions are: 1) Theme: both Thai Northern and Chinese Zhuangzu folk tales present value of ethics and karma; one does good thing will get good return and one who does bad deeds will get bad return. Also, their themes teach the readers good behaviors in order that they are able to live in the society peacefully. 2) Plot: the introduction of both national folk tales mostly starts with “once upon a time, in the past, while ago, etc.”, followed by villagers’ folk lives. In addition, both Thai Northern and Chinese Zhuangzu folk tales present the conflicts of the story. Both national folk tales are about the incidental events. The conclusion part comes to moral thoughts. 3) Characters: both Thai Northern and Chinese Zhuangzu folk tales are comprised of good, bad, and supporting characters. 4) Scene: Both national folk tales have realistic and imaginary scenes in the stories.

The differences of their social reflections are: 1) Lifestyle: About the occupation, the Chinese Zhuangzu people are embroidery sewers. Regarding transportation, Thai Northern people uses elephant for traveling, but Chinese Zhuangzu people use the cart, especially the rich. 2) Value: in Thai Northern society, they pay respect to their parents, teachers, and the people whom do a good turn. But in the Chinese Zhuangzu society, they pay respect to parents only. In order to return the favor in the Chinese Zhuangzu society, it is called “the value of return the goodwill to grateful ones”. 3) Belief; the belief of Thai northern society is in line with Buddhism, such as, karma, the result of merit making, rebirth. The Chinese Zhuangzu people also believe in Buddha, and in Gods, such as Guan Yin Goddess, Guan Yu Godfather, fairies and dragons.

The similarities of their social reflections are: 1) Lifestyle; the occupations of two nations are farmers, hunters, wood gatherers, merchants, fishermen, and herdsmen. For transportation, both nation people travel by feet, cow, horse, and barque. 2) Value; the folk tales of both nations focus on the value of gratitude, both nations people teach their descendants giving the gratitude to their parents and taking care of them when they are old. 3) Belief; the belief in both national folk tales is the belief in Buddhist principle as belief on karma.

Keywords: Comparative study, Folk tales, North of Thailand, Chinese Zhuangzu

泰国北部民间故事与中国壮族民间故事的比较研究

赵鹏 566025

文学硕士学位（泰语作为第二语言交际专业）

指导老师：何福祥 博士

摘要

本文通过对泰国北部民间故事和中国壮族民间故事的结构和社会反映进行比较研究。研究范围为选取泰国北部和中国壮族发行出版的民间故事选集中的100篇寓言故事，其中，泰国北部寓言故事50篇，中国壮族寓言故事50篇。研究发现：泰国北部民间故事和中国壮族民间故事的结构和社会反映有相似点和不同点。如下：

民间故事结构方面的不同点：1) 主题：一部分泰国民间故事的主题涉及佛教的思想和启示，中国壮族民间故事没有强调佛教思想，但着重于称颂穷苦人民勇于和地主阶级斗争的主题。2) 情节：泰国北部民间故事以给予思考和启示为故事开端，然后再叙述故事。但中国壮族民间故事以描述人物的概况为故事开端。3) 人物：泰国民间故事的人物多为凡人，而中国壮族民间故事中有大量的神仙人物出现。4) 背景：中国壮族民间故事中的奇幻场景多于泰国北部民间故事的奇幻场景。

民间故事结构方面的相似点：1) 主题：两国的民间故事主题都涉及到德行的价值和因果报应的思想，即善有善报，恶有恶报。除此以外，两国民间故事的主题都志在教育人们有良好的行为规范，才能幸福的生活。2) 情节：两国民间故事常用：从前、很久很久以前、古时候、以前等词语为故事的开端，然后再叙述故事的发展。在故事的情节上，两国民间故事都叙述了故事中的矛盾。两国民间故事还描写了奇幻的场景。在故事的结尾方面：两国民间故事都叙述了人物的因果报应，给予读者思考与启示。3) 人物：两国民间故事中的人物都分为：正面人物、反面人物以及配角。4) 背景：两国民间故事的背景都有现实场景和奇幻场景。

民间故事中社会反映的不同点：1) 生活方式：职业方面，织壮锦是中国壮族人民的特有职业。交通方面，泰国北部人民用大象来帮助劳作，而中国壮族人民中的官宦和富有阶层用轿子作为出行的交通工具。2) 价值观：泰国北部人民认为孝顺的含义应当是孝顺父母、师长和自己的恩人。然而，中国壮族人民认为孝顺的含义只是孝顺父母，至于报恩，中国壮族人民则把报答恩情归为报恩的社会价值观。3) 信仰：泰国北部人民的信仰都源于佛教，中国壮族人民除了信仰佛教以外，还有笃信神灵，即：观音菩萨、关公、仙女、龙王。

民间故事中社会反映的相似点：1) 生活方式：职业方面，两国人民都从事农业、狩猎、砍柴收山货、商业、渔业、饲养家禽6种职业。交通方面，两国人民使用的交通工具有步行、牛、马、船。2) 社会价值观：两国的民间故事都叙述了社会称颂的积极价值观，即孝顺，两国人民都教育子女要孝顺父母，在父母年迈时应当尽心服侍父母。3) 信仰：两国民间故事中的信仰都反映出佛家思想，即：因果报应。

关键词：比较研究 民间故事 泰国北部 中国壮族

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความสมบูรณ์ครบถ้วน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบพระคุณอาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและกำลังใจ ผู้วิจัยจึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์ และอาจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์ คณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร สุขเกษม รองศาสตราจารย์ธิดา โมสิกรัตน์ และอาจารย์ ดร.นริศ วศินานนท์ คณะกรรมการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว สาขาภาษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ วิไล ธรรมวาจา สาขาภาษาและวัฒนธรรมไทย มหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่ให้ความห่วงใย และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบคุณ นางสาวภัครดา ทองเนียม นายภูริต พงษ์ไสว นางสาวสิริณัฐฐา เสมลับ ที่ช่วยตรวจทาน การพิมพ์วิทยานิพนธ์ และเพื่อนนักศึกษาในชั้นเรียน สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ที่เรียนร่วมกันตลอดสองปี ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในหลาย ๆ ด้าน

ZHAO PENG

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
บทคัดย่อภาษาจีน	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.6 คำนิยามศัพท์	8
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย	8
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายและความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน	10
2.1.1 ความหมายของนิทาน ตามทฤษฎีของชาวไทยและชาวจีน	10
2.1.2 การแบ่งประเภทของนิทานของนิทานพื้นบ้าน	12
2.1.3 ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน	16
2.1.4 บทบาทของนิทานพื้นบ้าน	19
2.2 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้าน	22
2.2.1 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย	22
2.2.2 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	24
2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน	25
2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากนิทาน	29
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านไทย	31
2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านจีน	34
2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบนิทาน	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
วิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	
3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย	40
3.1.1 แก่นเรื่อง	41
3.1.2 โครงเรื่อง	48
3.1.3 ตัวละคร	57
3.1.4 ฉาก	70
3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	72
3.2.1 แก่นเรื่อง	72
3.2.2 โครงเรื่อง	78
3.2.3 ตัวละคร	87
3.2.4 ฉาก	100
3.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	103
3.3.1 แก่นเรื่อง	103
3.3.2 โครงเรื่อง	105
3.3.3 ตัวละคร	106
3.3.4 ฉาก	108
บทที่ 4	
วิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	
4.1 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย	110
4.1.1 วิธีชีวิต	111
4.1.2 ค่านิยม	119
4.1.3 ความเชื่อ	125
4.2 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	130
4.2.1 วิธีชีวิต	130
4.2.2 ค่านิยม	139
4.2.3 ความเชื่อ	147

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 การเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	153
4.3.1 วิธีชีวิต	153
4.3.2 ค่านิยม	155
4.3.3 ความเชื่อ	156
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	157
5.2 อภิปรายผล	160
5.3 ข้อเสนอแนะ	162
บรรณานุกรม	164
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	169
ภาคผนวก ข รายชื่อนิทานคติภาคเหนือของไทยกับนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีน	170
ภาคผนวก ค สรุปการแบ่งนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้าน ชนเผ่าจ้วงของจีน	174
ประวัติผู้เขียน	177

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สัดส่วนแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	103
2	พฤติกรรมและอุปนิสัยของตัวละคร 3 ฝ่ายที่สะท้อนในนิทานพื้นบ้าน	107
3	สัดส่วนของประเภทตัวละครของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	108
4	ประเภทอาชีพในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	153
5	ยานพาหนะในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	153
6	ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	155

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า นิทาน เป็นคำศัพท์ภาษาบาลี แปลว่า เหตุการณ์ เรื่องเล่านิยาย และมีคำศัพท์ นิทานกลา แปลว่า การเล่าเรื่อง (แปลก สนธิรักษ. 2506 : 166) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 634) ให้นิยามคำว่า นิทาน หมายถึง เรื่องที่เล่ากันมา และยกตัวอย่างเช่น นิทานชาดก นิทานอีสป ส่วนกิ่งแก้ว อุตถากร (2519 : 12-13) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่จำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว

นิทานเป็นเรื่องเล่าที่มีมาแต่โบราณ อาจกล่าวได้ว่าเป็นจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องให้ความบันเทิงใจ วัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน (2546 : 1) ได้กล่าวถึงนิทานว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากจินตนาการอันสร้างสรรค์ของมนุษย์ มนุษย์แต่ละชาติแต่ละภาษาแต่ละเผ่าพันธุ์ต่างก็มีนิทานของตน และถ่ายทอดเรื่องราวตามความคิดและจินตนาการที่หลากหลายแตกต่างกัน นิทานจึงมีทั้งลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม การศึกษานิทานบางเรื่องหรือบางกลุ่มจึงสามารถให้เห็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเจ้าของนิทาน เช่นเดียวกับธรรมเนียม ขำนาถ (2552 : คำนำ) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ส่วนใหญ่จะเล่าเพื่อสร้างความสนุกสนานและจินตนาการ แต่ละเรื่องจะแฝงคติ แนวคิด และจริยธรรม กระตุ้นให้ผู้ฟังที่เป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ทำความเข้าใจและยอมรับนิทานที่ดีสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายสนุกสนานและไม่เกิดความเบื่อหน่าย เพราะส่วนใหญ่แล้วตัวละครในเรื่องจะประกอบไปด้วยสัตว์นานาชนิด

วันเนาว์ ยูเด็น (2547 : คำนิยม) กล่าวว่า ขึ้นชื่อว่า นิทาน ไม่ว่าจะ เป็น เทพนิยาย นิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานสุภาษิต นิทานคติธรรม ฯลฯ ไปจนถึงนิทานพื้นบ้าน ล้วนเป็นสิ่งเร้าความสนใจให้แก่ทุกคนมาตั้งแต่เด็กแล้ว กล่าวได้ว่าไม่มีใครที่ไม่เคยฟังนิทาน อ่านนิทาน หรือแม้แต่เล่านิทาน ความสนใจในนิทานนั้นไม่ได้หายไปพร้อมกับวัยเด็ก ตรงกันข้ามนิทานยังมีอิทธิพลต่อบุคคลเพิ่มขึ้นตามวัยด้วยซ้ำ นิทานจึงมิใช่มีไว้เพียงเพื่อเล่าให้เด็กฟัง เขียนให้เด็กอ่าน แต่นิทานจะใช้ในการสอน การให้แง่คิด การเตือนสติ โดยมีนิทานเป็นองค์ประกอบทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อมแง่มุมต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในนิทานจึงเป็นสารที่ลึกซึ้ง นิทานจึงเป็นของคนทุกวัย ทั้งยังเป็นถึงเครื่องมือของนักปราชญ์ราชบัณฑิตไว้แสดงทรรศนะความคิดเห็นและแทรกคำสอนคำเตือนไว้เป็นเชิงให้พิจารณาวิเคราะห์อีกด้วย นิทานทุกเรื่องนั้นล้วนแทรกคติธรรมไว้เป็นคุณสมบัติในตัวเอง เหมือนเพชรที่แทรกอยู่ในแท่งหินผู้ที่ได้รับคุณสมบัตินั้น ๆ จากนิทานย่อมขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของตนเองเช่นกัน นิทานของโลกจึงเป็นนิทานที่ยิ่งใหญ่ เป็นสมบัติสากลไม่เฉพาะของชาติใดชาติหนึ่งด้วยซ้ำไป

นอกจากนิทานจะมีคำสอนที่ให้แก่คิดและเตือนสติให้ผู้อ่านแล้ว ยังมีคุณค่าอีกมากมาย ในหนังสือนิทานพื้นบ้าน วิเชียร เกษประทุม (ม.ป.ป. : 9-10) กล่าวว่า นิทานให้ความสนุกสนาน

เพลิตเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย การเล่านิทานของไทย อาจจะเล่าสู่กันฟังในครอบครัว นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมในอดีตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรืออ่านนิทานได้รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างแท้จริง นิทานเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ช่วยให้เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไรมิใช่เป็นสิ่งที่มีความหมาย

ผจงวาด กมลเสวีรัตน์ และคณะ (2545 : คำนำ) ได้กล่าวว่า นิทานและตำนานจัดว่าเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านถ่ายทอดสืบต่อกันด้วยการพูด บอกเล่าให้ฟังกันมาตั้งแต่โบราณ หรือบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งนอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานเพลิตเพลินแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ของพื้นที่บ้านแห่งนั้น จึงสมควรที่จะอนุรักษ์และสืบสานต่อไป เพื่อป้องกันไม่ให้เสื่อมสลาย หรือสูญหายไปในที่สุด ดังนั้น นิทานจึงถือเป็นสิ่งล้ำค่า ผู้อ่านเมื่อได้อ่านนิทานแล้วนอกจากได้ผ่อนคลายอารมณ์ ยังได้เข้าใจถึงสภาพสังคมในหลากหลายด้าน

นิทานพื้นบ้านเป็นนิทานประเภทหนึ่งและมีเอกลักษณ์ของตนเอง ในหนังสือคติชนวิทยา สุนันท์ อุดมเวช (2524 : 22) กล่าวว่านิทานพื้นบ้านมักจะเป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาจนไม่ทราบที่มาของเรื่องเล่านั้นได้ แต่ไม่ว่านิทานพื้นบ้านจะมีที่มาอย่างไร ต่างก็มีจุดประสงค์อย่างเดียวกันคือเป็นเครื่องให้ความรื่นเริงบันเทิงใจแก่มนุษย์ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้นิทานยังเป็นเครื่องมือในการช่วยอบรมสั่งสอนให้คนประพฤติดีด้วยมีคติสอนใจแทรกอยู่ด้วย เหตุนี้นิทานจึงสืบเนื่องมาแต่ศาสนาซึ่งมีอิทธิพลเหนือจิตใจมนุษย์ และเป็นต้นเหตุให้มีนิทานเกิดขึ้นมากมาย

ชนิษฐา จิตชินะกุล (2545 : 142-143) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านเป็นจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรับใช้ตนเองทางด้านจิตใจโดยใช้ความคิดและสติปัญญาผูกนิทานเรื่องเล่าต่าง ๆ ขึ้นเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจ บางครั้งก็เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือช่วยคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์สงสัยได้ ทำให้มนุษย์เข้าใจและยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นการศึกษานิทานพื้นบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เข้าใจกลุ่มชนและสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งพอจะสรุปความสำคัญของนิทานพื้นบ้านดังนี้ นิทานพื้นบ้านได้ให้ความบันเทิงสนุกสนานแก่กลุ่มชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่ยังไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างอื่น นิทานจะทำหน้าที่ให้ความบันเทิงอย่างเต็มที่กับคนทุกเพศทุกวัย เพราะเรื่องราวที่ปรากฏในนิทาน ความเร้นลับมหัศจรรย์ ได้นำมนุษย์ไปสู่แห่งโลกจินตนาการและความเพ้อฝันที่สนุกสนาน นิทานพื้นบ้านได้เป็นแหล่งรวมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนความเชื่อของคนในสังคม เพราะนิทานได้แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ

โดยจะแทรกไว้ในเนื้อเรื่องซึ่งช่วยสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นิทานพื้นบ้านได้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมจริยธรรม เพราะเนื้อเรื่องในเนื้อหาในนิทานจะสอดแทรกคติธรรม ปรัชญา ค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้โดยนิทานจะเป็นอุทาหรณ์ในการแสดงออกถึงการทำความดี ความชั่ว เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม นิทานพื้นบ้านได้เป็นสายใยแห่งความรัก ความผูกพันของคนในครอบครัวและสังคม เพราะการเล่านิทานสู่กันฟังย่อมทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน สร้างความผูกพันที่ดีต่อกัน สมาชิกภายในครอบครัวมีความรักความอบอุ่นได้ใกล้ชิดกัน เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นิทานพื้นบ้านได้เป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีไทยหลายเรื่องด้วยกัน เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน เงาะป่า คาวี เป็นต้น นิทานพื้นบ้านได้เป็นเครื่องมือในการระบายความคับข้องใจที่เกิดขึ้นให้แก่สังคมไทยไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจหรือทางครอบครัว หรือแม้กระทั่งบุคคลที่สังคมให้ความเคารพแต่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เนื้อหาในนิทานมีการล้อเลียนเสียดสีเรื่องเหล่านั้นอย่างตลกขบขัน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ได้อีกแนวทางหนึ่ง นิทานพื้นบ้านได้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ความคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งนิทานประเภทอธิบายและนิทานประจำท้องถิ่น เพราะเนื้อหาในนิทานจะเป็นคำตอบที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ที่มาของตำบลบางชั้นหมาก เหตุที่ราหูอมจันทร์ เป็นต้น นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องบอกความปรารถนาและความต้องการในชีวิตของมนุษย์เพราะนิทานบางเรื่องได้ให้ตัวละครขอพรจากสิ่งวิเศษตามที่ต้องการ ตลอดจนมีอิทธิฤทธิ์มหัศจรรย์ต่าง ๆ เกิดขึ้นกับตัวละครในนิทาน ซึ่งพรที่ขอหรือความมหัศจรรย์เกิดขึ้นก็มักจะเป็นความปรารถนาที่มนุษย์ต้องการ ดังนั้น การอ่านนิทานพื้นบ้านนอกจากเข้าใจสภาพสังคมแล้ว ยังได้ข้อคิดและคติจากนิทานพื้นบ้าน เพราะนิทานพื้นบ้านมักจะสอนให้ผู้อ่านเป็นคนดี ผู้อ่านจึงสามารถนำข้อคิดและคตินั้นไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำของตนเองได้

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545 : 133-197) ได้แบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านไทย ออกตามลักษณะเนื้อหาและรูปแบบ โดยแบ่งออกเป็น 11 ประเภท ดังนี้ 1) เทวปกรณ หรือเทพปกรณัม (myth) 2) นิทานศาสนา (religious tale) 3) นิทานคติ (fable) 4) นิทานมหัศจรรย์ หรือเทพนิยาย (fairy tale) 5) นิทานชีวิต (novella) 6) นิทานประจำถิ่น (sage) 7) นิทานอธิบายเหตุ (explanatory tale) 8) นิทานเรื่องสัตว์ (animal tale) 9) นิทานเรื่องผี (ghost stories) 10) มุขตลก (jest) 11) นิทานเข้าแบบ (formular tale) นิทานคติเป็นประเภทหนึ่งของนิทานพื้นบ้าน สำหรับคติ หมายถึงแนวทางหรือแบบอย่าง นิทานคติเป็นเรื่องขนาดไม่ยาวนักการดำเนินเรื่อง ไม่ซับซ้อน ตัวละครอาจเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ เรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีตัวละครประมาณ 2-4 ตัว แนวคิดที่ปรากฏในนิทานคือคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งการประกอบกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีที่นำผลดีมาให้มักได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ ความเมตตากรุณา ความเคารพเชื่อฟัง ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ส่วนกรรมชั่วที่นำผลชั่วมาให้ ก็คือการทำที่ตรงกันข้าม ได้แก่ ความไม่กตัญญูรู้คุณ ความใจร้ายโหดเหี้ยม ความดื้อรั้น ความทุจริตคดโกง ความทรยศ ฯลฯ

ประเทศไทยและประเทศจีนตั้งอยู่ในทวีปเอเชียเหมือนกันมีความสัมพันธ์ที่ติดกันจึงมักกล่าวกันว่า ประเทศไทยกับประเทศจีนเป็นพี่น้องกัน มีมิตรภาพที่ลึกซึ้งและยาวนาน Ma Yuan (2554 : 4) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยกับประเทศจีนมีความผูกพันและติดต่อกันมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (จักรพรรดิฮั่นอู่ตี้) ของจีน มีบันทึกประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชนชาติไทยจากการอพยพของชาวจีนในช่วงสงครามสมัยราชวงศ์หยวนและในช่วงต้นราชวงศ์หมิง และนับจากนั้นมาก็ได้มีการติดต่อการค้าขายกันมาโดยตลอดและมีชาวจีนจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทย โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกและสงครามกลางเมืองของจีนในทศวรรษที่จากมณฑลทางใต้ของจีนหลบหนีภัยสงครามและความอดอยากเข้ามาสร้างชีวิตใหม่ใน 1930-1950 มีชาวจีนจำนวนมากในประเทศไทย จึงได้นำเอาวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมจีนเข้ามาประเทศไทย

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ภาคเหนือของไทยกับเขตของกลุ่มชนเผ่าจ้วงตั้งอยู่ในดินแดนที่ใกล้ชิดกัน และมีภาษา ประเพณี วัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน ศรีศักร วัลลิโภดม (2536 : 18) กล่าวได้ว่า นักวิชาการไทยเรียกชาวจ้วงเป็น “พี่น้องชนชาติไทยที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาชนชาติไทยทั้งหลายที่อยู่นอกดินแดนประเทศไทย” แม้จะยอมรับว่าจ้วงเป็นจีน เพราะอยู่ในประเทศจีน และรับวัฒนธรรมหลายอย่างของจีน แต่ก็ยังไม่เชื่อว่า “ในสำนึกชาวจ้วงก็ยังมีความเป็นคนไทยที่ยังสามารถรักษาความเป็นคนไทยไว้ได้อย่างไม่สูญสลาย” หลักฐานที่ใช้พิสูจน์ “ความเป็นไทย” ดังกล่าวคือ ภาษาและระบบความเชื่อในเรื่องผี และประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินสืบต่อกันมา

ทองแถม นาถจำนง (2532 : 28) ได้กล่าวว่า นักวิชาการไทย และนักวิชาการตะวันตกส่วนมากเวลากล่าวถึง “คนไท” มักจะหมายถึง กลุ่มคนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาต่าง ๆ ในตระกูลภาษาไท เช่น ไทย ไทโยว ไทลื้อ ไทใหญ่ และลาว เป็นต้น ในขณะที่นักวิชาการจีนจะเรียกเป็น กลุ่มภาษาจ้วง-ไต ซึ่งอยู่ในกลุ่มใหญ่คือ จ้วง-ต้ง อันเป็นภาษาของชาติไต จ้วง ปู้อี้ หรือผู้ยัย ตัง สุย มู่เหล่า เหมาหนาน และหลี่ เป็นกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ทางใต้ ตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันตกเฉียงใต้ของจีน การจัดกลุ่มภาษาดังกล่าวคงจะให้ความสำคัญกับจำนวนประชากรที่มีอยู่และความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับอำนาจส่วนกลาง ทั้งนี้เพราะจ้วงเป็นชนชาติส่วนน้อยที่มีประชากรมากที่สุดในบรรดาชนชาติส่วนน้อยของจีน ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตมณฑลปกครองตนเองชนชาติจ้วงกวางสี และจังหวัดปกครองตนเองเหวินชาน มณฑลยูนนาน นอกจากนี้กระจายอยู่ในมณฑลกวางตุ้ง กุ้ยโจว (ไกวเจา) หูหนาน และเสฉวน

รัตนพร เศรษฐกุล (2536 : คำนำ) กล่าวว่า นักวิชาการจีนที่ศึกษาภาษาของชาวจ้วง พบว่า ในจำนวนคำศัพท์ที่ใช้เป็นประจำประมาณ 2000 คำของชาวจ้วง มีคำไทยอยู่ 500 คำ เท่ากับ 1 ใน 4 ของจำนวนคำเปรียบเทียบ ทางด้านประเพณีวัฒนธรรมก็พบว่ามีความคล้ายคลึงกันอยู่มาก การศึกษาเกี่ยวกับชาวจ้วง โดยนักวิชาการไทยนั้นยังมีจำกัด ส่วนมากจะเน้นทางด้านภาษาศาสตร์ ยังขาดการศึกษาวิจัยอย่างลึกซึ้ง ทางด้านระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเชิงเปรียบเทียบชาวจ้วงกับไทย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมาก ทำให้ได้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และเข้าใจพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมของชนชาติไท

ศิราพร ณ ถลาง (2545 : 43) กล่าวว่า โดยวัฒนธรรมชาวจ้วงคงเป็นจีนปนไทย เพราะหลีกเลี่ยงอารยธรรมจีนไม่ได้ แต่ในวิถีชีวิตก็ยังคงความเป็นไทย ในแง่มุมที่น่าสนใจคือพูดภาษาตระกูลไต มีความเชื่อเรื่องผี กินหมากพลู ทำนา มีพิธีขอฝน พิธีทำขวัญนาทำขวัญควาย ใช้ควายไถนา ทอผ้า เช่นเดียวกันคนไทกลุ่มอื่น ๆ คนไทชอบพูดคำคล้องจอง ชาวจ้วงก็พูดว่า “กินข้าวคิดถึงนา กินปลาคิดถึงน้ำ” หรือ “รักต้นข้าวต้องหมั่นลงนา รักเมียต้องขยันเยี่ยงม่าย” นอกจากนั้น พูดถึงนิทานจ้วง ซึ่งมีเรื่องกล่าวถึงปู่โล่โล่ที่สอนให้ชาวจ้วงทำนาและเมื่อครั้งที่น้ำท่วมโลก มนุษย์อาศัยน้ำเต้าหลบภัย ซึ่งอนุภาคเรื่องมนุษย์อยู่ในน้ำเต้าก็มีพบในพงศาวดารล้านช้างของลาวและพงศาวดารเมืองแฉ่งของไทยตา ดังนั้น จะเห็นได้ว่า นิทานไทยกับนิทานจ้วงมีลักษณะความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษานิทานในสังคมหนึ่ง ๆ ถูกลักษณะได้ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของสังคมนั้น นิทานคติเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง และนิทานคติสามารถช่วยสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมในอดีตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรืออ่านนิทานได้ รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างแท้จริง

วิถีชีวิตของชาวไทยได้รับอิทธิพลของชาวจีนที่อพยพจากประเทศจีน ทำให้วิถีชีวิตของชาวไทยและชาวจีนมีลักษณะใกล้เคียงกัน ประเทศไทยและประเทศจีนมีวัฒนธรรมสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน อีกทั้งมีนิทานพื้นบ้านหลาย ๆ อย่างที่น่าสนใจ โดยเฉพาะภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่อยู่ด้านบนสุดของประเทศไทย นิตยา เหล่าไพบุลย์พิพัฒน์ (2549) กล่าวว่า จังหวัดในภาคเหนือประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงใหม่ เชียงราย ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา แพร่ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ส่วนชนเผ่าจ้วงของประเทศจีน ประชากรอาศัยที่เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี มณฑลยูนนาน มณฑลกว่างตงและมณฑลกุ้ยโจว

ภาคเหนือของประเทศไทยกับดินแดนที่ตั้งชนเผ่าจ้วงในประเทศจีนเป็นดินแดนใกล้เคียงกัน และมีภาษา และวัฒนธรรมที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งสองแห่งล้วนมีนิทานคติของตน ซึ่งควรค่าต่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะร่วมและต่าง ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนและกำลังศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจศึกษางานวิจัยหัวข้อ “การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน” โดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงวิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของชาวไทยและชาวจ้วงที่มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
2. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

1. องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกัน ได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และฉากของนิทานพื้นบ้าน
2. เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านสะท้อนภาพสังคมไทยและจีนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อ แต่ก็มี ความคล้ายคลึงและความแตกต่างตามสภาพสังคมของแต่ละชาติ

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ก็คือ

1.4.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน

วิล มาศจรัส (2551 : 49-52) ได้อธิบายองค์ประกอบของนิทานที่ขาดไม่ได้ดังต่อไปนี้

- 1) คำโครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องที่จะเขียนว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น
- 2) ตัวละคร ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง
- 3) ฉาก หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวละคร ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ
- 4) แก่นเรื่องหรือแนวคิด หมายถึง สารัตถะที่ใช้เป็นหลักในการเขียนเรื่อง เช่น ความรัก ฯลฯ
- 5) ทรรศนะ หมายถึง มุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้มี ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนออกมาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในนิทานนั้น
- 6) ท่วงทำนองการเขียน หมายถึง ลีลาการใช้สำนวนภาษาที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดที่นักเขียนแสดงออกให้ปรากฏถึงการใช้นามของตนเอง ในท่วงทำนองที่แตกต่างตามความถนัดของแต่ละคน
- 7) บทสนทนา หมายถึง คำพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่องที่สนทนาโต้เถียงหรือขัดแย้ง
- 8) การเปิดเรื่อง หมายถึง การเริ่มต้นในฉากแรกของนิทานที่ผู้เขียนเริ่มเรื่องให้น่าสนใจ ซึ่งในนิทานส่วนมากมักจะเริ่มเปิดเรื่องด้วยควรวุฒว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นต้น
- 9) การดำเนินเรื่อง หมายถึง การกำหนดบทบาทให้ตัวละครแสดงบทบาทของตนออกมา เพื่อสื่อสารเรื่องราวให้ผู้อ่านทราบว่า นิทานเรื่องนี้มีเนื้อหาเป็นอย่างไร
- 10) การปิดเรื่อง หมายถึง การจบเรื่อง ซึ่งเป็นตอนสูงสุดของเรื่องให้ประทับใจ ซึ่งการจบเรื่องอาจจะเป็นการคลี่คลายปมปัญหา ซึ่งอาจจะจบอย่างมีความสุข หรือจบแบบโศกเศร้า หรือสนุกสนานเฮฮาก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง

1.4.2 ภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม

ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม คือ สภาพความเป็นอยู่ของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมจากการนำเสนอของผู้เขียน ทั้งด้านความเป็นอยู่ ประเพณีธรรมเนียม วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม เพราะที่ผู้เขียนเป็นคนอยู่ในสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านประเพณีธรรมเนียม วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น ผู้เขียนได้นำประสบการณ์ชีวิตเหล่านั้นไปสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมขึ้น โดยแทรกในวรรณกรรม ทำให้วรรณกรรมที่เขาสร้างสรรค์มีลักษณะทำนองการเขียนเฉพาะของตัวเอง แตกต่างจากวรรณกรรมของนักเขียนคนอื่น

วิเชียร เกษประทุม (ม.ป.ป : 10) อธิบายว่า นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมในอดีตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรืออ่านนิทานได้รู้จักสังเกตวิเคราะห์นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างแท้จริง นิทานจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่ช่วยให้เห็นตนเองและสังคมได้อย่างชัดเจน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษานิทานคติจากนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยและนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่ตีพิมพ์เผยแพร่จำนวน 7 เล่ม มีนิทานอย่างละ 50 เรื่อง รวมเป็นจำนวน 100 เรื่อง คัดเลือกนิทานคติตามหลักเกณฑ์การแบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านของประคอง นิมมานเหมินท์ (2545 : 197) ที่กล่าวว่า นิทานคติเป็นเรื่องขนาดไม่ยาวนักการดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน ตัวละครอาจเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ เรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีตัวละครประมาณ 2-4 ตัว แนวคิดที่ปรากฏในนิทานคือคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งการประกอบกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีที่นำผลดีมาให้มักได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ ความเมตตากรุณา ความเคารพเชื่อฟัง ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ส่วนกรรมชั่วที่นำผลชั่วมาให้ ก็คือการกระทำที่ตรงกันข้าม ได้แก่ ความไม่กตัญญูรู้คุณ ความใจร้ายโหดเหี้ยม ความดื้อรั้น ความทุจริตคดโกง ความทรยศ ฯลฯ นิทานคติที่ศึกษามีดังนี้

1. รวมนิทานพื้นบ้านประจำภาคเหนือ โดย เอกรัตน์ อุดมพร มีนิทานคติจำนวน 23 เรื่อง
2. นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ โดย กฤษกร เพชรนอก มีนิทานคติจำนวน 5 เรื่อง
3. เรื่องเล่าจากคุณปู่ภาคเหนือ โดย อานนท์ อาทิตย์อุทัย มีนิทานคติจำนวน 6 เรื่อง
4. เรื่องเล่าพื้นบ้านนิทานพื้นถิ่นภาคเหนือ โดย นิตยา เหล่าไพบุลย์พิพัฒน์ มีนิทานคติจำนวน 1 เรื่อง
5. นิทานชาวบ้านภาคเหนือ โดย เตชินี ชวลิต มีนิทานคติจำนวน 15 เรื่อง
6. 中国故事集成·广西卷 (รวมนิทานพื้นบ้านจีน • ฉบับกว้างซี) มีนิทานคติจำนวน 34 เรื่อง
7. 壮族民间故事选 (สรรพนิพนธ์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง) มีนิทานคติจำนวน 16 เรื่อง

1.6 คำนิยามศัพท์

1. นิทานคติ หมายถึง เป็นเรื่องขนาดไม่ยาวนัก การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน ตัวละครอาจเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้ เรื่องหนึ่ง ๆ อาจมีตัวละครประมาณ 2-4 ตัว แนวคิดที่ปรากฏในนิทานคือคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งการประกอบกรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดีที่นำผลดีมาให้มักได้แก่ ความกตัญญู รู้คุณ ความเมตตา กรุณา ความเคารพเชื่อฟัง ความซื่อสัตย์ ฯลฯ ส่วนกรรมชั่วที่นำผลชั่วมาให้ ก็คือ การกระทำที่ตรงกันข้าม ได้แก่ ความไม่กตัญญูรู้คุณ ความใจร้าย โหดเหี้ยม ความดื้อรั้น ความทุจริต คดโกง ความทรยศ ฯลฯ

2. นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องราวที่เป็นจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรับใช้ตนเองทางด้านจิตใจโดยใช้ความคิดและสติปัญญา ผูกนิทานเรื่องเล่าต่าง ๆ ขึ้นเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจ

3. องค์ประกอบ หมายถึง ส่วนประกอบของเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้าน ได้แก่ คำโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก แก่นเรื่อง ทรศนะ ท่วงทำนองการเขียน บทสนทนา

4. ภาพสะท้อน หมายถึง สภาพของสังคมที่ถ่ายทอดไว้ในนิทาน เช่น เหตุการณ์ทางการเมือง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นต้น

5. นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย หมายถึง นิทานคติของคนไทยซึ่งอาศัยอยู่ในภูมิภาคที่อยู่ด้านบนสุดของประเทศไทย จังหวัดในภาคเหนือ แบ่งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประเพณี สังคม วัฒนธรรมและภาษา ประกอบด้วย 17 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงใหม่ เชียงราย ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา แพร่ พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

6. นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน หมายถึง นิทานคติของกลุ่มชนชาติจ้วงที่อาศัยที่เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี มณฑลยูนนาน มณฑลกว่างตุ้ง และมณฑลกุ้ยโจวของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประชากรของชนเผ่าจ้วงในปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) มี 14,154,194 คน

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมของนิทาน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษานิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

3. ศึกษาและคัดเลือกนิทานคติจากนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจากหนังสือนิทานพื้นบ้านที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทยและประเทศจีน แล้ววางเค้าโครงวิเคราะห์การวิจัย และดำเนินการวิจัยตามเค้าโครงที่วางไว้

4. ศึกษานิทานคติภาคเหนือของไทยกับนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีน ในการวิเคราะห์ข้อมูลนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแปลเนื้อเรื่องโดยใช้วิธีการแปลเอาความหมาย โดยผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบการแปลเนื้อเรื่อง

5. วิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
6. วิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
7. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจลักษณะความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันขององค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
2. ทำให้เข้าใจลักษณะความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่ถ่ายทอดในนิทานพื้นบ้าน
3. ทำให้เห็นถึงคุณค่าและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามเค้าโครงต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน
 - 2.1.1 ความหมายของนิทานพื้นบ้าน ตามทรรศนะของชาวไทยและชาวจีน
 - 2.1.2 การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน
 - 2.1.3 ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน
 - 2.1.4 บทบาทของนิทานพื้นบ้าน
- 2.2 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้าน
 - 2.2.1 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย
 - 2.2.2 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน
- 2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากนิทาน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านไทย
 - 2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านจีน
 - 2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบนิทาน

2.1 ความหมายและความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

2.1.1 ความหมายของนิทาน ตามทรรศนะของชาวไทยและชาวจีน

1) ความหมายของนิทานพื้นบ้าน ตามทัศนะของชาวไทย

คำว่า “นิทาน” ได้ความหมายว่า นิทาน น. เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. 2556 : 634)

นภลัย สุวรรณธาดา (2546 : 14) กล่าวว่า นิทาน (Tales) ได้แก่เรื่องเล่าที่ประดิษฐ์ขึ้น โดยมีได้ตั้งใจจะให้ผู้ฟังเข้าใจว่าได้เกิดขึ้นจริง

สุมาลย์ พงษ์ไพบูลย์ (2542 : 7) กล่าวว่า นิทานเป็นคำศัพท์ภาษาบาลี หมายถึง คำเล่าเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประเภทใด แต่อยู่ที่ลักษณะการเล่าที่เป็นกันเอง แม้จะเป็นข้อเขียนก็มีลักษณะคล้ายกับการเล่าที่เป็นวาจา โดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาปากในการเล่า

กิ่งแก้ว อรรถากร (2519 : 12-13) กล่าวว่า นิทาน มีความหมายว่า เป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่จำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว

กุหลาบ มลลิกะมาส (2517 : 99-100) กล่าวถึง “นิทาน” ไว้ในหนังสือคติชาวบ้านว่า นิทานเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เพื่อความสนุกสนานเบิกบานใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อเสริมศรัทธาในศาสนา เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นคติเตือนใจ ช่วยอบรม บ่มนิสัย ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เนื้อเรื่องของนิทานเป็นเรื่องนานาชนิด อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย ความรัก ความโกรธ เกลียด ริษยา อาฆาต ตลกขบขัน หรือเรื่อง แปลกประหลาดพิศดารธรรมดา ตัวละครในเรื่องก็มีลักษณะต่าง ๆ กัน อาจเป็นคน สัตว์ เจ้าหญิง เจ้าชาย อมนุษย์ แม่มด นางฟ้า แต่ให้มีความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมต่าง ๆ เหมือนคนทั่วไปหรืออาจจะ เหมือนที่เราอยากจะเป็น เมื่อนิทานตกไปอยู่ในท้องถิ่นใดก็มักมีการปรับเนื้อเรื่องให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ของท้องถิ่นนั้น นิทานในแต่ละท้องถิ่นจึงมีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน คือ สภาพความเป็นมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึกรัก เกลียด ความโง่ ฉลาด ขบขัน อาฆาตแค้น หรือทุกข์ สุข ส่วนรายละเอียดจะ แตกต่างไปบ้างตามสภาพแวดล้อมและอิทธิพลของวัฒนธรรมความเชื่อของ แต่ละท้องถิ่น

2) ความหมายของนิทานพื้นบ้าน ตามทรรศนะของชาวจีน

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องจริงหรือถูกแต่งขึ้นมาและใช้มาบรรยายเรื่องราว นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องราวที่เชื่อมโยงกันและมีแรงจูงใจต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะนิทานสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ ชาบซึ้ง (หมินเจียนกุ่สือ “民间故事”. 2014 : ออนไลน์)

นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณคดีประเภทหนึ่ง เผยแพร่โดยปากเปล่าและเป็นเนื้อหาที่ถูก แต่งขึ้นมา (หมินเจียนกุ่สือ “民间故事”. 2014 : ออนไลน์)

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวในอดีตของท้องถิ่น (เจิง หลิน “曾林”. 2012 : 285)

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวของชีวิตประจำวันและเป็นบทประพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง อุปนิสัยของตัวละคร และสาระสำคัญของบทประพันธ์ (ฮันอวีต้าฉือเตียน “汉语大词典”. 1990 : 432)

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวของชีวิตประจำวันและบทประพันธ์เล่าเรื่องที่เชื่อมสัมพันธ์ มูลเหตุและผล นิทานเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับตัวละคร ตัวละครกับสิ่งแวดล้อม นิทานสามารถแสดงถึงอุปนิสัยของตัวละคร และเปิดให้เห็นสาระสำคัญของบทประพันธ์ (เหลยกวงจ้าว “雷光照”. 1984 :180)

สรุปได้ว่า ในทรรศนะของชาวไทยและชาวจีนนิทานพื้นบ้าน คือ เรื่องเล่าที่มนุษย์ ผูกเรื่องขึ้นด้วยภูมิปัญญา โดยส่วนใหญ่จะถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ เนื้อเรื่องมีหลากหลายและใช้เล่า เพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ กัน ตามโอกาสและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น

2.1.2 การแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้าน

นักคติชนวิทยาได้รวมนิทานพื้นบ้านและจัดแบ่งประเภทของนิทานเพื่อประโยชน์ในการศึกษา ซึ่งในการแบ่งประเภทของนิทานพื้นบ้านดังนี้

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545 : 7-25) ได้แบ่งประเภทนิทาน ดังนี้

1) นิทานมหัศจรรย์

นิทานมหัศจรรย์ เป็นชื่อที่ผู้เขียนคิดขึ้นเพื่อใช้หมายถึงนิทานพื้นบ้านประเภทหนึ่ง นิทานพื้นบ้านประเภทนี้แต่เดิมเรียกว่าเทพนิยาย ซึ่งเป็นคำแปลจากภาษาอังกฤษว่า แฟร์รี่เทล (fairy tale) เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า เทพนิยาย หรือ fairy tale ตามรูปศัพท์ทำให้เข้าใจว่าเป็นนิทานเกี่ยวกับเทวดานางฟ้า ซึ่งที่จริงแล้วนิทานหลายเรื่องจัดว่าเป็น แฟร์รี่เทล ไม่มีเทวดานางฟ้า แต่ที่น่าสังเกตก็คือนิทานพื้นบ้านประเภทนี้ทุกเรื่องมีเรื่องราวของอิทธิปาฏิหาริย์ และความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติ จนกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของนิทานประเภทนี้ บางทีจึงมีผู้เรียกนิทานประเภทนี้ว่า wonder tale ในที่นี้จึงจะเรียกนิทานประเภทนี้ว่า นิทานมหัศจรรย์

2) นิทานชีวิตหรือนิยายชีวิต

นิทานประเภทนี้ในภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า novella มีลักษณะคล้ายคลึงกับนิทานประเภทแรกตรงที่มีขนาดค่อนข้างยาวมีหลายอนุภาคหรือหลายตอน ที่ต่างกันก็คือ นิทานชีวิตดำเนินเรื่องอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง มีการบ่งสถานที่ที่เกิดเรื่องและชื่อตัวละครชัดเจน นักวิชาการบางคนจึงจัดนิทานประเภทนี้เป็นนิยาย และเรียกว่า นิยายชีวิต ในนิทานชีวิตบางเรื่องอาจกล่าวถึงอิทธิปาฏิหาริย์หรือความมหัศจรรย์ แต่ก็มีลักษณะที่ผู้อ่านผู้ฟังเชื่อว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าอิทธิปาฏิหาริย์ที่ปรากฏในนิทานมหัศจรรย์ ชาวบ้านที่เล่าเรื่องประเภทนี้ มักเชื่อว่าเป็นเรื่องที่เคยเกิดขึ้นจริง

3) นิทานวีรบุรุษ

นิทานวีรบุรุษนี้ ภาษาอังกฤษเรียกว่า hero tale เป็นนิทานที่มีขนาดค่อนข้างยาวประกอบด้วยหลายอนุภาคหลายตอน อาจอยู่ในโลกแห่งจินตนาการหรือโลกที่ดูเหมือนจะเป็นจริง แม้วานิทานมหัศจรรย์และนิทานชีวิตมีพระเอกที่มีลักษณะเป็นวีรบุรุษ แต่ต่างกับนิทานวีรบุรุษตรงที่นิทานวีรบุรุษเป็นนิทานชุดเล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษคนเดียวหลายครั้งหลายหน และมักเล่าถึงการผจญภัยของวีรบุรุษที่มีความสามารถเหนือมนุษย์

4) นิทานประจําถิ่นหรือนิยายประจําถิ่น

นิทานประเภทนี้ ภาษาเยอรมันใช้ว่า sage ภาษาอังกฤษใช้หลายคำ คือ local tradition local legend และ migratory legend ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า tradition populaire โดยทั่วไปนิยมเรียกนิทานประเภทนี้ว่า sage ตามภาษาเยอรมัน ในภาษาไทยอาจจัดเป็นตำนานประเภทหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของบุคคลและสถานที่ในท้องถิ่น

นิทานประจำถิ่นเป็นเรื่องเล่าที่มีขนาดความยาวไม่แน่นอน บางเรื่องก็สั้น บางเรื่องก็ยาว บางเรื่องอาจมีอนุภาคที่สำคัญเพียงอนุภาคเดียว มักเป็นเรื่องแปลกพิสดารซึ่งเชื่อว่าเคยเกิดขึ้นจริง ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง บ่งบอกชื่อตัวละครและสถานที่ไว้ชัดเจน อาจเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง หรือบุคคลสำคัญของท้องถิ่น ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ เทวดา สัตว์ หรือผีนางไม้

5) นิทานอธิบายเหตุ

นิทานอธิบายเหตุนี้ ภาษาอังกฤษใช้ว่า explanatory หรือ etiological tale บางทีก็ใช้ศัพท์ภาษาเยอรมันว่า Natursage และภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า pourquoi story เป็นเรื่องที่อธิบายถึงกำเนิดหรือความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ อาจอธิบายถึงกำเนิดของสัตว์บางชนิด สาเหตุที่สัตว์บางชนิดมีรูปร่างลักษณะต่าง ๆ กำเนิดของต้นไม้หรือดอกไม้บางชนิด ความเป็นมาของดวงดาว บางดวงหรือบางกลุ่ม เป็นต้น ในภาษาไทยอาจถือว่าเป็นตำนานประเภทหนึ่ง เพราะอธิบายความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ

นิทานประเภทนี้มักจะสั้นและเล่าอย่างตรงไปตรงมา เพื่อตอบคำถามว่าทำไมสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงมีลักษณะเช่นนั้น เช่น อธิบายว่าเหตุใดจระเข้จึงไม่มีลิ้น เหตุใดนกบางชนิดจึงพูดได้ เป็นต้น

6) ตำนานปรัมปรา

ตำนานปรัมปรา บางทีก็เรียกว่า เทวปกรณัม หรือ เทพปกรณัม ภาษาอังกฤษใช้ว่า myth เป็นเรื่องอธิบายถึงกำเนิดของจักรวาล โครงสร้างและระบบของจักรวาล มนุษย์ สัตว์ ปรากรูการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ลมฝน กลางวันกลางคืน ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า สุริยุคธาและจันทรคราส ความเป็นมาของชนชั้นผู้นำ ลำดับชั้นและบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ตลอดจนประเพณีพิธีกรรมและการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นเมื่อไร เพราะเหตุใด

7) นิทานสัตว์

นิทานสัตว์ ภาษาอังกฤษใช้ว่า animal tale เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวเอก นิทานสัตว์โดยทั่วไปมักแสดงให้เห็นความฉลาดของสัตว์ชนิดหนึ่งและความโง่เขลาของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่เป็นตัวเอกมีลักษณะเป็นตัวโกง (trickster) เทียวกลั่นแกล้งเอาเปรียบคนหรือสัตว์อื่น ซึ่งบางทีก็ได้รับความเดือดร้อนตอบแทนบ้างเหมือนกัน เรื่องทำนองนี้บางเรื่องมีหลายอนุภาคหลายตอน ความน่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ความขบขันจากการหลอกลวงหรือการตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากที่ไม่น่าเป็นไปได้ของสัตว์ อันเนื่องมาจากความโง่ของมัน

8) มุขตลก

นิทานที่เรียกว่า มุขตลก ในภาษาอังกฤษใช้หลายคำ ได้แก่ jest, humourous anecdote, merry tale, numskull tale ภาษาเยอรมันใช้ schwank มักมีขนาดสั้น โครงเรื่องไม่ซับซ้อน มีเพียงอนุภาคเดียว ตัวละครอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ความไม่น่าเป็นไปได้ต่าง ๆ

สถิติ ทอมป์สัน ได้ประมวลแนวคิดของเรื่องที่เป็นมุขตลกกว่ามี 16 แบบ คือ 1) ความฉลาด 2) ความโง่ 3) การชนะการแข่งขันด้วยกลลวง 4) การต่อรองแบบกลลวง 5) ขโมยและการหลอกต้ม 6) การหนีโดยใช้กลลวง 7) การล่อลวง และผิดประเวณี 8) กลลวงที่ทารุณ 9) กลลวงโดยวิธีแข่งขัน 10) การปลอมแปลง 11) การกล่าวหาที่ผิด 12) ภรรยาที่เลว 13) ความเกียจคร้าน 14) คนหูหนวก 15) นักบวช และ 16) การไม้

9) นิทานศาสนา

นิทานศาสนา หรือ religious tale เป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา แต่ไม่ใช่ประเภทเทพปกรณัม เช่น เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเยซูและนักบุญต่าง ๆ ในคริสต์ศาสนาซึ่งไม่ปรากฏในพระคัมภีร์ เช่น เรื่องพระเยซูและนักบุญปีเตอร์ให้พรชวานายากจนคนหนึ่ง ซึ่งให้การต้อนรับอย่างดียิ่ง ในหนังสือแบบเรื่อง นิทานพื้นบ้าน (The Types of the Folktale) มีนิทานหลายเรื่องซึ่งเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าปลอมตัวเป็นคนขอทานไปทดสอบความมีน้ำใจของคน ไทยก็มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าและพระสาวกซึ่งไม่มีในพระไตรปิฎกอยู่หลายเรื่อง นิทานดังกล่าวตามทัศนะของผู้เล่ามักถือว่าเป็นเรื่องจริง

10) นิทานเรื่องผี

นิทานเรื่องผี หรือ ghost stories มีอยู่ในทุกสังคม ผีบางประเภทไม่ปรากฏชัดว่ามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร เช่น ผีม้าบ้องและผีปกกะโหล่งของไทยภาคเหนือ แต่มีบางประเภทเป็นวิญญาณของคนที่ตายไปแล้ว กลับมาหลอกหลอนผู้มีชีวิตอยู่ ด้วยรูปร่างและวิธีการต่าง ๆ

11) นิทานเข้าแบบ

นิทานเข้าแบบ หรือ formula tale หมายถึงนิทานที่มีแบบแผนในการเล่า (pattern) พิเศษ นิทานประเภทนี้โครงเรื่องมีความสำคัญเป็นรองของแบบแผนในการเล่า การเล่าก็เล่าเพื่อความสนุกสนานของผู้เล่าและนิทานลอกผู้ฟัง นิทานไม่จบเรื่อง และนิทานไม่รู้จัก

วิล มาศจรัส (2551 : 13-14) ได้แบ่งนิทานเป็น 8 ประเภท ได้แก่ 1) เทพนิยาย (Fairy Tale) เช่น นิทานเรื่องสโนว์ไวท์กับคนแคระทั้ง 7 2) นิทานชีวิต (Romantic Tale) เรารู้จักกันดีก็คือ นิทานอาหรับราตรี ซึ่งศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชนนำมาแปลเผยแพร่มาแล้ว 3) นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) ได้แก่เรื่อง เฮอคิวลีส(ปัจจุบันนำมาถ่ายทำเป็นภาพยนตร์เผยแพร่ไปทั่วโลก 4) นิยายประจำถิ่น (Local Legend) ที่รู้จักกันดี ได้แก่เรื่อง เจ้าแม่สร้อยดอกหมาก ตาม่องล่ายตำนานเมืองลพบุรี เป็นต้น 5) นิยายอธิบายเหตุ (Explanatory Tale) ได้แก่เรื่อง ทำไมจึงเกิดจันทรคราส ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม เป็นต้น 6) ตำนานและเทพปกรณัม (Myth) ปัจจุบันมีหลายเรื่อง เช่น กำเนิดทเวดาเซียน และเรื่องพระคเณศ เป็นต้น 7) นิทานสัตว์ (Animal Story) เช่น นิทานอีสป 8) นิทานมุขตลก (Jest) เรื่องที่คนไทยรู้จักกันดีก็คือ เรื่องศรีธนญชัย เป็นต้น

วรารภา เลหาเพ็ญแสง (2547 : 16-18) ได้รวบรวมและแบ่งประเภทของนิทานดังต่อไปนี้

1) นิทานปรัมปรา (fairy tale) เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีสารัตถะหลายสารัตถะประกอบ อยู่ในนิทานนั้น เป็นเรื่องที่สมมติว่าเกิดขึ้นในที่ไหนสักแห่ง แต่สถานที่เลื่อนลอยกำหนดลงชัดไปไม่ได้ว่า ที่ไหน ตัวบุคคลในเรื่องนิทานใช้มนุษย์ธรรมดา เนื้อเรื่องจะประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ฯลฯ

2) นิทานท้องถิ่น (Legend) มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โศกกลาง หรือคติ

3) เทพนิยาย (Myth)

4) นิทานเรื่องสัตว์ (Animal tale)

5) นิทานตลกขบขัน (Jest)

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2517 : 113-114) กล่าวว่า แบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านออกเป็น 4 แบบดังนี้

1) แบ่งนิทานตามเขตพื้นที่ (area) เป็นการแบ่งโดยอาศัยเขตทางภูมิศาสตร์ เช่น เขตอินเดียเขตประเทศนับถือศาสนาอิสลาม เขตชาวยิวในเอเชียไมเนอร์ เขตประเทศสลาวิก เขตรัฐต่าง ๆ ในแถบตะวันออกของทะเลบอลติก เขตแหลมสแกนดิเนเวีย เขตของชนชาติที่พูดภาษาเยอรมัน เขตประเทศฝรั่งเศส เขตประเทศอิตาลี เขตประเทศอังกฤษ เขตสกอตแลนด์ และไอซ์แลนด์ เป็นต้น

2) แบ่งตามรูปแบบของนิทาน (form) แบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้

2.1) นิทานปรัมปรา (fairy tale)

2.2) นิทานท้องถิ่น (legend)

2.2.1) นิทานอธิบาย (explanatory tale)

2.2.2) นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ

2.2.3) นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง

2.2.4) นิทานวีรบุรุษ

2.2.5) นิทานคติสอนใจ

2.2.6) นิทานเกี่ยวกับบวชต่าง ๆ

2.3) นิทานเทพนิยาย (myth)

2.4) นิทานเรื่องสัตว์ (animal tale)

2.4.1) นิทานประเภทสอนคติธรรม (fable)

2.4.2) นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ (cumulative tale)

2.5) นิทานตลกขบขัน (jest)

3) แบ่งตามชนิดของนิทาน (type index)

3.1) นิทานเกี่ยวกับสัตว์

- 3.2) นิทานชาวบ้านทั่วไป
- 3.3) นิทานตลกขบขัน
- 4) แบ่งนิทานตามสารัตถะ (motif – index)
 - 4.1) ตัวสำคัญ
 - 4.2) มีข้อสำคัญ
 - 4.3) สารัตถะหนึ่งมีเหตุการณ์เดียว

วิเชียร เกษประทุม (ม.ป.ป. : 5-9) แบ่งประเภทนิทานพื้นบ้านออกเป็น 11 ประเภท

ดังนี้

- 1) เทวปกรณัมหรือเทพปกรณัม (myth)
- 2) นิทานศาสนา (religious tale)
- 3) นิทานคติ (fable)
- 4) นิทานมหัศจรรย์ หรือ เทพนิยาย (fairy tale)
- 5) นิทานชีวิต (novella)
- 6) นิทานประจักษ์ (sage)
- 7) นิทานอธิบายเหตุ (explanatory tale)
- 8) นิทานเรื่องสัตว์ (animal tale)
- 9) นิทานเรื่องผี (ghost stories)
- 10) มุขตลก (jest) แบ่งประเภทย่อยได้ดังนี้
 - 10.1) เรื่องที่มีลักษณะหยาบโลน
 - 10.2) เรื่องที่ไม่หยาบโลน
- 11) นิทานเข้าแบบ (formular tale) แบ่งประเภทย่อยได้ดังนี้
 - 11.1) นิทานไม่รู้จบ (endless tale)
 - 11.2) นิทานลูกโซ่

สรุปได้ว่า นิทานมีหลากหลายประเภท และการแบ่งประเภทนิทานมีหลักเกณฑ์ เช่น แบ่งตามรูปแบบ ตามแบบเรื่อง ตามเขตพื้นที่ ตามรูปแบบของนิทานพื้นบ้าน ตามชนิดของนิทานพื้นบ้าน

2.1.3 ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน

ส. พลายน้อย (2550 : คำนำสำนักพิมพ์) กล่าวว่า การอ่านนิทานของท่านจึงไม่ธรรมดาอย่างที่ว่า และการรวบรวมเอานิทานพื้นบ้านทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาให้เราได้ อ่านกัน ก็ไม่เพียงการรวบรวมมาให้อ่านเล่นเพลิน ๆ หากยังได้ชี้ให้เราเห็นถึง “ความสนุก” ในการอ่านนิทานอีกประการ นั่นคือได้เห็นนิทานเรื่องหนึ่ง ๆ นั้นแตกแขนงแพร่หลายไปทางใดและอย่างไรบ้าง รวมถึงว่านิทานของแต่ละชนชาติมีการส่งรับอิทธิพลซึ่งกันและกันอย่างไร นอกเหนือไปจากความสนุก

ที่ได้จากการอ่าน การเปรียบเทียบนิทานของไทยกับนิทานของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงแล้ว ประโยชน์อีกประการที่ผู้อ่านโดยเฉพาะเยาวชนเราจะได้รับ คือประโยชน์จากคติธรรมที่สอดแทรกอยู่ในนิทานซึ่งถือเป็นขนบของการแต่งนิทานพื้นบ้านเหล่านี้

ชนิษฐา จิตชินะกุล (2545 : 142-143) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านเป็นจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อรับใช้ตนเองทางด้านจิตใจโดยใช้ความคิดและสติปัญญาผูกนิทานเรื่องเล่าต่าง ๆ ขึ้นเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจ บางครั้งก็เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือช่วยคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์สงสัยได้ ทำให้มนุษย์เข้าใจและยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นนิทานพื้นบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เข้าใจกลุ่มชนและสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งพอจะสรุปความสำคัญของนิทานพื้นบ้านดังนี้

1) นิทานพื้นบ้านได้ให้ความบันเทิงสนุกสนานแก่กลุ่มชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอดีตที่ยังไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างอื่น นิทานจะทำหน้าที่ให้ความบันเทิงอย่างเต็มที่กับคนทุกเพศทุกวัยเพราะเรื่องราวที่ปรากฏในนิทาน ความเร้าล้นมหัศจรรย์ ได้นำมนุษย์ไปสู่แห่งโลกจินตนาการและความเพ้อฝันที่สนุกสนาน

2) นิทานพื้นบ้านได้เป็นแหล่งรวมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนความเชื่อของคนในสังคมเพราะนิทานได้แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ โดยจะแทรกไว้ในเนื้อเรื่องซึ่งช่วยสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3) นิทานพื้นบ้านได้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนศีลธรรมจริยธรรม เพราะเนื้อเรื่องในเนื้อหาในนิทานจะสอดแทรกคติธรรม ปรัชญา ค่านิยมที่พึงประสงค์ไว้ โดยนิทานจะเป็นอุทาหรณ์ในการแสดงออกถึงการทำความดี ความชั่ว เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

4) นิทานพื้นบ้านเป็นสายใยแห่งความรัก ความผูกพันของคนในครอบครัวและสังคม เพราะการเล่านิทานสู่กันฟังย่อมทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน สร้างความผูกพันที่ดีต่อกัน สมาชิกภายในครอบครัวมีความรักความอบอุ่นได้ใกล้ชิดกันเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

5) นิทานพื้นบ้านได้เป็นต้นกำเนิดของวรรณคดีไทยหลายเรื่องด้วยกัน เช่น ไกรทอง ขุนช้างขุนแผน เงาะป่า คาวี เป็นต้น

6) นิทานพื้นบ้านได้เป็นเครื่องมือในการระบายความคับข้องใจที่เกิดขึ้นให้แก่สังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจหรือทางครอบครัว หรือแม้กระทั่งบุคคลที่สังคมให้ความเคารพแต่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เนื้อหาในนิทานมีการล้อเลียนเสียดสีเรื่องเหล่านั้นอย่างตลกขบขันช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ได้อีกแนวทางหนึ่ง

7) นิทานพื้นบ้านได้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิทานประเภทอธิบายและนิทานประจำท้องถิ่น เพราะเนื้อหาในนิทานจะเป็นคำตอบที่ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ที่มาของตำบลบางชั้นหมาก เหตุที่ราหูอมจันทร์ เป็นต้น

8) นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องบอกความปรารถนาและความต้องการในชีวิตของมนุษย์ เพราะนิทานบางเรื่องได้ให้ตัวละครขอพรจากสิ่งวิเศษตามที่ต้องการ ตลอดจนมีอิทธิฤทธิ์มหัศจรรย์ต่าง ๆ เกิดขึ้นกับตัวละครในนิทาน ซึ่งพรที่ขอหรือความมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นก็มักจะเป็นความปรารถนาที่มนุษย์ต้องการ

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2517 : 99-100) กล่าวว่านิทานมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดต่อกันมาด้วยวาจา โดยไม่ปรากฏผู้เล่าคนแรก มีเนื้อเรื่องสนุกสนานทั้งการแข่งขัน การผจญภัย เรื่องตลกขบขันหรือเรื่องที่แปลกพิศดารตามสามัญ ตัวละครในเรื่องมีบุคลิกบางครั้งฉฉาด บางครั้งโง่ เนื่องจากนิทานสืบทอดด้วยการเล่าต่อ ๆ กันมา เป็นผลทำให้นิทานมีการแพร่กระจายไปทั่วโลก เมื่อไปอยู่ในท้องถิ่นใดจึงมักมีการปรับเนื้อหาให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่นนั้น รายละเอียดของนิทานที่เป็นเรื่องเดียวกันจึงมีความแตกต่างกัน

กลุ่มในแต่ละท้องถิ่นได้สร้างแบบแผนทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาบรรพบุรุษได้สะสมไว้และเล่าสืบทอดต่อกันมาเรียกว่า วิถีชุมชน และมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรควบคู่กันไปด้วย นิทานเป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมา เป็นการเล่าเรื่องราวจากความคิด จินตนาการ การถ่ายทอดประสบการณ์หรือการสมมุติเหตุการณ์ขึ้นมา เพื่อความบันเทิงหรือตอบปัญหาข้อสงสัย ซึ่งนิทานสามารถสะท้อนสภาพของสังคมในแง่ต่าง ๆ ได้ บรรพบุรุษของแต่ละท้องถิ่นจึงนิยมนำนิทานเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินแล้วยังใช้นิทานเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนผู้ฟังทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้อีกทางหนึ่งด้วย

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องที่เล่ากันอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย มีเนื้อหาหลากหลาย เช่น นิทานเล่าความเป็นมาของสถานที่ นิทานเกี่ยวกับสิ่งมหัศจรรย์ นิทานตลก นิทานผี ฯลฯ นิทานพื้นบ้านมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

- 1) ให้ความเพลิดเพลิน ในโลกของความจริง เราอาจมีความทุกข์หรือมีปัญหามากมาย แต่ในโลกของนิทานทุกสิ่งสามารถเป็นไปได้ตามจินตนาการของเรา นิทานจึงทำให้เราเพลิดเพลินไปกับความมหัศจรรย์ต่าง ๆ ที่เราทำไม่ได้ในชีวิตจริง เช่น การเหาะเหินเดินอากาศ เวทมนตร์ ของวิเศษ หรือการแปลงกาย
- 2) ให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต ตัวเอกในนิทานหลายเรื่องมักประสบความทุกข์ยากลำบาก แต่ก็จะได้รับความสุขสบายในที่สุด เช่น นิทานชุดท้าวกำพร้าวของคนอีสานซึ่งมีตัวเอกเป็นลูกกำพร้าว ตัวเอกเหล่านั้นมักยากจน และอยู่อย่างอ้างว้าง ไร้ญาติมิตร แต่ในที่สุดก็มีโชค หรือมีผู้ให้ความช่วยเหลือจนมีความร่ำรวย ได้เป็นเจ้าของในตนเอง นิทานชุดนี้ เป็นนิทานที่ให้กำลังใจแก่ผู้ที่ดำรงชีวิตทุกข์ยากได้เป็นอย่างดี
- 3) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือที่มาของสถานที่และสิ่งต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น เรื่องเมฆลากกับรามสูร อธิบายเกี่ยวกับการเกิดฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า รวมทั้งอธิบายถึงการเกิดของภูเขา เกาะ ทะเล ฯลฯ นิทานเหล่านี้ทำให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวได้สนุกมากขึ้นที่สำคัญทำให้เข้าใจและผูกพันกับท้องถิ่น ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

4) ให้ความสำคัญแก่วีรบุรุษประจำท้องถิ่นหรือประจำชาติ นิทานประเภทนี้ทำให้รู้จักวีรบุรุษบุคคลสำคัญที่ควรแก่การยกย่อง เชิดชู ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เช่นนิทานเรื่อง พระร่วงของชาวสุโขทัยพูดถึงความเป็นผู้นำของกลุ่มคนไทยว่ามีวาจาศักดิ์สิทธิ์ 5) ให้ข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิต นิทานประเภทนี้มักสอนเรื่องกฎแห่งกรรมและศีลธรรม ที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” เช่นเรื่องปลาบู่ทอง (“ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน” 2551 : ออนไลน์)

ความสำคัญของนิทานพื้นบ้านได้เป็น 3 ประการ 1) ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเจ้าของนิทาน เช่น ความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ จารีตประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สภาพเศรษฐกิจภูมิประเทศและถิ่นฐานบ้านเรือน ทั้งรูปแบบการเล่านิทานที่ใช้คำประพันธ์เข้ามาช่วย เช่น แหม่ เทคนี่ เสภา ยังสร้างความงามด้านรูปแบบอีกโสดหนึ่ง ดังนั้นหากเยาวชนได้เรียนรู้นิทานพื้นบ้านของตนจึงเป็นช่องทางในการรู้ตนเอง สามารถอธิบายตนเองได้ รวมทั้งอาจจะบอกได้ถึงข้อดีและข้อจำกัดในวัฒนธรรมนั้น ๆ ของตนได้ 2) ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ปกติแล้วผู้เล่านิทานมักเป็นผู้ใหญ่หรือผู้มีประสบการณ์และผู้ฟังมักจะเป็นเด็กหรือมีประสบการณ์น้อยกว่า การเล่านิทานพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่ยังความชื่นชอบในผู้ฟังทุกหมู่ทุกเหล่า ปัจจุบันการเล่านิทานก็ยังมีอยู่ทั่วไป เพียงเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือผู้ฟังเท่านั้น 3) สอนหรือสอดแทรกศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม หรือให้คติเตือนใจเช่น นิทานชาดก นิทานอีสป นิทานสุภาษิต นิทานในศาสนาต่าง ๆ นิทานเหล่านี้ล้วนสอนให้ผู้ฟังได้ตระหนักถึงคุณธรรมที่พึงประสงค์ทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น สอนให้ไม่เห็นแก่ตัว สอนให้ยึดมั่นในพระผู้เป็นเจ้า สอนให้ระวังการใช้คำพูด ฯลฯ กระตุ้นความเป็นวีรบุรุษ พัฒนาศรัทธาที่มีต่อศาสนา และเพื่อหลบหลีกความจำเจในชีวิตประจำวัน มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการให้การศึกษา ให้ความบันเทิง และเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคม วัฒนธรรมแต่ละแห่งประสงค์ (“ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน” 2553 : ออนไลน์)

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านมีความสำคัญหลายประการ ไม่เพียงแต่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน นิทานพื้นบ้านยังมุ่งอบรมสั่งสอนศีลธรรม จริยธรรมแก่ผู้อ่านและให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ดีงามและสิ่งที่ชั่วร้าย การอ่านนิทานพื้นบ้านยังได้ข้อคิดและคติในการดำเนินชีวิต นิทานพื้นบ้านของแต่ละถิ่นล้วนมีความสำคัญต่อคนในสังคมนั้น ๆ มากมาย เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะของเด็ก ๆ หรือผู้ใหญ่ล้วนนิยมอ่านนิทานพื้นบ้าน

2.1.4 บทบาทของนิทานพื้นบ้าน

มะลิลา (2552 : คำนำผู้เขียน) กล่าวว่า เมื่อเอ่ยถึง “นิทาน” ใคร ๆ ก็คงพากันนึกถึงเด็ก ๆ และหนังสือรูปภาพสวย ๆ สีสดใส น่าดึงดูดใจ ทำให้นิทานกลายเป็นเรื่องเล่าสำหรับเด็กเท่านั้น ทว่าในความเป็นจริง ผู้เขียนเชื่อว่ามีผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยที่ชอบฟังหรืออ่านนิทาน เพราะเสน่ห์ของนิทานนั้นอยู่ที่การเปิดโลกแห่งจินตนาการและความคิด ซึ่งผู้ใหญ่และเด็กต่างก็มีสิ่งเหล่านี้ในตัวทั้งสิ้น ดังนั้นนิทานจึงไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นเด็กเท่านั้นที่อ่านได้ ผู้ใหญ่อย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ที่แม้จะมีวิธีการคิดและใช้ชีวิตที่ต่างจากเด็กก็สามารถอ่านและฟังนิทานได้ และสิ่งที่ท่านได้จากนิทานอาจจะ

ไม่ใช่แค่ความสนุกสนานและจินตนาการเท่านั้น แต่อาจหมายถึงรวมถึงวิธีการแก้ปัญหาหรือข้อคิดต่าง ๆ ที่วัยผู้ใหญ่อย่างเราสามารถกลั่นออกมาจากนิทานแต่ละเรื่องได้ นิทานจึงเป็นทั้งสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด และขณะเดียวกันก็เป็นแสงสว่างให้กับคนบางคน อยู่ที่ท่านจะเลือกคัดสรรสิ่งใดออกมาจากนิทานที่ท่านได้อ่านได้ฟังเท่านั้น

ศิราพร ณ ถลาง (2548 : 341-342) กล่าวว่า บทบาทคติชนในการให้การศึกษา อบรมระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานพฤติกรรมของสังคม ในสังคมที่ไม่มีตัวหนังสือใช้ (nonliterate societies) เช่น สังคมชนเผ่าต่าง ๆ หรือสังคมชาวเขา รวมไปถึงสังคมที่มีตัวหนังสือใช้ แต่ก็ยังใช้ประเพณีบอกว่าการถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น สังคมหมู่บ้านชาวนาไทย คติชนจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่เป็น “สถาบันการศึกษา” ในความหมายว่า ให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปูทางฝังทัศนคติ อบรมสั่งสอนระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนที่สังคมยอมรับ ทั้งนี้โดยผ่านคติชนหลายประเภท ทั้งเพลงกล่อมเด็ก นิทาน ภาษิต ปริศนา คำทาย การละเล่น การแสดง

สิริ ประภาวรรณ (2547 : คำนำ) กล่าวว่า ชนชาติจีนมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่สะสมมานานนับพันปี อันเป็นมรดกตกทอดมาสู่ชนรุ่นหลัง ในที่นี้ก็มีนิทานคติสอนใจของจีนที่เป็นส่วนหนึ่งมรดกอันล้ำค่าในแนวความคิด คำสอนที่มีเนื้อหาเป็นสัจธรรม เน้นทางด้านคุณธรรมและศีลธรรม สั่งสอนเตือนใจผู้คนได้จนถึงยุคปัจจุบันนี้ โดยมีผู้แต่งและผู้บันทึกทั้งที่เป็น นักปราชญ์ นักประวัติศาสตร์ นักกวี ที่ต่างใช้นิทานคติเหล่านี้ที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการเสนอแนวคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือโน้มน้าวผู้ปกครองให้ดำเนินการตามแนวทางการบริหารที่ตนเสนอ หรือคัดค้านในการทำศึกสงคราม

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545 : 113) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้าน นับว่าเป็นวัฒนธรรมของชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษ ที่มาของนิทานนั้นมีหลายทาง เช่นมาจากชาดกจากนักปราชญ์ และจากผู้เฒ่าผู้แก่เป็นผู้เล่า จุดประสงค์ของการสร้างนิทานนอกจากความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ประพฤติดีอยู่ในโอวาทและมีความประพฤติที่ดีงาม เนื่องจากเนื้อหาในนิทานส่วนใหญ่จะแฝงไว้ด้วยคติสอนใจอุทาหรณ์ และยังทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน นิทานประเภทนี้มักมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น นิทานคติ นิทานคำสอน นิทานคติธรรมนิทานสุภาษิตและนิทานสอนใจ

เนื่องจากบทบาทและคุณค่าของนิทานพื้นบ้านส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการอบรมสั่งสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ให้ทำความดี และคิดก่อนกระทำการสิ่งใด เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคม เราจึงพบเนื้อหาของนิทานในเชิงสั่งสอนนี้ปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้านของไทยประเภทต่าง ๆ เช่น นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิตและนิทานประจำถิ่นของไทยส่วนใหญ่ก็มีลักษณะเป็นนิทานคติ ขึ้นอยู่กับผู้เล่าต้องการสรุปหรือเน้นคติที่แฝงในเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เล่าเป็นพระหรือคนแก่มักต้องการสอนและให้คติแก่ผู้ฟัง

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2537 : 107-110) กล่าวว่า 1) นิทานให้ความเพลิดเพลิน ช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย ในประเทศไทยการเล่านิทานมีทั้งในครอบครัว เช่น ปู่ย่าตายายหรือพ่อแม่เล่าให้ลูกหลานฟังก่อนนอนหรือยามว่าง การเล่าเมื่อการทำงานร่วมกันก็มีอยู่บ้าง เช่นระหว่างหยุดพักกินข้าวในหน้าทำนา ในงานศพในภาคเหนือ ขณะที่เพื่อนบ้านมาช่วยงานต่าง ๆ เช่นจัดดอกไม้ มวนบุหรืหรือห่อเมี่ยง (ใบชาที่ใช้หมักแล้วอมกับเกลือ) เพื่อเลี้ยงพระและแขกที่มาช่วยงาน ก็มักมีการเล่านิทานกัน ในหน้าหนาวขณะผิงไฟฟังข่าวหลาม บางทีก็มีการเล่านิทานด้วย มุขตลกและเกร็ดต่าง ๆ มักเล่ากันในหมู่ผู้ชายในวงเหล้า หรือขณะหยุดพักระหว่างเดินทาง การเล่านิทานในโอกาสต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ มีบทบาทให้ความเพลิดเพลิน ทำให้เวลาแห่งภาวะที่จำเจหรืออึดอัดใจ ล่วงไปโดยไม่รู้ตัว การเล่านิทานประเภทมุขตลกในวงเหล้าก็ช่วยให้การสนทนา มีรสชาติ สนุกสนานครึกครื้นยิ่งขึ้น

2) ช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่เป็นบุคคลที่ขี้บ่นชอบดุด่า น่าเบื่อหน่าย หรือน่าเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทานที่สนุก ๆ ก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิด ลดความเกรงกลัวหรือเบื่อหน่ายผู้ใหญ่ลง ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างดี เด็กบางคนเมื่อฟังผู้ใหญ่เล่าจบก็มีความรู้สึกอยากเล่าบ้างและจะเล่าเรื่องที่เพิ่งฟังผู้ใหญ่เล่าจบให้ผู้ใหญ่ที่เล่าฟังบ้าง ถ้าผู้ใหญ่สนับสนุนให้กำลังใจด้วยการสนใจฟัง ก็เท่ากับเด็กมีโอกาสนึกทั้งด้านความจำ และการแสดงออก นับเป็นผลพลอยได้อีกอย่างหนึ่งด้วย

3) ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละครซึ่งมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์เรา ๆ เช่นนี้ เด็กที่ได้ฟังนิทานจึงเท่ากับได้โอกาสเรียนรู้ลักษณะมนุษย์ การได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละคร ก็ช่วยให้ได้เรียนรู้เรื่องของชีวิตมากขึ้น สามารถจะอดทนและพยายามหาทางเอาชนะ เมื่อต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิตจริง นอกจากนี้นิทานที่มีเรื่องของนางฟ้าแม่มด อิทธิปาฏิหาริย์ สิ่งมหัศจรรย์ต่าง ๆ ยังมีคุณค่าในการสร้างเสริมจินตนาการของเด็กกล่าวได้ว่านิทานช่วยให้เขารู้จักโลก รู้จักชีวิตอย่างเป็นจริงแล้ว ยังช่วยให้เขารู้จักใช้จินตนาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดสร้างสรรค์ แมกซิม กอร์กี เคยให้ข้อคิดเห็นที่น่าสนใจว่า ของวิเศษต่าง ๆ ในนิทานแสดงถึงพัฒนาการทางความคิดในด้านเทคโนโลยีของมนุษย์

4) ปลุกฝังจริยธรรมและรักษาบรรทัดฐานของสังคม นอกเหนือจากให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่านิทานพื้นบ้านหลายเรื่องมีคุณค่าในการปลุกฝังจริยธรรมและรักษาบรรทัดฐานของสังคมด้วย นิทานไม่ไช่ให้ข้อคิดแต่เฉพาะผู้ฟังที่เป็นเด็กเท่านั้น นิทานหลายเรื่องให้ข้อคิดแก่ผู้ใหญ่ในด้านความประพฤติดีประพฤติชอบ อยู่ในระเบียบอันดีงามของสังคม

สรุปได้ว่า บทบาทของนิทานพื้นบ้านนอกจากช่วยผู้อ่านและผู้ฟังนิทานได้ผ่อนคลายความเครียดและได้ความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว บทบาทสำคัญของนิทานพื้นบ้านคือ ให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปลุกฝังทัศนคติ อบรมสั่งสอนระเบียบสังคมและรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมเป็นแบบแผนที่สังคมยอมรับ

2.2 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้าน

2.2.1 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

กฤษกร เพชรนอก (2555 : คำนำ) อธิบายนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์และความเป็นมาของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือแต่งขึ้น เช่น เรื่องราวที่เกี่ยวกับตำนานของสถานที่ต่าง ๆ ความเป็นมาและเหตุของชื่อสถานที่เหล่านั้น โดยเล่าสืบต่อกันมาเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้สาระที่เป็นคติสอนใจ เช่น ความดี ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ นอกจากนี้นิทานพื้นบ้านยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อความศรัทธาในหลักของการทำความดีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้ นิทานพื้นบ้านจะแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของคนไทยที่มีคุณค่ายิ่ง นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ เล่มนี้ เป็นการรวบรวมและเรียบเรียงมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี ตามสภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชนแต่ละท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ อีกทั้งยังถือเป็นการอนุรักษ์และร่วมสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม นิทานพื้นบ้าน ไม่ให้สูญหายไปจากสังคมไทยอีกทางหนึ่งด้วย

อานนท์ อาทิตย์อุทัย (2550 : คำนำ) กล่าวว่า เรื่องเล่าพื้นบ้านไทย เป็นภูมิปัญญาไทยที่สะท้อนให้เห็นวิถีไทยในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี หรือความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนไทยในแต่ละภาค ที่ถ่ายทอดมาแต่อดีต และตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เรื่องเล่าพื้นบ้านไทยภาคเหนือ ถือเป็นภูมิปัญญาทางวรรณกรรมที่แสดงวิถีไทยของคนเหนือ ออกมาให้เป็นที่รู้จักและเข้าใจกันได้ทางหนึ่ง เรื่องเล่าพื้นบ้านไทยเป็นของดีมีคุณค่า เพราะมีแง่คิด คติธรรมสอนใจ อันเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิต สังคม ช่วยพัฒนาความจำ สร้างสรรค์ความคิดให้รุ่งโรจน์ และให้ความเพลิดเพลินเจริญใจ เรื่องเล่าพื้นบ้านไทยภาคเหนือเป็นสิ่งที่ทรงค่าควรเมือง อันควรรักษาไว้ให้คงอยู่ยืนยาว และสืบสานให้ก้าวหน้ามีประโยชน์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อตัวเราเอง เพื่อลูกหลาน และเพื่อคนรุ่นหลังต่อ ๆ ไปอย่างไม่มีสิ้นสุด ที่จะต้องมีสิ่งควรภาคภูมิใจไปตลอดกาล

ผจงวาด กมลเสรีรัตน์ (2545 : คำนำ) กล่าวว่า หนังสือนิทานพื้นบ้านภาคเหนือเล่มนี้ ผู้จัดทำได้รวบรวมจากหนังสือนิทานหลายเล่มหลายสำนวน แล้วนำมาขัดเกลาสำนวนถ้อยคำโวหารเสียใหม่ เพื่อให้ได้อรรถรสยิ่งขึ้น ผู้จัดทำก็หวังว่าหนังสือนิทานพื้นบ้านภาคเหนือเล่มนี้ คงจะทำให้ผู้อ่านได้ความสนุกเพลิดเพลิน คติธรรมนำชีวิต จนเกิดความหวงแหนในผลงานของบรรพชนพื้นบ้าน และช่วยกันพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่นิทานพื้นบ้านให้อยู่ชั่วลูกชั่วหลานตลอดไป

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545 : 91-93) อธิบายว่า เมื่อพิจารณาจากนิทานไทยที่มีผู้เก็บรวบรวมขึ้นจากที่ต่าง ๆ แล้วอาจสรุปได้ว่านิทานที่เล่าสู่กันฟังในประเทศไทยนั้น มีที่มาจากหลายแหล่ง คือ ในประเทศ มาจากต่างประเทศและจากวรรณกรรมลายลักษณ์ 1) เกิดขึ้นในประเทศไทย นิทานพื้นบ้านบางเรื่อง เมื่อพิจารณาจากลักษณะตัวละครและลักษณะของเรื่องแล้วอาจสันนิษฐาน

ได้ว่า น่าจะมีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยนิทานดังกล่าวนี้เช่น มุขตลกเรื่องนายทอง มุขตลกเกี่ยวกับคนต่างชาติเรื่องผี เช่น เรื่อง นางนาคพระโขนง และนิทานชีวิตเรื่อง ไกรทอง และเรื่องขุนช้างขุนแผน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไม่อาจสืบสาวได้ว่า นิทานเหล่านี้เกิดขึ้นแต่เมื่อใด ใครเป็นผู้คิดค้น และใครเล่าเป็นคนแรก 2) มีที่มาจากต่างประเทศ นิทานไทยมีที่มาจากต่างประเทศต่าง ๆ คือ ประเทศอินเดีย ลังกา และประเทศทางตะวันตก ที่มาจากอินเดียและลังกา เช่น รามายณะ มีแพร่กระจายในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ นิทานไทยบางเรื่องเป็นนิทานจากอรรถกถาชาดก เช่น มหาเวสสันดรชาดก พระยาฉันทันต์ มโหสถสุวรรณสาม เป็นต้น บางเรื่องมาจากอัมมปทัฏฐกถา เช่น เรื่องพระเจ้าอุเทน เป็นต้น หรือมาจากนิทานอีสป เช่น นิทานเรื่องกระต่ายกับเต่า ลูกแพะกับหมาป่า เด็กเลี้ยงแกะ เป็นต้น นิทานที่เล่าสู่กันฟังในหมู่คนไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีการศึกษา อาจกล่าวได้ว่าเป็นนิทานตะวันตก เช่น เรื่อง สโนไวท์ หนูน้อยหมวกแดง ฟีน็อกซ์ไอโอ เจ้าหญิงนิทรา และเงือกน้อย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีที่มาจากวรรณกรรมลายลักษณ์ ซึ่งวรรณกรรมลายลักษณ์เหล่านี้บางครั้งเคยเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะมาก่อน คือ เดิมอาจเป็นนิทานที่เล่าสู่กันฟัง แล้วภายหลังมีรวบรวมขึ้นและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีคนอ่าน ผู้อ่านก็อาจนำไปเล่าต่ออีก วรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะของไทยจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ถ้ายทอดกันไปมา นิทานที่เล่าสู่กันฟังหลายเรื่องมีเนื้อความตรงกับนิทานในปัญญาสาตกและชาดกนอกนิบาตอื่น ๆ เช่น เรื่องสังข์ทอง สังข์ศิลป์ไชย พระสุธน หงส์ผาคำ ก่ำกาดำ การะเกด ฯลฯ น่าสังเกตว่านิทานเหล่านี้โดยมากมักมีลักษณะรูปแบบเป็นนิทานมหัศจรรย์ยิ่งภายหลังเมื่อมีการพิมพ์หนังสือจำหน่ายแพร่หลาย ผู้เล่านิทานบางคนก็นำนิทานที่ตนเคยอ่านมาเล่าต่อเห็นได้ชัดจากการเล่านิทาน เรื่องดาวเรือง และลักษณะวงศิในหนังสือวรรณกรรมจากบ้านในเมื่อ ดร.กึ่งแก้ว อรรถการ ถามผู้เล่าว่า ได้ฟังนิทานเรื่องดังกล่าวจากไหน ผู้เล่าก็ตอบว่าเคยอ่านหนังสือที่มาจากโรงพิมพ์วัดเกาะ

ประเทศไทยแต่ละภาคล้วนมีนิทานพื้นบ้านของตนเองและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ นิทานพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นใช้วิธีมุขปาฐะถ่ายทอดกันมา ดังนี้

เอกรัตน์ อุดมพร (ม.ป.ป. : คำนำ) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้าน ประจำจังหวัดภาคเหนือเป็นนิทานไทยที่เล่าสืบต่อกันมานานแล้วในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือจากปากต่อปาก ผ่านผู้คนมารุ่นแล้วรุ่นเล่า อันนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

สรุปได้ว่า ชาวบ้านภาคเหนือเล่าสืบต่อนิทานพื้นบ้านโดยปากต่อปาก ผ่านผู้คนมารุ่นแล้วรุ่นเล่า จนถึงปัจจุบันมีนักวิชาการและนักประพันธ์เป็นผู้รวบรวมจากชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี ตามสภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชนแต่ละท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ

2.2.2 ความเป็นมาของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

หวงหนานจิน และคณะ (黄南津. 2010 : 93) กล่าวว่า เอกสารนิทานพื้นบ้านเป็นรูปแบบสำคัญของตัวอักษรสี่เหลี่ยมของชนเผ่าจ้วง นิทานหลายชนิดเล่าสืบต่อกันมา ในท้องถิ่นชนเผ่าจ้วงมีทั้งนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าจ้วงเอง และยังผสมผสานกับนิทานชนเผ่าอื่นด้วย นิทานเหล่านี้บอกที่ใช้ตัวอักษรสี่เหลี่ยมของชนเผ่าจ้วงบันทึก โดยศิลปินของชนเผ่าจ้วงได้แต่งขึ้นและมีผู้ที่สนใจนำมาบันทึกต่อ จึงกลายเป็นเอกสารด้านประวัติศาสตร์จำนวนมาก ตามที่เคยกล่าว ชาวจ้วงชอบร้องเพลง เพราะฉะนั้นนิทานพื้นบ้านเหล่านี้จึงถูกศิลปินพื้นบ้านของชนเผ่าจ้วงเรียบเรียงเป็นรูปแบบบทเพลง เพื่อให้อ่านสัมผัสคล้องจองไพเราะ และเพื่อให้อ่านเป็นทำนองที่ไพเราะน่าฟัง ตามทัศนคติของชาวจ้วง การร้องเพลงกับเล่านิทานไม่ได้มีขีดจำกัด เอกสารส่วนใหญ่จึงเป็นทั้งนิทานและบทร้อง ดังนั้นการเผยแพร่ นิทานพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนบทเพลงแห่งชาวเขา

เฉินเซินผิง (陈森平. 2009 : ออนไลน์) กล่าวว่า ในประวัติศาสตร์ชนเผ่าจ้วงไม่มีตัวอักษรของตนเอง จนถึงช่วงเวลาราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงจึงมีการเริ่มใช้ตัวอักษรจีน ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาวจ้วงที่อยู่ภาคเหนือของมณฑลกุ้ยโจวตั้งส่วนใหญ่จะอาศัยการเผยแพร่วรรณคดีแบบปากต่อปากเพื่อเป็นการดำรงรักษาไว้ นิทานพื้นบ้านเป็นวรรณคดีรูปแบบสำคัญของท้องถิ่นนั้น การเล่าสืบต่อวรรณคดีที่ค่อนข้างรวดเร็วที่สุดก็คือนิทานเกี่ยวกับความเป็นมาของสังคมชนเผ่าจ้วง เขตที่ชาวจ้วงอาศัยอยู่ทางภาคเหนือของมณฑลกุ้ยโจวตั้งมีการเผยแพร่คล้าย ๆ คัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ นิทานเรื่องพี่ชายกับน้องสาวสองคนได้กล่าวถึงเรื่องราวหลังจากน้ำท่วมถอยลง ซึ่งมีพี่น้องสองคนโอบน้ำเต้าจนเอาตัวรอดได้ จากนั้นเขาได้เดินทางหาคู่ชีวิต ต่างคนเดินทางไปคนละทิศทาง หลังจากใช้เวลาเดินทาง 81 วัน พี่น้องสองคนที่ผ่านความยากลำบากจึงได้มาพบกันที่เดิม พี่น้องสองคนจำใจต้องแต่งงาน หลังจากนั้นเขาได้มีลูกชาย 8 คน ลูกสาว 8 คน พี่น้องสองคนได้ให้ลูกชายและลูกสาวทั้ง 8 คนของทั้งคู่แต่งงานกันเอง และได้ให้พวกเขาเดินทางไปสู่ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศใต้ ทิศเหนือ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อไปหาที่อยู่อาศัยและสร้างบ้านเป็นของตนเอง เวลาผ่านไปหลายรุ่น จนกระทั่งเป็น 8 สาขาใหญ่ของชนเผ่าจ้วง จวบจนมาถึงปัจจุบัน นิยายเรื่องสั้นพื้นบ้านได้ปรากฏออกมา รวมทั้งนิทานบุคคล นิทานเด็ก นิทานสุภาพนิทานชีวิต นิทานตลกขบขัน ฯลฯ แต่นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง คือผลผลิตของคนในเผ่า

ลั่วเฉาอิง (罗朝英. 2006 : 11) กล่าวว่า ในเขตพื้นที่ของกลุ่มชนเผ่าจ้วง ลักษณะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติค่อนข้างซับซ้อนและเลวร้าย รวมไปถึงเศรษฐกิจสังคมมีความล้าหลัง ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมของชาวฮั่นจะเข้ามาตั้งนานแต่ยังไม่สามารถเผยแพร่ทั่วไปได้ ก่อน ค.ศ. 1950 ครอบครัวชาวจ้วงทั่วไปไม่มีโอกาสได้รับความรู้จากโรงเรียน เพราะฉะนั้น ชาวจ้วงจึงได้รับการศึกษาจากทางครอบครัว และสังคมเป็นหลัก เนื้อหาของการสั่งสอนอบรมจะเป็นเรื่องวัฒนธรรมของชาวจ้วง เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ในช่วงเวลายาวนานของประวัติศาสตร์ชนเผ่าจ้วงไม่มีตัวอักษรของตนเอง ดังนั้นรูปแบบของ

การอบรมสั่งสอนมักจะเป็นการสั่งสอนแบบปากต่อปากเป็นหลัก เพลงชาวเขาและนิทานพื้นบ้านคือวิธีในการอบรมสั่งสอนแบบปากต่อปาก โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญ การอบรมสั่งสอนศีลธรรมคือเนื้อหาหลักที่สำคัญในการสอนของชาวจ้วง เนื้อหาภายในนิทานพื้นบ้านของชาวจ้วงก็มีเรื่องเหล่านี้เป็นส่วนมาก ก่อนอื่นคือการยกย่องความขยันและกล้าหาญ และจะค่อนข้างดูถูกเรื่องความขี้เกียจและขี้ขลาด อีกทั้งความกล้าหาญในการต่อสู้ก็เป็นศีลธรรมที่ชาวจ้วงยกย่อง นอกจากนี้ ชาวจ้วงยังยกย่องเรื่องของสัจธรรมและคุณธรรม การสละผลประโยชน์ และยังให้ความสำคัญกับเรื่องความรักในครอบครัวอีกด้วย

กั๋วเหว่ย (过伟. 2001 : 1) กล่าวไว้ว่า หนังสือรวมนิทานพื้นบ้านถือเป็นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิที่สะท้อนสภาพนิทานพื้นบ้านได้ทั่วทุกด้าน บทประพันธ์ที่เลือกตีพิมพ์เป็นบันทึกที่ซื่อสัตย์สุจริตและไว้วางใจได้ โดยเป็นนิทานยอดเยี่ยมของแต่ละพื้นที่และแต่ละชนเผ่า บทประพันธ์เหล่านี้มีลักษณะของชนเผ่าอย่างชัดเจนและลักษณะพิเศษของศิลปะ บทประพันธ์เหล่านี้ยังมีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์อย่างสูง เป็นข้อมูลวิจัยของศิลปะวรรณคดีศาสตร์พื้นบ้านและวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หลานหงเอิน (蓝鸿恩. 1982 : 10-11) กล่าวไว้ว่า ชนเผ่าจ้วงเป็นชนเผ่าที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและวัฒนธรรมอันหลากหลาย แต่เนื่องจากวรรณคดีโบราณของชนเผ่าจ้วงไม่ได้ถูกจารึกเอาไว้ ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จึงมีแต่วรรณคดีมุขปาฐะเท่านั้น ทั้งนี้ บรรพบุรุษของชาวจ้วงได้สร้างสรรค์วรรณคดีปากเปล่าไว้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตชนเผ่า วรรณคดีดังกล่าว แบ่งออกเป็นเทพนิยาย นิยายเรื่องสั้นในสมัยโบราณ นิทานเด็ก นิทานสุภาพচিত เพลงพื้นบ้าน ซึ่งประกอบไปด้วยตัวละครที่มีชีวิตชีวา ภาษาที่เรียบง่าย บรรยายความเป็นมาของมนุษย์ ค้นหาสิ่งเร้นลับของธรรมชาติ วิเคราะห์ปรากฏการณ์ของวิถีชีวิตของสังคม สะท้อนมุมมองด้านคุณธรรมและความปรารถนาดีของมนุษย์และทัศนคติทางด้านการเมือง วรรณคดีปากเปล่าเหล่านี้เอง จึงมีบทบาทที่สำคัญในการเตือนสติตนเอง หรืออบรมสั่งสอนให้มนุษย์มีเมตตาจิตต่อกัน

สรุปได้ว่า เนื่องจากกลุ่มชนเผ่าจ้วงไม่มีตัวอักษรของตนเอง เพราะฉะนั้นนิทานพื้นบ้านของชาวจ้วงจึงไม่สามารถบันทึกได้ ชาวจ้วงจึงใช้วิธีมุขปาฐะเผยแพร่และรักษานิทานพื้นบ้านของตนเอง จนถึงหลัง ค.ศ. 1950 ชาวจ้วงได้มีโอกาสได้รับการศึกษาจากโรงเรียน นักวิชาการและนักประพันธ์จึงได้รวบรวมนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าจ้วงและเลือกตีพิมพ์และบันทึกไว้เป็นหลักฐานข้อมูล นิทานพื้นบ้านของชาวจ้วงจึงสามารถสืบทอดแก่ลูกหลานต่อ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทาน

โอกส์ แก้วจำปา (2556 : 78-79) ได้กล่าวถึงการเขียนวรรณกรรมต้องมียุคประกอบดังต่อไปนี้ทุกเรื่องไป

1. แนวคิดสำคัญ หรือ แก่นเรื่อง (Theme) หมายถึงเจตนาของผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องเดียว มีเพียงหนึ่งเจตนาเท่านั้น แต่ต้องเป็นความคิดที่สร้างสรรค์ (Creative) แปลกใหม่ มีคุณค่า

2. โครงเรื่อง (Plot) คือศิลปะในการลำดับเรื่องราวที่ผู้เขียนกำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ

2.1 จุดเปิดเรื่อง เป็นส่วนเริ่มต้นการนำเสนอเรื่อง ผู้เขียนต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมกับแนวคิด เนื้อเรื่อง (Story) และความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งมีวิธีเปิดเรื่องอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น เปิดด้วยการบรรยายฉาก บรรยายลักษณะตัวละคร พฤติกรรมตัวละคร บทสนทนา ฯลฯ

2.2 จุดสร้างปมปัญหา คือส่วนที่ผู้เขียนดำเนินเรื่องเพื่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในเรื่อง ซึ่งเรื่องสั้นที่ดีต้องเป็นความขัดแย้งที่แปลกใหม่ น่าสนใจ ในเรื่องสั้นความขัดแย้งต้องมีไม่มาก อาจจะเพียงอย่างเดียว หรือไม่เกินสามอย่าง

2.3 จุดสุดสิ้น (Climax) คือ ส่วนที่ผู้เขียนสร้างปมปัญหาจนถึงที่สุดของปัญหาก่อนที่ปัญหาจะคลี่คลาย หรือเปิดเผยออกมา ซึ่งต้องเป็นจุดที่ทำให้ผู้อ่านตื่นเต้นและเกิดอารมณ์ร่วมมากที่สุด ผู้เขียนต้องเขียนให้แยบยลชวนติดตาม

2.4 จุดคลี่คลายปม คือ ส่วนที่ปมปัญหาถูกคลี่คลาย เปิดเผยให้เห็นว่าแท้จริงปัญหานั้นเกิดจากอะไร ที่ไหน อย่างไร

2.5 จุดปิดเรื่อง คือ จุดสุดท้ายของเรื่อง หรือการจบเรื่อง เมื่อเรื่อง (Story) ได้สื่อเจตนาของผู้เขียนได้ครบกระบวนการ ความ ผู้เขียนสามารถเลือกวิธีเปิดเรื่องได้สองลักษณะคือ แบบ Happy Ending และแบบ Sad Ending ซึ่งมีศิลปะในการปิดเรื่องหลายวิธี

3. ตัวละคร (Character) คือสิ่งที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นจากจินตนาการ อาจเป็นคน สัตว์สิ่งของ ต้นไม้ก็ได้ เพื่อเป็นส่วนนำเสนอความคิดของผู้เขียน ในลักษณะของบทบาทบุคลิกภาพ พฤติกรรมหน้าที่ในท้องเรื่อง เป็นฉาก ฯลฯ ตลอดจนมีหน้าที่ดำเนินเรื่อง ซึ่งสามารถจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้

3.1 ตัวเอก หมายถึงตัวละครที่มีหน้าที่ในท้องเรื่องมากที่สุด หรือเป็นตัวหลักที่ทำหน้าที่นำเสนอความคิดของผู้เขียน อาจจะเป็นตัวดี ตัวร้าย ก็ได้ (พระเอกก็ได้ ผู้ร้ายก็ได้)

3.2 ตัวรอง หมายถึงตัวละครที่ทำหน้าที่ในท้องเรื่อง รองลงมาจากตัวเอก แต่มีหน้าที่ช่วยเสริมให้แนวคิดผู้เขียนชัดเจน และมีเหตุผล หรือเป็นสัญลักษณ์สนับสนุนแนวคิดสำคัญ เป็นต้น

3.3 ตัวละครประกอบ หมายถึงตัวละครที่ผู้เขียนสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อย่างหนึ่ง เพื่อสนับสนุนความคิดสำคัญหรือแก่นเรื่องให้ชัดเจน

4. ฉาก (Setting) เป็นสิ่งที่ผู้เขียนสมมติขึ้นเพื่อให้เกิดความสมจริง ซึ่งบางเรื่องผู้เขียนสร้างขึ้นให้มีบทบาทในท้องเรื่อง เช่น เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปมปัญหา เป็นส่วนคลี่คลายปม ฯลฯ ซึ่งได้แก่สภาพแวดล้อมทางสังคม ทางการเมือง วิทยาศาสตร์ ภูมิอากาศ เป็นต้น

5. บทสนทนา คือ ถ้อยคำที่ผู้เขียนสมมติให้ตัวละครเจรจากัน ซึ่งมีลักษณะที่สมจริงและมีความลึกซึ้ง คมคาย สามารถสนับสนุนความคิดสำคัญชัดเจน และสร้างความน่าสนใจแก่ผู้อ่าน

วิไล มาศจรัส (2551 : 49-52) ได้อธิบายองค์ประกอบของนิทานที่ขาดไม่ได้นั้นไว้ดังต่อไปนี้

- 1.เค้าโครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดเหตุการณ์ของเรื่องที่จะเขียนว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น
2. ตัวละคร หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง
3. ฉาก หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รายรอบตัวละคร ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ
4. แก่นเรื่องหรือแนวคิด หมายถึง สารัตถะที่ใช้เป็นหลักในการเขียนเรื่อง เช่น ความรัก ฯลฯ
5. ทรรศนะ หมายถึง มุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้มี ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้สะท้อนเรื่องราวในงานเขียนออกมาให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในนิทานนั้น
6. ท่วงทำนองการเขียน หมายถึง สลีลาการใช้สำนวนภาษาที่แสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดที่นักเขียนแสดงออกมาให้ปรากฏถึงการใช้นามวลภาษาของตนเอง ในท่วงทำนองที่แตกต่างตามความถนัดของแต่ละคน
7. บทสนทนา คือ คำพูดโต้ตอบของตัวละครในเรื่องที่สนทนาโต้เถียงหรือขัดแย้ง
8. การเปิดเรื่อง หมายถึง การเริ่มต้นในฉากแรกของนิทาน ที่ผู้เขียนเริ่มเรื่องให้น่าสนใจ ซึ่งในนิทานส่วนมากมักจะเริ่มเปิดเรื่องด้วยควรวพูดว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เป็นต้น
9. การดำเนินเรื่อง คือ การกำหนดบทบาทให้ตัวละครแสดงบทบาทของตนออกมา เพื่อสื่อสารเรื่องราวให้ผู้อ่านทราบว่า นิทานเรื่องนี้มีเนื้อหาเป็นอย่างไร
10. การปิดเรื่อง หมายถึง การจบเรื่อง ซึ่งเป็นตอนสูงสุดของเรื่องให้ประทับใจ ซึ่งการจบเรื่องอาจจะเป็นการคลี่คลายปัญหา ซึ่งอาจจะจบอย่างมีความสุข หรือจบแบบโศกเศร้า หรือสนุกสนานเฮฮาก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง

วนิดา บำรุงไทย (2544 : 106 - 157) กล่าวว่าศิลปะการประพันธ์นิทานมีส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก ท่วงทำนองเขียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดส่วนหนึ่งในฐานะที่เป็นโครงเรื่องของเรื่อง ประกอบด้วยลำดับของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องและเป็นเหตุเป็นผลกันซึ่งได้จัดขึ้นอย่างจงใจในส่วนของโครงเรื่องนี้มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่เชื่อมซ้อนหรือคาบเกี่ยวกับโครงเรื่อง คือ เนื้อเรื่อง และแนวคิดหรือแนวเรื่อง
2. ตัวละคร คือบุคคลที่ผู้แต่งกำหนดหรือสมมุติขึ้นในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่า ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับเรื่องเล่าทุกประเภท เพราะถ้าไม่มีตัวละครก็ไม่มีเรื่อง นอกจากนี้ตัวละครยังมักเป็นจุดดึงดูดความสนใจ ความประทับใจของผู้อ่านมากกว่าส่วนอื่น ๆ ตัวละครในเรื่องเล่าโดยทั่วไปมีสองประเภทคือ ตัวละครเอกและตัวละครประกอบ
3. บทสนทนาหรือบทพูดของตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญหนึ่งของเรื่องเล่าโดยทั่วไป ผู้ประพันธ์ไม่อาจนำเสนอเรื่องโดยการพรรณนาหรือบรรยายตลอดทั้งเรื่องได้ การมีบทสนทนาของตัวละครจะเป็นการสลับปรับเปลี่ยนไม่ใช้กลวิธี การนำเสนอเรื่องอย่างเรียบเรียงจำแจ้งด้วยการบรรยาย

เท่านั้น นอกจากนี้บทสนทนาจะให้ความรู้สึกที่ตัวละครมีชีวิตชีวา มีการพูดการเจรจาเช่นเดียวกับคนทั่ว ๆ ไป และที่สำคัญคือทำให้ผู้อ่านมีความใกล้ชิดผูกพันกับตัวละคร โดยได้มีส่วนรับรู้รับฟังการพูดคุยของตัวละครประหนึ่งว่าได้อยู่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์ของเรื่องด้วย

4. ฉาก คือสถานที่และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งสภาวะแวดล้อมแห่งสังคมซึ่งเป็นแหล่งที่เกิดเหตุการณ์ทั้งหมดและเหตุการณ์เฉพาะในแต่ละตอนของเรื่อง เป็นส่วนที่มีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับบทประพันธ์ทุกประเภทที่มักจะต้องทำให้ผู้อ่านทั้ง “เห็น” และ “รู้สึก” ในเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วยเหตุนี้

5. ท่วงทำนองเขียน หมายถึงลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนแต่ละคนในการสรรใช้ภาษาทั้งด้านการใช้คำและแนวนิยมการใช้โวหาร

เถลิง พันธุ์เถลิงอมร (2541 : 280-300) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเรื่องสั้นว่าต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ตัวละคร

ตัวละครมีสองความหมาย ความหมายแรก ตัวละครคือบุคคลหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่อง ความหมายที่สอง ตัวละครหมายถึงคุณสมบัติพิเศษทางศีลธรรมและรูปร่างหน้าตาอย่างใดอย่างหนึ่งของตัวละคร การสร้างตัวละครเพื่อให้คล้ายคลึงกับมนุษย์จริง ๆ ผู้เขียนจะต้องสร้างตัวละครให้มีลักษณะดังนี้

1.1 ลักษณะพฤติกรรมของตัวละครต้องคงเส้นคงวา ถ้าจะเปลี่ยนพฤติกรรมต้องมีเหตุผลและเหตุจูงใจ

1.2 การกระทำและพฤติกรรมของตัวละครมีสาเหตุมาจากแรงจูงใจ เพราะมนุษย์แสดงพฤติกรรมของตนเนื่องจากแรงขับ หรือแรงจูงใจภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.3 ลักษณะของตัวละครต้องสมเหตุสมผลหรือเหมือนชีวิตจริง

1.4 พฤติกรรมเชิงควบคุมของตัวละคร

2. ฉากและบรรยากาศ

2.1 ฉากมิใช่จะเป็นสิ่งที่ห้อมล้อมและรวมเวลา สถานที่เข้าไว้ด้วยกัน เช่นที่เรียกว่า “ภูมิหลัง” (Background) เท่านั้น แต่ยังรวมถึงบรรยากาศและท่าทีต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้เค้าโครงแก่แก่นเรื่องและโครงเรื่อง

2.2 บรรยากาศเชื่อมโยงกับความหมายของเรื่องมากกว่าฉาก บรรยากาศมักจะใกล้ชิดกับตัวละครสำคัญที่นักเขียนสร้างขึ้นและควบคุมไว้

3. แก่นเรื่อง

แก่นเรื่องในเรื่องสั้นจะมีเพียงเรื่องแนวคิดเดียวเป็นส่วนใหญ่ เพื่อแสดงจุดประสงค์เดียวหรือผลเพียงอย่างเดียว

4. โครงเรื่อง

โครงเรื่องคืออุบายที่ผู้เขียนกำหนดเป็นแผนไว้ล่วงหน้าตั้งแต่แรกว่า เรื่องสั้นนั้น ๆ จะเปิดเรื่องอย่างไร จะสร้างอุปสรรคให้เกิดแก่ตัวละครในเรื่องอย่างไร จะให้ตัวละครมีความขัดแย้งกันอย่างไร เมื่อไร และเมื่อได้สร้างอุปสรรคและความขัดแย้งแล้ว จะต้องหากวิธีการแก้ไขอุปสรรคและความขัดแย้งนั้นให้แก่ตัวละครด้วย จนกระทั่งตอนจบเรื่องหรือปิดเรื่อง จะต้องวางแผนว่าจะปิดเรื่องอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด และประสบความสำเร็จมากที่สุด

5. บทสนทนา

บทสนทนาในเรื่องสั้นเป็นองค์ประกอบที่น่าสนใจศึกษามากที่สุดจุดหนึ่ง บทสนทนาในเรื่องสั้นต้องสั้นกระชับ ตรงไปตรงมา เข้าใจง่ายและสามารถช่วยในการดำเนินเรื่อง และมีการสนทนาเท่าที่จำเป็นจริง ๆ

ธวัช ปุณโณทก (2527 : 142 - 146) กล่าวถึงองค์ประกอบของนิทานไว้ 5 ประการ คือ เนื้อเรื่อง ฉาก ความคิดเห็นของผู้แต่ง การสร้างตัวละคร และการปิดเรื่อง

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของนิทานไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก บทสนทนา และท่วงทำนองเขียน ต่างล้วนได้พัฒนาโดยฝีมือของผู้เขียนนิทานรุ่นแล้วรุ่นเล่าจนเกิดเป็นศาสตร์ที่สมบูรณ์ลงตัว แต่ในขณะเดียวกันในฐานะที่นิทานเป็นงานศิลปะแขนงหนึ่ง การกำหนดรูปลักษณะขององค์ประกอบเหล่านี้ตลอดจนการนำเสนอสู่ผู้อ่านล้วนต้องการเทคนิคการสร้างสรรค์ที่ก่อปรด้วย “ศิลปะ” ซึ่งจะต้องปรากฏเป็นภาพรวมอย่างมีศิลป์ สามารถเร้าให้ผู้อ่านผูกพันอย่างมีอารมณ์ร่วมกับบทบาท พฤติกรรม ความรัก ความชิง ความทุกข์ และความสุขของตัวละคร เป็นการนำผู้อ่านเข้าสู่โลกแห่งจินตนาการด้วยความดื่มด่ำหรรษา รวมทั้งเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขวางอีกด้วย

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจากนิทาน

นิตยา เหล่าไพบูลย์พิพัฒน์ (2549 : 13) กล่าวได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือไม่ได้ให้แต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงประวัติการตั้งถิ่นฐาน ระบบครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม และยังแฝงไว้ด้วยคติสอนใจต่าง ๆ อย่างมากมาย ดังนั้นนิทานพื้นบ้านภาคเหนือสะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เราสามารถศึกษาการดำรงชีวิตของชาวบ้านได้จากนิทานหลายแง่มุม เช่น ระบบครอบครัว การเลือกคู่ครอง การกินอยู่ ทำมาหากินหรือการประกอบอาชีพ จนถึงเรื่องเพศ เป็นต้น วิถีชีวิตที่ปรากฏในนิทานชาวบ้านสามารถสรุปได้ว่าเป็นชีวิตที่อยู่อย่างเรียบง่ายตามแบบสังคมกสิกรรมที่มีจารีตประเพณีเป็นหลักยึดถือในการดำเนินชีวิต

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2545 : 93-94) กล่าวว่านิทานหลายเรื่องที่เดียวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมเกษตร กล่าวถึงการทำไร่ไถนา เช่น เรื่อง ก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ ก็กล่าวถึงตัวละคร

ซึ่งเป็นลูกชวานา วิถีชีวิตไทยในสมัยก่อนคงจะเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเหมือนปัจจุบัน สังคมไทยเป็นสังคมเกษตร มีการปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ใช้ควายไถนา คนไทยอาศัยน้ำในการทำนาและจับปลาจากน้ำมาเป็นอาหาร ข้าวและปลาเป็นอาหารหลักของคนไทย วิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อนจึงเกี่ยวข้องกับข้าวและปลาเกือบตลอดปี ในเรื่องปลาบู่ทองกล่าวถึงการจับปลา แม่ของนางเอกตายไปเกิดเป็นปลา และนางเอกในเรื่องนี้ถูกแม่เลี้ยงใช้ให้ไปเลี้ยงควายด้วย มุขตลกเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และพระ แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และนับถือพุทธศาสนา ในด้านครอบครัวเรามีมุขตลกของพ่อกับแม่เกี่ยวกับพ่อตากับลูกเขย และแม่ยายกับลูกเขยมากกว่าพ่อแม่สามีกับลูกสะใภ้ ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนเมื่อแต่งงานแล้ว ผู้ชายจะไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง ช่วยเป็นแรงงานเกษตรกรรม จนมีกำลังทรัพย์พอที่จะปลูกบ้านของตนเอง ซึ่งก็มักจะปลูกใกล้ ๆ กันนั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อตแม่ยายกับลูกเขยจึงใกล้ชิดกว่าพ่อแม่สามีกับลูกสะใภ้ ในเรื่อง ปลาบู่ทองสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ชายไทยมีฐานะดีหน่อยมักจะมีภรรยามากกว่า 1 คนอยู่ในบ้านเดียวกัน นิทานทางเหนือและอีสานสะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องแกน ซึ่งเป็นเวทคาถาคอยควบคุมดูแลฝนฟ้าให้ตกต้องตามฤดูกาล แนวความคิดทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องบุญ บาป นรก สวรรค์ เรื่องบุพเพสันนิวาส เรื่องชาติหน้า ชาติก่อน การเวียนว่ายตายเกิด ปรากฏบ่อยในนิทานพื้นบ้านของไทย นิทานเกี่ยวกับผี แสดงให้เห็นความเชื่อในเรื่องวิญญาณของคนไทย นิทานชีวิตเรื่อง ไกรทองและขุนช้างขุนแผนสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยนอกจากนับถือพุทธศาสนาแล้ว ยังมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ด้วย

รัฐจวน อินทรกำแหง (2539 : 28-33) ได้แสดงความคิดว่าศิลปะ วรรณกรรมและสังคมมีความสัมพันธ์กัน โดยวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สะท้อนถึงชีวิตมนุษย์ในสังคม วรรณคดีจึงไม่ใช่สิ่งที่ล่องลอยอยู่กลางเวหา แต่เป็นสิ่งที่ต้องสัมผัสกับชีวิต สะท้อนชีวิตและสรุปบทเรียนให้กับชีวิตที่มีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลง เพื่อสิ่งที่ดียิ่งขึ้นของชีวิตมนุษย์ วรรณคดีจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสังคมตามความเป็นจริง สำแดงออกซึ่งความเป็นจริง และบันทึกความเป็นจริง

สิริรัตน์ พุ่มเกิด (2538 : 9) กล่าวว่าวรรณกรรมทำหน้าที่ในการสื่อสารทางสังคมเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ดีหรือความเปลี่ยนแปลงในด้านของการสื่อสารทางสังคมก็ดี ย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อวรรณกรรม และอาจนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางวรรณกรรมได้ด้วย วรรณกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงมีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม เพราะสังคมและสิ่งแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้รังสรรค์วรรณกรรมและแสดงออกในบางส่วนของวรรณกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าวรรณกรรมเป็นงานที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมทั้งรูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรมย่อมผูกพันอยู่กับสังคม เป็นปัจจัยที่เอื้อแก่กันและกัน

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2537: 110-111) แม้ว่านิทานจะเป็นเรื่องของจินตนาการ แต่เนื่องจากผู้เล่านิทานเป็นสมาชิกของสังคม นิทานจึงมักสะท้อนให้เห็นลักษณะของสังคม วิถีชีวิต ตลอดจนทัศนคติความคิดเห็นของคนในสังคมนั้น เช่น ความเป็นมาของโลกชีวิต ความตาย ธรรมชาติคนนอกสังคมของตน เป็นต้น

สรุปได้ว่า นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมในอดีตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรืออ่านนิทานได้รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างแท้จริง นิทานเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ช่วยให้เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไร นิทานจึงเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างหนึ่ง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านไทย

ชลธิชา นิสัยสัตย์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง “ยักษ์” ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย : บทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวละครประเภทยักษ์ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ในแง่ของบทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์ โดยศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่ตีพิมพ์แล้ว นิทานที่รวบรวมได้มีจำนวน 139 เรื่อง 238 สำนวน ประกอบด้วยนิทานทั้งที่เป็นสำนวนลายลักษณ์และสำนวนมุขปาฐะ ผลการศึกษาพบว่า ในเชิงบทบาท ยักษ์ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ยักษ์ที่เป็นตัวละครหลัก และยักษ์ที่เป็นตัวละครประกอบ ยักษ์ที่เป็นตัวละครหลัก มีบทบาท 3 ประการ คือ บทบาทตัวเอก นางเอก และตัวปฏิกิริยา ส่วนยักษ์ที่เป็นตัวละครประกอบ มีบทบาท 4 ประการ คือ บทบาทตัวปฏิกิริยา ผู้ช่วยเหลือ ผู้ให้รางวัลและผู้ลงโทษ และผู้ทดสอบ ส่วนการวิเคราะห์ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของตัวละครประเภทยักษ์ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย พบว่ามีความหมายเชิงสัญลักษณ์ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่หมายถึงความเชื่อทางศาสนา ซึ่งตีความได้ว่ายักษ์เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อดั้งเดิม และความเชื่อทางพุทธศาสนา 2) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่หมายถึงคน ซึ่งตีความได้ว่ายักษ์เป็นสัญลักษณ์ของชนพื้นเมือง บุคคลในครอบครัว และผู้มีอำนาจ และ 3) ความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับหลักธรรมในพุทธศาสนา ซึ่งตีความได้ว่ายักษ์เป็นสัญลักษณ์ของมิถิชาปฏิญ์และกิเลส ผลการศึกษานี้ ทำให้เข้าใจบทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์ของตัวละครประเภทยักษ์ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบการศึกษาทางคติชนวิทยาประเภทอื่น และเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครยักษ์ในนิทานไทย ที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ อีกทั้งจะเป็นแนวทางในการศึกษาตัวละครประเภทอื่นในนิทานพื้นบ้านของไทยต่อไป

ณิรนุช แผลงภู (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องอนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย : ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทยที่รวบรวมได้จาก สารานุกรมวัฒนธรรม จำนวน 897 เรื่อง มีอนุภาคทั้งสิ้น 1,961 อนุภาค เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรมจากอนุภาคดังกล่าวทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับสังคมไทยโดยรวม ผลการศึกษาพบว่า อนุภาคดังกล่าวสะท้อนลักษณะร่วมทาง

ความคิดว่า 1) ผู้ให้รางวัลและผู้ลงโทษมักเป็นเพศชายที่เป็นชนชั้นสูงและเป็นพ่อหรือสามี และสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากนั้นยังมีอนุภาคที่ไม่กล่าวถึงผู้ให้รางวัลหรือผู้ลงโทษ แต่กล่าวว่าตัวละครได้รับรางวัลหรือถูกลงโทษจากผลแห่งการกระทำหรือผลกรรมของตนเอง 2) ผู้รับรางวัลและผู้ถูกลงโทษมักเป็นตัวละครชนชั้นล่าง คือทศกัณฐ์ กัณฐะ กัณฐิณี คนสามัญ และตัวละครหญิงที่เป็นภรรยาและลูกสาว 3) การกระทำที่ได้รับรางวัลและการกระทำที่ถูกลงโทษเน้นเรื่องการทำดีและการทำความผิดทางพุทธศาสนา ความผิดเรื่องชู้สาว และการกระทำผิดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 4) รางวัลที่ได้รับมักเป็นรางวัลเกี่ยวกับความร่ำรวยและการได้คู่ครอง ส่วนการลงโทษมักเป็นการลงโทษให้ถึงแก่ความตาย เนรเทศ และการลงโทษด้วยอำนาจวิเศษ 5) เงื่อนไขของการได้รับรางวัล เน้นว่าจะได้รับรางวัลหากปกป้องบ้านเมืองช่วยชีวิตสิ่งเหนือธรรมชาติ และทำความดีทางพุทธศาสนา ส่วนเงื่อนไขของการถูกลงโทษ เน้นว่าหากผู้หญิงคบชู้หรือผู้ใดลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะถูกลงโทษ อนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษยังสื่อให้เห็นความหมายเชิงวัฒนธรรมทั้งในระดับท้องถิ่นและสังคมไทยโดยรวม กล่าวคือเมื่อพิจารณาจากลักษณะร่วมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของทุกภาค พบว่าสิ่งที่เน้นย้ำคือเรื่องของการทำความดีและความชั่วทางพุทธศาสนา แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านแต่ละภาคพบว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการทำทาน ภาคอีสานให้ความสำคัญกับเรื่องอาหารการกิน ภาคกลางให้ความสำคัญกับการปกป้องบ้านเมือง และภาคใต้ให้ความสำคัญกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และความกตัญญู ส่วนในระดับสังคมไทยโดยรวมพบว่า อนุภาคดังกล่าวสะท้อนความหมายเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคมไทยซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องของชนชั้น พุทธศาสนาสิ่งเหนือธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำทางเพศ และความสัมพันธ์ในครอบครัว

สุภารัตน์ มาศวรรณ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรื้อฟื้นนิทานไทย : การปรับเปลี่ยนและความสัมพันธ์กับสังคม หนังสือการ์ตูนได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่เด็กและเยาวชน วิทยานิพนธ์นี้จึงศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมนิทานไทยกับหนังสือการ์ตูนนิทาน และเพื่อศึกษาอิทธิพลสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อการสร้างสรรค์หนังสือการ์ตูนนิทานที่มาจากวรรณกรรมนิทานไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการ์ตูนนิทานเรื่อง กากี ไกรทอง พระอภัยมณี และรามเกียรติ์ เปรียบเทียบกับหนังสือการ์ตูนนิทานไทยจำนวน 6 เรื่อง เรื่องกากี สำนักพิมพ์แอคชั่นเฟรม เรื่องไกรทอง (Romance of the Crocodile Slayer) สำนักพิมพ์บุรพัฒน์ เรื่องไกรทอง (The CrocodileCrisis) สำนักพิมพ์คอมมิคส์เควสท์ เรื่องรามเกียรติ์ (Ramayana the Miracle war) สำนักพิมพ์คอมมิคส์เควสท์ เรื่องหนุมาน สำนักพิมพ์บุรพัฒน์ และเรื่องอภัยมณีชาเก้า สำนักพิมพ์เนชั่นเอดดูเทนเมนท์ โดยศึกษาจากเอกสารแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายและเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ ด้านรูปแบบและเนื้อหาพบว่า เมื่อมีการนำเสนอนิทานใหม่ในรูปแบบของหนังสือการ์ตูนได้เปลี่ยนจากวรรณกรรมลายลักษณ์ไปเป็นการนำเสนอด้วยภาพเป็นหลักและการบรรยายบทสนทนาของตัวละครประกอบด้านเนื้อหาพบว่า

มีการเปลี่ยนรายละเอียดของเรื่อง การเพิ่มความ การลดความ การสับสนความการสลับความ และการยืมความ ซึ่งเกิดจากความตั้งใจของผู้เขียนที่มีปัจจัยมาจากธุรกิจทางการค้าที่ต้องการสร้างสรรค์ให้เป็นเรื่องขนาดยาวและให้เข้ากับเยาวชนซึ่งเป็นผู้อ่านกลุ่มเป้าหมายหลักโดยเฉพาะเพศชาย จึงมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสังคมไทยในปัจจุบัน ด้านอิทธิพลสังคมวัฒนธรรมพบว่าการ์ตูนนิทานไทยสะท้อนภาพด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศาสนา โดยแสดงผ่านบทสนทนา ฉาก และการดำเนินเรื่อง ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้ ล้วนมาจากสังคมไทยปัจจุบันทั้งสิ้น โดยสรุปพบว่า หนังสือการ์ตูนนิทานไทยเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับผู้เสพและสอดคล้องกับบริบทของสังคม นิทานสมัยใหม่ในรูปแบบหนังสือการ์ตูน นิทานจึงเป็นผลผลิตทางสังคมที่ใช้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาคติชนสมัยใหม่

สุกัญญา ตั้งเรื่องเกียรติ (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของนิทานไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและเนื้อหาของนิทานไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เว็บไซต์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการศึกษามีทั้งสิ้น 6 เว็บไซต์ ได้แก่ beekids.com, everykid.com, childthai.org, kidquare.com, nitanbox.com/tale.htm และ geocities.com/paris/library/7749 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านของเนื้อหาของนิทาน พบว่า เป็นนิทานคติมากที่สุด โดยแง่คิดด้านจริยธรรมที่น่าเสนอในนิทานแต่ละเว็บไซต์จะคล้ายกัน คือ ด้านของความมีสติปัญญา และความยึดมั่นในคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสามัคคี ด้านการพึ่งพาตนเอง ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านความประหยัดและความมีวินัย จากการวิจัยไม่พบการนำเสนอแง่คิดทางจริยธรรมด้านความรักชาติในนิทานไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต

บัวงาม ห่อแก้ว (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์นิทานคติธรรมเรื่องดาวเรือง เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิทานคติธรรมเรื่องดาวเรืองในด้านองค์ประกอบของเรื่อง รูปแบบการประพันธ์ขนบนิยมในการแต่ง ศิลปะการประพันธ์ ภาพสะท้อนทางสังคมวัฒนธรรม และเปรียบเทียบอนุภาคของนิทานคติธรรมเรื่องดาวเรือง ระหว่างฉบับหอสมุดแห่งชาติ กับฉบับหอวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชรผลการศึกษาปรากฏดังนี้ ด้านองค์ประกอบของนิทานเรื่องดาวเรือง ฉบับหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ โครงเรื่องแนวคิดของเรื่อง ทศนะของผู้แต่ง ตัวละคร บทสนทนาและฉาก ผู้แต่งได้จัดวางไว้อย่างสมเหตุสมผลช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องและช่วยทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน ด้านรูปแบบการประพันธ์มีความกลมกลืนกับเนื้อหาของเรื่องอย่างเหมาะสม ด้านขนบนิยมในการแต่งกวียัดถือแบบแผนการแต่งตามบทกวีโบราณซึ่งถือเป็นขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติต่อ ๆ กันมา ด้านศิลปะการประพันธ์ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้ มีความไพเราะและสะท้อนอารมณ์ของผู้อ่าน ด้านภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นการสะท้อนสภาพสังคมวัฒนธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่ว่าจะเป็นสภาพความเป็นอยู่ ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และการเมืองการปกครอง ก็แสดงสภาพสังคมวัฒนธรรมแห่งยุคสมัยได้ชัดเจน ด้านการเปรียบเทียบอนุภาคกับดาวเรืองฉบับหอวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร ก็พบว่า มีอนุภาคที่เกี่ยวกับตัวละคร

อนุภาคที่เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของวิเศษ และอนุภาคที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ จะมีอนุภาคปรากฏอยู่มีที่เหมือนกัน และอนุภาคบางประเภทก็ไม่ปรากฏในฉบับหอวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมเรื่องเดียวกัน เมื่อผู้แต่งแต่ละคนนำมาแต่งทำให้อนุภาคของเรื่องมีความแตกต่างกันได้ตาม ทฤษฎีการแพร่กระจาย

จากงานวิจัยที่ได้ศึกษา สรุปได้ว่า การศึกษาวิเคราะห์นิทานไทยมีจำนวนมาก โดยศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาของนิทานไทย เช่น ด้านบทบาทของตัวละคร “ยักษ์” ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของ ไทย ด้านลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรมจากอนุภาคในนิทานพื้นบ้านไทย ด้านความสัมพันธ์ การตุนิทานไทยกับสังคม ด้านรูปแบบและเนื้อหาของนิทานไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต และด้าน ภาพสะท้อนสังคมของนิทานคติธรรมเรื่องดาวเรือง ผู้วิจัยจึงได้เข้าใจเนื้อหาของนิทานไทยได้มากขึ้น โดยเฉพาะวิถีชีวิต แง่คิดด้านจริยธรรม ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านจีน

ถังข่ายชิงและจางจื้อเฉี่ยว (唐凯兴、张志巧. 2013) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์คุณค่าคุณธรรม จริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านกับนิยายเรื่องสั้นของชนเผ่าจ้วง (论壮族民间传说和故事的伦理 意蕴) นิทานพื้นบ้านกับนิยายเรื่องสั้นของชนเผ่าจ้วงสะท้อนให้เห็นว่าชาวจ้วงรักและรำลึกถึงท้องถิ่น ของตนเอง นิทานพื้นบ้านเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมและจริยธรรมของชาวจ้วง นิทาน พื้นบ้านยังแสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่ดั่งใจของชาวจ้วงและสะท้อนแนวความคิดในด้านคุณธรรมของ ชาวจ้วง นิทานพื้นบ้านยังถ่ายทอดให้เห็นถึงชาวจ้วงแสวงหาคุณธรรมและอุดมการณ์ เพราะฉะนั้น นิทานพื้นบ้านกลายเป็นวิธีการสำคัญในการสั่งสอนอบรมคุณธรรมของชาวจ้วง ผลการวิจัยของเรื่องนี้ คือ 1) ยกย่องชาวจ้วงในเรื่องความกล้าหาญและกล้าต่อสู้ 2) ชื่นชมยินดีกับชาวจ้วงที่มีความรักชาติ รักบ้านเกิด 3) ชื่นชมชาวจ้วงที่ทนความทุกข์ยากและรักษาความเป็นส่วนรวม 4) สรรเสริญชาวจ้วงที่ รักทำงานอย่างแข็งขันและขยันหมั่นเพียรประหยัดมัธยัสถ์

นรุตม์ คุปต์ธนโรจน์ (2551) ศึกษาวิจัยเรื่องนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู : การดำรงอยู่และ วิธีการนำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การดำรงอยู่ วิธีการนำเสนอ รูปแบบ และเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่านิทานจีน ชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในข้อมูลทางวัฒนธรรม 4 รูปแบบ ได้แก่ วรรณกรรม จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่ในข้อมูลประเภทวรรณกรรม พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูทั้งสิ้น 12 ฉบับ แบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์การตีพิมพ์ได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตีพิมพ์เพื่อผู้อ่านทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือธรรมะ หรือหนังสือที่ระลึกต่าง ๆ และกลุ่มที่ตีพิมพ์เพื่อเด็กและเยาวชน ในข้อมูลประเภท จิตรกรรม พบว่ามีการตกแต่งภาพจิตรกรรมด้วยภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตกแต่งใน ศาสนสถาน ได้แก่ ศาลเจ้า โรงเจ วัดจีน วัดญวน วัดไทย และสุสานแบบจีน จำนวน 31 แห่ง พบว่า ช่างจะนำเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญมาวาดเท่านั้น และหากเป็นภาพจากเรื่องและเหตุการณ์เดียวกัน

ถึงแม้ว่าจะต่างศาสนสถานก็จะมีองค์ประกอบของภาพที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในข้อมูลประเภทพิธีกรรม พบว่าบทร้องในพิธีโอยปอดะ โอยไ่นตี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมย่อยของพิธีงเด็กชาวจีนแต่จี๊จะ นำเนื้อหามาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู 9 เรื่อง ในข้อมูลประเภทการแสดงพบว่าการแสดง อุปรากรจีน (จี๊) ในช่วงการแสดงเบิกโรงสิริมงคล หรือ “ปวงเซียง” ในชุดเซียงกัซังจี๊ หรือนางฟ้า ประทานบุตร มีการแสดงที่ตัดตอนมาจากนิทานเรื่องตั้งอัยัง และในข้อมูลประเภทสื่อสมัยใหม่ พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนำเสนอในรูปแบบของสื่อการ์ตูน 3 ฉบับ มีทั้งฉบับที่คนไทยวาด โดยนำเนื้อเรื่องมาจากต้นฉบับภาษาไทย และฉบับที่แปลจากภาษาอังกฤษ ที่ได้จากประเทศสิงคโปร์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในสื่อต่าง ๆ ที่ปรับไปตาม กลุ่มผู้อ่าน ผู้ชม หรือผู้เข้าร่วมพิธี ทั้งนี้ การมีต้นฉบับวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ขนบนิยมใน การตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู การดำรงอยู่ ของพิธีงเด็กและการแสดงปวงเซียง และการสืบทอดค่านิยมความกตัญญูเป็นปัจจัยที่มีผลต่อ การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ผู้วิจัยพบว่าการจัดวางสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการชมภาพ จิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ความชำรุดทรุดโทรม และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ ภาพจิตรกรรม และการหมกมุ่นทบทวนหน้าทีในการสื่อความหมายในเรื่องความกตัญญูเป็นข้อจำกัดและ ปัญหาสำหรับการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในอนาคต

โอวจงฉี (欧宗启. 2002) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความงดงามอันสูงส่งของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง (壮族民间故事的崇高美) ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงมีผลงานการประพันธ์อยู่ไม่น้อยที่สะท้อน ความงดงามอันสูงส่ง ความงดงามอันสูงส่งนี้คือการแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอก กับตัวละครร้าย นอกจากนี้นิทานยังสร้างตัวละครที่มีรูปร่างใหญ่โตมีพลังอำนาจ โดยอาศัยการนำเสนอ เกินความเป็นจริงในการแสดงเพื่อสร้างความงดงามอันสูงส่ง ผลการวิจัยของเรื่องนี้ คือ 1) พรรณนา ความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครร้าย 2) รูปร่างตัวละครที่มีรูปร่างใหญ่โตมีพลังอำนาจ พิเศษใช้แสดงออกถึงลักษณะพิเศษในด้านความงดงามอันสูงส่ง 3) อาศัยการคุยโวโอ้อวดของตัวละคร ที่ดูร้ายน่ากลัว ผลักดันความงดงามอันสูงส่งของตัวละครเอกให้เด่น

โอวอี่เค่อ (欧以克. 1995) ศึกษาวิจัยเรื่อง จิตวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง (壮族民间故事中的文化心理) ชนเผ่าจ้วงมีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีประชากรมากมายและหลากหลาย นิทานพื้นบ้านเป็นส่วนประกอบสำคัญของวัฒนธรรม นิทานก็มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและเล่าสืบต่อกัน มารุ่นต่อรุ่นในชนเผ่าจ้วง นิทานพื้นบ้านได้เป็นที่นิยมของชาวบ้านและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรม ของสังคมชาวจ้วง จิตวัฒนธรรมของชนเผ่าจ้วงสะท้อนให้เห็นถึงเศรษฐกิจและสังคมของชนเผ่าจ้วง วัฒนธรรม วิถีชีวิต เศรษฐกิจวิธีการผลิตและภาวะแวดล้อม ภูมิประเทศ จิตวัฒนธรรมในนิทานพื้นบ้าน ของชนเผ่าจ้วงมีหลายด้าน ทั้งนี้รวมไปถึงการทำการเกษตรเป็นหลัก ดูแลคนด้านธุรกิจการค้า ดูถูก วิชาความรู้ เชื้อถือเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความเสมอภาค และรู้จักพอเพียง ฯลฯ

หลี่อึงหมิง (李一鸣, 1994) ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานชนเผ่าจ้วง (试论壮族故事所体现的壮族人民的伦理道德观) ชาวจ้วงสร้างประวัติศาสตร์ด้วยตนเองและสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่สว่างไสวไว้ในประวัติศาสตร์ วรรณคดีถือเป็นส่วนที่สำคัญเหมือนชนเผ่า อื่น ๆ ชนเผ่าจ้วงไม่มีตัวอักษรของตนเอง การสร้างวรรณคดีของชาวจ้วงใช้วิธีมุขปาถะ และเผยแพร่กันปากต่อปาก เพราะฉะนั้นวรรณคดีพื้นบ้านของชาวจ้วงจึงมีรูปแบบหลากหลาย เช่น เทพนิยาย นิยายเรื่องสั้นในสมัยโบราณ เพลงพื้นบ้าน นิทานสุภาพนิทานเด็ก เรื่องตลกขบขัน สุภาพนิทาน ปริศนา ฯลฯ บทความฉบับนี้วิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานชนเผ่าจ้วง ผลการวิจัย คือ 1) ยกย่องความกล้าหาญ และดูถูกความขี้ขลาด 2) ชอบจิตใจที่ดีงาม เหยียดหยามความชั่วร้าย 3) นิยมนับถือความขยันเหยียดหยามความเกียจคร้าน 4) แสวงหาความรักที่เสรี และความจงรักภักดี 5) มีความกตัญญูต่อผู้อาวุโส

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า การศึกษาวิเคราะห์นิทานจีนมีจำนวนมาก โดยศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานจีน เช่น คุณค่าคุณธรรมจริยธรรมในนิทานชนเผ่าจ้วง ความงดงามอันสูงส่งของนิทานชนเผ่าจ้วง จิตวัฒนธรรมในนิทานชนเผ่าจ้วง และยังมีการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอของนิทานจีนในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงได้เข้าใจเนื้อหาของนิทานของชนเผ่าจ้วงได้มากขึ้น โดยเฉพาะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แก่นคิดด้านจริยธรรม คุณค่าคุณธรรมและจริยธรรม และค่านิยมที่ปรากฏในนิทานชนเผ่าจ้วง

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเปรียบเทียบนิทาน

ชื่อเหม่ยเจียว (施美娇, 2013) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบนิทานเรื่องสังข์ทองของประเทศไทยกับนิทานเรื่องคนหน้าจักจั่นของสิบสองปันนา” (泰国清迈泰族《金海螺》与西双版纳傣族《蝉面人》故事对比研究) โดยให้มุมมองว่า ชนเผ่าไทกับชนเผ่าไทลื้อเป็นชนเผ่าที่ข้ามชาติและอยู่อาศัยกระจัดกระจายอยู่ที่แถบเอเชียอาคเนย์ ประเทศไทยและเขตสิบสองปันนา (ประเทศจีน) ล้วนนับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้วรรณคดีพื้นบ้านของทั้งสองมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งล้วนได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมทางด้านศาสนาพุทธ ทั้งนี้ ระหว่างชนเผ่าไทกับชนเผ่าไทลื้อ มีเทพนิยายและรูปแบบของนิทานที่เป็นแบบเดียวกันและต่างสืบทอดกันมา อาทิ นิทานพื้นบ้านไทย เรื่อง “สังข์ทอง” และนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไทลื้อ เรื่อง “คนหน้าจักจั่น” มาจากวรรณคดีศาสนาพุทธ จากจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย โดยทั้งสองเรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่แผ่ขยายไปถึงเขตพื้นที่ที่ชนเผ่าไทอาศัยตามการแผ่ขยายของพุทธศาสนา เป็นเหตุให้ได้นิทานพื้นบ้านสองเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกัน ถึงแม้บริบททางสังคมที่แตกต่างกัน จึงทำให้นิทานเรื่องเดียวกันมีความแตกต่างกัน เรื่องราวดังกล่าวทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจสองเรื่องที่มาจากคนละพื้นที่และประเทศ และทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีพื้นเมือง และค่านิยมที่ปรากฏในนิทานทั้งสองเรื่อง งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านไทยเรื่องสังข์ทองกับนิทานพื้นบ้านสิบสองปันนา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์แก่นเรื่อง โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ได้เป็นอย่างดี สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมพื้นบ้าน คติของศาสนาพุทธ ค่านิยม และคำสอน

อู่เลี้ยงเลี้ยง (吴亮亮. 2013) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย” (中泰两国稻谷神话比较研究) ผู้วิจัยได้คัดเลือกเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกที่ชาวบ้านนิยมเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการศึกษาเปรียบเทียบ และเชื่อมโยงกับข้อมูลสัมภาษณ์ภาคสนาม และอภิปรายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกของประเทศจีนและประเทศไทย วิเคราะห์วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านที่ปรากฏในเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกของประเทศจีนและประเทศไทย โดยกำหนดขอบเขตของงานวิจัยครั้งนี้คือเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกของกลุ่มแม่น้ำฉางเจียงตอนใต้ของประเทศจีน (นครซ่างไห่ มณฑลเจียงซู มณฑลเจ้อเจียง) กับประเทศไทย งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย โดยนิทานที่เกี่ยวกับเทพนิยายข้าวเปลือกถือเป็นเทพนิยายชนิดหนึ่งของโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศแถบตะวันออกหรือตะวันตกสมัยโบราณของโรมันและกรีก ภาคตะวันออกของเอเชีย ประเทศอินเดีย เอเชียอาคเนย์ ล้วนมีลักษณะพิเศษของตนเอง เพราะต่างมีประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และความเชื่อพื้นเมืองที่แตกต่างกัน ฉะนั้น เทพนิยายของแต่ละท้องถิ่นจึงมีความแตกต่างกันไปด้วย เช่นเดียวกับเทพนิยายที่เกี่ยวกับข้าวเปลือก เวลาเริ่มปลูกข้าวหน้าน้ำของสองประเทศห่างกัน 2,000 กว่าปี เพราะฉะนั้นในเทพนิยายที่เกี่ยวกับข้าวเปลือก การรู้จักเทวดาข้าวเปลือกของชาวบ้านและบังเกิดของเทพนิยายเกี่ยวกับข้าวเปลือกจึงมีความแตกต่างกันอยู่ อาทิ เทพนิยายที่เกี่ยวกับข้าวเปลือกของกลุ่มแม่น้ำฉางเจียงตอนใต้จะนับถือคนเป็นหลัก แต่ประเทศไทยจะเคารพเทพดาผู้หญิง หรือพระแม่โพสพ

ยุทธพิชัย ศิริพงษ์ (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบนิทานปรัมปราภาคเหนือและภาคอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทนิทานปรัมปราของภาคเหนือและภาคอีสานแล้วนำมาวิเคราะห์ในด้านค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่ปรากฏในนิทานปรัมปรา ผลการวิจัยพบว่า นิทานปรัมปราเป็นเรื่องเล่าที่อธิบายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ฝนตก พายุร้อง กลางวันกลางคืน จันทรคราส สุริยุคราส กำเนิดโลก กำเนิดมนุษย์ กำเนิดวีรบุรุษ วัฒนธรรม รวมถึงศาสนาและพิธีกรรม บางเรื่องกล่าวถึงเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา นางฟ้า พระอินทร์ สัตว์หรือมนุษย์ ซึ่งถือเป็นเรื่องเล่าที่คลี่คลายปัญหาหรือข้อสงสัยในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาจนเป็นเรื่องความเชื่อในปัจจุบัน เนื้อหาของนิทานปรัมปรมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือด้านค่านิยมที่ปรากฏ จะมีค่านิยมเรื่องความกตัญญูรู้คุณ การเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส การเคารพบูชาผู้ให้กำเนิด ความมีสำนึกต่อตนเองและผู้อื่น ความอดทนอดกลั้นทั้งกายและใจ ความขยันทำงานหาเลี้ยงชีพ การรู้จักคิดพิจารณา โดยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ ความรักสามัคคี นอกจากนั้นยังมีการยกย่องผู้มีความรู้ ความเฉลียวฉลาดและยกย่องผู้มีอำนาจ ด้านความเชื่อ จะมีความเชื่อในปรากฏการณ์ธรรมชาติ เทพารักษ์ ผีसाง เทวดา เชื่อกันว่าในธรรมชาติจะมีอำนาจลึกลับที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา โดยมีการกล่าวถึงกำเนิดของโลก กำเนิดของมนุษย์คู่แรกที่เป็น

ต้นกำเนิดของเผ่าพันธุ์และวีรบุรุษวัฒนธรรม ความเชื่อบางอย่างจะเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์ อานิสงส์ของการทำบุญทำทาน ความเชื่อเรื่องการเวียนตายเกิด ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในเรื่องโชคกลางที่บอกเหตุ ทั้งดีและร้าย ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ตลอดจนความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เวทมนตร์คาถา และความเชื่อในเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ด้านวิถีชีวิต วิถีชีวิตชาวภาคเหนือและภาคอีสานจะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากมีการดำรงชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐานที่ยึดทำเลแม่น้ำ ป่าไม้ภูเขา ในการสร้างบ้านเรือน ลักษณะครอบครัว เรื่องการประกอบอาชีพ และประเพณี ซึ่งจะเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้เนื้อหาที่ปรากฏในนิทานปรัมปราภาคเหนือและภาคอีสานยังได้สอดแทรกแง่คิดคติสอนใจ ศีลธรรมจรรยา ตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทต่อสังคม ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ณัฐกานต์ เกาศล (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบนิทานคำสอนของภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะร่วมกันคือ ประเภทนิทานที่พบมากที่สุดคือ นิทานคติ เนื้อนิทานส่วนใหญ่เน้นความบันเทิง ความรู้และการสั่งสอนในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับการศึกษาโครงเรื่องของนิทาน ผู้แต่งกำหนดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครโดยใช้เหตุบังเอิญหรือเหตุประจวบคือกล่าวถึง สัตว์วิเศษ หรือผู้วิเศษที่เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือตัวละคร จากการศึกษาลักษณะนิสัยของตัวละคร พบว่านิทานคำสอนกำหนดให้ตัวละครทำความดี และทำความชั่ว โดยกำหนดให้ตัวละครมีมิติเดียว คือแสดงพฤติกรรมเดียวจนจบเรื่อง สำหรับการศึกษาจากนั้นส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมเกษตรกรรม การศึกษาแก่นเรื่องทราบว่าเป็นการสอนให้ประพฤติตนเป็นคนดีตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่วนการศึกษาบทบาทของตัวละครตามทฤษฎีรูปแบบนิยมของวลาดิมีร์พรอพพ์ พบว่าโครงสร้างของนิทานภาคกลางส่วนใหญ่ ตัวละครมีพฤติกรรมที่ตรงข้ามกันระหว่างความดีและความชั่ว ในตอนท้ายของเรื่องคนดีได้รับผลตอบแทนที่ดีและคนร้ายได้รับผลตอบแทนในทางร้าย ส่วนโครงเรื่องของนิทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวละครจะแสดงพฤติกรรมในด้านร้ายและได้รับผลตอบแทนทางร้าย ตัวละครที่แสดงพฤติกรรมดีจะได้รับผลตอบแทนที่ดี คุณค่าด้านสังคมของนิทานสองภาคมีลักษณะร่วมกันคือ ความเชื่อของชาวบ้านทั้งสองภาคเกิดจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่มีเหมือนธรรมชาติ วิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติโดยประกอบอาชีพตามสภาพท้องถิ่น ค่านิยมที่ปรากฏมีทั้งค่านิยมเฉพาะตน และค่านิยมต่อสังคม ผลการศึกษาวิจัยโดยสรุปคือ นิทานคำสอนของทั้งสองภาคมีความแตกต่างกัน ในด้านโครงเรื่องของนิทานที่ผู้แต่งกำหนดให้เหตุการณ์หรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร ภาคกลางกำหนดให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลในครอบครัวเดียวกัน การกำหนดความใคร่รู้และความระทึกใจในนิทานภาคกลางเกิดจากการเปลี่ยนลักษณะนิสัยของตัวละคร ส่วนในนิทานภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกิดจากการตัดสินใจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งของตัวละคร สำหรับการศึกษาด้านสังคมมีความแตกต่างกันคือในแต่ละภาคมีวัฒนธรรมด้านการกินอาหารต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่นในภาคของตนและประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

ประภาพร บุญพาเกิด (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านหนองกุง ตำบลกุดบง อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา กับนิทานพื้นบ้านโนนชัย เมืองปากจั่น แขวงนครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว งานวิจัยเก็บรวบรวมนิทานพื้นบ้านหนองกุง ตำบลกุดบง อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา กับนิทานพื้นบ้านโนนชัย เมืองปากจั่น แขวงนครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำมาศึกษาเปรียบเทียบลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของนิทานพื้นบ้านในด้านต่าง ๆ คือ ประเภทนิทาน แก่นเรื่อง อนุภาค และศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของทั้งสองหมู่บ้าน โดยศึกษาจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบแก่นเรื่อง พบว่ามีแก่นเรื่องที่มีลักษณะร่วมกันจำนวนมาก เนื่องจากเนื้อหาของนิทานส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน แก่นเรื่องที่พบส่วนมากเป็นด้านการอบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี กตัญญูเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเสียสละ ไม่ประมาทต่อผู้ที่อ่อนแอกว่า เป็นต้น ส่วนแก่นเรื่องที่มีลักษณะแตกต่างกันนั้นเพราะเป็นนิทานคนละเนื้อเรื่อง คนละเนื้อหา จึงทำให้มีแก่นเรื่องแตกต่างกัน อนุภาคของนิทานพื้นบ้านที่มีลักษณะร่วมกันมากคือ นิทานประเภทนิทานสัตว์ และนิทานมุขตลก เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีขนาดสั้น ส่วนนิทานประเภทตำนาน นิทานคติ นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องผี และนิทานประจําถิ่น ส่วนใหญ่อนุภาคของนิทานมีลักษณะต่างกัน เพราะเป็นเรื่องที่มีขนาดยาว เนื้อหาซับซ้อน ผู้เล่าอาจจำสับสน ส่วนภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของทั้งสองหมู่บ้าน มีลักษณะตรงกันคือ มีความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าที่ เทพารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องผี วิญญาณ หมอคู่ บุญกรรม ประเพณีที่พบในนิทาน มีการบวช การเลือกคู่ครอง การตาย อาชีพที่พบส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมนิยม ความเป็นผู้นำในหมู่คณะ ผู้นำต้องเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นที่พึ่งของบริวารได้ ลักษณะครอบครัวที่ปรากฏในนิทานส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแบบขยาย

จากงานวิจัยที่ดังกล่าวข้างต้นนี้ เห็นได้ว่า การศึกษาเปรียบเทียบนิทานมีหลาย ๆ ด้าน เช่น นิทานภาคเหนือไทยกับนิทานภาคอีสานไทย นิทานพื้นบ้านภาคกลางไทยกับนิทานพื้นบ้านภาคอีสานไทย นิทานภาคเหนือไทยกับนิทานสิบสองปันนาประเทศจีน นิทานไทยกับนิทานประเทศลาว ผู้วิจัยได้เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างในด้านวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และการอบรมสั่งสอนที่ปรากฏในนิทานสองท้องที่หรือสองชาติ ซึ่งมีประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการทำการศึกษาเปรียบเทียบนิทานมาก และยังไม่พบการวิจัยเปรียบเทียบนิทานคติภาคเหนือของไทยกับนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีน

บทที่ 3
วิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย
กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

การศึกษานิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นดังนี้

3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

3.1.1 แก่นเรื่อง

3.1.2 โครงเรื่อง

3.1.2.1 การเปิดเรื่อง

3.1.2.2 ความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง

3.1.2.3 การปิดเรื่อง

3.1.3 ตัวละคร

3.1.3.1 ตัวละครฝ่ายดี

3.1.3.2 ตัวละครฝ่ายร้าย

3.1.3.3 ตัวละครสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี

3.1.4 ฉาก

3.1.4.1 ฉากในความเป็นจริง

3.1.4.2 ฉากในจินตนาการ

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

3.2.1 แก่นเรื่อง

3.2.2 โครงเรื่อง

3.2.2.1 การเปิดเรื่อง

3.2.2.2 ความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง

3.2.2.3 การปิดเรื่อง

3.2.3 ตัวละคร

3.2.3.1 ตัวละครฝ่ายดี

3.2.3.2 ตัวละครฝ่ายร้าย

3.2.3.3 ตัวละครสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี

3.2.4 ฉาก

3.2.4.1 ฉากในความเป็นจริง

3.2.4.2 ฉากในจินตนาการ

3.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

3.3.1 แก่นเรื่อง

3.3.1.1 แก่นเรื่องที่คล้ายคลึงกัน

3.3.1.2 แก่นเรื่องที่แตกต่างกัน

3.3.2 โครงเรื่อง

3.3.2.1 โครงเรื่องที่คล้ายคลึงกัน

3.3.2.2 โครงเรื่องที่แตกต่างกัน

3.3.3 ตัวละคร

3.3.3.1 ตัวละครที่คล้ายคลึงกัน

3.3.3.2 ตัวละครที่แตกต่างกัน

3.3.4 ฉาก

3.3.1.1 ฉากที่คล้ายคลึงกัน

3.3.1.2 ฉากที่แตกต่างกัน

3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

3.1.1 แก่นเรื่อง

แก่นเรื่อง แนวคิด สาระ และสาระสำคัญของเรื่อง เป็นแนวความคิดหรือทัศนคติของผู้แต่งหรือผู้เล่านิทานต้องถ่ายทอดให้กับผู้อ่านนิทาน หรือผู้ฟังนิทาน จากการศึกษาวเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง แก่นเรื่องที่พบส่วนมากแสดงให้เห็นถึงผลแห่งกรรม ซึ่งคือการทำความดียอมได้ดีและทำความชั่วยอมได้ชั่ว แก่นเรื่องที่พบในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยดังนี้

3.1.1.1 เรื่องกรรม

ชาวบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ เรื่องกรรมเป็นหลักสำคัญของศาสนาพุทธ กฎแห่งกรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ กล่าวคือใครกระทำความผิดอันใดไว้ ไม่ว่าจะดีหรือชั่วก็ตาม บุคคลผู้กระทำนั้นจะได้รับผลกรรมนั้น ๆ เสมอ มิได้เกิดจากการดลบันดาลจากอำนาจของพระเจ้าองค์ใด และไม่มีใครมารับผลของกรรมแทนบุคคลอื่นได้ เพราะฉะนั้น ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงเชื่อว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว ทำดีได้ชั่วไม่มี ทำชั่วได้ดีก็ไม่มี ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง มีจำนวน 12 เรื่องแก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงเรื่องกรรม ดังนี้

นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม แก่นเรื่องคือกระทำความผิดต่าง ๆ แก่เขาไว้อย่างไร ก็จะได้รับผลอย่างนั้น ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตน การฆ่าชีวิตผู้อื่นเพื่อทำมาหากินจนได้กรรมชั่ว การรู้จักสงสาร

ช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้ชีวิตตนเองได้เจริญก้าวหน้า กฎแห่งกรรมจึงแสดงให้เห็นว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว

นิทานเรื่อง กามม แก่นเรื่องคือทำบุญและช่วยเหลือผู้อื่นคือเรื่องดีงาม มักจะไม่มี ความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้ที่ทำบุญ เมื่อผู้ทำความดีเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือ บุญที่เคยทำไว้ ก็จะมาช่วยแก้ปัญหาให้ตนเองได้ เพราะว่าบุญมีจริง

นิทานเรื่อง หมอตอน แก่นเรื่องคือแกล้งทำให้ผู้อื่นเป็นหมันมีบุตรไม่ได้ ซึ่งเป็นการทำบาป และทำสิ่งชั่วร้ายแก่ผู้อื่น ในที่สุดผลก็คือถูกประหารชีวิตเช่นเดียวกับการทำร้ายชีวิตผู้อื่น ซึ่งการทำ ความชั่วจึงได้รับกรรมชั่วเป็นสิ่งตอบแทน

นิทานเรื่อง โองวิเศษ แก่นเรื่องคือ คนดีและมีศีลธรรมถือความสัตย์อีกทั้งเป็นคนประหยัด มัธยัสถ์ อดออมอย่างยอดเยี่ยม สุดท้ายมักจะได้พบเจอสิ่งดี ๆ กลับคืน ทั้งนี้เป็นผลมาจากคุณงามความดี ของเขานั่นเอง

นิทานเรื่อง ไอ้หนวก ไอ้บอด แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่า คนที่มีความคิดจะไปขโมย ของผู้อื่นและเกียจคร้านในการงาน ทำแต่สิ่งชั่ว จะถูกลงโทษและได้รับผลกระทบชั่วที่ทำไว้

นิทานเรื่อง ชะตามะกอกแห้ง แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่า คนที่ชอบทำบุญให้ทาน ย่อมได้รับความดี ส่วนคนที่ไม่เคยทำความดีเมื่อยามชะตาตกต่ำ เพราะผลแห่งกรรมชั่วของตนเอง จึงทำให้ทำอะไรก็ไม่ดีไปหมด

นิทานเรื่อง บ้านเสาไห้ แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นถึงผลร้ายที่มนุษย์ทำลายธรรมชาติ ในที่สุดธรรมชาติก็ทำลายมนุษย์ เช่นกัน

นิทานเรื่อง หอกมรณะ แก่นเรื่องคือการแสดงถึงผลกระทบที่ทำไว้ในชาติปางก่อน ผู้ที่เคยมีความแค้นต่อกันในชาติที่แล้วเมื่อได้พบกันในชาตินี้ก็ยังอยู่อย่างสันตกันไม่ได้

นิทานเรื่อง งาช้างทองคำ แก่นเรื่องคือการแสดงถึงผู้มีบุญในอดีตชาติ ย่อมได้รับ อานิสงส์ผลดี คือได้รับความช่วยเหลือและได้ของที่ล้ำค่า

นิทานเรื่อง แก้วเปลี่ยนสี แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าผู้ทำความดีและมีน้ำใจแก่ผู้อื่น มักได้รับการยกย่องและได้รับความเคารพจากผู้อื่น ส่วนผู้ที่มีจิตใจหยาบช้าและทำร้ายผู้อื่นจะต้อง อยู่กับท่านอาจารย์ และควรได้รับการสั่งสอน

นิทานเรื่อง พรานคนศีล แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าศีลคือความประพฤติทางกาย และวาจาของพุทธศาสนา ผู้ที่ตั้งใจรักษาศีล ศีลก็จะคุ้มครองให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข มีความสะดวกและ ปลอดภัยในการทำมาหากิน ไม่มีเวรภัยให้ผจญ จึงสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ง่าย

นิทานเรื่อง ทำดีได้ดี แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าผู้ที่มีความประพฤติดีทั้งกาย วาจาใจ และทำความดีมาตลอด เมื่อเจอความยากลำบากก็มีคนคุ้มครองและในที่สุดก็สามารถรอดตัวได้

3.1.1.2 การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้อาวุโส

ผู้อาวุโสรวมถึงบิดาและมารดา ผู้ใหญ่ ครูอาจารย์และผู้มีความรู้ ในประเทศไทย ยังรวมถึง พระสงฆ์องค์เจ้าอีกด้วย คำแนะนำและคำสั่งสอนจากผู้อาวุโสล้วนมาจากประสบการณ์ในชีวิต ผู้น้อย จึงควรเชื่อฟังคำแนะนำและคำสั่งสอนจากผู้อาวุโส นี้แสดงถึงผู้น้อยเป็นคนที่มีความยำเกรง คุณธรรม และ ยังส่งผลให้การดำเนินชีวิตราบรื่นและเจริญก้าวหน้า ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง มีจำนวน 6 เรื่องที่แก่นเรื่องแสดงถึงการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้อาวุโส ดังนี้

นิทานเรื่อง คนจน แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นถึงผลดีของการเชื่อฟังคำสั่งสอนของ พ่อแม่ และแสดงให้เห็นว่าพ่อแม่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนลูก และสอนให้ลูกเป็นคนที่ยืนหยัดเพียร รู้จัก การวางแผนและจัดการเรื่องการใช้จ่ายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ดูแลครอบครัวให้ดี และตอบแทน บุญคุณพ่อแม่ด้วย

นิทานเรื่อง สะพานทอง แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคำสั่งสอนของพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่เสียชีวิตคนที่เป็นห่วงที่สุดคือลูก ๆ เพราะฉะนั้นพ่อแม่มักจะสั่งสอนลูก ๆ ถ้าลูก ๆ ทำตาม คำสั่งสอนของพ่อแม่ชีวิตก็จะพบกับความเจริญก้าวหน้า

นิทานเรื่อง คธาสามใบ แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงการเชื่อฟังคำสั่งสอนสอนพ่อและ ปฏิบัติตาม วิชาความรู้ที่ศึกษาจากพระในวัด หาเงินทองจากธรรมชาติ และความร่ำรวยอยู่ในไร่นาของ ตนเอง ชายหนุ่มและครอบครัวจึงได้รับความร่ำรวย

นิทานเรื่อง คำสามประโยค แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงชายหนุ่มเชื่อฟังสามประโยคจาก ผู้เฒ่า ซึ่งคือเจอแรงให้หยุดคิด เจอคนมีบารมีควรยกมือไหว้เขา เจอดาบมีคมให้ห่างไกล ชีวิตของชายหนุ่ม จึงได้มีแต่ความร่ำรวยและเป็นเจ้าเมืองอย่างมีความสุข

นิทานเรื่อง กรรมลิขิต แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงคนที่เป็นพ่อมดอยากให้ลูกสาวได้ มีชีวิตคู่ที่ดีและดำรงชีวิตอย่างมั่นคง แต่ลูกสาวไม่ยอมเชื่อคำแนะนำของพ่อและเอาแต่ใจหนีไปกับคู่รัก จนชีวิตตกต่ำลงในสภาพที่น่าสงสาร

นิทานเรื่อง ปฏิภาณไหวพริบกับวิชาความรู้ แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงผลร้ายที่ไม่เชื่อฟัง คำแนะนำของผู้มีความรู้ ผลคือเสียชีวิต ผู้มีความรู้จึงรอดพ้นจากอันตรายได้

3.1.1.3 ความกตัญญูและความอกตัญญู

ความกตัญญู คือ การรู้จักคุณ ซึ่งใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากน้อยเพียงไร จะต้องกตัญญูรู้คุณท่าน ติดตามระลึกถึงเสมอด้วย ความซาบซึ้งและหาโอกาสตอบแทนบุญคุณท่านให้ได้ โดยเฉพาะบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ที่มีบุญคุณต่อเรา ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูและความอกตัญญูมีจำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง ทรพีนิกได้ แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงลูกที่เข้าใจควรเคารพและมีความกตัญญู ต่อพ่อแม่ เมื่อแม่เสียชีวิตแล้ว ดังนั้น เขาทำได้เพียงแค่เขียนชื่อแม่ใส่บนไม้คาน ตั้งไว้บนหัวนอนแล้ว กราบไหว้บูชาทุกวัน

นิทานเรื่อง ลูกโกหกพ่อ พ่อโกหกลูก แก่นเรื่องคือสอนให้เห็นว่าคนที่เป็นลูกเมื่อได้รับมรดกหรือทรัพย์สินสมบัติจากพ่อแม่แล้ว ก็ไม่ใส่ใจดูแลพ่อแม่ ไม่ว่าพ่อแม่ของตนเองร้ายหรือยากจน การเลี้ยงดูพ่อแม่คือหน้าที่ของลูก

นิทานเรื่อง นิทานเรื่องความกตัญญู แก่นเรื่องคือสอนให้เห็นว่าลูกควรมีความกตัญญูต่อแม่ ถึงแม้ว่าแม่จะเป็นสัตว์ แต่ก็ไม่ควรรังเกียจ เลี้ยงดูทดแทนบุญคุณแม่ เหมือนลูกสาวคนเล็กในนิทานเรื่องนี้ เธอจึงได้รับทองเป็นการตอบแทน

นิทานเรื่อง กรรมกตัญญู แก่นเรื่องคือ ผู้ที่ปรนนิบัติพ่อแม่อย่างดีมักจะมี ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ส่วนผู้ที่ดูต่ำทุบตีและไม่ดูแลพ่อแม่ชีวิตมักจะตกต่ำลง

นิทานเรื่อง บุญของตา แก่นเรื่องคือสอนให้เห็นผลร้ายของผู้ที่ไม่รู้จักตอบแทนผู้มีบุญคุณของตนเอง และยังไปทำร้ายผู้ที่มีบุญคุณของตนเองด้วย ความอกตัญญูแบบนี้ผลก็คือต้องมาเสียชีวิตลง

3.1.1.4 ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์คือศีลธรรมอย่างหนึ่ง รวมทั้งซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความตรงไปตรงมาตลอดจนการงดเว้นการโกหกการคดโกง หรือการลักขโมย เป็นต้น ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงความน่าไว้วางใจ ความภาคภูมิใจ ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจ ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์มีจำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง นางต่อแหล แก่นเรื่องคือ การพูดโกหกนอกจากทำให้ตนเองเสียเกียรติแล้วยังสร้างความวุ่นวายให้แก่ผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นเสียหาย ดังนั้นคนที่ต่อแหล ขอบโกหกมดเท็จไปอยู่ที่ไหนก็มีแต่คนไม่ชอบ

นิทานเรื่อง ไม้ตีพริกพิเศษ แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าการรับฟังและทำสิ่งใดควรคิดให้รอบคอบก่อนแล้วค่อยเชื่อและทำตาม คำพูดของผู้ที่มีนิสัยขี้โม้ คุยโวโอ้อวดมักจะไม่น่าเชื่อถือหรือได้รับความเชื่อใจ

นิทานเรื่อง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าเมื่อได้ยินคนอื่นพูดเรื่องอะไรให้คิดก่อนแล้วค่อยตัดสินใจ อย่าเชื่อใจคนอื่นง่าย มิฉะนั้นจะทำให้ตนเองเกิดความเสียหายและจะเสียใจในภายหลัง

นิทานเรื่อง อ้ายก้องขี้จู้ แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นถึงคนที่ประพฤติเหลวไหลพูดจาอะไรไม่เคยจริง เวลาเขาพูดอะไร ผู้ฟังจะต้องคิดใคร่ครวญอยู่หลายรอบว่าเชื่อหรือไม่เชื่อดี มิฉะนั้นจะถูกหลอก และได้รับความเสียหาย

นิทานเรื่อง เมืองลับแล แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าความซื่อสัตย์เป็นระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม ผู้ที่ซื่อสัตย์จะถูกสังคมยอมรับ ส่วนผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์นอกจากสังคมไม่ยอมรับแล้วยังต้องถูกลงโทษอีกด้วย

นิทานเรื่อง นายชื้อกับนายคต แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นถึงผลดีที่ได้รับของผู้มีใจซื่อสัตย์และขยันหมั่นเพียร ผลร้ายที่ได้รับของผู้มีนิสัยคดโกงและเหี้ยมโหดอำมหิต

นิทานเรื่อง พ่อค้าขวานหัก แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นถึงคนที่ขายของชอบเอาเปรียบลูกค้าขี้โกงเสมอ ในที่สุดถูกผู้อื่นเอาคืนและได้รับความรู้สึกเสียเปรียบเหมือนที่เขาทำกับคนอื่น

นิทานเรื่อง ปากสามปม แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าควรเป็นคนที่มีซื่อสัตย์และน่าเชื่อถือ เมื่อสัญญากับใครไว้แล้วควรจะรักษาคำพูดและพยายามทำตามที่ได้รับปากไว้

3.1.1.5 ความโลภ

ความโลภเป็นสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานคือปัจจัย 4 หมายถึงอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมไปถึงฐานะที่มั่นคงและความต้องการความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลนไม่ได้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ด้วยสาเหตุนี้ ความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์จึงถูกปัจจัย 4 อย่างควบคุม จากนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับความโลภมีจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นว่าการอิจฉาและเอาเปรียบคนอื่น อยาได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเองนั้นมักจะไม่สามารถทำได้สำเร็จ และแสดงให้เห็นว่าคนเราไม่สามารถแข่งบุญแข่งวาสนากันได้

นิทานเรื่อง นกเจ็ดสี แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นว่าคนที่ละโมภโลภมากและการใช้อำนาจเข้ายึดของ ๆ คนอื่นมาเป็นของตนเองมักจะทำอะไรไม่สำเร็จ และแสดงให้เห็นว่าคนที่คิดว่าอยากจะทำอะไร แต่เมื่อพบการปล้นสะดมก็ไม่กล้าไปต่อสู้อยู่ ในที่สุดก็ต้องสูญเสียทรัพย์สินล้ำค่าไป

นิทานเรื่อง คนช่างคิด แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นว่าความคิดหรือความฝันของมนุษย์ล้วนเป็นการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ชีวิตต้องคิดฝัน หากว่าต้องการให้ความฝันให้เป็นจริงจำเป็นต้องลงมือปฏิบัติ

นิทานเรื่อง คนคิดมาก แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่า คิดฝันถึงเหตุการณ์ข้างหน้านั้นย่อมไม่ทำให้เกิดประโยชน์ ถ้าต้องการประสบความสำเร็จจำเป็นต้องเริ่มลงมือทำและปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอน

3.1.1.6 ความสามัคคี

ความสามัคคีคือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง วิวาทบาดหมางซึ่งกันและกัน ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดแคลนไม่ได้ใน การทำงาน ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับความสามัคคี มีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง ไวกว่าลม ดังเหลือกาด ร้อนกว่าไฟ แข็งคม และมันกว่าตอ แก่นเรื่องคือ สอนให้เห็นว่า แต่ละคนย่อมมีความสามารถที่โดดเด่นแตกต่างกันไป และยังแสดงให้เห็นว่าความสามัคคี ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้งานประสบความสำเร็จได้ดีกว่าการทำงานเพียงคนเดียว

3.1.1.7 การนอกใจ

การนอกใจเป็นพฤติกรรมที่ผิดและไม่ถูกสังคมไทยยอมรับ ผู้ที่มีคู่รักแล้วจึงควรมี การจงรักภักดีต่อความรัก ผู้ที่มีพฤติกรรมนอกใจจะต้องถูกสังคมประณาม ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการนอกใจมีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง ลักลอบเป็นชู้ แก่นเรื่องคือแสดงให้เห็นว่า การมีนิสัยนอกใจคู่ครองของตน ต้องได้รับการลงโทษอย่างสาสม

3.1.1.8 การไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่

ไม่ว่ามองคนหรือสิ่งของก็ตามอย่ามองแค่ภายนอก สิ่งที่อยู่เหมือนไม่มีคุณค่า แต่ที่จริงแล้ว จะมีคุณค่าอย่างมาก นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่มีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง ซาดิ แก่นเรื่องสอนให้เห็นว่า อย่าดูถูกของที่เหมือนไม่มีคุณค่าว่าไม่ใช่ของดี เมื่อดูคนหรือสิ่งของอย่าดูแค่ภายนอก ที่สำคัญสิ่งที่อยู่เหมือนไม่มีคุณค่า แต่แท้จริงอาจจะมีคุณค่าอย่างมาก เมื่อยามต้องใช้

3.1.1.9 การทำมาหากินสุจริตไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข

อบายมุข 4 ได้แก่ การเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา นักเลงการพนัน และคบคนชั่วเป็นมิตร คนที่ชอบดื่มเหล้าและเล่นการพนันเป็นประจำ และมีนิสัยเกียจคร้านการทำงาน ไม่เชื่อฟังคำเตือน ภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแขนงพ่อแม่ ถ้าครอบครัวใดมีคนเหล่านี้ ครอบครัวนั้นจะ ไม่มีความสงบเงียบ จากนิทานพื้นบ้านแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากินสุจริตไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข มีจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง คนขี้เหล้าเล่นพนัน แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่า คนที่ติดเหล้าเล่นการพนัน เป็นนิสัยจึงไม่มีใครอยากจะทำงานด้วย ถ้ามีครอบครัวแล้ว ครอบครัวนั้นก็จะมีแต่ ความวุ่นวายไม่เจริญ

นิทานเรื่อง ได้ดีเพราะว่าลูก แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นว่า สมาชิกในครอบครัวมีพ่อ ขี้เมาขี้พนัน ถ้าลูก ๆ ไม่ทอดทิ้งและพยายามหาวิธีให้เขาสามารถเลิกเหล้าเลิกการพนัน ครอบครัวนี้ จะมีความอบอุ่นและมีความสุข

นิทานเรื่อง สุรา แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นว่า สุราเป็นของไม่ดี ทำให้ผู้ดื่มประมาท ขาดสติสัมปชัญญะ ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี เมื่อดื่มเมามากแล้ว จะมีแต่โทษอย่างเดียว

นิทานเรื่อง น้ำท่วม ไฟไหม้ ผีหลอก แก่นเรื่องสอนให้เห็นว่าเมื่อผู้ที่ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข ชีวิตก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีคุณภาพชีวิต และร่ำรวยขึ้น

3.1.1.10 ความขยันหมั่นเพียร

ความขยันหมั่นเพียรเป็นพฤติกรรมที่สังคมภาคเหนือของไทยยอมรับและยกย่อง ไม่ว่าจะทำอะไรก็ควรขยัน ถ้าไม่ยอมลงมือปฏิบัติและคอยรอแต่ผู้อื่นมาช่วยเหลือจะไม่มีวันได้ประสบความสำเร็จ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความขยันหมั่นเพียรมีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง คนขอทานอาภัพ แก่นเรื่องคือคนขอทานไม่ยอมทำงานทำการอะไร รอแต่ให้เทวดามาโปรด ก็ไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ

3.1.1.11 ความประมาท

ไม่ว่าทำอะไรก็ตามมนุษย์ควรระมัดระวังและไม่ควรประมาท ถ้าใจพลาดอาจเกิดอันตรายแก่ชีวิต นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความประมาทมีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง ไอ้ซีริ้ว แก่นเรื่องสอนให้เห็นว่า ผลร้ายของความประมาท ชีวิตที่ดำเนินอยู่เส้นทางแห่งความประมาท ย่อมจะพลาดพลั้งเข้าสักวัน ความพลาดพลั้งแม้แต่เรื่องเล็กน้อย ก็อาจมีอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

3.1.1.12 ความไม่ละอายแก่ใจ

ความไม่ละอายแก่ใจหมายถึง การที่กระทำผิด แต่กลับไม่มีความรู้สึกผิดในกระตานั้น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความไม่ละอายแก่ใจ มีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง กบให้คุณ แก่นเรื่องสอนให้รู้ว่า คนเราไม่ควรโอ้อวดตนเอง ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็ไม่ใช่จริงหรือไม่มีประสบการณ์จริง และยังสอนให้รู้ว่า ค่าของคนอยู่ที่ผลงานไม่ได้อยู่ที่คำพูด

3.1.1.13 การพาลโกรธคนอื่น

การพาลโกรธคนอื่นคือการที่สภาวะอารมณ์ไม่ปกติ มีอารมณ์โกรธหรือหงุดหงิด และส่งต่ออารมณ์นี้ผ่านผู้อื่นหรือโกรธผู้อื่นที่ไม่รู้เรื่องไปด้วย นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องพาลโกรธคนอื่นมีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง วัวกายสิทธิ์ แก่นเรื่องคือการแสดงให้เห็นถึงพิษร้ายของความโกรธ ถ้าจะลงมือทำอะไรควรคิดให้รอบคอบ อย่าโกรธคนหนึ่งแล้วพาลไปโกรธคนอื่น

3.1.1.14 การคิดไตร่ตรองก่อนปฏิบัติ

การคิดไตร่ตรองก่อนปฏิบัติคือบุคคลที่มีสติ ก่อนจะลงมือกระทำการสิ่งใดนั้นได้มีการคิดใคร่ครวญเป็นอย่างดีแล้ว นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคิดไตร่ตรองก่อนปฏิบัติมีจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง หลวงพ่อดี แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าความสำคัญของคิดไตร่ตรองแล้วค่อยลงมือทำ และยังแสดงให้เห็นถึงลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะได้เข้าใจความหมายของความดีและความชั่ว

นิทานเรื่อง คนมีโชค แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าถ้าต้องการความสำเร็จ จงเพียรพยายามและมีการวางแผน ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จก็อยู่ที่นั่น

นิทานเรื่อง สีสหาย แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าถึงแม้ว่าจะมีคนมาก แต่ถ้าไม่รู้จักรใคร่ครวญก็ไม่สำเร็จประโยชน์ ดังนั้นจึงควรคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผลจึงจะประสบความสำเร็จได้

3.1.1.15 การทำทุกอย่างให้ดีที่สุด

การทำทุกอย่างให้ดีที่สุดคือการทำสิ่งใดอย่างเต็มที่สุดความสามารถ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำทุกอย่างให้ดีที่สุดมีจำนวน 1 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง ไอ้ร้อยเล่ห์ แก่นเรื่องสอนให้เห็นว่า คนเราขอเพียงทำให้ดีที่สุด จะบังเกิดผลสูงสุดในที่สุด ก็พอเพียงแล้ว เพราะค่าของคนอยู่ที่ความทุ่มเทมากกว่าอยู่ที่ผลของงาน

จากเนื้อหาดังกล่าวสรุปได้ว่า แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งกรรม ซึ่งการประกอบกรรมดีย่อมได้ดีและการประกอบกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว กรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหลีกพ้น ใครทำกรรมใดก็ย่อมได้รับผลตอบแทน นอกจากนี้แก่นเรื่องยังมุ่งสอนพฤติกรรมแก่ผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านนิทานได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข แก่นเรื่องที่พบบ่อยมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้อาวุโส ความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การทำมาหากินสุจริตไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข ความขยันหมั่นเพียร ฯลฯ

3.1.2 โครงเรื่อง

โครงเรื่อง หมายถึง เหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ที่ผู้แต่งนำมาเรียงลำดับด้วยททความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน โดยจะเน้นเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญเท่านั้น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมักเป็นเรื่องขนาดไม่ยาว การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน และมีลักษณะเด่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์การเปิดเรื่อง ความขัดแย้งในเรื่อง เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญและการปิดเรื่อง ดังนี้

3.1.2.1 การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมักจะนิยมใช้คำว่า ในอดีตกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งอดีต นานมาแล้ว ฯลฯ เป็นการเริ่มต้น และกล่าวตรงไปตรงมา เริ่มต้นด้วยกล่าวถึงชื่อของตัวละคร ที่อยู่อาศัย มีอุปนิสัยอย่างไร และมีเรื่องใดจะเกิดขึ้น หรือการเปิดเรื่องของนิทานบางเรื่องยังนิยมกล่าวคำสอนก่อนและให้ข้อคิดมาก่อน ดังต่อไปนี้

นิทานเรื่อง ชะตามะกอกแห้ง การเปิดเรื่องเริ่มด้วยคำว่า ในอดีตกาล กล่าวถึงตัวละครสองคนเป็นความสัมพันธ์สามภริยาด้วยกัน และอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

ในอดีตกาล

ยังมีสามภริยาคนหนึ่ง เกิดเป็นผัวเมียกันมาหลายชาติแล้ว
มาในชาติหนึ่ง ทั้งสองได้มีนิสัยแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือผัวไม่ชอบทำบุญให้ทาน
เอาแต่ดื่มสุรารายาเมา เล่นไพ่ เล่นลูกเต๋า ตีไก่เป็นประจำ ส่วนเมียเป็นคนชอบทำบุญ
ให้ทาน ฝึกฝนในการบุญการกุศลเหลือเกิน

(ชะตามะกอกแห่ง. 2550 : 33)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยการเปิดเรื่อง
กล่าวถึงอุปนิสัยของชาวบ้านภาคเหนือของไทย สามิไม่ชอบทำบุญให้ทานและยังติดเรื่องอบายมุข
ส่วนภริยาชอบทำบุญให้ทาน การเปิดเรื่องผู้อ่านก็สามารถมองเห็นลักษณะอุปนิสัยของทั้งสองคน
และยังสามารถคาดคะเนว่าการดำเนินเรื่องคงตามอุปนิสัยของตัวละคร

นิทานเรื่อง คนจน การเปิดเรื่องกล่าวถึงสภาพครอบครัวของชายหนุ่ม สมาชิกในครอบครัว
มีพ่อแม่และชายหนุ่ม พ่อแม่อยู่ในวัยชรา การประกอบอาชีพของครอบครัวนี้คือทำการเกษตร ดังนี้

ยังมีครอบครัวยากจนครอบครัวหนึ่ง ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก

พ่อ แม่ อยู่ในวัยชรา ส่วนลูกในวัยหนุ่มต้น ๆ

อาชีพของครอบครัวนี้คือทำนาทำไร่ สลับกันไป

เมื่อพ่อแม่ตายไปเพราะสิ้นอายุขัย ชายหนุ่มก็ดูแลตัวเอง ใช้ชีวิตเกษตรกร

อยู่เพียงลำพัง

(คนจน. ม.ป.ป. : 50)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเปิดเรื่องนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ไม่ซับซ้อน
เริ่มต้นกล่าวของสภาพครอบครัวของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ซึ่งเป็นครอบครัวเล็กมีเพียงพ่อแม่ลูก
สามคน และทำให้ผู้อ่านได้เห็นถึงครอบครัวชาวบ้านภาคเหนือประกอบอาชีพด้วยทำไร่ทำนาจึงมีฐานะ
ที่ยากจน หลังจากพ่อแม่เสียชีวิตลูกจึงต้องอยู่คนเดียว

นิทานเรื่อง กาม่อม การเปิดเรื่องด้วยการให้คิดและข้อคิดแก่ผู้อ่าน ซึ่งกล่าวถึงทุกคน
เป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่มีอุปนิสัยแตกต่างกัน คนมีฐานะเหมือนกัน แต่มีความคิดแตกต่างกัน และพบ
เรื่องเดียวกัน ต่างคนมีความคิดแตกต่างกันและวิธีการแก้ไขคงแตกต่างกัน ดังนี้

คนเหมือนกัน แต่อาจไม่เหมือนกัน คนมีฐานะเหมือนกันอาจมีความคิด
เห็นต่างกัน คนเป็นเศรษฐีเหมือนกัน อาจมีน้ำใสใจคอแตกต่างกัน ดังฟ้ากับเหว
ก็เป็นได้เหมือนกัน

เหมือนเรื่องของเศรษฐีสองคน ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอำเภอเชียงคำจังหวัด

พะเยา

เศรษฐีคนหนึ่งมีชีวิตใจฝักใฝ่การบุญการกุศล

เศรษฐีอีกคนหนึ่งมีชีวิตใจหมกมุ่นอยู่กับการบาปการอกุศล

(กาฬอม. ม.ป.ป. : 13)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยเริ่มต้นด้วยการให้คติและข้อคิด สิ่งเดียวกันเนื่องจากความเห็นของคนแตกต่างกันทัศนคติทางการแก้ไขปัญหาของทุกคนจึงแตกต่างกันไป และการเปิดเรื่องแบบนี้ยังสามารถบ่งบอกถึงอุปนิสัยของตัวละครในนิทาน จึงทำให้ผู้อ่านเริ่มอ่านนิทานก็เข้าใจอุปนิสัยของตัวละครอย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีวิธีการหลากหลาย มักจะมีคำว่า ในอดีตกาล ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งอดีต นานมาแล้ว ฯลฯ เป็นการเริ่มต้น ต่อมาจะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ตลอดจนถึงการประกอบอาชีพ ฐานะในสังคม และอุปนิสัย เป็นต้น ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ฟังเมื่อได้อ่านการเริ่มต้นของเรื่องก็สามารถเข้าใจภาพรวมของเรื่องบางเรื่องก็ใช้วิธีให้คติและข้อคิดแก่ผู้อ่านก่อนแล้วค่อยกล่าวถึงอุปนิสัยของตัวละคร

3.1.2.2 ความขัดแย้งในเรื่อง

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 89) กล่าวว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่อง กับคู่กรณี เกิดจากบุคคลที่อยู่คนละฝ่ายหรืออาจเป็นการต่อสู้กันระหว่างความดีกับความชั่ว นักเขียนดำเนินเรื่องด้วยความขัดแย้ง ดังนั้นความขัดแย้งในนิทานจึงเป็นส่วนที่น่าสนใจ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมักจะมี ความขัดแย้งอยู่ในเรื่อง อาจเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง ดังต่อไปนี้

3.1.2.2.1 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เกิดจากสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เมื่อพบคนอื่นมีของที่ล้ำค่า แต่ตนเองไม่มี สมองความต้องการขั้นพื้นฐานจึงทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกอยากมีอยากได้จึงแย่งชิงขโมยหรือปล้นของผู้อื่น ดังนั้นจึงเกิดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีนิทานที่กล่าวถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ดังนี้

นิทานเรื่อง นกเจ็ดสี กล่าวถึงตาดึงได้นกตัวหนึ่งมีเจ็ดสีสวยงาม ขนนกที่ร่วงหลุดมากลายเป็นทองคำแท้ ตาดึงจึงได้เงินจากการขายขนนกทองคำและกลายเป็นเศรษฐีในเวลาไม่นาน เมื่อเจ้าเมืองรู้ข่าวนี้จึงเกิดความอยากได้นกเจ็ดตัวนี้ ดังตัวอย่าง

ตาดึงได้เงินจากการขายขนนกทองคำมาจำนวนมาก เขาตื่นตื่นยิ่งนัก และในเวลาไม่นานครอบครัวของตาดึงก็กลายเป็นเศรษฐีมีเงินทองมากมาย จนชาวบ้านในหมู่บ้านพากันเรียกว่า ท่านเศรษฐีอิ่ง

ข่าวความร่ำรวยของตาอึงได้ยืมถึงหูเจ้าเมือง ท่านเจ้าเมืองจึงให้ทหารมานำ
ตาอึงไปสอบถามถึงเรื่องขนนกทองคำทันที

“เจ้าต้องเอานกตัวนั้นมาให้เราไม่อย่างนั้นครอบครัวของเจ้าจะต้องตายกันหมด”
เจ้าเมืองโลภมากและหยาบซำซู่ให้ตาอึงเอานกเจ็ดสีมาให้ตนเอง

“ท่านอย่าทำอะไรครอบครัวผมเลย ผมยินดีมอบนกให้ท่านขอรับ” ตาอึง
กลัวยิ่งหนัก

(นกเจ็ดสี. ม.ป.ป. : 65)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นความขัดแย้งระหว่างเศรษฐีกับ
เจ้าเมือง เจ้าเมืองจึงอยากได้นกเจ็ดสี ซึ่งเป็นของที่มีค่าและสามารถทำให้เจ้าของได้เงินทองมากมาย
ดังนั้น ความขัดแย้งอย่างนี้สามารถพบเห็นในสังคมไทย ทุกคนต่างก็มีความปรารถนาว่าอยากร่ำรวย
และมีฐานะที่ดี เมื่อเห็นคนอื่นมีเงินมีทองตนเองจึงเกิดความอยากมีอยากได้เช่นกัน จึงเกิดความขัดแย้ง
เกี่ยวกับเงินทอง

นิทานเรื่อง คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา เป็นความขัดแย้งระหว่าง
เพื่อนกับเพื่อน ชายผู้ไม่มีบุญวาสนาได้คำแนะนำจากงูจึงกลายเป็นมหาเศรษฐีทันที ฝ่ายชายผู้ไม่มีบุญวาสนา
เห็นเพื่อนร่ำรวยขึ้นก็อยากมีอยากได้บ้าง แต่สุดท้ายเขาได้แต่ขี้กกลับมา ชายผู้ไม่มีบุญวาสนาจึงจับ
เจ้างูไปฆ่าด้วยความโกรธ ดังนี้

ชายผู้ไม่มีบุญวาสนาได้ยืมดั่งนั้นก็ดีใจยิ่ง กล่าวขอบคุณในไมตรีของงู ตกลงทำ
ตามคำบอก จนกระทั่งได้ทองมาเต็มห้องกลายเป็นมหาเศรษฐีผู้มั่งคั่งในทันที

ฝ่ายชายผู้ไม่มีบุญวาสนาเห็นเพื่อนร่ำรวยขึ้นก็อยากมีอยากได้บ้าง จึงมาถาม
ไถ่เพื่อนรัก

“ทำอย่างไรบ้างถึงจะมีเงินทองมากมายเหมือนเจ้าบ้าง” ชายผู้ไม่มีบุญวาสนา
ถามอย่างสงสัย

“ข้าซึ่งหลังงูลงไปเมืองพญานาค พอไปถึงงูก็บอกว่าให้ทำอะไรบ้าง” ชายผู้ไม่มี
บุญวาสนาบอกเพื่อนตามความจริง

“ถ้าเช่นนั้นข้าขอขยืมงูท่านซึ่งลงไปเมืองพญานาคบ้างนะ” ชายผู้ไม่มี
บุญวาสนาร้องขอ

ในที่สุด ชายผู้ไม่มีบุญวาสนาก็ได้ขี้กลงไปยังเมืองพญานาคเก็บเอาเกล็ด
พญานาคมาจนเต็มห้อง ส่งกลิ่นเหม็นคาวคุ้งไปทั่วไม่มีทองตามคำบอกของงูและ
ชายผู้ไม่มีบุญวาสนาลักก้อน สร้างความโกรธแค้นให้กับชายผู้ไม่มีบุญวาสนาอย่างมาก
จึงจับงูไปฆ่าทิ้งแล้วนำไปเผาไฟ

(คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา. 2555 : 31)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จุดประเด็นของความขัดแย้งคือความอยากมีอยากได้เงินทองเหมือนเพื่อนเช่นกัน ในสังคมไทยก็มีความขัดแย้งเช่นนี้ พอเห็นคนอื่นร่ำรวยตนเองก็อยากมีบ้างจึงไปขอคำแนะนำ แต่สุดท้ายไม่ได้ตามที่ตนเองคาดหวังจึงมีความรู้สึกโกรธตันที่และลงมือทำสิ่งที่ล้ำค่าของผู้อื่นจนเสียหาย

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มักจะอยู่ในสังคมจริง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานคือปัจจัย 4 หมายถึงอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมไปถึงฐานะที่มั่นคงและความต้องการความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลนไม่ได้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ด้วยสาเหตุนี้ ความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์จึงถูกปัจจัย 4 อย่างควบคุม ดังนั้นจึงเกิดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

3.1.2.2.2 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 91) กล่าวว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีแบบหลากหลาย เช่น มนุษย์กับสภาพสังคม มนุษย์กับธรรมชาติและโชคชะตา ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีเรื่องที่กำลังถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

นิทานเรื่อง บ้านเสาไห้ กล่าวถึงชาวบ้านภาคเหนืออพยพมาตั้งหมู่บ้านจึงต้องการตีกรามบ้านช่องอยู่อาศัย และตัดโค่นต้นตะเคียนมาสร้างบ้าน เมื่อบ้านเรือนก่อสร้างเรียบร้อยชาวบ้านย้ายเข้ามาบ้านใหม่ กลางคืนชาวบ้านได้ยินเสียงผู้หญิงร้องไห้จึงรีบวิ่งหนีออกจากบ้านเรือนใหม่ไป ดังนี้

อยู่มาวันหนึ่ง มีชาวบ้านจากภาคเหนืออพยพเข้ามาแล้ว ต้องการไม้สร้างบ้านจำนวนมาก เห็นต้นตะเคียนมีขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับทำแผ่นกระดานที่สุด จึงพากันตัดโค่นต้นตะเคียนเลื้อยออกมาเป็นแผ่น ๆ แล้วนำมาสร้างบ้านจนเสร็จเรียบร้อย

คืนวันหนึ่งเจ้าของบ้านได้เข้านอนเป็นครั้งแรกในบ้านหลังใหม่
ปรากฏมีเสียงร้องไห้ของผู้หญิงดังทั่วทั้งบ้าน
คนในบ้านได้ยินเสียงนั้นเหมือนกันหมด เมื่อสำรวจตรวจสอบดู เห็นว่าเสาทุกต้นมีน้ำมันซึมออกมา จึงรู้สึกตกอกตกใจ แล้วพากันเดินลงจากบ้าน
แต่ไม่สามารถจะลงจากบ้านได้

(บ้านเสาไห้. 2550 : 133)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ตัวอย่างนี้คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคมพัฒนาอย่างรวดเร็ว เมื่อสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้นทุกวันเพื่อบรรลุสนองความต้องการของตนเองเป็นจริง มนุษย์จึงเรียกเอาจากธรรมชาติ ดังนั้น เมื่อมนุษย์เรียกเอาจากธรรมชาติมากเกินไป ธรรมชาติก็ลงโทษมนุษย์อย่างเฉียบขาด

นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม กล่าวถึงชาวบ้านพี่น้องภาคเหนือมีอาชีพเป็นพราน ทำมาหากินด้วยการล่าสัตว์ เพื่อมีรายได้มากขึ้นพวกเขาจึงไม่เลือกว่าเป็นสัตว์ชนิดใด และพบสัตว์อะไร ก็เข้าไปหมดจนจำนวนสัตว์จึงลดน้อยลง พรานพี่น้องสองคนจึงมาล่าลิงแทน ดังนี้

ทั้งสองจะออกล่าสัตว์ในป่าเป็นประจำ สัตว์ที่เขาล่า ไม่เลือกกว่าจะเป็น ชนิดไหน ถ้ามีโอกาสฆ่าพวกเขาฆ่าได้หมด

แต่ภายหลังสัตว์ป่าเริ่มน้อยลง เพราะการไล่ล่าของพวกนายพรานที่ไม่รู้จัก อะไรควรไม่ควร

ครั้งสัตว์อื่นไม่มีให้ล่าได้บ่อยนัก สองนายพรานจึงหันมาล่าลิง ซึ่งง่ายกว่า สัตว์อื่น ๆ มาก เมื่อล่าลิงมาได้แล้วก็เอาไปขาย เหลือบางส่วนเก็บไว้ปิ้งแกล้มเหล้า

(กฎแห่งกรรม. ม.ป.ป. : 9)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ตัวอย่างนี้คือความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ภาคเหนือของไทยมีภูเขามากมาย ชาวบ้านบางส่วนจึงทำอาชีพอาศัยป่าไม้ รายได้ทั้งหมดมาจากป่าไม้ ชาวบ้านอยากมีรายได้มากขึ้นจึงเรียกเอาจากของป่าและไม่รู้จักควบคุม นับแต่นั้นมาจำนวนสัตว์จึงค่อย น้อยลงทุกวัน ด้วยสนองความต้องการของชาวบ้านที่มีอาชีพต้องอาศัยป่าไม้ พวกเขาจึงต้องเปลี่ยนวิธีมา เรียกเอาผลประโยชน์จากป่าไม้ ซึ่งคือมนุษย์ทำร้ายธรรมชาติ ทางธรรมชาติจึงลงโทษมนุษย์ด้วย จำนวนสัตว์น้อยลง ดังนั้นจึงเกิดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

จากตัวอย่างดังกล่าวสรุปได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเกิดขึ้น ในสังคมมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานคือปัจจัย 4 หมายถึงอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมไปถึงฐานะที่มั่นคงและความต้องการความสุขทั้งทางร่างกาย และจิตใจ จึงเรียกเอาผลประโยชน์จากทางธรรมชาติ ถ้ามนุษย์รู้จักเพียงพอและให้ทางธรรมชาติได้มี เวลาพักผ่อนฟื้นฟู ทางธรรมชาติจึงตอบแทนด้วยการให้ผลประโยชน์อย่างยาวนาน แต่ถ้ามนุษย์เรียก ขอบผลประโยชน์จากทางธรรมชาติด้วยไม่รู้จักหยุด ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติจะเกิดขึ้น ทันที

3.1.2.2.3 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 91) กล่าวว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ กับความรู้สึกของตนเอง หมายถึง ความขัดแย้งของตัวละครในด้านอารมณ์ ด้านกายภาพ ด้านศีลธรรม โดยตัวละครต้องตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยก็มีความขัดแย้งแบบนี้ ตัวอย่างเช่น

นิทานเรื่อง นกเจ็ดสี กล่าวถึงเจ้าเมืองสั่งให้ตาอึงต้องมอบนกเจ็ดสีให้เขา ตาอึงกลัว เจ้าเมืองจะทำร้ายตนเองและครอบครัวจึงยอมมอบนกเจ็ดสีให้เจ้าเมือง เนื่องจากขนนกที่ร่วง ที่สามารถเปลี่ยนเป็นทองคำแท้สร้างความร่ำรวยให้ตาอึงเป็นเศรษฐี ในใจตาอึงจึงไม่ยากให้มาก ดังนี้

“ท่านอย่าทำอะไรครอบครัวผมเลย ผมยินดีมอบนกให้ท่านขอรับ” ตาอิ่ง
กลัวยิ่งนัก

เจ้าเมืองจึงให้ทหารจัดทหารจัดขบวนมารับนกเจ็ดสีทันที ตาอิ่งก่อนจะมอบ
นกเจ็ดสีให้เจ้าเมืองไปได้ร้องไห้อย่างเสียใจ

“เจ้านกน้อยที่มีคุณแก่เรา อย่าโกรธเราเลยนะที่เราปกป้องเจ้าไม่ได้ เราขอ
โทษเจ้าด้วยนะ” ตาอิ่งและคนในครอบครัวต่างพากันร้องไห้คร่ำครวญ

“พวกเจ้าไม่ต้องร้องไห้หรอก ยังไงชะนกตัวนี้ก็ต้องเป็นของเรา” เจ้าเมืองเข้าไป
หยิบกรงนกเดินออกไปทันทีอย่างดีใจ

(นกเจ็ดสี. ม.ป.ป. : 65)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวอย่างนี้คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์
กับความรู้สึกของตนเอง ซึ่งก็เกิดขึ้นในชีวิตจริงของมนุษย์ เมื่อมีสาเหตุหรือมีผู้มีอำนาจเหนือกว่า
คิดจะแย่งชิงของล้ำค่าของพวกเรา เพื่อเอาชีวิตรอดและปกป้องคนในครอบครัว พวกเราจึงต้องตัดใจ
ยกให้ ผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ซึ่งในใจคงตัดสินใจอย่างลำบาก

นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม กล่าวถึงนายสมพงษ์ไปล่าลิงในป่าคนเดียว และเห็น
แม่ลิงกับลูกลิงกำลังอยู่บนต้นไม้ เขาจึงอยากฆ่าลิงให้ตาย แต่ด้วยความสงสารจึงยังไม่ได้ลั่นไก คิดไปคิดมา
จึงตัดสินใจลั่นไก สุดท้ายแม่ลิงสองตัวตกลงจากกิ่งไม้ แม่ลิงตายไปแต่ลูกลิงรอดชีวิตได้ ดังนี้

วันหนึ่ง นายสมพงษ์พรานผู้พี่เข้าไปในป่าล่าลิงเพียงลำพัง

ไปเจอลิงตัวหนึ่งอยู่บนต้นไม้ มีลูกน้อยห้อยคอกอยู่ด้วยอาหาร ทะนุถนอมเขา
ยกปืนขึ้นเล็ง ตอนแรกคิดจะไม่ยิง เพราะนึกสงสารลูกน้อยอยู่เหมือนกัน แต่แล้วกลับ
ตัดสินใจลั่นไก ปัง ปัง

ลิงตกลงมาตายตาย ทั้งแม่ทั้งลูก แม่ขาดใจตายทันที ส่วนลูกรอดชีวิต

นายสมพงษ์รู้สึกสงสารลูกลิงขึ้นมา เพราะเมื่อแม่ตายเสียแล้ว ลูกน้อยจะอยู่
ได้อย่างไรจึงเอาไปให้นายพรานน้องชายเลี้ยง ส่วนเขาเอาแม่ลิงไปขายในตลาด

(กฎแห่งกรรม. ม.ป.ป. : 9-10)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้เห็นได้ว่า ตัวอย่างนี้คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง
มนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง กฎเกณฑ์ของสิ่งธรรมชาติคือ ผู้ที่อ่อนแอเป็นเนื้อสมัน ผู้แข็งแรงเป็น
เสือสมิง เมื่อมนุษย์เห็นคนที่อ่อนแอและพลังน้อยกว่า จึงเกิดความรู้สึกเวทนาและการสงสาร แต่พอ
กลับมาสภาพความเป็นจริง ผลประโยชน์จึงสำคัญกว่าทุกอย่าง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือพบรูปแบบของความขัดแย้ง
แบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง
มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง ซึ่งความขัดแย้ง

เป็นส่วนสำคัญของการดำเนินเรื่องในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ความขัดแย้งจึงเป็นจุดจูงใจของนิทาน ดังนั้นความขัดแย้งจึงสามารถทำให้นิทานพื้นบ้านภาคเหนือมีชีวิตชีวามากขึ้นและใกล้เคียงวิถีชีวิตของชาวบ้านภาคเหนือของไทยยิ่งขึ้น

3.1.2.3 เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 93) กล่าวว่า เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีความเป็นไปได้ตามปกติวิสัยของชีวิตมนุษย์ เป็นเหตุการณ์ไม่สมจริงที่เข้ามา มีบทบาทกับตัวละคร ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยก็กล่าวถึงเหตุบังเอิญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นิทานเรื่อง คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา กล่าวถึงชายมีบุญวาสนาจับงูได้หนึ่งตัว และนำไปเลี้ยงที่บ้าน วันหนึ่งงูสนทนากับชายหนุ่มและแนะนำวิธีการหาเงินทองให้แก่ชายหนุ่ม ชายหนุ่มเชื่อคำแนะนำและทำตามทีงูบอก ผลที่ได้รับคือ ชายหนุ่มมีเงินทองกลับมามากมาย ดังข้อความข้างล่างนี้

“ท่านอยากได้เงินอยากได้ทองหรือไม่” งูถาม พร้อมอธิบายละเอียดให้ชายหนุ่มฟัง “ถ้าอยากได้ก็มาขึ้นขี่หลังข้า แล้วข้าจะพาท่านลงไปในเมืองพญานาค ถ้าพบเกล็ดพญานาคลอยขึ้นมา ให้ท่านพูดว่า “ข้าแพ้ ขอให้เพื่อนจงชนะ ชนะ” จากนั้นให้ควักปากงูออกมาสามครั้งแล้วนำเกล็ดพญานาคใส่ลงในงู ซึ่งท่านจะต้องนำงูไปด้วยสามใบ ถ้าเต็มงูแล้วก็พอ”

ชายผู้มียุบุญวาสนาได้ยินดังนั้นก็ดีใจยิ่งนัก กล่าวขอบคุณในไมตรีของงู ตกลงทำตามคำบอก จนกระทั่งได้ทองมาเต็มห้องกลายเป็นมหาเศรษฐีผู้มั่งคั่งในทันที

(คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา. 2555 : 30-31)

จากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่า นิทานนี้กล่าวถึงเหตุบังเอิญที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ซึ่งเป็นมนุษย์ได้รับความช่วยเหลือจากงู ชายหนุ่มผู้มีเมตตาได้รับความช่วยเหลือจากงูและได้ร่ำรวยขึ้นเป็นมหาเศรษฐี เหตุการณ์นี้ซึ่งไม่สามารถพบเจอในโลกมนุษย์ได้ และเป็นเพียงจินตนาการของผู้แต่งนิทานแต่งขึ้นมาเท่านั้น

นิทานเรื่อง ทำดีได้ดี กล่าวถึง เวลากลางคืนจุลฑะได้ยินเสียงเทวดาสององค์สนทนากัน จึงก้มหน้าก้มตาฟังอย่างตั้งใจ ดังนี้

ฝ่ายจุลฑะก็ล้มตัวลงนอนบ้าง แต่ก็นอนไม่หลับ กระสับกระส่ายพลิกตัวกลับไปกลับมาจนตึกสั่น ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงเหมือนคนกำลังคุยกันอยู่บนช่อศาลาวัด จุลฑะตกใจนึกว่าพวกโจรป่าตามมาดักข่มขู่ทำร้าย ก็เสียวหูฟังอย่างตั้งใจ ครั้นฟังไปฟังมาก็รู้ว่าเป็นผู้ที่ไม่หวังดีคอยมาทำร้ายอาณันต์เจ้านายของตน จึงค่อย ๆ ว่างไปแอบฟังใกล้ ๆ

“จุลทัศนี้เหลวไหลมาก เขิญเรามาชุมนุมเพื่อฟังพระสูตรแต่ไม่เห็นสวดอะไรเลย ส่วนอนันต์เราจะต้องฆ่าให้ตาย เพราะเป็นผู้ไม่มีวาจาสัตย์ พูดแล้วไม่ทำตามที่พูดไว้” เสียงของเทวดาองค์หนึ่งดังขึ้นมาด้วยความโกรธ

(ทำดีได้ดี. 2555 : 85)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงเหตุบังเอิญที่ไม่น่าจะเป็นไปได้คือ มนุษย์ทั่วไปสามารถได้ยินเสียงของเทวดาสนทนา ซึ่งเหตุการณ์นี้ไม่สามารถเกิดขึ้นในสภาพความเป็นจริงของวิถีชีวิตชาวบ้านภาคเหนือไทยได้ ซึ่งผู้แต่งนิทานได้แต่งขึ้นมาเพื่อให้นิทานมีความตื่นตาตื่นใจมากขึ้น

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกล่าวถึงเหตุการณ์บังเอิญ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ไม่สามารถปรากฏในสภาพความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ได้ เพียงแต่ผู้แต่งนิทานได้แต่งขึ้นมาเพื่อให้นิทานตื่นตาตื่นใจมากขึ้น ตัวละครมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการอ่านนิทาน

3.1.2.4 การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องของนิทานจะเป็นตอนสรุปของเรื่อง สรุปว่าตัวละครแต่ละคนเคยทำอะไรมาบ้าง และแต่ละครมีพฤติกรรมอย่างไร การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยยังเป็นส่วนที่สรุปผลของตัวละคร ซึ่งผู้ที่ทำความดีย่อมได้ดี ผู้ที่ทำความชั่วย่อมได้รับกรรมชั่ว และนิทานบางเรื่องยังใช้วิธีการนำเสนอเรื่องราวโดยให้คิดและข้อคิดแก่ผู้อ่านตอนปิดเรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง กรรมกตัญญู ตอนปิดเรื่องกล่าวถึงลูกสาวคนโตทำตามคำพูดของแม่หมา และเอากระดูกแม่ไปเก็บไว้ในหีบอย่างดี เมื่อเปิดหีบก็มีทองคำ เพชร พลอยอยู่เต็มหีบ ส่วนลูกสาวคนเล็กชีวิตของเธอตกต่ำลง สู้ตายก็เสียชีวิตอยู่ข้างถนนอย่างน่าสงสาร ดังนี้

ลูกสาวคนโตจัดการเผาศพแม่และนำกระดูกแม่ไปเก็บไว้ในหีบอย่างดี เมื่อจะเอากระดูกแม่มาทำบุญนางเปิดหีบดูเห็นทองคำเพชรพลอยเต็มไปหมด นับแต่นั้นนางก็เป็นเศรษฐีของหมู่บ้านและมีความสุขตลอดชีวิตของนาง

ส่วนลูกสาวคนเล็กชีวิตครอบครวัแตกร้าง นางอยู่เพียงลำพัง ชีวิตของนางตกต่ำลงถึงขั้นต้องขอทานกินไปวัน ๆ จนเสียชีวิตอย่างน่าอนาถบนข้างถนน

(กรรมกตัญญู. ม.ป.ป. : 7)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีการปิดเรื่องด้วยการสรุปผลกรรมของตัวละคร ผู้ที่ทำความดีไว้มักจะได้รับผลที่ดี ผู้ที่ทำความชั่วไว้มักจะได้รับผลที่ไม่ดี ซึ่งผลแห่งกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เอามาอบรมสั่งสอนลูกหลาน ดังนั้นการปิดเรื่องในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยด้วยสรุปผลกรรมของตัวละครจุดมุ่งหมายคือมุ่งที่จะปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ลูกหลาน และให้ลูกหลานเป็นคนดีทำความดี

นิทานเรื่อง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ มีการปิดเรื่องด้วยการให้คิดและข้อคิดแก่ผู้อ่านนิทาน กล่าวคือเมื่อได้ยินคนอื่นพูดเรื่องอะไรก็ตามหรือพบเหตุการณ์ก็แล้วแต่ ควรคิดให้รอบคอบก่อนลงมือทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอย่าใจอย่าประมาท ถ้าใจพลาดไปความเสียหายจะตามมาทีหลัง ดังเช่น

นี่แหละ ทำอะไรด้วยความหุนหันพลันแล่น หรือการมีนิสัยอวดฉลาด ทั้ง ๆ ที่
 ไม่มีความฉลาดที่จะอวด ย่อมจะพลาดท่าเสียที เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์
 (รู้เท่าไม่ถึงการณ์. ม.ป.ป. : 191)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยเป็นการให้คิดและข้อคิดแก่ผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านได้อ่านนิทานเรื่องนี้จบแล้ว ผู้เขียนนิทานจึงอยากให้เข้าใจว่านิทานเรื่องนี้มีคำสอนแทรกอยู่ และเพื่อปลูกฝังผู้อ่านมีพฤติกรรมที่ดี

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยนอกจากให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังให้การสอน แง่คิด และเตือนสติให้ผู้อ่าน หลังจากได้อ่านนิทานจบ ผู้เขียนมักจะสรุปพฤติกรรมของตัวละครและให้คติคำสอนแก่ผู้อ่าน การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมักจะชี้ให้เห็นว่าผลแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผู้อ่านเมื่อได้อ่านการปิดเรื่องของนิทานแล้วก็สามารถนำคติและข้อคิดนั้นไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.1.3 ตัวละคร

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยทั้งหมดนั้นมักมีขนาดไม่ยาว และแต่ละเรื่องมีตัวละคร 3-5 ตัว ลักษณะของตัวละครอาจจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์ ในนิทานทั้งหมด 50 เรื่องนี้ มีมากถึง 46 เรื่องคือตัวละครที่เป็นมนุษย์ธรรมดา มี 3 เรื่องคือมนุษย์ธรรมดาและสัตว์ และอีก 1 เรื่องคือตัวละครที่เป็นมนุษย์ธรรมดาและมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ อุปนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของตัวละครและแก่นเรื่อง ดังนั้นตัวละครของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจะแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย ตัวละครฝ่ายสนับสนุน ตัวละครฝ่ายดี ดังนี้

3.1.3.1 ตัวละครฝ่ายดี

ตัวละครฝ่ายดีของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีลักษณะหลายประการดังนี้

3.1.3.1.1 การช่วยเหลือผู้อื่น

การช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่ดีงามและได้รับการยกย่องจากสังคม เมื่อคนอื่นพบความยากลำบากและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ คนที่มีความสามารถควรช่วยเหลือสนับสนุนชาวบ้านภาคเหนือของไทยถือว่า การช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้ตนเองก็สบายใจและได้บุญกุศล ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีตัวละครหลายตัวที่มีพฤติกรรมการช่วยเหลือผู้อื่น ดังนี้

นิทานเรื่อง กาม่อม กล่าวถึงเศรษฐีใจบุญคนหนึ่งเมื่อตนเองอยู่ไม่รอดและกินข้าวไม่อิ่มได้พบการ่างม่อมโซ่ตัวหนึ่ง เศรษฐีใจบุญจึงเกิดความรู้สึกสงสารกาทันที แต่ก็ลำบากใจว่า

ตนเองก็มีอาหารไม่พอกิน แต่ด้วยเมตตาธรรมจึงยอมเสียสละและแบ่งข้าวแบ่งน้ำให้กากิน
เนื้อความดังนี้

ระหว่างเปิบข้าวอยู่ การ่างผอมโซตัวหนึ่ง ได้ตกลงมาจากต้นไม้
คืนกระแต้ว ๆ อยู่ตรงหน้า เขาจึงเอื้อมมือไปจับด้วยความสงสาร ตรวจดูเนื้อตัวมัน
มีแต่กระดูก

“นี่มันคงหิวจนตายเลย จึงได้ตกลงมาจากต้นไม้แบบนี้ เราจะสละข้าว
ส่วนหนึ่งให้กาก็ก็นั่น”

เขายังกินไม่อิ่มดี แต่ก็ยอมสละข้าวส่วนหนึ่งให้กา

พอเห็นข้าวสุกกับปลา กากซึ่งหิวโซมานาน จึงจิกกิน หนับ...หนับ...หนับ...
ด้วยความเอร็ดอร่อย

มันกินจนแน่นกระเพาะแล้วลุกเดินขึ้น ได้ด้วยอาการกระปรี้กระเปร่า

เศรษฐีดื่มน้ำจากกระตักแล้ว ให้กาคืมบ้าง ปล่อยกาไปตามลำพังแล้ว เขาก็
เดินทางกลับบ้านเศรษฐีใจบาบต่อไป

(กาผอม. ม.ป.ป. : 15)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เมื่อผู้อื่นพบกับความยากลำบากคนที่สามารถให้
การช่วยเหลือจึงถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม โดยเฉพาะเมื่อตนเองยังเอาตัวไม่รอด แต่มีผู้ที่อ่อนแอกว่า
ตนเอง และต้องการความช่วยเหลือที่มากกว่าตนเอง ผู้ที่ยอมเสียสละสิ่งของให้ความช่วยเหลือ จึงเป็น
ผู้ที่จิตใจงดงามและมีน้ำใจ

นิทานเรื่อง ได้ดีเพราะลูก กล่าวถึงชายหนุ่มมีพ่อติดเหล้าและเล่นการพนัน
ชายหนุ่มใช้วิธีแนะนำข้อเสียของการดื่มเหล้าและเล่นการพนันให้พ่อไม่สำเร็จ จึงคิดใช้วิธีการไล่วัวตัวน้อย
เข้าไปในโอ่งเพื่อให้พ่อเข้าใจว่าลูกชายเป็นห่วงพ่ออยู่ในที่สุดพ่อก็เลิกดื่มเหล้าและเล่น การพนันได้
ดังเนื้อความที่ว่า

หนุ่มคนหนึ่งมีพ่อขี้เมาขี้พนัน เขาจึงไม่สบายใจนักคิดหาทางแก้ไขอยู่เนือง ๆ
บางทีเขาก็แนะนำพ่อว่า

“คุณพ่อครับ ผมอยากให้พ่อเลิกอบายมุขเสียทีเพราะมันไม่มีผลดีเลย
นอกจากจะทำให้เสียเงินเสียทอง แล้วยังทำให้เสียสุขภาพ และเสียผู้เสียคนอีก
ต่างหาก”

พ่อฟังแล้วก็รู้สึกซึม ๆ ไป หยุดกินหยุดเล่นไปพักหนึ่งแต่แล้วก็กลับมากินมา
เล่นเหมือนเดิมอีก

เจ้าลูกชายจึงต้องคิดใหม่ทำใหม่

ชายหนุ่มคนนี้เลี้ยงวัวไว้ฝูงหนึ่ง แล้วมีวัวเพศเมียบางตัว เพิ่งออกลูกใหม่ เขาจึงคิดใช้ลูกวัวนี้แหละเป็นอุปกรณ์สอนพ่อ

วันหนึ่ง เมื่อพ่อนั่งอยู่ที่บ้านอย่างอารมณ์ดี ลูกชายก็จูงลูกวัวตัวน้อยไล่ให้เข้าไปในโถงใหญ่ที่ตระเตรียมไว้

“ไป ไป เข้าไปซิ เข้าไปอยู่ในโถงนั้น”

ลูกวัวไม่ยอมเดินเข้าไป จะบังคับอย่างไรมันก็ไม่เข้าไป เขาจึงแกล้งพูดว่า

“โถง มีช่องมีรูอยู่แน่ ๆ วัวมันยังไม่เข้าไปมันช่างฉลาดจริง ๆ เพราะรู้ว่าเข้าไปก็ไม่มีประโยชน์”

ว่ากระทบกระทั่งอย่างนั้นแล้วเขาก็เอาวัวไปเข้าคอก

ฝ่ายพ่อเห็นพฤติกรรมของลูกแล้ว ก็เกิดสำนึกได้

(ได้ดีเพราะลูก. ม.ป.ป. : 97-99)

จากเนื้อความข้างต้นเห็นได้ว่า คนในครอบครัวเป็นผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกัน หากว่าคนใดในครอบครัวมีนิสัยที่ไม่ดี คนในครอบครัวก็ไม่ควรจะทอดทิ้งหรือไม่ดูค้าย แต่ควรหาวิธีที่ช่วยกัน เหลือเพราะว่าไม่ใช่ปัญหาของคนใดคนหนึ่งในครอบครัว แต่เป็นปัญหาของทุกคนในบ้าน คนคนหนึ่งพบปัญหาจะทำให้ทั้งบ้านเดือดร้อนได้ ดังนั้น ทุกคนในครอบครัวจึงควรร่วมใจกันและช่วยกันแก้ปัญหา ครอบครัวจึงมีความอบอุ่นและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่ดีงามของตัวละครฝ่ายดีแสดงออก ในเนื้อหานิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือผู้ที่พบความยากลำบากหรือร่วมช่วยเหลือคนมีปัญหาในครอบครัว การช่วยเหลือเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นการมีน้ำใจและจิตใจงามของตัวละคร ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

3.1.3.1.2 ความขยันหมั่นเพียร

ความขยัน คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ อดทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันหมั่นเพียรเป็นพฤติกรรมที่ดีงามอย่างหนึ่งของมนุษย์ ตามสำนวนไทยที่กล่าวว่า ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จก็อยู่ที่นั่น ซึ่งสำนวนนี้หมายถึง ถ้าหากว่ามนุษย์อยากประสบความสำเร็จจึงต้องพยายามและขยันทำงาน โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักที่ต้องขยันหมั่นเพียร เพื่อทำไร่ทำนาทำสวนให้ได้เก็บเกี่ยวได้ผลอุดมสมบูรณ์ ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีตัวละครหลายตัวที่มีพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ดังนี้

นิทานเรื่อง โองวิเศษ กล่าวถึงชายหนุ่มยากจนคนหนึ่ง เขาทำงานเป็นลูกจ้างที่บ้านเศรษฐี และทำงานอย่างเต็มที่ ได้แก่ เริ่มทำงานก่อนเจ้านายและเลิกงานที่หลังของเจ้านาย และทำงานเรียบร้อย งานพัฒนาดีขึ้นเรื่อย ๆ ดังนี้

มีชายยากจนเชื้อใจคนหนึ่ง เป็นคนดีมีศีลธรรมถือความสัตย์ อีกทั้งเป็นคนประหยัด มีธำมรงค์ อดออมอย่างยอดเยี่ยม

เขาเป็นลูกจ้างของเศรษฐีคนหนึ่ง ในฐานะที่เป็นลูกจ้าง เขาทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ หลักในการทำงานของเขาคือ

1. ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและขยันขันแข็ง
2. เริ่มทำงานก่อนนาย
3. เลิกงานทีหลังนาย
4. ถือเอาแต่ของที่นายให้เท่านั้น
5. ทำการงานให้เรียบร้อยและให้ดีขึ้น ดีขึ้นเรื่อย ๆ
6. นำเกียรติคุณของนายไปเผยแพร่แก่คนทั่วไป

(โองวิเศษ. ม.ป.ป. : 183)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ความเอาใจใส่และขยันทำงานเป็นภาระหน้าที่ของคนทำงาน เช่นคนที่ทำงานรับจ้างของคนรวยยิ่งต้องขยันหมั่นเพียร ดังนั้น เจ้านายมองเห็นคุณค่าของความขยันหมั่นเพียรเป็นพื้นฐานของความประสบความสำเร็จ ทำหน้าที่ให้เต็มที่และเอาใจใส่จึงมีโอกาสพัฒนาตนเองและทำให้ฐานะของตนเองได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

นิทานเรื่อง คาถาสามไบ กล่าวว่า ชายหนุ่มที่มีอาชีพทำสวนขยันลงมือปลุกสวนและทำไร่ทำนา ภรรยาและลูก ๆ ของเขาก็ช่วยกันทำสวนอย่างไม่สนใจความเหน็ดเหนื่อยในที่สุดส่วน ไร่ นา งอกเงยสมบูรณ์พร้อมเก็บเกี่ยวเป็นผลิตผล ครอบครัวชายหนุ่มจึงมีเงินทองมากมาย และร่ำรวยขึ้น ดังข้อความต่อไปนี้

เขาเริ่มลงมือปลุกสวนทำนาไร่ โดยมีภรรยาและลูก ๆ ก็ช่วยกันทำอย่างไม่สนใจวันเวลาและความเหน็ดเหนื่อยจากที่ดินของพ่อเขาที่เหลือเป็นมรดกให้กับเขามากมายนับไม่ถ้วน

จนกระทั่งวันเวลาผ่านไปนานปี พืชสวน ไร่ นา งอกเงยสมบูรณ์พร้อมเก็บเกี่ยวเป็นผลิตผล เมื่อนำไปขายปรากฏว่าขายดีจนทำให้ชายหนุ่มและครอบครัวมั่งมีขึ้นมากอีกครั่งอย่างถาวร เพราะพืชสวน ไร่ นา ที่ปลูกนั้นมีผลิตผลขึ้นมาไม่รู้จบปีแล้วปีเล่าจนครอบครัวของชายหนุ่มไม่มีที่จะเก็บเงินจึงนำเงินใส่ไหฝังดินแทน

(คาถาสามไบ. ม.ป.ป. : 31)

จากข้อความข้างต้นเห็นได้ว่า ที่ดินที่ใช้ปลูกพืชไร่เกษตรมีค่าต่อชาวนาอย่างมาก ชาวนาที่เอาใจใส่และขยันทำนาทำไร่ทำสวนจะได้ประสบความสำเร็จ นา ไร่ สวนจึงตอบแทนด้วยผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์แก่ชาวนาที่ขยันหมั่นเพียร ดังนั้นคนที่ขยันทำนาทำไร่จึงมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้าและครอบครัวจึงร่ำรวยและมีฐานะมากขึ้น

สรุปได้ว่า ความขยันหมั่นเพียรเป็นอุปนิสัยที่ติงามของตัวที่ละครสะท้อนให้เห็นอยู่ในงานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ไม่ว่าจะป็นชาวนาที่มีอาชีพทำไร่ทำนาทำสวนหรือคนทำงานรับจ้าง ถ้าหากว่าคนเรามีอุปนิสัยที่ขยันหมั่นเพียรชีวิตย่อมมีโอกาสเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า

3.1.3.1.3 ความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่สะท้อนให้ถึงจิตใจติงามของตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย คนที่มีความกตัญญูควรกตัญญูต่อพ่อแม่ผู้ใหญ่และผู้ที่มีพระคุณของตนเอง ความกตัญญูไม่เพียงแค่อป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ยังเป็นพฤติกรรมที่น่าชื่นชมของสัตว์ต่าง ๆ ดังนี้

นิทานเรื่อง นิทานเรื่องความกตัญญู กล่าวถึงลูกสาวคนเล็กที่มีแม่เป็นสุนัข วันหนึ่ง แม่สุนัขได้พบเจอลูกสาวคนเล็กที่แต่งงานแล้ว ลูกสาวคนเล็กยังจำหน้าแม่สุนัขได้และเห็นแม่สุนัขได้รับบาดเจ็บเต็มตัว จึงนำแม่สุนัขกลับบ้านและบอกสามีตนเองว่าแม่สุนัขคือหมาแก่ที่เคยเลี้ยงลูกสาวคนเล็กช่วยแม่สุนัขหาหมอรักษาตัว อาบน้ำให้ และนอนด้วยกันดูแลจนเขาสิ้นอายุขัย ดังนี้

มีแม่หมาตกลูกมาเป็นคน 3 คน เป็นผู้หญิงทั้งหมด แม่เลี้ยงจนโตเป็นสาว ก็มีพระมหากษัตริย์เสด็จประพาสป่ามาพบเข้าจึงนำไปเลี้ยงทั้ง 3 คน โดยเอาคนโตเป็นนมเหสี ส่วนน้องสาว 2 คนก็เลี้ยงไว้ในวัง ภายหลังได้มีคนมาขอทั้ง 2 คนไปแต่งงาน คนที่สองได้กับคนรวย คนที่สามได้กับคนจน

ลูกสาวคนเล็กเห็นแม่ก็จำได้ จึงนำแม่มาอาบน้ำ นำมานอนบนฟูกแล้วก็บอกสามีว่า เป็นหมาเก่าหมาแก่ที่เคยเลี้ยงไว้

(นิทานเรื่องความกตัญญู. 2549 : 32)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แม่เป็นผู้ที่ให้ชีวิตแก่ตนเองและเลี้ยงลูกจนโต ซึ่งเป็นผู้ที่มีบุญคุณอย่างมากสำหรับลูก ดังนั้นลูกมีหน้าที่ดูแลแม่ยามแก่เฒ่า นี่คือนิเวศที่ตอบแทนบุญคุณของแม่ ไม่ว่าจะแม่มีรูปร่างหน้าตาอย่างไร คนที่เป็นลูกก็ไม่ควรรังเกียจและทอดทิ้ง และไม่ว่าแม่เป็นมนุษย์หรือสัตว์ ลุก ๆ ก็ต้องมีความกตัญญูต่อแม่

นิทานเรื่อง บุญของตา กล่าวว่ามีพายุพัดมาอย่างหนัก จนทำให้น้ำท่วมเมืองงูตัวหนึ่งและเสือดัวหนึ่งลอยน้ำขึ้นมา ตาจึงช่วยชีวิตสองตัวไว้ เพื่อตอบแทนบุญคุณของตา เจ้าเสือดัวจึงบอกตาที่ซ่อนสมบัติ ส่วนเจ้างูได้ตอบแทนตาด้วยการช่วยฟื้นชีวิตขึ้นเมื่อตาถูกลูกบุญธรรมใส่ยาพิษ ดังนั้นความต่อไปนี้

“เราจะตอบแทนตากับยายอย่างไรดีล่ะ” เจ้าเสือดัวปรึกษาเจ้างู

“ท่านก็บอกที่ซ่อนสมบัติขิตายายจะได้สบายไม่ต้องลำบาก” เจ้างูบอกเจ้าเสือดัว

“เออจริงซิ ไปเถอะ” เจ้าเสือดัวชวนเจ้างูไปหาตากับยายแล้วบอกที่ซ่อนสมบัติให้ทันที ซึ่งในทีนั้นมิชายนุ่มอยู่ด้วย เขาฟังอย่างตั้งใจ ความโลภมักทำให้คนทำอะไรไม่คิดเสมอ ขายนุ่มคิดกำจัดตากับยาย เพราะอยากได้สมบัติไว้ครอบครองแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่คิดถึงบุญคุณที่ตายายเคยช่วยชีวิต

“ตากับยายกินข้าวกันก่อนไปหาสมบัตินะ” ชายหนุ่มบอก เพราะเขาผสมยาพิษป่าไว้ในอาหาร

เมื่อตากับยายกินข้าวที่ชายหนุ่มนำมาให้แล้วก็หายใจไม่ออกและนอนหมดสติไปทันที ชายหนุ่มคิดว่าตากับยายตายแล้วจึงมุ่งหน้าไปที่ซ่อนสมบัติ เจ้าเงืงเห็นเหตุการณ์ทุกอย่าง จึงไปเอาใบไม้วิเศษที่มียางมาทาปากให้ตากับยายฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง

“ขอบใจมากเจ้าเงืงที่ช่วยพวกเรา เห็นมัยยะยายลัทธิหน้าขนิมนั้นยังดีกว่าคนหน้าเกลี้ยงอีก” ตาพูดอย่างเหนื่อยใจให้ยายฟังแล้วส่ายหัวเอือมระอากับคำว่ามนุษย์

(บุญของตา. ม.ป.ป. : 15)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ไม่เพียงแค่มนุษย์รู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ สัตว์ก็รู้จักตอบแทนผู้ที่มีพระคุณเหมือนกัน ทำให้ผู้อ่านนิทานได้เข้าใจว่า การมีเมตตาช่วยเหลือผู้ที่พบความยากลำบากจะได้รับผลตอบแทนและผลดี พฤติกรรมของตัวละครของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจึงสอนให้ผู้อ่านเป็นคนที่รู้จักตอบแทนผู้มีบุญคุณของตนเองและเป็นคนที่กตัญญู

สรุปได้ว่า ความกตัญญูเป็นพฤติกรรมที่งดงามที่ตัวละครของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยแสดงให้ผู้อ่าน การเป็นคนดีต้องรู้จักมีความกตัญญูต่อคุณพ่อคุณแม่และควรรหาโอกาสตอบแทน ผู้มีพระคุณของตนเอง ซึ่งทำให้ผู้ที่ทำความดีได้มีความรู้สึกอบอุ่นใจและเชื่อใจว่าการทำความดีย่อมได้รับผลที่ดี

3.1.3.1.4 การเชื่อฟังผู้อาวุโส

การเชื่อฟังหมายถึงคำสั่งสอน แนะนำ จากผู้ใหญ่ หรือผู้อาวุโสและมักจะ เป็นทางที่ถูกต้องมีประโยชน์ ดังนั้น ผู้ที่เลือกเชื่อฟังคำแนะนำของผู้อาวุโสเป็นผู้ที่ฉลาดและรู้จักรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีตัวละครหลายตัวที่มีพฤติกรรมเชื่อฟังคำแนะนำของผู้อาวุโส ดังนี้

นิทานเรื่อง คนจน กล่าวว่าชายหนุ่มคนหนึ่งมีพ่อแม่ที่อยู่ในวัยชรา ก่อนพ่อแม่สิ้นอายุขัยได้มีคำสั่งให้ชายหนุ่มได้แก่ 1) ต้องทำบุญสุทธาน 2) ต้องรู้จักตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ 3) ต้องจัดการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันให้ดี 4) ต้องมีเงินส่วนหนึ่งให้ภรรยาใช้ ชายหนุ่มจำคำสั่งของพ่อแม่ไว้ อย่างแม่นยำและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังข้อความต่อไปนี้

แต่ก่อนตาย พ่อกับแม่ได้สั่งไว้เหมือน ๆ กันว่า

“ขอให้ลูกจงใช้วัวใช้เกวียนที่มีอยู่เอาไปลากพินขาย ได้เงินได้ทองมาแล้ว ต้องรู้จักใช้ให้เป็น ต่อไปก็ต้องมีครอบครัว มีลูกมีเมีย จัดสรรปันส่วนเงินทองให้ถูกต้อง

ส่วนหนึ่งใช้เอาที่น้ำ ส่วนหนึ่งเอาฝั่งดิน ส่วนหนึ่งใส่ปากงูเห่า อีกส่วนหนึ่ง
ใช้หนี้เดิม...”

คำสั่งนี้ ชายหนุ่มจดจำไว้แม่นยำ

(คนจน. ม.ป.ป. : 50)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คำสั่งสอนจากคุณพ่อคุณแม่มาจาก
ประสบการณ์ของชีวิตประจำวัน ลูก ๆ รับผิดชอบคำสั่งสอนของพ่อแม่เป็นวิธีการเคารพผู้ใหญ่อย่างหนึ่ง
และทำให้ลูก ๆ ได้ดำรงชีวิตด้วยทิศทางที่ถูกต้อง ถ้าหากว่าลูก ๆ ทำตามคำแนะนำที่พวกเขาให้ไว้
ก็ทำให้ชีวิตของตนเองได้มีความเจริญรุ่งเรือง

นิทานเรื่อง คำสามประโยค กล่าวว่า ลูกขุนนางและลูกพ่อค้าสองคนเดิน
เข้าป่าได้พบกับชายแก่ท่านหนึ่งด้วยบังเอิญ ชายหนุ่มสองคนจึงอยากขอของดีจากชายแก่เพื่อเอาตัว
ให้รอด พ่อได้คำแนะนำจากชายแก่แล้ว ลูกขุนนางก็ทำตาม ดังนี้

ชายหนุ่มทั้งสองได้เดินเข้าป่าไป จนกระทั่งได้เจอกับชายแก่คนหนึ่ง จึงขอ
ของดีจากชายแก่เพื่อนำทางชีวิต

“ตาไม่มีอะไรจะให้เจ้านอกจากคำพูดสามประโยคนั้นคือ เจอแรงให้หยุดคิด
เจอคนมีบารมีไหว้เขา เจอดาบมีคมให้ห่างไกล เท่านั้นแหละที่ตาจะให้เจ้าได้ ตาไปละ”
ตาแก่พูดจบก็จากไป

ชายหนุ่มทั้งสอง ได้มุ่งหน้าต่อไปในระหว่างทางเห็นฝูงแร้งกำลังร่อนลงมา
ฝูงใหญ่ ลูกขุนนางจำคำตาแก่พูดไว้ได้ แต่ลูกพ่อค้าไม่เคยจดจำอะไรไว้เลย ลูกขุนนาง
จึงชวนเพื่อนให้หยุดคิด แล้วพากันเดินไปดูตามเส้นทางแร้งลงได้เห็นซากคนตาย
เกลื่อนกลาดพร้อมด้วยทรัพย์สินเงินทอง

“ทรัพย์สินพวกนี้เป็นลาภแก่เราแน่แท้ ช่วยกันเก็บเถอะ” ลูกพ่อค้าเข้าไป
เก็บทรัพย์ทันที

(คำสามประโยค. ม.ป.ป. : 100-101)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้น้อยถ่อมตัวเวลาได้พบผู้ใหญ่มักจะ
ขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ เมื่อได้คำแนะนำแล้วจะทำตามคำแนะนำนั้น เพราะคำแนะนำดี ๆ จาก
ผู้ใหญ่สามารถช่วยผู้น้อยรอดจากอันตรายได้ และเป็นแนวทางที่ดีต่อชีวิตของผู้น้อย ผู้น้อยที่ทำตาม
คำแนะนำจากผู้ใหญ่จึงได้พบสิ่งที่ดี ๆ และทำทุกอย่างได้ราบรื่น

จากพฤติกรรมที่ดีของตัวละครนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ สรุปว่า การช่วยเหลือ
ผู้อื่น ขยันหมั่นเพียร ความกตัญญู และการเชื่อฟังคำแนะนำของผู้อาวุโสล้วนเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม
ของตัวละครที่สะท้อนในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย พฤติกรรมนั้น ๆ ยังสะท้อนให้เห็นถึง
อุปนิสัยของตัวละครทำความดี มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งช่วยผู้อ่านได้เข้าใจถึงแก่นเรื่องและทศนะ
ของผู้แตงนิทาน

3.1.3.2 ตัวละครฝ่ายร้าย

ตัวละครฝ่ายร้ายของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีลักษณะดังนี้

3.1.3.2.1 ความเกียจคร้าน

ความเกียจคร้านคือทั้งร่างกายและใจไม่ยอมทำทุกอย่าง และไม่มีแรงจูงใจจะทำให้มนุษย์อยากจะทำ จนกระทั่งในใจของมนุษย์อยากคิดจะทำให้ตนเองพัฒนา และก้าวหน้า ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยความเกียจคร้านที่ตัวละครแสดงออกคือความเกียจคร้านในการทำงาน ดังนี้

นิทานเรื่อง คนขอทานอาภัพ กล่าวถึงอดีตสามีภรรยาคนหนึ่ง หลังจากเลิกกัน ภรรยาได้เป็นพระมเหสี แต่สามียังขอทานเลี้ยงตนเอง ทั้ง ๆ ที่มีร่างกายแข็งแรง แต่ไม่ได้ไปทำงาน วันหนึ่งพระมเหสีได้พบคนขอทานด้วยบังเอิญและนางจำได้ว่าคนนี้เป็นสามีคนเก่า นางจึงเกิดความรู้สึกสงสารอยากช่วยเหลือ จึงเอาทองคำแท่งใส่ไว้ในห่อข้าว แต่สามีคนเก่าก็ทำให้ห่อข้าวตกลงไปในน้ำ ดังนี้

เมื่อทั้งสองแยกทางกันตรงนี้แล้ว

ต่อมาไม่นาน ภริยาก็ได้เป็นพระมเหสีเจ้าพระองค์หนึ่ง ส่วนสามีคนเก่ายังคงยึดอาชีพขอทานเลี้ยงตนเองเรื่อยมา

วันหนึ่ง ขอทานเดินไปขอทานที่หน้าวัง พระมเหสีของเจ้าพระองค์นั้นทรงเห็นเขาก็จำได้ว่าเคยเป็นผัวเก่า จึงให้ความช่วยเหลือด้วยการหมกทองคำแท่งใส่ไว้ในห่อข้าวแล้วส่งห่อข้าวให้เขากิน

เจ้าขอทานรับห่อข้าวแล้วไปนั่งในที่อันสมควรที่ตลิ่งริมฝั่งน้ำ เขาแก้ห่อข้าวออกด้วยความรีบร้อน เพราะหิวโหยเหลือเกิน ทำให้ห่อข้าวหลุดมือตกลงไปในน้ำ

ขณะนั้นมีปลาโลมาว่ายมาพบ คิดว่าเป็นเหยื่อจึงฮุบกินเข้าไปหมดทั้งข้าวและทองคำ

พระมเหสีทราบแล้วจึงทรงรำพึงเบา ๆ ว่า “ถ้าอย่างนี้ ก็แสดงว่า ต่อให้พระอินทร์ลงมาเที่ยว ๆ ก็ยังช่วยอะไรเขาไม่ได้”

(คนขอทานอาภัพ. ม.ป.ป. : 43-44)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนที่ไม่ได้ฝึกการและร่างกายแข็งแรง ย่อมทำอาชีพเป็นขอทาน แต่ไม่ยอมทำงานอะไรทั้งนั้น จึงถือว่ามีอุปนิสัยที่เกียจคร้าน ด้วยอุปนิสัยอย่างนี้จึงไม่คิดว่าหาอะไรทำเพื่อให้ตนเองได้เจริญก้าวหน้า จึงอาศัยคนอื่นให้ทานมาช่วยเหลือ

นิทานเรื่อง คนขี้เหล้า เล่นพนัน กล่าวว่ามีชายหนุ่มคนหนึ่งดื่มเหล้าเล่นการพนันเป็นนิสัย และมึนเมาเป็นวัน ๆ จนรังเกียจการทำงาน พ่อแม่ดูค้ำว่ากล่าวทุกอย่างก็ไม่เกิดประโยชน์ดังเนื้อความนี้

ชายคนหนึ่งเป็นนักเลงเหล้า และนักเลงการพนันคือชอบดื่มเหล้าและเล่นการพนันเป็นนักหนา พ่อแม่ดูว่ากล่าวอย่างไรไม่เชื่อฟัง จึงกลายเป็นคนไร้เสน่ห์ มีแต่เสียด

เสียดอย่างที่ 1 ก็คือ การเป็นนักเลงเหล้า ชมชอบดื่มเสียดของมีเงินมาจนติดเป็นนิสัย

เสียดอย่างที่ 2 ก็คือการเป็นนักเลงการพนัน ชมชอบการเสี่ยงโชค รังเกียจการทำงาน

เสียดอย่างที่ 3 ก็คือการเป็นคนดื้อรั้นไม่ฟังคำเตือนของพ่อแม่ ในที่สุดก็กลายเป็นคนเอาดีไม่ได้ เพราะไม่ใฝ่ดี

(คนขี้เหล้า เล่นพนัน. ม.ป.ป. : 46)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนที่ติดดื่มเหล้าและเล่นการพนันเป็นนิสัยจึงมีเงินมาทุกวัน และไม่คิดว่าควรพัฒนาตนเอง ดังนั้น สุราเป็นของไม่ดี ทำให้ผู้ดื่มประมาท ขาดสติสัมปชัญญะ ไม่รู้ผิดชอบชั่วดี การพนันก็เป็นของไม่ดีเช่นกัน ทำให้ผู้เล่นหวังแต่ความโชค ไม่คิดจะมุ่งแสวงหาความก้าวหน้า จนกระทั่งกลายเป็นคนที่ติดความขี้เกียจเป็นนิสัย

สรุปได้ว่า คนที่ชอบดื่มเหล้าและเล่นการพนันจะทำให้ตนเองไม่คิดจะมุ่งแสวงหาความก้าวหน้า และไม่มีใครอยากคบเป็นเพื่อน คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงแต่ไม่ยอมทำอะไรเพื่อเลี้ยงตนเอง วัน ๆ คิดแต่ขอทานและหวังว่าคนอื่นจะมาช่วยเหลือ สุดท้ายก็ไม่เกิดผลประโยชน์ ใครก็ช่วยคนเกียจคร้านไม่ได้

3.1.3.2.2 การอสุจริต

ความไม่ซื่อสัตย์เป็นพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละครที่แสดงในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ไม่ซื่อสัตย์ทำให้ตนเองไม่มีเกียรติศักดิ์และถูกคนอื่นรังเกียจ พฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ของตัวละครคือ ไม่ซื่อสัตย์ต่อลูกค้า และไม่ซื่อสัตย์ต่อเพื่อน ดั้งเนื้อความต่อไปนี้

นิทานเรื่อง พ่อค้าขวานหัก กล่าวว่าตาโจงมีอาชีพเป็นพ่อค้าและเวลาขายของชอบเอาเปรียบลูกค้า วันหนึ่งนายสงซื้อข้าวจากตาโจงและถูกขี้โกงเอาเปรียบ นายสงจึงโมโหและไปบ่นกับเพื่อนชื่อเสื่อฟิง ดังนี้

ตาโจง เป็นพ่อค้าขายของที่ชอบเอาเปรียบลูกค้าขี้โกงเสมอ จนชาวบ้านรู้จักกันไปทั่ว อยู่มาวันหนึ่ง นายสงไปหาเพื่อนชื่อเสื่อ ฟิง ซึ่งเป็นพ่อค้าขายของเหมือนกัน และได้เล่าถึงเรื่องพ่อค้าตาโจงให้พ่อค้าขายเสื่อฟิงอย่างโมโห

“เสื่อแกดูซิ ฉันไปซื้อข้าวกับตาโจงโกงฉันใส่แกลบผสมมาด้วยเต็มไปหมด เพื่อจะได้ทำให้ได้กำไรเพิ่ม แกดูซิโกงกันอย่างน่าเกลียด พอฉันไปเอาเรื่องแกก็ทำไม่รู้ไม่ชี้บอกฉันไม่ตรวจเอง ออกจากบ้านแกแล้วก็แล้วกันไป ดูซิเพื่อนแกทำฉันได้” นายสงเจ็บใจยิ่งนัก

(พ่อค้าขวานหัก. ม.ป.ป. : 32)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ทำอาชีพด้านการค้าขาย ความซื่อสัตย์ ถือเป็นสิ่งสำคัญอันดับหนึ่ง ไม่ซื่อสัตย์ชอบขี้โกงและเอาเปรียบลูกค้าจะทำให้ผู้ค้าขายเสียความน่าเชื่อถือ ถ้าหากว่าพ่อค้าชอบเอาเปรียบลูกค้าเป็นประจำ ลูกค้าจะไม่พอใจและไม่มาอุดหนุน นาน ๆ ไป นอกจากจะทำให้ธุรกิจเสียชื่อเสียงแล้ว ยังทำให้ธุรกิจล้มได้

นิทานเรื่อง นายคดกับนายซื่อ กล่าวว่า มีลูกจ้างคนหนึ่งชื่อว่านายคด เขามีนิสัยคดโกงไปเสียทุกอย่าง ทั้งโกงตาชั่งและโกงเงิน ครั้งหนึ่งนายคดกับเพื่อนที่ชื่อนายซื่อนั่งเรือออกไปค้าขาย ตลอดการเดินทางนายคดกินอาหารของนายซื่อจนหมด พอนายซื่อจะขอกินอาหารขอเขา เขาก็ให้เพื่อนต้องควักลูกตาดอกก่อน พอนายซื่อควักลูกตาเสร็จ นายคดก็ไม่ให้อาหารและหลอกให้นายซื่อขึ้นไปบนฝั่งแม่น้ำ สุดท้ายก็นายคดก็ทิ้งนายซื่อไป ดังตัวอย่าง

คนหนึ่งไปทำงานเป็นลูกจ้างของพ่อค้า มีชื่อว่า นายคด ผู้มีนิสัยคดโกงไปเสียทุกอย่าง ทั้งโกงตาชั่งและโกงเงิน

แล้วนายซื่อก็ชักชวนนายคดเพื่อนรักให้ไปค้าขายที่เมืองตักสิลาด้วยกัน โดยจัดเตรียมเสบียงอาหารและสินค้าทั้งหมดใส่ไว้ในสำเภา ซึ่งตลอดเวลาในการเดินทาง นายคดก็กินอาหารของนายซื่อจนหมด พอนายซื่อหิวก็มาขออาหารของนายคดกินบ้าง แต่นายคดไม่ให้พร้อมกับพูดว่า “ถ้าอยากกินอาหารของข้าจะต้องควักลูกตาดอก แลกกับอาหาร” นายคดบอก

ฝ่ายนายซื่อหิวจนตาลาย จึงยอมให้นายคดใช้มีดขูดควักลูกตาดอกออกไปทั้งสองข้าง และในขณะที่ถูกควักลูกตา นายซื่อก็ได้แต่พูดปลอบใจตัวเองว่า “พุทโธ ธัมโม สังโฆ” อยู่ตลอดเวลา

เมื่อนายคดควักลูกตาของนายซื่อออกมาทั้งสองข้างแล้ว ก็หลอกให้นายซื่อขึ้นไปบนฝั่งแม่น้ำ บอกว่ามีผลไม้และอาหารอยู่มากมาย แต่จริง ๆ แล้วในบริเวณนั้นมีเสือสองตัวอยู่กับพระฤๅษีตนหนึ่ง

(นายคดกับนายซื่อ. 2555 : 127-128)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คนที่มีนิสัยคดโกงไม่ว่าอยู่ที่ไหนและพบสถานการณ์แบบไหนก็นึกถึงผลประโยชน์ของตนเองก่อน ถึงแม้ว่าเป็นเพื่อนกันหรือผู้ที่มีบุญคุณก็ตาม โดยใช้วิธีหลอกลวงอย่างเหี้ยมโหดอำมหิต เพื่อโกงให้ได้ผลประโยชน์ให้ได้ และไม่สนใจถึงไม่ตรีจิตที่เป็นเพื่อนกัน การคดโกงและไม่มี ความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนจึงเป็นพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละคร

จึงสรุปว่า การคดโกงและไม่มีซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและเพื่อนเป็นพฤติกรรมที่เลวร้าย ซึ่งพฤติกรรมนี้นอกจากทำร้ายคนอื่นแล้ว ยังทำให้ตนเองเสียความน่าเชื่อถือและถูกสังกรรมรังเกียจ ดังนั้น การทุจริตคดโกงมีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมาก

3.1.3.2.3 ความอกตัญญู

ความอกตัญญู หมายถึง การไม่มีความกตัญญูต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ
ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยความอกตัญญูเป็นพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละคร ดังนี้

นิทานเรื่อง *ทรพีนิกรไว้* กล่าวว่า มีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อตึงลิ้ง เขามีนิสัยไม่ดี
หลาย ๆ อย่าง แต่ร้ายแรงที่สุดคือชอบดุด่าและทุบตีพ่อแม่เป็นประจำ ถ้าเขาอารมณ์ไม่ดีจะทำร้ายพ่อแม่
ดังนี้

ยังมีชายคนหนึ่งชื่อ ตึงลิ้ง มีหน้าที่เป็นเด็กเลี้ยงแกะของครอบครัว

ตึงลิ้งเป็นคนมีนิสัยไม่ดีหลายอย่าง ที่แย่มากที่สุดคือชอบดุด่าและทุบตีพ่อแม่

เป็นประจำถ้ามีโอกาส

ทุก ๆ วันตึงลิ้งจะพาฝูงแกะไปเลี้ยงในทุ่งหญ้า แล้วช่วงสายหน่อย แม่ก็เอา
ข้าวไปให้กินทุกวันเช่นกัน

ตึงลิ้งเป็นคนโมโหง่าย พอเห็นแม่มาสาย ก็ดุด่าทุกที บางทีถ้า
ความโมโหมาร่วมกับความหิวมาก ๆ เขาจะทุบตีแม่ หาวว่าเอาข้าวมาส่งช้าเกินไป
พอกับแม่จึงกลัวตึงลิ้งมาก

(ทรพีนิกรไว้. ม.ป.ป. : 121)

จากเนื้อความข้างต้นเห็นได้ว่า พฤติกรรมที่เลวร้ายที่สุดคือการดุด่าทุบตีพ่อแม่
พ่อแม่เป็นผู้ที่มีบุญคุณยิ่งใหญ่แก่ลูก เพราะว่าพ่อแม่เป็นผู้ที่ให้ชีวิตและเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูกจนโต
เมื่อพ่อแม่อายุเข้าวัยชรา ผู้ที่เป็นลูกควรทำหน้าที่เลี้ยงดูดูแลพ่อแม่ ถ้าหากว่ามีพฤติกรรมหรือปฏิบัติต่อ
พ่อแม่อย่างโหดร้ายทารุณ จะถือว่าเป็นการทำบาปและเป็นลูกที่อกตัญญู

นิทานเรื่อง *กรรมกตัญญู* กล่าวถึงแม่สุนัขออกลูกเป็นหญิงสาวสองคน วันหนึ่ง
แม่สุนัขออกไปข้างนอกหาข้าวและเสื้อผ้าให้ลูกสาว มีชายหนุ่มมองเห็นเลยถามถึงพ่อแม่ของหญิงสาว
สองคน ปรากฏว่าหญิงสาวคนเล็กตอบว่าตัวเองไม่มีแม่ ชายหนุ่มจึงพาหญิงสาวสองคนกลับบ้านและ
แต่งงานกับหญิงสาวคนเล็ก เวลาผ่านไปหลายเดือนแม่สุนัขได้พบลูกสาวคนเล็ก แต่ลูกสาวคนเล็กไม่ยอมรับว่า
แม่สุนัขเป็นแม่ของตนเองและสั่งให้คนใช้ไล่ตีแม่สุนัข ดังนี้ความข้างล่างนี้

มีชายคนหนึ่งชื่อดอนเห็นเข้าสงสัยว่าแม่สุนัขคาบผ้าของคนไปทำอะไรจึง
ตามไปดูจนถึงที่อยู่ของแม่สุนัขและได้เจอกับหญิงสาวทั้งสอง ดอนเกิดตกหลุมรัก
น้องสาวคนเล็กทันที เมื่อแม่สุนัขออกไปหาอาหารให้ลูก ดอนจึงถามถึงพ่อแม่ของ
พวกนาง หญิงสาวทั้งสองตกใจและหาทางออกทันที

“แม่เรามี พ่อเรายังไม่มา” น้องสาวคนเล็กโกหกทันที เพราะอับอายชาย หนุ่ม
เรื่องมีแม่เป็นสุนัข

“พวกเจ้าไปอยู่กับเราเถอะ เราจะดูแลอย่างดี” ดอนพาทหญิงสาวไปโดยได้น้องสาวคนเล็กเป็นภรรยา ส่วนพี่สาวคนโตได้เป็นภรรยาของเพื่อนเขา

แม่สุนัขหลังจากหาอาหารได้แล้วก็กลับมาหาลูกเหมือนทุกวัน แต่ไม่เห็นจึงออกตามหาทันทีด้วยความเป็นห่วงอย่างยิ่ง จนวันเวลาผ่านไปนานหลายเดือน กระทั่งได้เจอกับลูกสาวคนเล็ก

“ไอ้จุกไล่ตีหมาตัวนี้ไปให้พันหูพันตาฉันเดี๋ยวนี้นะ” ลูกสาวคนเล็กสั่งคนใช้ให้ตีแม่สุนัขทันที

ไอ้จุกตีแม่สุนัขอย่างหนัก จนแม่สุนัขหนีไป

(กรรมกตัญญู. ม.ป.ป. : 7)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็รักและห่วงลูกของตนเอง ยิ่งผู้ที่เป็นแม่ยิ่งรักลูกอย่างไม่เห็นแก่ตัว แต่บางทีลูกไม่รักแม่เท่าแม่รักลูก ผู้ที่มีแม่เป็นสัตว์คงอับอายต่อหน้าคนอื่น จึงมีพฤติกรรมไม่ยอมรับว่าตนเองมีแม่เป็นสัตว์หรือไล่ตีแม่ให้ไกลจากตัวเองเพื่อทำให้ตนเองไม่อับอายต่อหน้าคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการไม่ยอมรับแม่ของตนเองจึงถือว่าอกตัญญู

จากพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละครนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ เห็นได้ว่าความเกียจคร้าน การทุจริตคดโกง และความอกตัญญูเป็นพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละครฝ่ายร้ายสะท้อนในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย พฤติกรรมเหล่านี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยชั่วร้ายของตัวละคร ซึ่งถูกคนอื่นรังเกียจและสังคมไม่ยอมรับ เพื่อที่จะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงแก่นเรื่องและทัศนะของผู้แต่งนิทาน

3.1.3.3 ตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี

ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยยังมีตัวละครกลุ่มหนึ่งคือผู้ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษา บทบาทหน้าที่ของตัวละครกลุ่มนี้คือช่วยตัวละครฝ่ายดีแก้ปัญหาหรือให้คำชี้แนะ ตัวละครกลุ่มนี้มีมักจะเป็นพ่อแม่ ผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ ผู้ใหญ่ พระสงฆ์ หรือเทวดา ดังนี้

นิทานเรื่อง คาคาสามใบ กล่าวถึงพ่อลูกสองคนที่มีอาชีพเป็นชาวสวน ก่อนที่พ่อจะสิ้นลม พ่อให้คาคาสามใบแก่ลูกชายเมื่อเวลาลูกชายอับจนแล้วค่อยเปิดอ่าน คาคาสามใบนี้จะช่วยลูกชายรอดตัวได้ ดังนี้

สองพ่อลูกชาวสวน อยู่กันมานานจนกระทั่งฝ่ายลูกชายอายุ 20 ปี ส่วนผู้เป็นพ่อก็ชราภาพเจ็บหนักใกล้จะตาย ก่อนจะสิ้นลมก็นั่งพ่อของชายหนุ่มจึงหยิบยันต์ที่คอบของตัวเองให้ลูกชาย

“ลูกเอ๋ยถ้าพ่อตายให้เอายันต์นี้ไว้ เวลาอับจนแล้วค่อยแกะออกมาที่ละดอกนะลูกพ่อ” เมื่อสั่งเสียเสร็จผู้เป็นพ่อก็สิ้นใจทันที

ชายหนุ่มร้อนเร่ไปทั่วแคว้นแดนไกล เขาถึงชั้นอัศจรณหนักจึงนึกถึงย่นต์ที่
แขวนคออยู่เขาแกะออกมาหนึ่งอัน เมื่อเปิดดูมีคาถาเขียนไว้ว่า

“คาถาอยู่ใกล้พระสงฆ์แล้วจะเป็นคนรู้ไม่อดตาย”

(คาถาสามเฒ. ม.ป.ป. : 30)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ลูก ๆ เป็นคนที่พ่อแม่คิดถึงและเป็นห่วง ก่อนพ่อแม่จะสิ้นลม
คนที่พ่อแม่ตั้งใจไม่ได้ก็คือลูก ๆ พ่อแม่จะกังวลลูก ๆ ทำมาหากินอย่างไรและเมื่อพบความยากลำบาก
จะใช้วิธีอะไรเอาตัวรอด ดังนั้น ก่อนที่พ่อแม่จะจากลูกไปจึงมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตและคำแนะนำ
ต้องถ่ายทอดแก่ลูก ๆ

นิทานเรื่อง *หลวงพ่อดี* กล่าวถึงหลวงพ่อดีผู้มีพรหมวิหารธรรมครบถ้วนสมบูรณ์
จึงได้รับความเคารพนับถือจากญาติโยม ผู้ที่ไปหาหลวงพ่อดีล้วนได้หลักธรรมและข้อคิดกลับมา วันหนึ่ง
ลูกศิษย์อยากจะไปปล้นจึงมาขอปรึกษากับหลวงพ่อดี ดังนี้

หลวงพ่อดี ท่านเป็นพระที่มีเมตตา กรุณา อุเบกขา คือมีพรหมวิหารธรรม
ครบถ้วนสมบูรณ์

ญาติโยมล้วนเคารพนับถือท่านอย่างจริงใจ ใครไปหาท่านเป็นต้องได้
หลักธรรมข้อคิดสะกิดใจมาใส่สอนใจตนอยู่เสมอ

พระลูกศิษย์พอไปถึงก็กราบนมัสการหลวงพ่อดีว่า

“หลวงพ่อดีรับ การทำนาทำไร่มีมันไม่ไหวจริง ๆ ยิ่งทำยิ่งจน ผมไม่ยอมทำ
ต่อไปอีกแล้ว ตอนนี้ผมกำลังคิดจะลองไปปล้นเขาดู อาจจะทำให้ร่ำรวยขึ้นบ้าง
ไม่ทราบว่าคุณหลวงพ่อดีเห็นอย่างไรครับ”

หลวงพ่อดีไม่ห้ามปรามแต่กลับตอบว่า

“เออ ปล้นเขามันก็ดีเหมือนกัน มันจะได้รู้อะไรไว้หลาย ๆ อย่าง ปล้นเขาก็
จะได้รู้ว่าการทำชั่วมันเป็นอย่างไร”

(หลวงพ่อดี. ม.ป.ป. : 249-250)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า พระเป็นผู้ที่รักษาศีลและมีคุณธรรมจริยธรรม จึงได้รับความ
ความเคารพและเชื่อถือจากชาวบ้าน พระก็ทำหน้าที่ช่วยเหลือชาวบ้านและชี้ทางที่ถูกต้องและให้
ข้อเสนอแนะแก่ชาวบ้าน แต่บางครั้งพระก็ไม่ได้แนะนำอย่างตรงไปตรงมา ที่จริงแล้วพระให้ข้อคิด
แก่ชาวบ้านคืออยากให้ชาวบ้านคิดก่อนค่อยเอาไปปรับใช้กับตนเอง

นิทานเรื่อง *ทำดีได้ดี* กล่าวว่า อานันต์เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีทั้งกาย วาจาใจ แต่เทวดา
องค์หนึ่งรู้สึกเขาเป็นคนที่ไม่มีวาจาสัตย์ พูดแล้วไม่ทำตามที่พูดไว้ จึงหาวิธีจะฆ่าอานันต์ให้ตาย
แต่เทวดาอีกองค์หนึ่งรู้สึกอานันต์เป็นผู้ที่มีใจบุญและทำแต่ความดีมาตลอด จึงหาวิธีปกป้องเขา
ดังเนื้อความนี้

“ถ้าอานันต์ยังคงไม่ตายอีก เราจะเอายาพิษไปป้ายไว้ที่ทางใบพลู เพราะเมื่อกินข้าวกินน้ำเรียบริ่อยแล้ว อานันต์จะต้องเคี้ยวหมากหลังอาหาร” เทวดาองค์แรกยังคงคิดหาวิธีฆ่าอานันต์

“นายอานันต์คนนี้เป็นผู้ที่เคยบวชเรียนเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และเป็นผู้ที่มีใจบุญสุนทาน ทำแต่ความดีมาตลอดการที่ท่านจะทำอันตรายเขานั้นยากยิ่งนัก เพราะกุศลผลบุญต่าง ๆ ที่เขาทำไว้ จะคอยปกป้องคุ้มครองให้เขาพ้นจากภัยพิบัติร้ายแรงทั้งหมด ดังนั้น ถ้าอานันต์จะกินหมาก เขาก็เด็ดหางพลูออกชนิดหนึ่งแล้ว อานันต์ก็จะปลอดภัย” เทวดาอีกองค์หนึ่งยังคงค้านต่อไป

(ทำดีได้ดี. 2555 : 87)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมของเทวดาคือพยายามหาวิธีช่วยเหลือคนดีให้รอดคนที่มีบุญและทำความดีมาตลอดย่อมได้รับผลที่ดี ดังนั้นเทวดามาช่วยและปกป้องคนดีแสดงว่าความเป็นธรรมต้องรับชนะความชั่วร้ายได้

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของกลุ่มตัวละครผู้ให้คำแนะนำแสดงให้เห็นถึงผู้ให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาหรือให้คำชี้แนะแนวทางแก่ผู้น้อย เพื่อช่วยพวกเขาออกจากอันตรายได้ ผู้อ่านได้อ่านนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยแล้วจึงได้เชื่อว่าคนดีย่อมมีคนมาช่วยเหลือ คนดีย่อมได้รับผลที่ดี

จากพฤติกรรมของตัวละครของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ จึงสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงตัวละครหลากหลาย ได้แก่ ตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ดี ตัวละครที่มีพฤติกรรมเลวร้าย และตัวละครที่ให้คำแนะนำ ผู้อ่านนิทานได้เห็นถึงอุปนิสัยของตัวละครอย่างชัดเจน เช่นตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ดีมักจะมีนิสัย เช่น ช่วยเหลือผู้อื่น ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน มีความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ และเชื่อฟังคำแนะนำของผู้ใหญ่ ตัวละครที่มีพฤติกรรมเลวร้ายมักจะมีนิสัย เช่น เกียจคร้านในการทำงาน การทุจริตคดโกง และความอกตัญญู ส่วนตัวละครผู้ให้คำแนะนำมีพฤติกรรมคือให้คำแนะนำดี ๆ แก่ผู้น้อยและช่วยผู้น้อยเอาตัวรอดจากความอันตราย เป็นต้น

3.1.4 ฉาก

ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยทั้งหมด 50 เรื่อง มี 49 เรื่องคือฉากในความเป็นจริง สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่องเป็นชนบท เช่น หมู่บ้าน ที่นา ป่าไม้ ริมน้ำ เป็นต้น ส่วนอีก 1 เรื่องคือฉากในจินตนาการ ดังนี้

3.1.4.1 ฉากในความเป็นจริง

นิทานเรื่อง คนจน กล่าวถึงฉากชนบท ซึ่งมีครอบครัวยากจนครอบครัวหนึ่งที่มีอาชีพทำนาทำไร่ มีรายละเอียดดังนี้

ยังมีครอบครัวจนครอบครัวหนึ่ง ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก

พ่อ แม่ อยู่ในวัยชรา ส่วนลูกอยู่ในวัยหนุ่มต้น ๆ

อาชีพของครอบครัวนี้ก็คือทำนาทำไร่ สลับกันไป
เมื่อพ่อแม่ตายไปเพราะอายุชั้ย ชายหนุ่มก็ดูแลตัวเอง ใช้ชีวิตเกษตรกรอยู่
เพียงลำพัง

(คนจน. ม.ป.ป. : 50)

ฉากในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากเป็นฉากในชนบท มีการประกอบอาชีพคือทำไร่ทำนาและทำสวน สลับกันไปตามฤดู จากฉากชนบทที่สะท้อนให้เห็นในนิทาน ผู้อ่านจึงสามารถได้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวของตัวละครเป็นครอบครัวเล็ก ส่วนใหญ่มีเพียงพ่อแม่กับลูกและบ้านฐานะยากจน

นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นฉากเป็นป่าไม้อยู่ที่ภาคเหนือของประเทศไทย มีนายพรานสองพี่น้อง พี่ชายชื่อนายสมพงษ์ น้องชายชื่อนายพาน พี่น้องสองคนพรานจึงต้องเข้าไปในป่าใหญ่ล่าสัตว์เป็นประจำ ดั่งเนื้อความต่อไปนี้

ยังมีนายพรานสองคนเป็นพี่น้องกัน คนพี่ชื่อนายสมพงษ์ คนน้องชื่อนายพาน

ทั้งสองจะออกล่าสัตว์ในป่าใหญ่เป็นประจำ สัตว์ที่เขาล่า ไม่เลือกกว่าจะเป็นชนิดไหน ถ้ามีโอกาสฆ่าพวกเขาฆ่าได้หมด

แต่ภายหลังสัตว์ป่าเริ่มน้อยลง เพราะการไล่ล่าของพวกนายพรานที่ไม่รู้จักอะไรควรไม่ควร

(กฎแห่งกรรม. ม.ป.ป. : 9)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ฉากป่าไม้เป็นฉากที่ปรากฏออกมาบ่อย ๆ ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย เนื่องจากภาคเหนือของไทยมีภูเขาจำนวนมาก ฉากป่าไม้กับชีวิตประจำวันของชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ชาวบ้านทำอาชีพโดยอาศัยป่าไม้ เช่น ปลูกผลไม้ ล่าสัตว์ ทำอาหารป่า ฯลฯ

นิทานเรื่อง คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา กล่าวถึงฉากริมน้ำ ชายมีบุญวาสนากับชายไม่มีบุญวาสนาสองคนไปดักปลาที่ริมแม่น้ำ ดังนี้

กล่าวถึงชายผู้ที่มีบุญวาสนากับผู้ไม่มีบุญวาสนาสองคน วันหนึ่งทั้งสองคนต่างพากันเอาไซดักปลาไปคนละลูก ชายผู้ไม่มีบุญวาสนานำไซไปดักปลาในแม่น้ำใหญ่ บริเวณที่เคยดักปลาได้มาก ส่วนชายผู้ที่มีบุญวาสนากลับมาเอาไซไปไว้บนปลายไม้ โดยนำปากไซตั้งหงายขึ้น

(คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา. 2555 : 29)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นว่า ฉากซึ่งเป็นฉากแม่น้ำใหญ่ เนื่องจากภาคเหนือของไทยมีแม่น้ำหลายสาย ฉากแม่น้ำกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ชาวบ้านสร้างบ้านอยู่ใกล้แม่น้ำเพื่อใช้น้ำได้สะดวก และชาวบ้านทำอาชีพโดยอาศัยแม่น้ำ เช่น ดักปลา ปู กุ้ง ฯลฯ

จากกล่าวได้ว่า ฉากในความเป็นจริงที่นิทานพื้นบ้านภาคเหนือกล่าวถึงมีทั้ง ฉากใน ที่นา ป่าไม้ และแม่น้ำ ผู้อ่านนอกจากได้เข้าไปในสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในนิทานแล้ว ยังได้เข้าใจ ถึงลักษณะในครอบครัว และการประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือของไทย

3.1.4.2 ฉากในจินตนาการ

ในจำนวนนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยนั้น มีเพียงเรื่องเดียวกล่าวถึงฉากใน จินตนาการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นิทานเรื่อง ทำดีได้ดี กล่าวถึงลูกเศรษฐีที่ชื่ออานันต์กับคนรับใช้ที่ชื่อจูละออกเดินทางไปค้าขายที่ต่างเมือง ในเวลากลางคืนจูละนอนไม่หลับและได้ยินเสียงคุยกันของเทวดา สององค์ ดังนี้

ฝ่ายจูละก็ล้มตัวลงนอนบ้าง แต่ก็นอนไม่หลับ กระสับกระส่ายพลิกตัว กลับไปกลับมาจากงัดงัด ทันทใดนั้นก็ได้ยินเสียงเหมือนคนกำลังคุยกันอยู่บนชั้นศาลา จูละตกใจว่าพวกโจรป่าตามมาอีกซุ่มทำร้าย ก็เงยหูอย่างตั้งใจ ครั้นฟังไปฟังมาก็ รู้ว่าเป็นผู้ที่ไม่หวังดีคอยมาทำร้ายอานันต์เจ้านายของตน จึงค่อย ๆ ย่องไปแอบฟัง ไกล ๆ

“จูละนี่เหลวไหลมาก เขิญเรามาชุมนุมเพื่อฟังพระสูตร แต่ไม่เห็นสวดอะไร ส่วนอานันต์เราจะต้องฆ่าให้ตาย เพราะเป็นผู้ไม่มีวาจาสัตย์ พูดแล้วไม่ทำตามที่ พูดไว้” เสียงของเทวดาองค์หนึ่งดังขึ้นมาด้วยความโกรธ

“ท่านเป็นเทวดา แล้วท่านจะฆ่าเขาด้วยวิธีใด” เสียงของเทวดาอีกองค์หนึ่ง ถามด้วยความสงสัย

(ทำดีได้ดี. 2555 : 85-86)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ฉากวัด มนุษย์สามารถได้ยินเสียงของเทวดาคุยกัน ซึ่งเป็นฉาก ในจินตนาการ เมื่อมนุษย์ทำบางอย่างที่เหนือความสามารถไม่ได้ ก็จะนึกถึงสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่นมี เทวดาลงมาช่วยเหลือแก้ปัญหาหรือลงโทษคนชั่วร้าย

ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสามารถกล่าวได้ว่า มีฉากสองชนิดคือ ฉากที่เป็น จริงและฉากในจินตนาการ นอกจากสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบอาชีพ ลักษณะครอบครัวของ ชาวบ้านภาคเหนือของไทยแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงสถานที่และเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา อันจะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจเนื้อเรื่องและแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะดังนี้

3.2.1 แก่นเรื่อง

แก่นเรื่อง แนวคิด สารัตถะ และสาระสำคัญของเรื่อง เป็นแนวความคิดหรือทัศนคติของ ผู้แต่งหรือผู้เล่านิทานที่ต้องการถ่ายทอดให้กับผู้อ่านนิทานหรือผู้ฟังนิทาน จากการศึกษาวิเคราะห์

แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนทั้งหมด 50 เรื่องมักกล่าวถึงผลแห่งกรรม ซึ่งการทำความดี ย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี ทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว แก่นเรื่องนอกจากกล่าวถึงผลแห่งกรรมแล้ว ยังมี เรื่องที่สอนพฤติกรรมแก่ผู้อ่าน และอยากให้ผู้อ่านเป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรม แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงมีดังนี้

3.2.1.1 เรื่องของกรรม

ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมักเชื่อกันว่า 因果报应 แปลว่า ใครทำกรรมใดรับกรรมนั้น ที่ตนเองได้ก่อขึ้น ซึ่งตรงกับสำนวนไทยว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เรื่องกรรมเป็นส่วนสำคัญของ ศาสนาพุทธ กฎแห่งกรรม คือ กฎที่แสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ กล่าวคือ ใครกระทำความผิดอันใดไว้ ดีหรือชั่วก็ตาม บุคคลผู้กระทำนั้นจะต้องเป็นผู้รับผลของกรรม นั้น ๆ เสมอ มิได้เกิดจากการดลบันดาลจากอำนาจของพระเจ้าองค์ใด และไม่มีใครมารับผลของกรรม แทนบุคคลอื่นได้ เพราะฉะนั้น ชาวบ้านภาคเหนือของไทยมักจะเชื่อว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว ทำดีได้ชั่วไม่มี ทำชั่วได้ดีก็ไม่มี ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 50 เรื่อง มีจำนวน 16 เรื่อง ที่แก่นเรื่องแสดงให้เห็นถึงเรื่องผลของกรรม ดังแก่นเรื่องที่ได้สรุปไว้ดังนี้

นิทานเรื่อง 《金财洞》(ถ้าเพชรนิลจินดา) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่มีจิตใจดีงามและทำความดีสุดท้ายย่อมได้รับผลที่ดี ส่วนคนที่จิตใจเลวร้ายและคิดจะไปทำร้ายผู้อื่นสุดท้ายก็ได้รับผลร้าย กลับมา

นิทานเรื่อง 《莲花仙子》(นางฟ้าดอกบัว) แก่นเรื่องคือ ความงามของจิตใจวัดด้วย พฤติกรรมไม่ได้รังวัดด้วยหน้าตา คนที่ทำความดีมักมีคนยกย่อง ส่วนคนที่ทำร้ายคนอื่นย่อมได้รับ กรรมชั่วที่ตนเองได้กระทำไว้

นิทานเรื่อง 《特恩和特义》(นายเทอเอินกับนายเทออี้) แก่นเรื่องคือ คนที่เห็นแก่เงิน และทำร้ายเพื่อนสุดท้ายจะถูกลงโทษและได้รับผลชั่วที่กระทำไว้

นิทานเรื่อง 《覃二献宝》(ฉินเอ๋อมอบของขวัญล้ำค่า) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่มีน้ำใจ ช่วยเหลือคนอื่น เมื่อต้องการความช่วยเหลือย่อมมีคนมาช่วย ส่วนคนที่อกตัญญูต่อผู้มีพระคุณจะได้รับผลกรรมชั่วที่ตนเองได้กระทำไว้

นิทานเรื่อง 《达嫁和达伦》(แม่นางดำเจ็ยกับแม่นางดำหลุน) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่ทำร้าย คนอื่นจะได้รับผลกรรมชั่วที่ตนเองได้กระทำเอาไว้ ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว

นิทานเรื่อง 《金花银花和白花》(ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว) ผู้ที่มีจิตใจดีงามไม่รังเกียจคนจนและขยันหมั่นเพียรมักได้รับผลที่ดี ส่วนผู้ที่มีจิตใจเลวร้ายจะถูกลงโทษ

นิทานเรื่อง 《麦代和麦义》(นางมายไต่กับนางมายอี้) แก่นเรื่องคือ คนที่มีจิตใจ อ้ำหิตและไม่สนใจมิตรภาพระหว่างพี่น้องจะถูกกรรมตามสนอง

นิทานเรื่อง 《七妹和青蛙郎》(น้องเจ็ดกับนายกบ) แก่นเรื่องคือ คนที่มีอุปนิสัย เขี้ยมโหดอำมหิตและทำร้ายพี่น้องของตนเองจะรับผลกรรมชั่วที่ตนเองทำไว้

นิทานเรื่อง 《神眼》 (ตาเทวดา) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่มีอุปนิสัยเลวร้ายและทำร้ายผู้ที่ด้อยกว่าตนเอง สุดท้ายจะได้รับผลกระทบชั่วที่ทำไว้

นิทานเรื่อง 《神医三界》 (หมอยอดเยี่ยมชื่อว่าซานเจี๋ย) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่ชอบทำความดีให้แก่ผู้อื่นก็จะถูกยกย่อง ส่วนผู้ที่ชอบรังแกผู้อื่นก็จะได้รับกรรมชั่วที่ทำไว้

นิทานเรื่อง 《木偶师傅》 (ช่างหุ่นไม้) แก่นเรื่องคือ คนดีต้องมีความกล้าหาญเพื่อที่จะไปสู้กับผู้ร้าย และสามารถโค่นล้มผู้ร้ายให้ได้

นิทานเรื่อง 《翠鸟》 (นกกินปลา) แก่นเรื่องคือ คนที่ทำร้ายผู้อื่นจะได้รับผลกระทบที่ตนเองทำไว้ ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตัว

นิทานเรื่อง 《三兄弟的故事》 (นิทานของพี่น้องสามคน) แก่นเรื่องคือ ความสามารถที่แท้จริงในการช่วยเหลือคนยากจนก็คือการกล้าต่อสู้กับผู้ร้าย และให้ผู้ร้ายถูกประหารชีวิต

นิทานเรื่อง 《鹅哥的故事》 (นิทานของนกตุ) แก่นเรื่องคือ นายทุนที่มีจิตใจเลวร้ายและชอบไปเอาเปรียบทำร้ายคนยากจน จนได้รับผลกระทบชั่วที่ทำไว้

นิทานเรื่อง 《会唱歌的猫》 (แมวที่ร้องเพลงได้) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่มีน้ำใจต่อคนอื่นและทำความดีมาตลอดย่อมได้รับผลกระทบที่ดี ผู้ที่ทำร้ายคนอื่นย่อมได้รับผลกระทบชั่ว

นิทานเรื่อง 《仙姑泉》 (น้ำพุนางฟ้า) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่จิตใจดีงามมักได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ส่วนคนที่ใจร้ายย่อมได้รับผลกระทบชั่วที่กระทำไว้

3.2.1.2 ความกตัญญูและความอกตัญญู

ความกตัญญู คือ การรู้คุณของผู้ให้การช่วยเหลือ ซึ่งใครก็ตามที่เคยมีพระคุณต่อเรา ไม่ว่าจะมากหรือน้อยเพียงใดเราต้องกตัญญูรู้คุณต่อเขา ติดตามระลึกถึงเสมอด้วย ความซาบซึ้งและพยายามหาโอกาสตอบแทนบุญคุณท่านให้ได้ โดยเฉพาะบิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ที่มีบุญคุณต่อเรา ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูและ ความอกตัญญู มีจำนวน 10 เรื่อง ดังแก่นเรื่องที่ได้สรุปไว้ดังนี้

นิทานเรื่อง 《虎大哥》 (พี่ใหญ่เสือ) แก่นเรื่องคือ ไม่ว่าจะป็นมนุษย์หรือสัตว์ต้องรู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ

นิทานเรื่อง 《八哥儿》 (นกขุนทอง) แก่นเรื่องคือ สัตว์บางประเภทก็มีนิสัยเหมือนมนุษย์เมื่อได้รับความช่วยเหลือแล้วก็รู้จักกลับมาตอบแทนบุญคุณ

นิทานเรื่อง 《留猪笼》 (เก็บกรงหมูไว้) แก่นเรื่องคือ พฤติกรรมของผู้ใหญ่มักเป็นแบบอย่างแก่เด็ก หากผู้ใหญ่ไม่กตัญญูต่อพ่อแม่ เด็กก็จะทำตาม

นิทานเรื่อง 《三子争“孝”》 (ลูกชายสามคนแย่งชิงความกตัญญู) แก่นเรื่องคือ ความกตัญญูที่แท้จริงไม่ใช่เพียงเพื่อหวังทรัพย์สินของพ่อแม่แล้วไปกตัญญูพ่อแม่

นิทานเรื่อง 《巧试女儿心》 (หยิ่งเชิงใจลูกสาวอย่างเฉลียวฉลาด) แก่นเรื่องคือ ไม่ว่าจะพ่อแม่จะร่ำรวยหรือยากจน คนเป็นลูกล้วนต้องกตัญญูพ่อแม่

นิทานเรื่อง 《四兄弟祝寿》 (พี่น้องสี่คนอวยพรวันเกิด) แก่นเรื่องคือ ลูกที่กตัญญูต่อพ่อต้องกตัญญูอย่างถูกวิธี เพราะถ้าหากความกตัญญูที่ผิดวิธีแล้วอาจทำให้พ่อเดือดร้อนได้

นิทานเรื่อง 《小气财主和穷朋友》 (นายทุนขี้เหนียวกับเพื่อนยากจน) แก่นเรื่องคือ คนที่มีฐานะยากจนแต่กลับมีสิ่งที่มีค่า นั่นคือมีลูกชายที่มีความกตัญญู

นิทานเรื่อง 《一幅壮锦》 (ผ้านุ่งจ้วงหนึ่งผืนแก่นเรื่อง) คือ ความกตัญญูคือการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่และช่วยทำความปรารถนาของพ่อแม่ให้เป็นจริง

นิทานเรื่อง 《榕树和苦楝树》 (ต้นมะเดื่อกับต้นขุเลียน) แก่นเรื่องคือ การเป็นลูกสะใภ้ที่ดีต้องดูแลแม่สามีและมีความกตัญญู

นิทานเรื่อง 《渔夫和皇帝》 (ชาวประมงกับฮ่องเต้) แก่นเรื่องคือ คนที่ไม่รู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณและทำร้ายผู้ที่มีบุญคุณของตนเองสุดท้ายจะได้ถูกลงโทษ

3.2.1.3 ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์คือศีลธรรมอย่างหนึ่ง รวมทั้งซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ และความตรงไปตรงมาตลอดจนการงดเว้นการโกหกการคดโกง หรือการลักขโมย เป็นต้น ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงความน่าไว้วางใจ ความภักดี ความเป็นธรรมและความบริสุทธิ์ใจ ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์มีจำนวน 7 เรื่อง ดังแก่นเรื่องที่ได้สรุปไว้ดังนี้

นิทานเรื่อง 《老虎拔刺》 (เสือถอนกระดูกติดคอ) แก่นเรื่องคือ ทำเรื่องอะไรก็ตามควรมีความซื่อสัตย์และรักษาคำพูดของตนเอง ไม่อย่างนั้นเมื่อพบความยากลำบากจะไม่มีใครยอมมาช่วยเหลือ

นิทานเรื่อง 《鸡叮蜈蚣》 (ไก่ต้อยตะขาบ) แก่นเรื่องคือ เมื่อรับปากกับใครแล้วก็ต้องทำตามที่ได้พูดไว้ และอย่าลืมนักโทษที่มีบุญคุณต่อตนเอง

นิทานเรื่อง 《鱼仙》 (ปลาเทพ) แก่นเรื่องคือ คนเราควรมีความซื่อสัตย์และรู้จักตอบแทนผู้มีบุญคุณของตนเอง

นิทานเรื่อง 《骗子受骗》 (นักต้มตุ๋นหลอก) แก่นเรื่องคือ คนที่ชอบหลอกหลวงผู้อื่นเป็นประจำก็จะถูกผู้อื่นหลอกหลวง เป็นผลจากกรรมชั่วที่ตนเองได้ทำเอาไว้

นิทานเรื่อง 《大头鱼赌山歌》 (ปลาหัวใหญ่ประชันเพลงชาวเขา) แก่นเรื่องคือ คนที่ทำอาชีพการค้าขายควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ควรโกงราคางานสูงเกินไป

นิทานเรื่อง 《猫教老虎爬树》 (แมวสอนเสือปีนต้นไม้) แก่นเรื่องคือ ครูอาจารย์เป็นผู้มีบุญคุณต่อลูกศิษย์ หากลูกศิษย์ลืมนบุญคุณของครูและคิดจะทำร้ายก็จะได้ถูกลงโทษ

นิทานเรื่อง 《斑鸠和果子狸》 (นกเขาลายกับแมวเสือดาว) แก่นเรื่องคือ คนดีที่มีความฉลาดเฉียบแหลมมักเอาตัวรอดจากคนที่ไม่มี ความซื่อสัตย์และใจร้ายได้

3.2.1.4 ความโลภ

ความโลภถือเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์อย่างหนึ่ง เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานคือปัจจัย 4 หมายถึงอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมไปถึงฐานะที่มั่นคงและความต้องการความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลนไม่ได้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ด้วยสาเหตุนี้ ความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์จึงถูกปัจจัย 4 อย่างควบคุม จากนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับความโลภมีจำนวน 11 เรื่อง ดังแก่นเรื่องที่ได้สรุปไว้ดังนี้

นิทานเรื่อง 《刘卖糕》 (หนุ่มตระกูลหลิวขายขนม) แก่นเรื่องคือ คนที่มีอุปนิสัยละโมภโลภมาก และอิจฉาคนอื่นที่มีของดีกว่า หากคิดจะแย่งชิงมักจะไม่สำเร็จ

นิทานเรื่อง 《鸭姑》 (หนูเป็ด) แก่นเรื่องคือ คนที่อยากแย่งชิงภรรยาของผู้อื่นและไปทำร้ายผู้อื่น สุดท้ายก็จะถูกลงโทษ

นิทานเรื่อง 《石蛋姑娘》 (สาวไข่หิน) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่ไม่กลัวความยากลำบากและกล้าต่อสู้กับผู้ร้ายย่อมมีผลธรรมที่ดี ส่วนคนที่อยากแย่งชิงภรรยาของผู้อื่นและไปทำร้ายผู้อื่นมักจะถูกลงโทษ

นิทานเรื่อง 《两个老同卖苦卖难的故事》 (นิทานสองพี่น้องพบความยากลำบาก) แก่นเรื่องคือ ความโลภทำให้คนเราเปลี่ยนไปได้ และความโลภก็ทำให้กรรมตามสนองได้

นิทานเรื่อง 《砍金枫》 (ตัดต้นเมเปิ้ลทอง) แก่นเรื่องคือ มนุษย์ต้องมีความรู้จักความพอ เพราะความโลภอาจทำให้ถึงแก่ชีวิตได้

นิทานเรื่อง 《银花和金花》 (ดอกไม้เงินกับดอกไม้ทอง) แก่นเรื่องคือ คนที่รังเกียจความยากจนแต่รักความร่ำรวย สุดท้ายก็จะเสียชีวิตเพราะความโลภ

นิทานเรื่อง 《宝葫芦》 (น้ำเต้าวิเศษ) แก่นเรื่องคือ คนที่มีนิสัยละโมภโลภมากและคิดที่จะไปแย่งชิงของที่ล้ำค่าของคนอื่น แต่เมื่อได้พบกับผู้ที่เฉลียวฉลาดแผนสกปรกก็ไม่สำเร็จ

นิทานเรื่อง 《达汪》 (นางต๋าว่าง) แก่นเรื่องคือ คนที่มีนิสัยเลวร้ายและคิดจะแย่งชิงหญิงสาวมาเป็นภรรยาจะถูกชาวบ้านรังเกียจ ส่วนผู้ที่กล้าต่อสู้กับคนร้ายจะถูกชาวบ้านยกย่อง

นิทานเรื่อง 《一罐金》 (ทองคำหนึ่งกระป๋อง) แก่นเรื่องคือ ความโลภทำให้คนไปทำร้ายพี่น้องของตนเองได้ แต่แผนสกปรกนั้นก็ไม่สามารถสำเร็จได้

นิทานเรื่อง 《金凿传》 (นิทานสิ่วทอง) แก่นเรื่องคือ คนที่มีอุปนิสัยชั่วร้ายและคิดที่จะไปแย่งชิงของล้ำค่าของผู้อื่นจะไม่สามารถสำเร็จได้

นิทานเรื่อง 《包桑和俏妮》 (นายเปาซางกับนางเซียวนีย์) แก่นเรื่องคือ คนที่มีนิสัยความโลภและไปแย่งชิงของล้ำค่าของผู้อื่น ทำให้ชาวบ้านมักไม่พอใจและรวมตัวกันต่อสู้กับกลุ่มผู้ร้าย

3.2.1.5 ความสามัคคี

ความสามัคคีคือผู้ที่พร้อมใจกันและปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีนิทานจำนวน 1 เรื่องแสดงถึงความสามัคคี ดังนี้

นิทานเรื่อง 《八兄弟》(พี่น้องแปดคน) แก่นเรื่องคือ พี่น้องที่พร้อมใจกันและช่วยเหลือกันก็จะสามารถชนะคนที่ชั่วร้ายได้

3.2.1.6 การจงรักภักดีต่อความรัก

การจงรักภักดีต่อความรักเป็นพฤติกรรมอันดีงามที่สังคมชนเผ่าจ้วงยกย่อง ผู้ที่มีคู่รักแล้วจึงควรรักเดียวใจเดียวต่อคู่รัก ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 50 เรื่อง พบแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับการจงรักภักดีต่อความรักจำนวน 3 เรื่อง ดังแก่นเรื่องที่ได้อธิบายไว้ดังนี้

นิทานเรื่อง 《龙文和肖尼》(นายหลงเหวินกับนางเซียวหนี่) แก่นเรื่องคือ ความรักที่จงรักภักดีต้องทนต่อการทดสอบ

นิทานเรื่อง 《雁的故事》(นิทานของห่านป่า) แก่นเรื่องคือ คนที่จงรักภักดีต่อความรักสุดท้ายก็จะได้อยู่ด้วยกัน

นิทานเรื่อง 《达七和六丘》(นางต้าชี่กับนายลิ่วชิว) แก่นเรื่องคือ คนที่รักกันด้วยความจริงใจ เมื่อสามารถผ่านความทุกข์มาด้วยกัน ก็จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขได้

3.2.1.7 ความขยันหมั่นเพียร

ความขยันหมั่นเพียรเป็นพฤติกรรมที่สังคมภาคเหนือของไทยยอมรับและยกย่อง ไม่ว่าจะทำอะไรก็ควรขยัน ถ้าไม่ยอมลงมือปฏิบัติและคอยรอแต่ผู้อื่นมาช่วยเหลือจะไม่มีวันได้ประสบความสำเร็จ นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่เกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียรมีจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง 《点金棍》(กระบองชี้ทอง) แก่นเรื่องคือ คนที่มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียรย่อมได้รับผลที่ดี

นิทานเรื่อง 《种玉米》(ปลูกข้าวโพด) แก่นเรื่องคือ คนที่ทำอาชีพการเกษตรควรมีความขยันหมั่นเพียรและรอเก็บเกี่ยวจนกว่าได้ผลที่มีความอุดมสมบูรณ์

จากเนื้อหาดังกล่าวสรุปได้ว่า แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนกล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งกรรม ซึ่งการประกอบกรรมดีย่อมได้ดีและการประกอบกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว กรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยง ใครทำกรรมใดก็ย่อมได้รับผลตอบแทน นอกจากนี้แก่นเรื่องยังมุ่งสอนพฤติกรรมแก่ผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านนิทานได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนไม่ได้เน้นคิดและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา แต่เน้นการยกย่องกลุ่มคนจนที่มีความกล้าหาญต่อสู้กับกลุ่มผู้ร่ำรวย แก่นเรื่องที่พบบ่อยมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เรื่องของกรรม ความกตัญญูต่อพ่อแม่ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การจงรักภักดีต่อความรัก ความขยันหมั่นเพียร ฯลฯ

3.2.2 โครงเรื่อง

โครงเรื่องหมายถึง เหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ที่ผู้แต่งนำมาเรียงลำดับด้วยความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน โดยจะเน้นเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญเท่านั้น นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมักเป็นเรื่องขนาดไม่ยาว การดำเนินเรื่องไม่ซับซ้อน และมีลักษณะเด่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์การเปิดเรื่อง ความขัดแย้งในเรื่อง เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ และการปิดเรื่อง ดังนี้

3.2.2.1 การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยเริ่มต้นด้วยคำว่า 从前、很久很久 以前、古时候 เป็นต้น ซึ่งแปลว่า แต่ก่อน นานมาแล้ว สมัยโบราณ เป็นต้น หลังจากนั้น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจะกล่าวถึงสภาพของตัวละคร เช่น สมาชิกในครอบครัวมีใครบ้าง แต่ละคน มีอุปนิสัยเป็นอย่างไร การประกอบอาชีพของตัวละคร และฐานะทางบ้าน เป็นต้น ดังนั้นผู้อ่านได้อ่าน การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงแล้ว จึงเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนไม่ซับซ้อน ดังนี้

นิทานเรื่อง 《点金棍》(กระบองชี้ทอง) กล่าวถึง มีชายพี่น้องสองคน พ่อแม่เสียชีวิต เมื่อพวกเขาายังวัยเด็ก แต่ชายพี่น้องสองคนมีความสนิทสนมกันมากมีของกินอร่อยก็แบ่งปันกัน เวลานอน ก็นอนด้วยกัน พี่ชายถักทอตะกร้าเป็น ส่วนน้องชายไม่มีฝีมือถักทอตะกร้า แต่เขามีนิสัยขยันมาก ดังนี้

从前，有两兄弟，哥哥叫特代，弟弟叫特二。他们从小就死了父母。小时候，两兄弟很要好，有什么吃的一起吃，同睡一铺床。哥哥会编箩筐、筛子，弟弟不会手艺，人很勤劳。

(点金棍 2001 : 424)

แต่ก่อน มีชายหนุ่มพี่น้องสองคน พี่ชายชื่อว่าเทอไ้ น้องชายชื่อว่าเทอ้อ พ่อแม่ของพวกเขาเสียชีวิตตอนพวกเขายังอยู่ในวัยเด็ก เมื่อตอนเด็ก พี่น้องสองคนสนิทกันมาก มีของกินที่อร่อยก็กินด้วยกันและนอนอยู่บนเตียงเดียวกัน พี่ชายถักตะกร้าและตะแกรงเป็น ส่วนน้องชายทำงานฝีมือไม่เป็น แต่ขยันมาก

(กระบองชี้ทอง. 2001 : 424)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การเปิดเรื่องเริ่มต้นกล่าวถึงสภาพของครอบครัวชาวจ้วง การประกอบอาชีพด้วยถักทอตะกร้า ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวอย่างกลมกลืน และช่วยกันดูแลกันอย่างอบอุ่น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีอุปนิสัยขยัน ผู้อ่านนิทานได้อ่านการเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงแล้ว จึงได้เข้าใจสภาพครอบครัวชาวจ้วงอย่างชัดเจน

นิทานเรื่อง 《刘卖糕》(หนุ่มตระกุลหลิวขายขนม) กล่าวว่าแต่ก่อนมีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อว่า อาหลิว เมื่ออายุวัยเด็กอาหลิวก็ไม่มีพ่อแม่ และอาศัยที่กระท่อมหลังคาจาก เขาทำอาชีพด้วยการขายขนมข้าวโพด ดังนี้

从前，有一个男青年，名叫阿刘，年幼时失去了双亲，个人住住父母剩下的一件破茅草屋。他天天外出卖玉米糕过日子，人们称他“刘卖糕”。

(刘卖糕 2001 : 437)

แต่ก่อน มีชายหนุ่มคนหนึ่ง ชื่อว่า อาหลิว เมื่อวัยเด็กอาหลิวสูญเสียพ่อแม่ไป เขาอาศัยอยู่ในกระท่อมที่พ่อแม่ทิ้งไว้เพียงลำพัง เพื่อเลี้ยงตนเอง อาหลิวออกไปขายขนมข้าวโพดทุกวัน ดังนั้น ชาวบ้านจึงเรียกเขาว่า หนุ่มตระกูลหลิวขายขนม

(หนุ่มตระกูลหลิวขายขนม. 2001 : 437)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยเริ่มต้นด้วยคำว่า แต่ก่อน ต่อมาจะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของตัวละคร ได้แก่ ชื่อ ครอบครัว การประกอบอาชีพ และประวัติชีวิตของตัวละคร ผู้อ่านได้อ่านการเปิดเรื่องของนิทานแล้วจึงสามารถเข้าใจถึงสภาพของตัวละคร และฐานะของตัวละคร

สรุปได้ว่า การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนไม่ซับซ้อนและมีขนาดสั้น และมักจะเริ่มต้นด้วยคำว่า 从前、很久很久以前、古时候 เป็นต้น ซึ่งแปลว่า แต่ก่อน นานมาแล้ว สมัยโบราณ เป็นต้น หลังจากนั้น ผู้แต่งนิทานก็ใช้ประโยคของคำพูดอย่างสั้นกะทัดรัดได้ใจความมา กล่าวถึงสภาพครอบครัวของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้อ่านได้อ่านการเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงแล้วจึงได้เข้าใจถึงความเป็นมาและที่มาที่ไปของเรื่องอย่างชัดเจน

3.2.2.2 ความขัดแย้งในเรื่อง

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 89) กล่าวว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวเอกของเรื่อง กับคู่กรณี เกิดจากบุคคลที่อยู่คนละฝ่ายหรืออาจเป็นการต่อสู้กันระหว่างความดีกับความชั่ว นักเขียนดำเนินเรื่องด้วยความขัดแย้ง ดังนั้นความขัดแย้งในนิทานจึงเป็นส่วนที่น่าสนใจ นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมักจะมี ความขัดแย้งอยู่ในเรื่อง อาจเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง ดังต่อไปนี้

3.2.2.2.1 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เกิดจากการต้องการการตอบสนองขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เมื่อพบคนอื่นมีของที่ล้ำค่า แต่ตนเองไม่มี ความรู้สึกต้องการการตอบสนอง ความต้องการขั้นพื้นฐานจึงทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกอยากได้อะไรบางอย่าง ดังนั้นจึงเกิดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีนิทานที่กล่าวถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ดังนี้

นิทานเรื่อง 《宝葫芦》(น้ำเต้าวิเศษ) กล่าวว่านายทุนอยากได้ภรรยาของ
เฉียวต้ามาเป็นเมียน้อย ซึ่งภรรยาของเฉียวต้าชื่อว่าต้าอิง นายทุนกับผู้ช่วยจึงวางแผนอย่างลับ ๆ ว่า
ตีแมวตัวหนึ่งให้ตายและใส่ร้ายเฉียวต้า ดังนี้

财主和师爷捉来一只花猫，把它打死放到灶房里用茅草盖好。随后，师
爷到圩场用一百五十个铜板买樵大一担柴。挑到财主家，师爷叫樵大把柴放到
灶房里。刚放好，财主就大声叫师爷，说：“宝猫不见了。”两人假装到处找，找
来找去找到灶房，硬说樵大那担柴把宝猫压死了。

(宝葫芦 2001 : 681)

นายทุนกับผู้ช่วยจับแมวมาหนึ่งตัว และตีมันตาย แล้วเอาแมวไปวางที่
ห้องครัวและใช้หญ้าคาขาวแห้งปิดเรียบร้อย ต่อจากนั้น ผู้ช่วยไปตลาดและใช้
หนึ่งร้อยห้าสิบบาทหรือซื้อฟืนหนึ่งทาบจากเฉียวต้า เฉียวต้าจึงทาบฟืนไปที่บ้าน
นายทุน ผู้ช่วยเรียกเฉียวต้าวางฟืนที่ห้องครัว พอเฉียวต้าวางฟืนเรียบร้อย นายทุนก็
เรียกผู้ช่วยว่า แมวที่มีราคาล้ำค่าหายไปแล้ว สองคนจึงแสวงหาไปทั่วจนไปหาที่
ห้องครัว และยืนยันว่าฟืนทาบนั้นของเฉียวต้าทับแมวล้ำค่าจนตาย

(น้ำเต้าวิเศษ. 2001 : 681)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นี่คือการขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์กับมนุษย์
ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนร่ำรวยที่ใช้อำนาจกับกลุ่มคนยากจน ดังนั้นความขัดแย้งแบบ
นี้ก็เกิดขึ้นในสังคมของชาวจ้วงชนเผ่าจ้วง ผู้ชายล้วนมีความปรารถนาว่าอยากได้ภรรยาที่มีหน้าตา
สวยงาม โดยเฉพาะผู้ชายที่ร่ำรวยและมีฐานะที่ดี ด้วยความโลภของตนเองจึงเกิดความคิดจะไปแย่งชิง
ภรรยาแสนสวยของคนอื่น ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์จึงเกิดขึ้น

นิทานเรื่อง 《包桑和俏妮》(นายเปาซางกับนางเซียวนิ) กล่าวถึงนายทุน
อยากซื้อผ้าดินจ้วงของเปาซางกับเซียวนิ แต่ทั้งสองคนไม่ยอมที่จะขายให้นายทุน จึงทำให้นายทุน
โกรธแค้นมากและตัดสินใจนำข้ารับใช้หลาย ๆ คนจะไปแย่งชิงผ้าดินจ้วงในเวลาากลางคืน ดังนี้

财主要把所有的图画和壮锦都买去。

包桑说：“我的图画是无价之宝，万贯家财买不到。”

俏妮说：“我织的壮锦是家传珍品，只能赠送不能出卖。”

财主怒气冲天，回到家里，把家丁结集起来。半夜，更深夜静，财主带
着家丁，把包桑和俏妮的竹楼包围了，要年轻夫妇把图画和壮锦交出来，不
然便一把火烧掉竹楼。包桑和俏妮出来，怒斥财主。财主向家丁歪了歪嘴，家
丁们立刻一窝蜂进屋去，将图画和壮锦抢了个精光。

(包桑和俏妮 1984 : 310)

นายทุนจะซื้อรูปภาพและผ้าดินจิ้งทั้งหมด
 เปาซางพูดว่า “รูปภาพของฉันทันเป็นของที่ล้ำค่า เงินทองมากมายก็ซื้อ
 ไม่ได้”

เชียวนี่พูดว่า “ผ้าดินจิ้งที่ฉันทันถือกันเป็นของล้ำค่าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ
 มอบให้เป็นของขวัญได้และค้าขายไม่ได้”

นายทุนเดือดดาลเป็นอย่างยิ่งจึงกลับไปถึงบ้านและเรียกคนรับใช้รวมตัวกัน
 เวลากลางวัน ดึกคืนเที่ยงคืนคนเจียบสงบ นายทุนพาคนใช้ไปโอบล้อมตึกไม้ไผ่ของ
 เปาซางกับเชียวนี่และให้สามภรรยาวัยรุ่นสองคนส่งรูปภาพและผ้าดินจิ้งออกมา
 ไม่งั้นจะเผาตึกไม้ไผ่เลย เปาซางกับเชียวนี่ออกมาจากห้องและประณามนายทุนด้วย
 ความโกรธแค้น นายทุนส่งสัญญาณให้คนรับใช้คนรับใช้เข้าไปในห้องทันทีและ
 แย่งชิงรูปภาพกับผ้าดินจิ้งไปหมดเลย

(นายเปาซางกับนางเชียวนี่. 1984 : 310)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นี่คือการขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์กับมนุษย์
 ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนร่ำรวยแย่งชิงของล้ำค่าจากกลุ่มคนยากจน กลุ่มคนร่ำรวยมี
 เงินทองมากมายและใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย ดังนั้นพวกเขาเห็นของดีจึงใช้อิทธิพลเข้ายึดครองเพื่อให้
 เป็นของตนเอง และร่ำรวยให้มากยิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มคนยากจนก็ไม่ยอมให้ของล้ำค่ากับกลุ่มคนร่ำรวย
 โดยพยายามรักษาทรัพย์สินของตนเองไว้

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์กับมนุษย์ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่า
 จ้วงของจีน ส่วนมากเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนร่ำรวยกับกลุ่มคนยากจน สิ่งที่กลุ่มคน
 ร่ำรวยจะแย่งชิงมักจะเป็นหญิงสาวจ้วงและของล้ำค่าของชาวบ้านกลุ่มคนยากจน ดังนั้นชาวบ้าน
 กลุ่มคนยากจนจึงรวมตัวกันต่อสู้กับกลุ่มคนร่ำรวย และความขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่มจึงเกิดขึ้น

3.2.2.2 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 91) กล่าวว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์
 กับสิ่งแวดล้อมมีแบบหลากหลาย เช่นมนุษย์กับสภาพสังคม มนุษย์กับธรรมชาติและโชคชะตา ในนิทาน
 พื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีเรื่องที่กำลังถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

นิทานเรื่อง 《达嫁和达伦》(แม่นางตำเจี้ยกับแม่นางตำหลุน) กล่าวถึง
 เมื่อแม่นางตำเจี้ยมีอายุเพียงแค่อายุแม่ก็เสียชีวิต ตอนเธออายุสามขวบพ่อก็มีภรรยาใหม่ ช่วงแรก ๆ
 แม่เลี้ยงยังใส่ใจดูแลตำเจี้ยเหมือนลูกสาวแท้ ๆ แต่หลังจากแม่เลี้ยงมีลูกของตนเองแล้ว ตำเจี้ยก็กลายเป็น
 คนที่ขวางหูขวางตาของเขาเลย วัน ๆ เธอจึงก็ถูกแม่เลี้ยงดูด่าและทุบตี หลังจากพ่อเสียชีวิต ตำเจี้ย
 ยิ่งลำบากกว่า ดังนี้

达嫁两岁就死了娘，三岁时父亲讨了个后娘。开头的日子，后娘对达嫁照料还算周全，无论吃的穿的一样也不短，处处关怀，和亲身的女儿一样。自从后娘生了达伦后，达嫁就变成了眼中钉了，不是挨打就是受骂。达伦才那么点子大，也仗着娘的势，时时欺负达嫁。不久，达嫁的父亲就死了，达嫁更受苦了。

(达嫁和达伦 2001 : 591)

แม่ของต้าเจี๋ยเสียชีวิตตอนเขาอายุสองขวบ พ่อตอนต้าเจี๋ยสามขวบพ่อได้แต่งงานและมีแม่เลี้ยง ในตอนแรก ๆ แม่เลี้ยงยังดูแลต้าเจี๋ยอย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกินหรือเรื่องเสื้อผ้า แม่เลี้ยงยังดูแลอย่างทั่วถึง เสมือนลูกสาวแท้ของตนเอง ตั้งแต่แม่เลี้ยงคลอดบุตรสาวที่ชื่อต้าหลุนแล้ว ต้าเจี๋ยก็กลายเป็นคนที่หอกข้างแคร่ของเขาไป ไม่ถูกต่าก็ถูกตี ต้าหลุนเป็นเพียงแค่เด็กเล็กเอง แต่อำคัยบารมีของแม่ก็ไปกลั่นแกล้งต้าเจี๋ย ไม่นาน พ่อของต้าเจี๋ยเสียชีวิต ต้าเจี๋ยก็ยังคงได้รับความทุกข์ยากลำบากมากกว่าเดิม

(แม่นางต้าเจี๋ยกับแม่นางต้าหลุน. 2001 : 591)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นี่คือการขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับครอบครัว ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ดังนั้นความขัดแย้งนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ลูกของภรรยาคนก่อนไม่ใช่ลูกแท้ ๆ ของแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงจึงไม่ได้ดูแลเหมือนลูกตนเอง ยิ่งแม่เลี้ยงมีลูกเป็นของตนเองแล้ว ลูกของภรรยาคนก่อนอาจจะถูกรังแก ดังนั้น ลูกภรรยาคนก่อนจึงอยู่ในครอบครัวไม่อบอุ่น ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับครอบครัวจึงเกิดขึ้น

นิทานเรื่อง 《银花和金花》 (ดอกไม้เงินกับดอกไม้ทอง) กล่าวถึงวันหนึ่ง นายทุนถามลูกสาวว่า ใครเป็นคนที่เลี้ยงลูกสาวจนโต และวันหลังจะอาศัยใครลูกสาวคน ลูกสาวคนเล็กจึงตอบว่า แม่เป็นคนที่เลี้ยงเขาจนโต วันหลังเขาจะต้องอาศัยตนเอง พ่อได้ยินคำตอบของลูกสาวแล้ว นายทุนจึงรู้สึกโกรธเคืองมากและไล่ลูกสาวคนเล็กออกจากบ้านเลย ดังนี้

有一天，土老财问两个女儿：“是谁把你们养大的？以后你们要依靠谁？”大女儿说：“是爹把我养大，以后我要依靠爹。”小女儿说：“是娘把我养大，以后我要依靠我自己。”土老财听了银花的话恼怒得很，把银花赶出家门。银花离家前，胆小怕事的母亲流着泪偷偷塞给小女儿三粒金子和一张围身裙。

(银花和金花 2001 : 613)

วันหนึ่ง นายทุนถามลูกสาวสองคนว่า ใครเป็นคนที่เลี้ยงพวกเธอโตจนโต วันหลังเธอจะอาศัยใคร ลูกสาวคนโตพูดว่า พ่อเป็นคนที่เลี้ยงหนูจนโต วันหลังหนูจะอาศัยพ่อ ลูกสาวคนเล็กตอบว่า แม่เป็นคนที่เลี้ยงหนูจนโต วันหลังหนูต้องอาศัยตัวเอง นายทุนฟังแล้วรู้สึกโกรธเคืองมาก และไล่ดอกไม้เงินออกจากบ้าน ก่อน

ดอกไม้เงินออกจากบ้าน แม่ที่ขลาดกลัวน้ำตาไหลและแอบเอาทองคำสามเม็ดกับ
ผ้ากันเปื้อนหนึ่งตัวมัดให้ลูกสาวคนเล็ก

(ดอกไม้เงินกับดอกไม้ทอง. 2001 : 613)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า นี่คือการขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับทาง
ครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ดังนั้นความขัดแย้งนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของ
ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สมาชิกในครอบครัวมีความคิดเห็นต่างกับ
ครอบครัว จึงถูกขับไล่ออกจากบ้าน และชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตก็มี
การเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในนิทาน
พื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมักจะเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับครอบครัว
เนื่องจากสาเหตุนี้ สิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตจึงมีการเปลี่ยนแปลง เช่นต้องออกจากครอบครัวใช้
ชีวิตอยู่ในเดี่ยวและพบความยากลำบาก หรือถูกผู้ใหญ่ในครอบครัวทำร้ายอย่างโหดร้ายทารุณ เป็นต้น

3.2.2.3 ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 91) กล่าวว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์
กับความรู้สึกของตนเอง หมายถึง ความขัดแย้งของตัวละครในด้านอารมณ์ ด้านกายภาพ ด้านศีลธรรม
โดยตัวละครต้องตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
ระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเองปรากฏอยู่ หนึ่งเรื่องคือ

นิทานเรื่อง 《覃二献宝》(ฉินเอ๋อมอบของขวัญล้ำค่า) กล่าวถึงฉินเอ๋อได้
คำแนะนำจากเต่าวิเศษว่า ห้ามช่วยชีวิตคนตกน้ำ พอฉินเอ๋อเจอคนตกน้ำก็เกิดความเวทนา แต่ก็ลังเล
ว่าจะไปช่วยหรือปล่อยให้เขาตกน้ำไป ดังนี้

正当覃二往回走时，忽然听到江面上传来人人的呼救声，见一个人漂下
来，他想起乌龟的话，便转过头来走了。没走上两步又停住了，见那人抱住一
根小小的木头在波浪里挣扎，境况万分危险，这时一股怜悯心不觉萌生，他
想：“蚂蚁、老鼠、花蛇我都救了，为何见人反而不救？管他呢，还是救人要
紧。”于是毅然将人救上桥来。

(覃二献宝 2001 : 576)

พอฉินเอ๋อจะเดินกลับ ทันใดนั้นเขาได้ยินเสียงร้องเรียกให้ช่วยชีวิต
และเห็นมีคนหนึ่งลอยตามน้ำลงมา เขานึกถึงคำแนะนำของเต่าเลยหันหน้าเดินต่อ
แต่ยังเดินไม่กี่ก้าวก็หยุดเห็นคนนั้นกอดท่อนไม้เล็ก ๆ และดิ้นรนในลูกคลื่น
อันตรายจริง ๆ ตอนนี่เขาก็เกิดความรู้สึกสงสารและคิดว่า มด หนู งู ฉินก็ช่วย
หมดแล้ว ทำไมเจอคนกลับจะไม่ไปช่วยเหลือ ช่างมันเถอะ ช่วยชีวิตคนสำคัญกว่า
ฉินเอ๋อเลยตัดสินใจช่วยคนนั้นขึ้นมาบนสะพาน

(ฉินเอ๋อมอบของขวัญล้ำค่า 2001 : 576)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า นี่คือการขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความ รู้สึกของตนเอง เมื่อพบเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งอันทำให้เกิดความลังเลใจ ไม่สามารถตัดสินใจเลือกได้ ในสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนก็มีความขัดแย้งแบบนี้เกิดขึ้น อย่างเช่น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนเป็นผู้ที่มีน้ำใจชอบช่วยเหลือคนอื่น แต่เมื่อช่วยคนอื่นแล้วตนเอง จะได้รับผลร้าย ชาวบ้านคงลำบากใจว่าจะทำอย่างไรดี ดังนั้นจึงเกิดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่าง มนุษย์กับความ รู้สึกของตนเอง

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบความขัดแย้งในนิทานพื้นบ้านชนเผ่า จ้วงของจีนแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้ง ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความ รู้สึกของ ตนเอง ความขัดแย้งถือเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินเรื่องในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ความขัดแย้ง จึงเป็นสิ่งจูงใจของนิทาน ดังนั้นความขัดแย้งจึงทำให้นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีสีสันและมี ชีวิตชีวา ซึ่งใกล้เคียงกับวิถีชีวิตของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่สะท้อนอยู่ในนิทานพื้นบ้าน

3.2.2.3 เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 93) กล่าวว่า เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ หมายถึง เหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีความเป็นไปได้ตามปรกติวิสัยของชีวิตมนุษย์ เป็นเหตุการณ์ไม่สมจริงที่ เข้ามา มีบทบาทกับตัวละคร ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนก็กล่าวถึงเหตุบังเอิญ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

นิทานเรื่อง 《渔夫和皇帝》(ชาวประมงกับฮ่องเต้) กล่าวถึงชาวประมงผู้เฒ่าถูก ฮ่องเต้คุมขังอยู่ในคุกและไม่ได้กินข้าวมาสามวัน วันที่สี่พวกลิง นกแขงแขว และมด ได้นำข้าว เนื้อ และผลไม้มาให้ผู้เฒ่ากิน ดังนี้

第四天，渔夫饿得昏了过去。这时，猴子们拿着果子从屋檐上爬下来了，喜鹊衔着肉块从窗口飞进来了，蚂蚁们扛着饭粒从墙缝里走出来了，它们在渔夫的身边堆了一堆果子，一堆肉块，一堆米饭。

(渔夫和皇帝 1984 : 207)

วันที่สี่ ชาวประมงหิวจนสลบสลไปไม่ได้สติ ในขณะที่พวกลิงได้ปีนลงจาก ชายคาบ้านและนำผลไม้มาให้ นกแขงแขวก็ได้คาบเนื้อบินเข้ามาจากช่องทางต่าง ส่วนพวกมดก็แบกเม็ดข้าวเดินออกจากร่องกำแพง พวกเขาได้กองผลไม้ไว้หนึ่งกอง เนื้ออีกหนึ่งกองและเม็ดข้าวอีกหนึ่งกองอยู่ข้าง ๆ ชาวประมง

(ชาวประมงกับฮ่องเต้. 1984 : 207)

จากเนื้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงเหตุการณ์บังเอิญที่ไม่น่าจะเป็นไปได้คือ เมื่อมนุษย์ทั่วไปอยู่ในสภาพที่อับจนและได้รับความช่วยเหลือจากสัตว์ ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์และสัตว์ที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่เหตุการณ์นี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้อ่านและผู้ฟังนิทานให้เข้าใจว่า คนดีย่อมมีคนมาช่วยเหลือ

นิทานเรื่อง 《两个老同卖苦卖难的故事》 (นิทานสองพี่น้องพบความยากลำบาก) กล่าวไว้ว่า เพื่อนคนยากจนเดินทางเหนื่อยแล้วจึงไปพักนอนที่วัดและต้มข้าวโพดกิน เสือ ลิง และหมา จึงจอกเมื่อได้กลิ่นของข้าวโพดจึงเข้ามาในวัด เพื่อนคนยากจนจึงรีบหลบซ่อนตัวในวัดและแอบฟังพวกเขาคุยกัน ดังเนื้อความข้างล่างนี้

穷老同跑了半天，饿了，就到地里去掰了几个玉米，到一个破庙里生火煨来吃。那时天已晚了，玉米煨熟了，发出香喷喷的味道，恰好老虎、狐狸和猴子路过这里，嗅到香味就进来了。穷老同赶紧躲了起来，兽们看见玉米没有主，就边吃边聊天儿。穷老同偷听他们的说话。

(两个老同卖苦卖难的故事 2001 : 571)

เพื่อนคนยากจนเดินทางตั้งนานจึงเริ่มรู้สึกหิวข้าว เขาจึงไปเก็บข้าวโพดที่ไร่นามาหลายลูก เขาไปถึงวัดแห่งหนึ่งและก่อไฟต้มข้าวโพดกิน เวลานั้นท้องฟ้ามืดแล้ว ข้าวโพดต้มก็สุกแล้วและส่งกลิ่นหอมฉุย พอดีเสือ หมาจิ้งจอกและลิงเดินผ่านเมื่อได้กลิ่นหอมของข้าวโพดก็ถือโอกาสเดินเข้ามา เพื่อนคนยากจนจึงรีบซ่อนตัวไว้ พวกเขาได้เห็นข้าวโพดไม่มีเจ้าของจึงกินไปคุยไป เพื่อนคนยากจนเลยแอบฟังพวกเขาสนทนากัน

(นิทานสองพี่น้องพบความยากลำบาก. 2001 : 571)

จากเนื้อความดังกล่าวเห็นได้ว่า นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงเหตุบังเอิญที่ไม่น่าจะเป็นไปได้คือมนุษย์สามารถฟังสัตว์สนทนากันเข้าใจ และสัตว์ต่างชนิดกันก็ยังสื่อสารกันได้รู้เรื่อง ซึ่งความเป็นจริงแล้วมนุษย์ใช้ภาษามนุษย์ในการสื่อสาร และสัตว์แต่ละชนิดก็มีภาษาเป็นของตนเอง ดังนั้น เหตุการณ์เหล่านี้จะพบได้ในวรรณกรรม และเป็นวิธีการแต่งของผู้แต่งนิทาน เพื่อให้ผู้อ่านและผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน

จากตัวอย่างข้างต้นนี้สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนกล่าวถึงเหตุการณ์บังเอิญ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ไม่สามารถปรากฏในสภาพความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ได้ เพียงแต่ผู้แต่งนิทานได้แต่งขึ้นมา เพื่อให้นิทานตื่นตาตื่นใจมากขึ้น ตัวละครมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการอ่านนิทาน

3.2.2.4 การปิดเรื่อง

การปิดเรื่องเป็นส่วนสุดท้ายของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน และมีขนาดสั้น ๆ การใช้ภาษาไม่ซับซ้อน การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนคือ สรุปสิ่งดีและสิ่งชั่วที่ตัวละครทำไว้หรือให้คิดและข้อคิดแก่ผู้อ่านนิทาน ดังนี้

นิทานเรื่อง 《达嫁和达伦》 (แต่งงานตำเจี้ยกับแต่งงานตำหลุน) กล่าวไว้ว่า สุดท้ายแต่งงานตำเจี้ยกับคุณหนูก็ได้ใช้ชีวิตด้วยอย่างมีความสุข ส่วนแม่ลูกตำหลุนสองคนได้ถูกเปลี่ยนเป็นนกคู่สองตัว ดังนี้

达嫁和少爷过着恩恩爱爱、香香甜甜的日子。达伦母女却变成了两只鸬
哥，日日夜夜不停地喊着：“害人害己！害人害己！”

(达嫁和达伦 2001 : 595)

แม่นางตำเจี้ยกับคุณหนูใช้ชีวิตด้วยอย่างมีความสุข ส่วนแม่ลูกตำหลุน
เปลี่ยนเป็นนกคู่สองตัว ทั้งกลางวันและกลางคืนร้องว่า ทำร้ายคนอื่นจนทำร้าย
ตนเอง ทำร้ายคนอื่นจนทำร้ายตนเอง ไม่หยุด

(แม่นางตำเจี้ยกับแม่นางตำหลุน. 2001 : 595)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนปิดเรื่องด้วยสรุปผลกรรม
ผู้ที่ทำความดีย่อมได้รับผลกรรมที่ดี ส่วนผู้ที่ทำความชั่วร้ายย่อมได้รับผลกรรมชั่วที่ทำไว้ การปิดเรื่องแบบนี้
ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจคติและข้อคิดที่แทรกอยู่ในนิทาน ผู้อ่านสามารถนำคติและข้อคิดนั้นไปปรับใช้ในการ
ดำเนินชีวิตของตนเองได้

นิทานเรื่อง 《特恩和特义》(นายเท่อเอินกับนายเท่ออี้) กล่าวถึงเท่ออี้ได้แต่งงานกับ
เจ้าหญิงดอกท้อ หลังจากฮ่องเต้เสียชีวิต เท่ออี้ได้เป็นฮ่องเต้ และใช้ชีวิตกับเจ้าหญิงดอกท้ออย่างมีความสุข
ส่วนเท่อเอินก็ถูกลงโทษ ดังข้อความข้างล่างนี้

皇帝见特义是个诚实勇敢的人，心里很喜欢他，就让特义和桃公主马
上成亲，桃公主这回不住地点头答应了。特恩逃到天边也躲不过去，老鼠和黄
蜂们都来向特义报告特恩的踪迹。他害人害己，受到了应有的惩罚。

举行婚礼时，老龙和小龙送了很多别人见不到的宝物，他们还变成人形来
喝酒。特义和桃公主过着幸福的生活。皇帝死后，特义当了皇帝，把国家管理
得繁荣昌盛，人民都拥护他。

(特恩和特义 2001 : 575)

ฮ่องเต้เห็นเท่ออี้เป็นคนที่มีชื่อเสียงและกล้าหาญจึงประทับใจเขาอยู่ในใจ
ดังนั้นจึงให้เท่ออี้แต่งงานกับเจ้าหญิงดอกท้อ ครั้งนี้เจ้าหญิงดอกท้อผงกหัวแสดง
รับปากไม่หยุด ส่วนเท่อเอินหนีไปถึงที่ไกลก็หนีไม่ได้ เจ้าหนูกับพวกตัวต่อล้วนมา
บอกเท่ออี้ว่าเท่อเอินหนีไปที่ไหนก็หนีไม่ได้ เท่อเอินทำร้ายคนอื่นจนทำร้ายถึง
ตนเองด้วย จึงได้ถูกลงโทษอย่างเฉียบขาดที่สมควร

เมื่อจัดงานแต่งงาน มังกรใหญ่กับมังกรน้อยส่งของล้ำค่ามากมายที่
โลกมนุษย์ที่ไม่มี พวกเขายังปลอมตัวเป็นมนุษย์มากินงานเลี้ยงงานแต่งงาน เท่ออี้กับ
เจ้าหญิงดอกท้อใช้ชีวิตอย่างมีความสุข หลังจากฮ่องเต้เสียชีวิต เท่ออี้ได้เป็นฮ่องเต้
และเขาบริหารประเทศได้เจริญรุ่งเรือง ชาวบ้านล้วนสนับสนุนเขา

(นายเท่อเอินกับนายเท่ออี้. 2001 : 575)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงมักจะเป็นสรุปผลกรรมที่ตัวละครทำไว้ คนที่ทำความดีย่อมได้รับผลกรรมที่ดี คนที่ทำความชั่วย่อมได้รับผลกรรมชั่ว ความเป็นธรรมย่อมรบชนะความชั่วร้ายได้

สรุปได้ว่า การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนคือการสรุปผลแห่งกรรมซึ่งคนที่ทำความดีย่อมได้รับผลกรรมที่ดี คนที่ทำความชั่วย่อมได้รับผลกรรมชั่ว และอีกทั้งยังปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านอ่านการปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงแล้ว จึงได้เข้าใจสิ่งที่ดีงามและสิ่งชั่วร้าย ผู้อ่านจึงไม่ทำสิ่งชั่วร้ายและนำสิ่งที่ดีงามไปปรับใช้กับการดำรงชีวิตของตนเอง

3.2.3 ตัวละคร

นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนทั้งหมด 50 เรื่องมักมีขนาดไม่ยาว และแต่ละเรื่องมีตัวละคร 3-5 ตัว ตัวละครมีทั้งมนุษย์และสัตว์ ในทั้งหมด 50 เรื่องนี้ มี 19 เรื่องคือตัวละครที่เป็นมนุษย์ทั่วไป มี 11 เรื่องที่เป็นมนุษย์ทั่วไปและสัตว์ มี 16 เรื่องคือตัวละครที่เป็นมนุษย์ทั่วไปและมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติและสุดท้ายมี 4 เรื่องคือตัวละครที่เป็นสัตว์ ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนอุปนิสัยและพฤติกรรมของตัวละครสะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของตัวละครและแก่นเรื่อง ดังนั้นตัวละครของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจะแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้ายและ ตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี ดังนี้

3.2.3.1 ตัวละครฝ่ายดี

ตัวละครฝ่ายดีมีลักษณะหลายประการดังนี้

3.2.3.1.1 การช่วยเหลือผู้อื่น

พฤติกรรมการช่วยเหลือเป็นพฤติกรรมที่ดีงามของตัวละครฝ่ายดีสะท้อนให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน สำนวนจีนกล่าวว่า “助人为乐” 意思就是说：帮助别人，自己也感到快乐。ความหมายของสำนวนอันนี้คือ ช่วยเหลือผู้อื่น ตนเองก็รู้สึกมีความสุข ดังนั้นชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจึงถือว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นคุณธรรมอันดีงามอย่างหนึ่ง พฤติกรรมช่วยเหลือของตัวละครปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ดังนี้

นิทานเรื่อง 《麦代和麦义》(นางมายไต่กับนางมายอี้) กล่าวว่าบ้านมายอี้ไม่มีข้าวกิน ป้าข้างบ้านได้ยินเสียงลูก ๆ ของมายอี้ร้องไห้ เขาจึงส่งข้าวต้มมาให้เด็ก ๆ กิน มายอี้รู้สึกซึ่งใจทันทีและพูดกับป้าข้างบ้านว่า วันหลังจะตอบแทนบุญคุณของป้าแน่นอน แต่ป้าตอบว่า ไม่เป็นไรเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันควรช่วยเหลือกัน ดังนี้

隔壁的咪老端着一碗稀粥走进来，见到麦义就说：“麦义呀，今早你到哪里去了？孩子饿得直哭，这碗稀粥，你先给孩子们吃吧！”麦义见到咪老这样好心，想想姐姐是那样无情，眼泪又扑簌簌地掉下来了。她对咪老说：“咪呀咪，等以后我的日子好过了，我一定要报答你的恩情。”咪老摇摇手，安慰她说：“同一个村里的人，打痛皮肉连着筋，哪有不相帮的道理！”

(麦代和麦义 2001 : 617)

ป้าข้างบ้านยกข้าวต้มหนึ่งชามเข้ามา พอเห็นม่ายอื่ก็พูดว่า “ม่ายอื่นะ ตอนเช้าเธอไปไหนแล้วละ เด็กหิวจนร้องไห้ไม่หยุดเลย ข้าวต้มชามนี้เธอเอาไปให้เด็ก ๆ กินเถอะ” ม่ายอื่เห็นป้าใจดีอย่างนี้และนึกถึงพี่สาวไร้ความเมตตาอย่างนั้น น้ำตาก็ไหลลงมาไม่หยุด เขาพูดกับป้าว่า คุณป้าคะ รอรวันหลังชีวิตของม่ายอื่ดีขึ้น จะต้องตอบแทนบุญคุณของป้าแน่นอน ป้าคลอนแคลนมือและปลอบใจกับพูดว่า “คนในหมู่บ้านเดียวกันควรช่วยเหลือกัน”

(นางม่ายไต่กับนางม่ายอื่. 2001 : 617)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีพฤติกรรมที่ดี เมื่อเห็นเพื่อนข้างบ้านไม่มีข้าวกิน จึงเอาอาหารมาให้ อาหารนี้ไม่ใช่อาหารที่อร่อยหรือมีราคาแพง แต่เมื่อคนที่ไม่มีข้าวกินและไม่รู้จะทำอย่างไร เพียงแค่ข้าวต้มหนึ่งถ้วยนั้นก็จึงสามารถทำให้คนหิวข้าวรู้สึกอบอุ่นทั้งกายและใจ ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงไม่เพียงแต่ช่วยเหลือเพื่อนข้างบ้านโดยไม่หวังการตอบแทนของเขา พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงกระแสนิยมของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอย่างสะอาดบริสุทธิ์

นิทานเรื่อง 《虎大哥》(พี่ใหญ่เสือ) กล่าวถึงชายหนุ่มชาวจ้วงไปตัดฟืนที่เทือกเขาสูง พบเจอเสือตัวหนึ่งเข้าไปในต้นโลคัสต์ และตัวออกไม่ได้ เสือจึงขอร้องชายหนุ่มช่วยชีวิตเขา ชายหนุ่มได้ใช้มีดตัดต้นโลคัสต์ออกและช่วยเอาเสือดาวนี้ออก ดังนี้

一天，他在岭上砍柴，遇到一只老虎进刺丛出不来。老虎说：“老弟呀，昨天我被猎人追赶，钻进刺丛出不来啦！”老虎哀求少年帮帮忙。少年挥刀砍刺丛，救老虎出来了。

(虎大哥 2001 : 641)

วันหนึ่ง เขาไปลากฟืนที่เทือกเขาสูงได้พบเสือดาวหนึ่ง เสือเข้าไปในต้นโลคัสต์และออกมาไม่ได้ เจ้าเสือพูดว่า “คุณน้องครับ เมื่อวานผมถูกนายพรานไล่ตามและเข้าไปต้นโลคัสต์ ตอนนี้เอาตัวออกไม่ได้แน่ครับ” เจ้าเสิวิงวอนชายหนุ่มช่วยเหลือชายหนุ่มจึงใช้มีดตัดโลคัสต์ออกและช่วยเสือดาวนี้ออกตัวได้

(พี่ใหญ่เสือ. 2001 : 641)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีอุปนิสัยชอบช่วยเหลือและเวทนาผู้ที่อยู่ภาวะอันตราย ในเมื่อสัตว์ร้ายของความช่วยเหลือ ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงก็รู้ดุน้ำไปช่วยเหลือเขาอย่างท้าวหาญ เพราะว่าชาวบ้านชนเผ่าจ้วงถือว่า เมื่อพบผู้อื่นตกอยู่ในภาวะอันตราย ผู้ที่สามารถช่วยเหลือได้ แต่ไม่ยอมไปช่วย ผู้ที่ไม่ยอมช่วยเหลือนั้นเป็นผู้ที่ไม่มีศีลธรรมและสัจธรรม ดังนั้น การช่วยเหลือคนที่กำลังพบความยากลำบากจึงเป็นพฤติกรรมที่งดงามของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

สรุปได้ว่า ไม่ว่าการช่วยเหลือเพื่อนข้างบ้านหรือการช่วยเหลือสัตว์ การกระทำเหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ดีของตัวละครฝ่ายดีแสดงในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน การช่วยเหลือผู้อื่นเป็นพฤติกรรมที่ลูกชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนยอมรับ ผู้ที่ไปช่วยเหลือคนอื่นนอกจากจะให้รอด

จากสิ่งอันตรายได้ ยังทำให้ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลืออบอุ่นใจและมองเห็นทิศทางสว่างไสว ส่วนผู้ที่ช่วยเหลือคนอื่น เมื่อช่วยเหลือคนอื่นแล้วตนเองก็รู้สึกมีความสุขกับการทำความดี

3.2.3.1.2 ความกล้าหาญ

คำว่า 壮 จ้วงในภาษาจีนหมายถึง 强壮 ร่างกายแข็งแรง และ 壮大 การเสริมให้เติบโตใหญ่เข้มแข็งยิ่งขึ้น ดังนั้น คนเผ่าจ้วง ดูจากที่ตั้งถิ่นของชนเผ่านี้แล้ว แสดงถึงความปรารถนาให้กลุ่มชนเผ่านี้ได้เติบโตและแข็งแรง ดังนั้น ความกล้าหาญจึงเป็นอุปนิสัยของชาวจ้วง ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีหลายเรื่องที่บ่งบอกผู้อ่านว่า ชาวบ้านของชนเผ่าจ้วงมีอุปนิสัยความกล้าหาญ ดังนี้

นิทานเรื่อง 《莲花仙子》(นางฟ้าดอกบัว) กล่าวว่านายทุนในหมู่บ้านชนเผ่าจ้วงเกลียดชังชายหนุ่มคนหนึ่งมาก เพราะว่าชายหนุ่มคนนี้มีฐานะที่ยากจน และมีแผลเป็นที่หน้าผากเหมือนกัน ดังนั้น ทุกครั้งที่นายทุนได้พบชายหนุ่ม เขาจะหาเรื่องดุด่าชายหนุ่มให้ได้ถึงจะสบายใจ แต่ชายหนุ่มก็ไม่ได้รู้สึกกลัวและตอบโต้ ดังนี้

财主特别恨小伙子，一则欺小伙子穷，二则因为小伙子的额头上有一个和财主同样的疮疤。所以他每逢见到小伙子，总是恶狠狠地瞪眼，打岔子骂上几句。小伙子也不示弱，常常当着众人面前叫他“疮疤财主”，还指着财主的鼻子说道：“疮疤财主，我一不种你的田地，二不欠你的租，你凭什么随便骂人，你知道穷人不是好惹的！”

(莲花仙子 2001 : 502)

นายทุนเกลียดชังชายหนุ่มเป็นพิเศษ ประเด็นที่หนึ่งคือชายหนุ่มมีฐานะที่ยากจน ประเด็นที่สองคือเพราะว่าบนหน้าผากชายหนุ่มมีแผลเหมือนกันกับนายทุน ดังนั้น ทุกครั้งที่นายทุนพบชายหนุ่ม เขาจ้องมองชายหนุ่มอย่างรุนแรง และหาเรื่องด่าเขาบ้าง ชายหนุ่มก็ไม่ยอมเสียเปรียบ และเรียกเขานายทุนหน้าแผลต่อหน้าคนเยอะบ่อย ๆ นอกจากนี้แล้ว เขายังชี้แจงนายทุนพูดว่า นายทุนหน้าแผล ประเด็นที่หนึ่งผมไม่ทำนาของแก ประเด็นที่สองผมไม่ติดหนี้ของแก ทำไมแกด่าคนอย่างง่าย ๆ แกรู้ณะคนยากจนไม่ได้รังแกได้ง่าย ๆ

(นางฟ้าดอกบัว. 2001 : 502)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ทุกที่ล้วนมีกลุ่มคนร่ำรวยและกลุ่มคนยากจน และกลุ่มคนร่ำรวยมักจะชอบเอาเปรียบและรังแกกลุ่มคนยากจน สำนวนจีนกล่าวไว้ว่า 哪里有压迫，哪里就有反抗 ความหมายคือว่า ที่ไหนมีการบีบรัด ที่นั่นก็มีการต่อต้าน กลุ่มคนยากจนไม่ได้กลัวการรังแกของนายทุน บางครั้งที่ควรต่อสู้กับนายทุนและแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนยากจนก็ไม่ใช่ว่าจะรังแกได้ง่าย ๆ

นิทานเรื่อง 《木偶师傅》(นักเชิดหุ่น) กล่าวว่า นายทุนได้ออนุภรรยาคนใหม่ เนื่องจากสามีคนเก่าของอนุภรรยาถูกเรียกไปเป็นทหาร ดังนั้นเขาจึงร้องไห้อย่างเสียใจมาก นายทุนจึงเชิญนักเชิดหุ่นมาเล่นละครหุ่นให้ดู นักเชิดหุ่นจึงเล่นละครมาเสียดสีนายทุนแย้งชิงภรรยาของคนอื่น ดังนี้

有一个财主佬讨小老婆。这小老婆原来的丈夫被官家拉去当兵了，所以哭得很厉害。财主佬便请木偶师傅来唱戏。

木偶师傅见是办喜事，便唱《文龙与肖尼》。这财主佬以为新媳妇听了木偶戏，会停止啼哭，谁知越听越哭，要死要活。后来仔细一听，才知道《文龙与肖尼》的事正象木偶师傅故意嘲弄他一样。

(木偶师傅 1984 : 210)

นายทุนคนหนึ่งแต่งงานอนุภรรยา สามีคนเก่าของอนุภรรยาคนนี้ได้ถูกฝ่ายราชการจับไปเป็นทหารแล้ว นางจึงร้องไห้อย่างหนัก ดังนั้น นายทุนจึงเชิญนักเชิดหุ่นมาเล่นละคร

นักเชิดหุ่นไม่เห็นว่างานนี้เป็นงานมงคลเลยร้องเพลงเรื่อง นายเหวินหลงกับนางเซียวนี่ นายทุนคนนี้คิดว่าภรรยาคนใหม่ได้ฟังละครหุ่นไปแล้วได้หยุดร้องไห้ ใครจะรู้ว่ายิ่งฟังยิ่งร้องจะเอาเป็นเอาตาย หลังจากนั้น นายทุนตั้งใจฟังจึงรู้ว่าเรื่องของนายหลงเหวินกับนางเซียวนี่เหมือนช่างหุ่นไม้แกล้งเขา

(ช่างหุ่นไม้. 1984 :210)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า พื้นที่ที่ชาวจ้วงอยู่มีเรื่องราวกลุ่มคนรวยไปแย่งชิงสาวมาเป็นอนุภรรยา ชาวบ้านก็รู้ว่าถ้าใช้กำลังไปต่อสู้กับกลุ่มคนรวยคงสู้ไม่ไหว แต่จะปล่อยให้กลุ่มคนรวยไปทำร้ายหญิงสาวชาวจ้วง พวกชาวบ้านก็ทำใจไม่ได้ ดังนั้น วิธีที่ต่อสู้ของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงคือการร้องเพลงชาวเขา เล่นละครเพลงมาเสียดสีนายทุนแย้งชิงภรรยาของคนอื่น เพื่อประณามพฤติกรรมชั่วร้ายของกลุ่มคนร่ำรวยและรอโอกาสไปช่วยเหลือหญิงสาว ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงก็มีอุปนิสัยกล้าหาญไปต่อสู้กับผู้ร้าย

สรุปได้ว่า ความกล้าหาญเป็นพฤติกรรมที่ดีของตัวละครฝ่ายดีในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงที่มีการต่อสู้กับผู้ร้าย และสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยกล้าหาญของชาวบ้านชนเผ่าจ้วง พวกเขาใช้วิธีการร้องเพลงชาวเขา และเล่นละครมาเสียดสีพฤติกรรมอันชั่วร้ายของผู้ร้าย หรือรวมกลุ่มกันปกป้องญาติพี่น้องและมิตรสหาย รวมถึงที่นา และของที่มีค่าของตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

3.2.3.1.3 ความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นพฤติกรรมที่ดีของตัวละครฝ่ายดีที่เห็นได้ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง สำนวนจีนกล่าวว่า 百善孝为先，意思是说：孝顺是美德中占第一位的。ความหมายของสำนวนนี้คือ ความกตัญญูคืออันดับหนึ่งในคุณธรรมอันดีงาม พฤติกรรมความกตัญญูในนิทาน

พื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้แต่งมักจะเน้นเรื่องความกตัญญูต่อคุณพ่อคุณแม่ และรู้จักตอบแทนบุญคุณของ ผู้มีพระคุณ ดังนี้

นิทานเรื่อง 《一幅壮锦》(ผ้าดั้นจ้วงหนึ่งผืน)กล่าวถึงคุณป้าชาวจ้วงคนหนึ่งชอบแพรปักภาพทิวทัศน์ และเขาจึงปักภาพวาดทัศนียภาพลงไปในผ้าดั้นทุกวัน จนลูกชายคนโตและลูกชายคนรอง ไม่พอใจเขามาก แต่ลูกชายคนเล็กสนับสนุนพฤติกรรมของแม่ และไปตัดพินหาเงินช่วยที่บ้านคนเดียว ดังนี้

织了一天又一天，织了一月又一月。

勒墨和勒堆厄很不满意妈妈这样做，他们常拉开妈妈的手说：“阿咪，你尽织不卖，专靠我们砍柴换米吃，我们太辛苦了！”

勒惹对大哥、二哥说：“让阿咪织吧，妈妈不织会闷死的。你们嫌砍柴辛苦，由我一个人去砍好了。”

于是一家人的生活，就由勒惹不分日夜地上山砍柴来维持。

(一幅壮锦 1984 : 167)

แพรปักภาพทิวทัศน์เป็นหลายเดือน

เล่อม่และเล่อตวยเอ่อไม่พอใจแม่ทำแบบนี้ พวกเราดิ่งมือแม่ออกและพูดว่า “แม่จ๊ะ แม่ปักอย่างเดียวแต่ไม่ไปขาย และอาศัยพวกเราลากพินแลกข้าวกิน พวกเราเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเกินไปนะ”

เล่อเร่อพูดกับพี่คนโตและพี่คนกลางว่า “ให้แม่ปักไปเถอะ ถ้าแม่ไม่ปักแม่คงเบื่อตายเลย พวกเธอรังเกียจลากพินเหนื่อย ให้ฉันไปคนเดียวก็ได้”

ดังนั้น การดำรงชีวิตของครอบครัวจ้วงอาศัยเล่อเร่อไปลากพินบนภูเขาอย่างไม่รู้เข้ามิด

(ผ้าดั้นจ้วงหนึ่งผืน. 1984 : 167)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า พฤติกรรมความกตัญญูของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงไม่เพียงแต่ปรนนิบัติพ่อแม่เป็นอย่างดีแล้ว ยังแสดงถึงการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ซึ่งพ่อแม่อยากทำอะไรหรือสั่งให้ลูกไปทำ โดยไม่ขัดใจพ่อแม่ ในภาษาจีนมีคำกล่าวว่า 孝顺，意思是孝敬和顺从。เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูทเวทีและคล้อยตาม ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจึงถือว่าการคล้อยตามความปรารถนาของพ่อแม่เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อพ่อแม่ ดังนั้น เมื่อพ่อแม่ต้องการให้ลูกทำอะไรอันจะทำให้พ่อแม่มีความสุข ลูกควรปฏิบัติตาม

นิทานเรื่อง 《虎大哥》(พี่ใหญ่เสือ) กล่าวถึงชายหนุ่มช่วยเหลือชีวิตเสือเพื่อขอบคุณบุญคุณของชายหนุ่ม เจ้าเสือรับปากว่าจะตอบแทนบุญคุณของชายหนุ่ม ดังนั้นชายหนุ่มจึงไม่ต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก โดยเจ้าเสือส่งของให้ชายหนุ่มมากมาย ดังนี้

老虎说：“我的好兄弟，全靠你救了我。你有什么困难，就对我说吧，我今后要报答你的恩情。”他见老虎这样讲义气，就把自己贫穷的身世说

了。老虎留下同情的眼泪，说：“好兄弟，你不用天天上山砍柴卖了。我会给你送很多东西。”

(虎大哥 2001 : 641-642)

เจ้าเลื้อยพูดว่า น้องที่ตีของข้า เจ้าได้ช่วยข้าไว้ เจ้ามีความยากลำบากอะไร ก็บอกข้าสิ วันหลังข้าจะตอบแทนบุญของเจ้า ชายหนุ่มรู้สึกเจ้าเลื้อยมีน้ำใจอย่างนี้ จึงเล่าชีวิตที่ยากจนให้เขาฟัง เจ้าเลื้อยฟังแล้วจึงร้องไห้ด้วยอย่างสงสารและพูดว่า น้องคนดี เจ้าไม่ต้องลำบากกันไปขายแล้ว ข้าจะส่งของอย่างมากมายให้คุณเอง

(พี่ใหญ่เลื้อย. 2001 : 641-642)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เมื่อคนเจอความยากลำบากสิ่งแรกที่นึกถึงคือมีคนมาช่วยเหลือและได้เอาตัวรอด ดังนั้นผู้ที่มาช่วยชีวิตจึงเป็นผู้ที่มีบุญคุณอย่างยิ่งใหญ่ต่อเรา ด้วยเหตุนี้คนที่ได้รับความช่วยเหลือจึงต้องหาโอกาสตอบแทนบุญคุณของผู้ที่มีบุญคุณของตนเอง

สรุปได้ว่า การช่วยเหลือ ความกล้าหาญ ความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณเป็นพฤติกรรมที่ดีของตัวละครฝ่ายดีอันแสดงให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน พฤติกรรมเหล่านั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยของตัวละครซึ่งมีความดี คุณธรรมและจริยธรรม อันจะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงแก่นเรื่องและทัศนคติของผู้แต่งนิทาน

3.2.3.2 ตัวละครฝ่ายร้าย

ตัวละครฝ่ายร้ายมีลักษณะหลายประการดังนี้

3.2.3.2.1 การแย่งชิง

การแย่งชิงเป็นพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายร้ายแสดงในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน มักจะเป็นการกล่าวถึงความโลภของตัวละครฝ่ายร้าย โดยการแย่งชิงของล้ำค่าของกลุ่มคนยากจน หรือแย่งชิงผู้หญิงมาเป็นภรรยาของตนเอง ตัวละครฝ่ายร้ายในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนส่วนมากจะเป็นนายทุนหรือคนร่ำรวยในหมู่บ้าน

นิทานเรื่อง 《包桑和俏妮》(นายเปาซางกับนางเซียวนี่) กล่าวถึงนายทุนอยากซื้อผ้าดินจ้วงของเปาซางกับเซียวนี่ แต่สองคนไม่ยอมขายให้นายทุน จึงทำให้นายทุนโกรธแค้นมากและตัดสินใจนำข้าวรับใช้หลาย ๆ คนจะไปแย่งชิงผ้าดินจ้วงในเวลากลางคืน ดังนี้

财主要把所有的图画和壮锦都买去。

包桑说：“我的图画是无价之宝，万贯家财买不到。”

俏妮说：“我织的壮锦是家传珍品，只能赠送不能出卖。”

财主怒求冲天，悻悻地回到家里，把家丁结集起来。半夜，更无人静，财主带着家丁，把包桑和俏妮的竹楼包围了，要年轻夫妇把图画和壮锦叫出来，不然便一把火烧掉竹楼。包桑和俏妮出来，怒斥财主。财主向家丁歪了歪嘴，家丁们立刻一窝蜂进屋去，将图画和壮锦抢了个精光。

(包桑和俏妮 1984 : 310)

นายทุนจะซื้อรูปภาพและผ้าดินจิ้งทั้งหมด
เปาซางพูดว่า “รูปภาพของฉันทันเป็นของที่ล้ำค่า เงินทองมากมายก็ซื้อ
ไม่ได้”

เซี่ยวนี่พูดว่า “ผ้าดินจิ้งที่ฉันทันถือกันเป็นของล้ำค่าที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ
มอบให้เป็นของขวัญได้แต่ค้าขายไม่ได้”

นายทุนเดือดดาลเป็นอย่างยิ่งจึงกลับไปถึงบ้านและเรียกคนรับใช้รวมตัวกัน
เวลากลางคืน ดักตื่นเที่ยงคืนคนเงียบสงบ นายทุนพาคนใช้โอบล้อมตึกไม้ไผ่ของ
เปาซางกับเซี่ยวนี่และให้สามภรรยาวัยรุ่นสองคนส่งรูปภาพและผ้าดินจิ้งออกมา
ไม่ทันจะเผาตึกไม้ไผ่เลย เปาซางกับเซี่ยวนี่ออกมาจากห้องและประณามนายทุนด้วย
ความโกรธแค้น นายทุนส่งสัญญาณให้คนรับใช้ คนรับใช้เข้าไปในห้องทันที และ
แย่งชิงรูปภาพกับผ้าดินจิ้งไปหมดเลย

(นายเปาซางกับนางเซี่ยวนี่. 1984 : 310)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า การแย่งชิงของล้ำค่าเป็นพฤติกรรมชั่วร้ายของ
ตัวละครฝ่ายร้ายแสดงออกในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน โดยทั่วไปการค้าขายมักจะเกิดขึ้นใน
การสมัครใจของฝ่ายชายและฝ่ายซื้อ แต่ฝ่ายขายไม่ยอมจะขายให้ และฝ่ายซื้อก็อยากได้สินค้ามาก
พฤติกรรมการแย่งชิงจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะฝ่ายซื้อเป็นผู้ที่ร่ำรวยและมีฐานะเป็นผู้ที่อำนาจเหนือกว่า
ฝ่ายขายเป็นผู้ที่ยากจนและเป็นผู้ที่อำนาจต่ำต่อยกว่า ผู้ที่อำนาจเหนือกว่าจะใช้กำลังอันป่าเถื่อนมา
แย่งชิงของล้ำค่าของผู้ที่อำนาจต่ำต่อยกว่า

นิทานเรื่อง 《石蛋姑娘》(สาวไข่หิน) กล่าวว่าชายหนุ่มที่ชื่ออู๋เจี๋ยมีภรรยาที่
แสนสวยจิตใจดีงามและขยัน พอข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ได้ยืมขานี้แล้ว เขาก็อยากใช้กำลังแย่งมาเป็น
อนุภรรยา แต่ถ้าไปแย่งอย่างเปิดเผย ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คนนี้ก็กลัวพวกชาวบ้านไม่ยอม เขาจึง
วางแผนเพื่อแย่งมาให้ได้ ดังนี้

依甲有一个聪明美丽、勤劳善良的妻子的消息，传到了州官的耳里。那个州官每年都是从民间选美女进府，供他玩乐。他听到依甲有一个美貌的妻子，心里痒痒的，一心想抢来做小婆。但他想，如果明火执仗去抢人家的老婆，会激起众怒，还是设好个圈套要人才好。他想了五天五夜，想出几个计谋来。

(石蛋姑娘 2001 : 505)

ชาวที่อู๋เจี๋ยมีภรรยาที่แสนสวยจิตใจดีงามและขยันไปถึงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่
ราชการชั้นผู้ใหญ่คนนั้นคัดเลือกหญิงงามจากพื้นบ้านทุกปี และให้เขาได้ยืมเข้า
พอเขาได้ยืมว่าอู๋เจี๋ยมีภรรยาหน้าตาสวยงาม ในใจเขาจึงอยากแย่งมาเป็นเมีย
น้อยมาก แต่เขาก็รู้สึกว่าการไปแย่งชิงเมียคนอื่นอย่างโจ่งแจ้ง จะยั่วให้ชาวบ้านเกิดโทสะ
เขาจึงคิดแผนหลอกลวงแย่งคนดีกว่า เขาคิดไป 5 วัน 5 คืนจึงได้แผนการออกมาหลายแผน

(สาวไข่หิน. 2001 : 505)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การแย่งชิงเกิดจากความโลภของมนุษย์ ด้วยสาเหตุนี้ ความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์จึงถูกความโลภควบคุม จึงปฏิบัติเป็นกานแย่งชิง กลุ่มคนร่ำรวยและมีฐานะในหมู่บ้านชนเผ่าจ้วงมักจะไม่รู้จักรักพอกพอใจ สำนักวจินกล่าวว่า 吃着碗里的，看着锅里的。意思是自己碗里有吃的，但边吃还边看着锅里的食物。比喻贪得无厌。ความหมายของสำนักวจินอันนี้คือ ตนเองยังมีอาหารอยู่ในชาม แต่กินไปด้วยก็มองอาหารในหม้อด้วย อุปมาว่า โลกอย่างไม่รู้จักรักอึด ดังนั้น แผนการร้ายและหลอกลวงจึงเป็นวิธีการของการแย่งชิง

สรุปได้ว่า การแย่งชิงเป็นพฤติกรรมชั่วร้ายของตัวละครฝ่ายร้ายแสดงในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เนื่องจากผู้แย่งชิงเป็นกลุ่มคนร่ำรวย และผู้ถูกแย่งชิงเป็นกลุ่มคนยากจน ดังนั้นเรื่องการแย่งชิงจึงเกิดขึ้นในเขตพื้นที่ของชาวบ้านชนเผ่าจ้วง กลุ่มคนรวยมักใช้กำลังและแผนการร้ายไปแย่งชิงของที่มีค่าของชาวบ้านหรือใช้อำนาจและอิทธิพลชิงตัวภรรยาของคนอื่นมาเป็นอนุภรรยาของตนเอง เป็นต้น

3.2.3.2.2 ความเหี้ยมโหดอำมหิต

เหี้ยมโหดอำมหิตเป็นอุปนิสัยของตัวละครฝ่ายร้ายแสดงในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ตัวละครฝ่ายร้ายมักจะเห็นนายทุน พฤติกรรมเหี้ยมโหดอำมหิตคือ ดุด่าและทุบตีคนยากจน ให้งานหนักและเกินความสามารถ เป็นต้น ดังนี้

นิทานเรื่อง 《仙姑泉》(น้ำพุนางฟ้า) กล่าวถึงนายทุนผู้หญิงคนหนึ่งมีอุปนิสัยเลวร้าย พ่อเฒ่าตระกูลหลงคินนี้ของนายทุนไม่ได้ นายทุนจึงแย่งลูกสาวพ่อเฒ่าที่ชื่อนางฟ้าไปเป็นคนใช้ ดังนี้

仙姑聪明伶俐，样样都做得有条有理，可还是吃不饱穿不暖，挨打受骂，财主婆净想办法来折磨她。

玉米熟啦，晚上，财主婆叫人给仙姑挑来两担玉米，说：“玉米两担，今晚剥完，若剥不完，打你肉烂！”

仙姑含着泪，捶捶剥剥，剥剥捶捶，手捶酸了，手指剥出血了，好不容易熬到天亮，才把两担玉米剥完。

(仙姑泉 2001 : 295-296)

นางเป็นคนฉลาดและปราดเปรียว ทำงานทุกอย่างก็เป็นระเบียบ แต่ยังกินไม่อิ่มสวมไม่อุ่น ถูกตีถูกด่า นายทุนก็คิดวิธีมาทรมานเธอ

ข้าวโพดสุกแล้ว ตอนกลางคืน นายทุนเรียกคนใช้หาบข้าวโพดสองหาบให้นางฟ้าและพูดว่า “ข้าวโพดสองหาบ คินนี้แกะให้เสร็จ ไม่เช่นนั้นจะตีให้ตาย”

นางฟ้าร้องไห้ไป และแกะไป จนมือเมื่อยและนิ้วเลือดออก นางฟ้าอดหลับอดนอนจนถึงท้องฟ้าสว่างจึงแกะข้าวโพดสองหาบเสร็จเรียบร้อย

(น้ำพุนางฟ้า 2001 :295-296)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า นายทุนในเขตพื้นที่ชาวจ้วงอาศัยมีอุปนิสัย เลวร้ายมาก ชอบรังแกกลุ่มคนยากจนและขูดรีดด้วยวิธีการทุกอย่าง ไม่ว่าจะคนรับใช้ของนายทุนทำงาน ดีหรือไม่ดี นายทุนก็ใช้วิธีการทุกอย่างมาทรมานพวกเขาให้ได้ งานที่นายทุนสั่งให้ทำล้วนเป็นงาน หนักอึ้งและเกินความสามารถของคนใช้

นิทานเรื่อง 《八哥儿》 (นกขุนทอง) กล่าวว่านกขุนทองตัวหนึ่งบินไปคาบเงิน แห้งที่บ้านนายทุนและเอาไปให้คนยากจน จนถูกนายทุนจับได้ นายทุนดุด่านนกขุนทองไปและดึงขนนก ด้วย แต่นายทุนยังไม่หายความแค้นจึงจับนกขุนทองโยนทิ้งบนพื้นด้วยอย่างแรง ดังนี้

财主恶狠狠跑过来，指着八哥道：“你把我家的银子都偷到哪儿去了？快说！”八哥死死地盯着财主，一声不响。“你说不说，你说不说？”财主边骂边拔八哥的羽毛。他从楼上走到楼下，又从楼下走到厨房，问一句，拔一根。当走到厨房时，乌黑的羽毛已被拔光了，血不停地从身上渗出来。八哥已经奄奄一息了，但财主还不解恨，他把八哥猛地摔在地上，骂道：“说不说？不说，我要把你剁碎。”

(八哥儿 2001 : 655)

นายทุนวิ่งเข้ามาอย่างรุนแรง และชี้หน้านกขุนทองว่า “เงินแห้งของบ้านฉัน เธอขโมยไปไหนแล้ว ตอบเร็วซิ” นกขุนทองจ้องตามองนายทุนอยู่ ไม่ตอบสักคำ “เธอไม่ตอบ เธอไม่พูดนะ” นายทุนด่าด้วยและดึงขนนกของนกขุนทองด้วยตั้งแต่ ตีกับเดินไปถึงใต้ตึก และจากใต้ตึกไปถึงห้องครัว นายทุนถามหนึ่งประโยคก็ดึงขน นกออกหนึ่งขน เมื่อเขาเดินไปถึงห้องครัว ขนนกอย่างดำมืดก็ถูกดึงหมดแล้ว เลือดก็ ไหลลงจากตัวไม่หยุด นกขุนทองหายใจแผ่ว ๆ ใกล้จะตายแล้ว แต่นายทุนก็ยังไม่ หายความโกรธและโยนนกขุนทองทิ้งบนพื้น นายทุนด่าว่า ตอบไม่ตอบ ถ้าไม่ตอบ ฉันจะลับเธอให้ละเอียดเลย

(นกขุนทอง. 2001 : 655)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า อุปนิสัยของนายทุนในเขตพื้นที่ชาวจ้วงอาศัยคือ เขี้ยมโหดอำมหิต ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มคนยากจนหรือสัตว์ตัวเล็ก ๆ ถ้าทำสิ่งใดที่ผิดใจนายทุนก็จะถูกเขา ทำร้าย พฤติกรรมที่นายทุนทำกับคนที่มีอำนาจด้อยกว่าอย่างเขี้ยมโหดอำมหิต ดุด่าและทรมานไม่แพ้ ทหารทำร้ายกับศัตรูของตนเอง

สรุปได้ว่า ตัวละครฝ่ายร้ายในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงมีอุปนิสัยที่เขี้ยมโหด อำมหิต เช่น ดุด่าคนรับใช้ในบ้านหรือชาวบ้านกลุ่มยากจน รังแกและทรมานชาวบ้านอย่างโหดร้าย ทารุณ หรือสั่งงานที่เกินความสามารถให้คนรับใช้ทำและลงโทษอย่างหนักหนา เป็นต้น พฤติกรรม ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงตัวละครฝ่ายร้ายมีอุปนิสัยที่เขี้ยมโหดอำมหิต

3.2.3.2.3 การไม่รักษาสัจจะ

การไม่รักษาสัจจะเป็นพฤติกรรมเลวร้ายของตัวฝ่ายร้ายแสดงให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เมื่อต้องการความช่วยเหลือของคนอื่นตัวละครฝ่ายร้ายจึงรับปากว่าจะทำอะไรให้ แต่เมื่อรอดตัวก็จะเปลี่ยนใจ สัญญาที่เคยพูดไว้จึงลืมหืมไปหมด ดังนั้นคนอื่นจึงไม่เชื่อและไม่ไว้วางใจของพวกเขา ดังนี้

นิทานเรื่อง 《鸡叮蜈蚣》(ไก่ต้อยตะขาบ) กล่าวว่าลูกของตะขาบตกหายไป ตะขาบหาไปทั่วก็ไม่พบ วันต่อมาตะขาบพบเพื่อนเจ้าไก่จึงขอยืมเขาของเจ้าไก่เพื่อไปหาลูกตนเอง และสัญญากับเจ้าไก่ว่า พอหาลูกตนเองได้ก็รีบคืนเขาให้เจ้าไก่ แต่ในที่สุดตะขาบก็ไม่ได้คืนให้เจ้าไก่ ดังนี้

蜈蚣听了鸡的话，羡慕得要命，连忙请求道：“鸡大哥，你行行好，把角借给我吧，我把孩子找回来，马上就还给你。”

鸡说：“哎！一家人怎说两家话，你的孩子就是我的孩子。可是，你一定要把角还给我。”

蜈蚣急忙说道：“我对天发誓，如果不还，任凭你怎样啄我，我也不还手。”鸡把那对角安到蜈蚣的头上。

蜈蚣有了角，不到半天就把孩子找回来了。这时，它想：“这一对角是我的该多好啊！对，不还给鸡了。”蜈蚣主意一定，它带着孩子躲进草丛里了。

(鸡叮蜈蚣 2001 : 396-397)

เมื่อตะขาบได้ยินคำพูดของไก่แล้วรู้สึกน่าอิจฉา และรีบขอร้องว่า “พี่ไก่อคุณช่วยหน่อย ขอยืมเขาให้หนูหน่อย พอหนูหาลูกกลับมาจะรีบคืนเขาให้คุณนะ” ไก่พูดว่า อ้อ พวกเราเป็นพี่น้องกัน ลูกเธอก็เป็นลูกฉัน แต่ว่า “เธอต้อง คืนเขาให้ฉันแน่นอนนะ”

ตะขาบรีบตอบว่า “หนูสาบานถ้าหากว่าไม่คืน ไม่ว่าพี่จะจิกอย่างไรก็ตาม หนูก็ไม่สู้ต่อ” ไก่นำเขาคู่ที่ติดบนหัวตะขาบ

ตะขาบมีเขาแล้ว ใช้เวลาไม่นานก็ตามหาลูกจนเจอ เวลานั้น เขาคิดว่า ถ้าเขาคู่นี้เป็นของตนเองจะดีมาก ไข่มันแล้ว ไม่คืนให้ไก่แล้ว พอตะขาบตัดสินใจแล้ว จึงพาลูกหลบซ่อนเข้าไปในต้นหญ้า

(ไก่ต้อยตะขาบ. 2001 : 396-397)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า สังคมของชาวจ้วงมีคนที่ไม่รักษาคำพูดของตนเอง เมื่อพวกเขาพบความยากลำบากต้องการความช่วยเหลือจากคนอื่น พวกเขาจึงมีวิธีการพูดจกคนอื่น ยอมมาช่วยเหลือ เช่น พูดให้ตนเองดูน่าสงสารและให้คนอื่นเห็นใจ ชื่นชมคนอื่นหรือรับปากว่าจะทำตามสัญญา แต่พอปัญหาได้รับการแก้ไขและพวกเขาได้รอดตัวก็ไม่ทำตามที่เคยสัญญาไว้ พฤติกรรมไม่รักษาคำพูดเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ตนเองเสียความเชื่อถือ และทำให้ตนเองเสียชื่อเสียง ดังนั้น พฤติกรรมไม่รักษาคำพูดของตนเองจึงได้รับการยอมรับสังคม

นิทานเรื่อง 《斑鸠和果子狸》(นกเขาลายกับแมวเสือดาว) กล่าวถึงแมวเสือดาวจับได้ลูกนกเขาลายเป็นอาหาร นกเขาลายจึงเสนอว่า ถ้าเขาทำให้แมวเสือดาวหัวเราะมีความสุขได้ แมวเสือดาวต้องปล่อยตัวลูกนกเขาลาย แมวเสือดาวรับปากว่าจะทำตามที่ได้ตกลงไว้ แต่ในที่สุดแมวเสือดาวก็ไม่คืนลูกนกให้นกเขาลาย ดังนี้

这可真引起了果子狸哈哈大笑，一直笑到斑鸠飞转回来。斑鸠向果子狸说：“你笑够了吧？再不能失信了啊，快把我的儿子交出来！”

狡猾的果子狸又无理地说：“笑倒是笑够了，可是把我的肚子笑饿了，怎好叫我送还你的儿子呢？还是留给我做晚餐吧！”

(斑鸠和果子狸 1984 : 337)

พฤติกรรมนี้ทำให้แมวเสือดาวหัวเราะใหญ่เลย หัวเราะจนนกเขาลายบินกลับมา นกเขาลายพูดกับแมวเสือดาวว่า “แกหัวเราะพอหรือยัง ห้ามผิดสัญญา แล้วนะรับเอาลูกของฉันทันทีมา”

แมวเสือดาวเจ้าเล่ห์พูดอย่างไม่มีเหตุผลว่า “หัวเราะนะ หัวเราะพอแล้ว แต่หัวเราะจนท้องของฉันทันทีหิวหาละ ทำอย่างไรจะให้นันคืนลูกให้เธอละ เก็บไว้เป็นอาหารเย็นของฉันทันทีดีกว่า”

(นกเขาลายกับแมวเสือดาว. 1984 : 337)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า สังคมของชนเผ่าจ้วงมีคนที่ไม่รักษาสัจจะรับปากกับคนอื่นเพื่อจะแก่งคนอื่นมาทำให้ตนเองรู้สึกสนุกสนานและมีความสุข แต่ไม่ว่าคนอื่นจะทำอะไรให้ คนที่ไม่รักษาสัจจะก็ไม่ทำตามสัญญาเช่นเคย

ความซื่อสัตย์และรักษาสัจจะเป็นคุณธรรมอันดีงามของชาวบ้านชนเผ่าจ้วง ความซื่อสัตย์คือการไม่พูดปด และไม่โกหกคนอื่น ส่วนการรักษาสัจจะหมายถึงความมีเกียรติ มีความเชื่อถือต่อผู้อื่น ถ้าสัญญากับคนอื่นไว้อย่างไรก็ควรทำตามที่เคยสัญญาไว้ สำนวนจีนมีคำกล่าวไว้ 一诺千金，意思是说：许下的诺言有千金的价值，比喻说话算数，有信用。หมายถึงคำมั่นสัญญามีค่าเท่ากับทองคำจำนวนมาก อุปมาว่ารักษาคำพูดและน่าเชื่อถือ ตรงกันข้าม คนที่ไม่รักษาสัจจะจะดูไม่มีศักดิ์ศรี และเมื่อพูดและทำอะไรจะไม่ไว้วางใจ ดังนั้น พฤติกรรมที่ไม่รักษาสัจจะจึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมชนเผ่าจ้วง

จากพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละครฝ่ายร้ายในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสรุปได้ว่า การแย่งชิง ความเหี้ยมโหดอำมหิตและไม่รักษาคำพูด ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เลวร้ายของตัวละครสะท้อนในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน พฤติกรรมนั้น ๆ ยังสะท้อนให้เห็นถึงอุปนิสัยของตัวละครทำความชั่ว จึงถูกคนอื่นรังเกียจและสังคมไม่ยอมรับ ซึ่งช่วยผู้อ่านได้เข้าใจถึงแก่นเรื่องและทัศนคติของผู้แต่งนิทานอย่างชัดเจน

3.2.3.3 ตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีตัวละครอีกหนึ่งกลุ่มที่ต่างจากตัวละครฝ่ายดีและตัวละครฝ่ายร้าย ซึ่งคือตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายสนับสนุน ตัวละครฝ่ายดี ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนคือตัวละครที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติหรือสัตว์ และหน้าที่ของตัวละครกลุ่มนี้คือช่วยแก้ไขปัญหา ชี้ทาง และมอบของวิเศษหรือขวัญให้ตัวละครฝ่ายดี เป็นต้น ดังนี้

นิทานเรื่อง 《点金棍》(กระบองชี้ทอง) กล่าวถึงต้นลำไยของเท่อเอ้อถูกพี่ชายตัดไป และลำไยก็ถูกพี่ชายเก็บไปหมดแล้ว เท่อเอ้อจึงร้องไห้อย่างเศร้าเสียใจจนนางฟ้าได้ยินและลงมาช่วยเหลือและเอาเข็มหนึ่งอันมาให้เท่อเอ้อ เข็มอันนั้นเปลี่ยนเป็นกระบอง ดังนี้

傍晚回家时，见龙眼树被砍倒了，龙眼果被摘光了。他很伤心，哭了起来，边哭边喊：“今后我的日子怎么过呀！”

他边走边哭，边哭边喊，他的哭声惊动了天上的仙女。他走到桥头，突然有一位美丽的仙女站在他的面前，问他为什么哭得这么伤心，特二一五一十地把原因说了一遍。仙女听了以后，马上从口袋里掏出一根针，放在手掌上，吹了一口气，那根针就变成了一根木棍。

(点金棍 2001 : 424)

พลบค่ำเมื่อกลับบ้าน พอเห็นต้นลำไยถูกตัดล้มลงไป และลูกลำไยถูกเด็ดไปหมดแล้ว เขาเสียใจอย่างมาก จึงร้องไห้ ร้องไปตะโกนไป “จากนั้นไปฉันจะใช้ชีวิตยังไงล่ะ”

เขาเดินไปร้องไป ร้องไปตะโกนไป เสียงร้องไห้ทำให้นางฟ้าบนสวรรค์ได้ยิน เขาไปถึงหัวสะพาน ทันใดนั้นมีนางฟ้าที่สวยงามยืนต่อหน้าเขาและถามเขาว่าทำไมถึงร้องไห้อย่างเสียใจ เท่อเอ้อจึงเล่าเหตุผลให้นางฟ้าฟังอย่างจริงจัง หลังจากนั้นนางฟ้าได้ยื่นสาเหตุจึงใช้มือหยิบเข็มเล่มหนึ่งมาและวางบนมือ นางฟ้าเอาเข็มเล่มไปครั้งหนึ่งจึงกลายเป็นกระบองอันหนึ่ง

(กระบองชี้ทอง. 2001 : 424)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีจำนวนมาก เนื่องจากพลังของตัวละครฝ่ายดีกับตัวละครฝ่ายร้ายแตกต่างกันมาก และตัวละครฝ่ายดีไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้น บทบาทของตัวละครที่เป็นมนุษย์มีอำนาจเหนือธรรมชาติคือเมื่อตัวละครที่พบความยากลำบาก ตัวละครที่เป็นมนุษย์มีอำนาจเหนือธรรมชาติจึงออกมาช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำชี้ทาง หรือตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติออกมาเพื่อลงโทษแก้ตัวละครฝ่ายชั่วร้าย

นิทานเรื่อง 《八哥儿》(นกขุนทอง) กล่าวว่า หนุ่มเลี้ยงวัวติดโรคร้ายแรงจนเสียชีวิตไป แม่หนุ่มเลี้ยงวัวกับนกขุนทองเศร้าเสียใจอย่างมาก นกขุนทองคิดว่า หนุ่มเลี้ยงวัวไม่อยู่แล้วเขาจึง

ต้องทำหน้าที่ดูแลแม่แทนหนูมเล็กแว้ว ดังนั้น นกขุนทองจึงบินไปที่บ้านนายทุนคนหนึ่งและคาบเงินแท่งมาให้แม่หนูมเล็กแว้ว ดังนี้

不久，牛蛙不幸患了绝症死了。母亲哭得好悲伤，八哥也在一旁流泪，它想：“没有牛蛙哥就没有我，如今他走了，我不能丢下他的母亲不管啊！”它对牛蛙母亲说：“阿妈，莫难过，莫悲伤，阿牛哥不在了，还有我呐！”“哎，八哥呀，你那么小能帮得什么呢！”母亲看着它，哭得更伤心了。“阿妈，我自有办法。”八哥说罢，就飞到一个财主家里，衔来一块又一块银子。从此，牛蛙的母亲靠着八哥衔来的银子过活，日子越过越好。

(八哥儿 2001 : 654)

ไม่นาน หนูมเล็กแว้วโชคร้ายติดโรคที่ไม่มีทางรักษาจนเสียชีวิตลง แม่ร้องให้อย่างโศกเศร้า นกขุนทองก็น้ำตาไหลอยู่ข้าง ๆ เขาคิดว่า ถ้าไม่มีพี่ชายหนูมเล็กแว้ว ก็ไม่มีฉัน “ตอนนี้เขาเสียไปแล้ว ฉันไม่อาจทิ้งแม่โดยไม่ดูแลเชียวนะ” เขาพูดกับแม่ของหนูมเล็กแว้วว่า “คุณแม่อย่าเสียใจ พี่ไม่อยู่แล้วยังมีฉันนะ” “นกขุนทองนะ เธอตัวเล็กอย่างนี้จะช่วยอะไรได้ละ” แม่มองนกขุนทองยิ่งเสียใจร้องไห้มากขึ้น “แม่ ฉันมีวิธีของตนเอง” พอนกขุนทองพูดเสร็จก็บินไปถึงบ้านนายทุนคนหนึ่ง และคาบเงินแท่งหลาย ๆ แท่งมา ตั้งแต่นั้นมา แม่ของหนูมเล็กแว้วได้ใช้ชีวิตจากเงินที่นกขุนทองหามา ชีวิตของเขายิ่งดีขึ้นเรื่อย ๆ

(นกขุนทอง. 2001 : 654)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ตัวละครที่เป็นสัตว์ของบางเรื่องในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจะทำหน้าที่เป็นตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี ถึงแม้ว่าตัวละครเหล่านี้คือสัตว์ แต่ผู้แต่งนิทานก็แสดงตัวสัตว์เป็นคนและพูดภาษามนุษย์ได้ เนื่องจากในเหตุการณ์ที่ร้ายแรงและตัวละครฝ่ายดีไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้ พฤติกรรมของตัวละครกลุ่มนี้ ได้แก่ ให้คำแนะนำ ช่วยหาทางออกมาช่วยเหลือ เป็นต้น จึงสามารถทำให้ตัวละครฝ่ายดีรอดตัวได้

สรุปได้ว่า ตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดีในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนเป็นสัตว์หรือเป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ พฤติกรรมของตัวละครกลุ่มนี้ ได้แก่ ชี้ทางออก และให้คำปรึกษา ออกมาช่วยเหลือ ให้ของขวัญ หรือลงโทษตัวละครฝ่ายร้าย ดังนั้น พฤติกรรมของตัวละครกลุ่มนี้เพื่อช่วยตัวละครฝ่ายดีรอดตัวจากเหตุการณ์อันตราย และสอดคล้องกับแก่นเรื่องเกี่ยวกับผลแห่งกรรม ซึ่งทำความดีย่อมได้ดี ทำความชั่วย่อมได้ชั่ว

จากพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดีทั้ง 3 กลุ่มสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงตัวละครหลากหลาย ได้แก่ ตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี ผู้อ่านนิทานได้เห็นถึงอุปนิสัยของตัวละครอย่างชัดเจน เช่นตัวละครฝ่ายดีจะมีนิสัย เช่น ช่วยเหลือผู้อื่น การกล้าหาญ มีความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ เป็นต้น ตัวละครฝ่ายร้ายจะมีนิสัย เช่น การแย่งชิง เขี้ยวหมัด

อำมหิต และไม่รักษาคำพูด ส่วนตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดีจะมีพฤติกรรมที่เน้นให้คำแนะนำดี ๆ แก่ตัวละครฝ่ายดีและช่วยตัวละครฝ่ายดีเอาตัวรอดจากความอันตราย เป็นต้น

3.2.4 ฉาก

ฉากหมายถึงสถานที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง รวมไปถึงเวลาและบรรยากาศของเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย ฉากในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ฉากในความเป็นจริง และฉากในจินตนาการ

3.2.4.1 ฉากในความเป็นจริง

ฉากในความเป็นจริงของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนกล่าวถึงสถานที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งเป็นหมู่บ้าน ที่นา ภูเขา แม่น้ำ เป็นต้น ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

นิทานเรื่อง 《石蛋姑娘》(สาวไซหิน) กล่าวถึงฉากเป็นที่นา หมู่บ้านกำพร้าพ่อแม่ที่ชื่อ อี้เจี๋ยกำลังไถรับที่ดินอยู่ และมีหมาเหลืองตัวหนึ่งกำลังเห่าหน้าบ่อน้ำ ดังข้อความต่อไปนี้

从前, 有个孤儿叫依甲, 家很穷苦, 靠租种别人家的地度日。一天, 依甲在田里做工, 看见黄狗在田头对着一个水坑吠叫。他走过去一看, 水坑边有一个圆溜溜的石蛋, 好生奇怪, 便把石蛋拿了回来, 放进坛瓮里。

(石蛋姑娘 2001 : 505)

แต่ก่อน มีหมู่บ้านกำพร้าพ่อแม่คนหนึ่งชื่ออี้เจี๋ย บ้านเขามีฐานะที่ยากจน และอาศัยอยู่ที่นาของคนอื่นมาทำเพื่อใช้ชีวิต วันหนึ่ง อี้เจี๋ยกำลังทำนาอยู่ในนา และเห็นหมาตัวสีเหลืองเห่าต่อหน้าบ่อน้ำอยู่ เขาเดินไปดู มีไซหินกลม ๆ ลูกหนึ่งอยู่ข้างหลุมด้วยความอยากรู้อยากเห็นเขาจึงเก็บไซหินกลับป่าและใส่เข้าไปในกระปุก

(สาวไซหิน. 2001 : 505)

จากตัวดังกล่าวเห็นได้ว่า ฉากที่นาเป็นฉากประจำวันของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เนื่องจากชาวบ้านทำมาหากินต้องอาศัยที่นา ดังนั้น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีการประกอบอาชีพทางการเกษตร นอกจากนี้ จากฉากที่นาผู้อ่านยังสามารถเข้าใจถึงชาวบ้านที่ต้องเข้าที่นามาทำการเกษตรซึ่งมีฐานะที่ยากจน และฉากที่นายังกล่าวถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

นิทานเรื่อง 《渔夫和皇帝》(ชาวประมงกับฮ่องเต้) กล่าวถึงฉากอยู่ในแม่น้ำ มีชาวประมงผู้เฒ่าคนหนึ่งพาเรือลำเล็ก ๆ ไปจับปลาที่แม่น้ำ เรือยิ่งไปไกลยิ่งจับได้ปลาตัวใหญ่ ดังนี้

从前有一个老渔夫, 他划着自己的小渔船在河里打鱼, 他的船儿越往下漂流, 就越得大鱼, 因此他的渔船一直漂到了大海。

(渔夫和皇帝 1984 : 204)

แต่ก่อนมีชาวประมงผู้เฒ่าคนหนึ่ง เขาพายเรือประมงเล็กของตนจับปลาในแม่น้ำ เรือของเขายังแล่นไปกระแสน้ำตอนล่างก็ยิ่งได้ปลาตัวใหญ่ ดังนั้น เรือของเขาจึงล่องออกไปถึงทะเลที่กว้างใหญ่

(ชาวประมงกับฮ่องเต้. 1984 : 204)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมีแม่น้ำหลายสาย ดังนั้น ฉากที่เป็นแม่น้ำกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ชาวบ้านสร้างบ้านอยู่ใกล้แม่น้ำเพื่อใช้น้ำได้สะดวก และชาวบ้านทำอาชีพโดยอาศัยแม่น้ำ เช่น ตกปลา ปู กุ้ง ฯลฯ

นิทานเรื่อง 《八兄弟》(พี่น้องแปดคน) กล่าวถึงฉากในภูเขาที่มีป่าคนหนึ่งทำอาชีพด้วยตัดฟันไปแลกข้าวสาร วันหนึ่งในฤดูหนาวเขาทั้งหนาวและหิวข้าวจึงไม่มีแรงไปตัดฟันอีก ดังนั้นเขาจึงร้องไห้อย่างเศร้าสลด ดังนี้

从前有个寡妇三婆，一年到头靠打柴换米度日子。一年冬天，三婆到大仙山打柴。打了半担柴，又冷又饿，再没有力气打够一担柴，想起自己没儿没女，凄凄惨惨痛哭起来。

(八兄弟 2001 : 630)

แต่ก่อนมีแม่หม้ายคนหนึ่งชื่อว่า ซานโผ เขาทำอาชีพด้วยตัดฟันเพื่อแลกข้าวสาร ฤดูหนาวในหนึ่งปี ซานโผไปลากฟันที่ภูเขาต้าเซียน พอซานโผตัดฟันได้ครึ่งหาบแล้วเขารู้สึกทั้งหนาวและหิว จึงไม่มีเรี่ยวแรงพอที่จะตัดฟันได้ถึงหนึ่งหาบ และนี่ก็ถึงตนเองไม่มีลูกจึงร้องไห้อย่างเศร้าสลด

(พี่น้องแปดคน. 2001 : 630)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ฉากเกี่ยวกับภูเขาในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของจีนเป็นฉากที่ปรากฏบ่อยครั้ง เนื่องจากภูเขาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ฉากในภูเขานอกจากสะท้อนให้ผู้อ่านนิทานได้เห็นถึงชาวบ้านชนเผ่าจ้วงทำมาเลี้ยงชีพพึ่งพาภูเขาแล้ว ยังบ่งบอกถึงชาวบ้านตัดฟันมีฐานะที่ยากจนและมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก

จากตัวอย่างฉากในความเป็นจริงที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงสามารถกล่าวสรุปได้ว่า ฉากเกี่ยวกับท้องนา แม่น้ำ และภูเขา ล้วนเป็นฉากพบเห็นในชีวิตประจำวันของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนได้ ดังนั้น ฉากเหล่านี้สามารถบ่งบอกให้ผู้อ่านนิทานได้ทราบถึงลักษณะครอบครัวการประกอบอาชีพ และฐานะของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3.2.4.2 ฉากในจินตนาการ

เนื่องจากนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 16 เรื่องกล่าวถึงตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ดังนั้น ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจึงมีฉากในจินตนาการจำนวนมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นิทานเรื่อง 《莲花仙子》(นางฟ้าดอกบัว) กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของนางฟ้าดอกบัวคือสระดอกบัว นางฟ้าดอกบัวกำลังจัดงานดนตรีกับเพื่อนเทวดาอยู่

再说莲花山上住着莲花仙子，这莲花潭是她的地下花园。这几天正邀来几个仙姬在潭里举行音乐会。

(莲花仙子 2011 : 502)

พูดถึงในภูเขาดอกบัวนางฟ้าดอกบัวอาศัยอยู่ บ่อน้ำดอกบัวนี้คือสวนดอกไม้ใต้ดินของเขานั้นเอง ช่วงหลายวันเขากำลังชวนเพื่อนเทวดามาจัดงานดนตรีด้วยกันอยู่

(นางฟ้าดอกบัว. 2011 : 502)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ฉากนี้กล่าวถึงที่อยู่อาศัยของนางฟ้า และเป็นฉากในจินตนาการที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนเป็นการจินตนาการของผู้แต่งเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในการอ่าน และขึ้นชื่อว่านางฟ้าแล้วย่อมมีอิทธิปาฏิหาริย์และมักจะเป็นผู้ช่วยเหลือตัวละครฝ่ายดีให้รอดจากเหตุการณ์อันตรายได้

นิทานเรื่อง 《八兄弟》(พี่น้องแปดคน) กล่าวถึงตอนแม่หม้ายชื่อว่า ยายสามร้องให้อย่างเศร้าเสียใจ มีเซียนผู้เฒ่าคนหนึ่งเดินมาสอบถามและช่วยเหลือเขา ดังนี้

这时，有一个白胡子老公公走过来问道：“老奶奶，你为什么在这里痛哭呀！若是丢了刀，我给你一把。”三婆回答：“我过得好苦呀！没得个儿女，如今年老了，还靠自己砍柴。”白胡子老公公是一位仙翁，同情三婆的苦处，从衣袋里拿出八个金红金红的柑子，递给三婆，走了。

(八兄弟 2001 : 630)

เวลานี้ มีผู้เฒ่าหนวดสีขาวเดินเข้ามาและถามว่า คุณยาย “คุณทำไมร้องไห้อยู่ที่นี่ล่ะ ถ้าหากว่ามีดาบ ฉันจะให้คุณหนึ่งด้าม” คุณยายซานโม่ตอบว่า “ชีวิตฉันลำบากมากเลย ไม่มีลูกสักคนหนึ่ง ตอนนี้แก่แล้วยังต้องพึ่งตนเองตัดฟืน” ผู้เฒ่าหนวดสีขาวเป็นเทวดาและสงสารความยากลำบากของซานโม่ เขาจึงหยิบลัมลีทองแปดลูกจากกระเป๋าเสื้อ และส่งให้ซานโม่ เขาก็เดินไปแล้ว

(พี่น้องแปดคน. 2001 : 630)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ฉากนี้เป็นฉากที่ชาวบ้านฐานะยากลำบากประสบปัญหาแล้วมีเทวดาลงมาช่วยเหลือ ซึ่งเป็นฉากในจินตนาการที่ผู้แต่งสร้างขึ้นมา ผู้อ่านสามารถเห็นได้ว่าเมื่อคนที่พบความยากลำบากและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ย่อมมีคนมาช่วย และสอดคล้องกับแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงคือผู้ที่มีฐานะยากลำบากและนำสงสารยอมมีเทวดามาช่วยเหลือ

สรุปได้ว่า ฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงแสดงให้เห็นถึงโลกมหัศจรรย์และสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่สามารถพบเห็นในชีวิตประจำวันได้ ฉากในจินตนาการส่วนมากในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจะเป็นฉากของคนที่ยากลำบากและนำสงสารอยู่ในเหตุการณ์อันตราย และมีเทวดาต่าง ๆ ลงมาช่วยเหลือ หรือให้ของรางวัลแก่ผู้ดีและลงโทษแก่ผู้ร้าย

3.3 เปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแบ่งข้อเปรียบเทียบเป็น 4 ข้อ ได้แก่ ด้านแก่นเรื่อง ด้านโครงเรื่อง ด้านตัวละคร และด้านฉาก

3.3.1 แก่นเรื่อง

จากการรวบรวมแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ได้แบ่งออกเป็นประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 1 สัดส่วนแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

แก่นเรื่องของนิทาน	นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ของไทย		นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีน	
	จำนวนเรื่อง	สัดส่วน	จำนวนเรื่อง	สัดส่วน
เรื่องของกรรม	12	24%	16	32%
การเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้อาวุโส	6	12%	-	-
ความกตัญญูกับความอกตัญญู	5	10%	10	20%
ความซื่อสัตย์	8	16%	7	14%
ความโลภ	4	8%	11	22%
การทำมาหากินสุจริต	4	8%	-	-
การคิดไตร่ตรองก่อนปฏิบัติ	3	6%	-	-
การพาลโกรธคนอื่น	1	2%	-	-
ความไม่ละเอียดถี่ถ้วน	1	2%	-	-
การทำทุกอย่างให้ดีที่สุด	2	2%	-	-
ความขยันหมั่นเพียร	1	2%	2	4%
การจงรักภักดีต่อความรัก	1	2%	3	6%
การไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่	1	2%	-	-
ความสามัคคี	1	2%	1	2%
ความประมาท	1	2%	-	-
รวม	50	100%	50	100%

3.3.1.1 ความคล้ายคลึงกัน

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ 1) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนส่วนใหญ่เน้นเรื่องกรรม ซึ่งจาก 50 เรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมี 12 เรื่องกล่าวถึงเรื่องกรรม คิดเป็น 24% ส่วนจาก 50 เรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมี 16 เรื่องกล่าวถึงเรื่องกรรม คิดเป็น 32% 2) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งกรรม ซึ่งการประกอบกรรมดีย่อมได้ดีและการประกอบกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว กรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยง ใครทำกรรมใดก็ย่อมได้รับผลกรรมนั้นผลตอบแทน ดังนั้นนิทานพื้นบ้านของทั้งสองชาติล้วนสั่งสอนให้ผู้อ่านเป็นคนดีและทำความดีไว้ เช่น นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม แก่นเรื่องคือกระทำความดีต่าง ๆ แก่เขาไว้อย่างไร ก็จะได้รับผลอย่างนั้น เช่น ให้ทุกข์แก่ท่าน ทุกข์นั้นถึงตน การฆ่าชีวิตอื่นเพื่อทำมาหากินจนกรรมชั่วตอบสนอง การรู้จักสงสารผู้อื่นทำให้ชีวิตของตนเองจึงมีความเจริญก้าวหน้า กฎแห่งกรรมจึงแสดงให้เห็นว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว นิทานเรื่อง 《金财洞》 (ถ้าเพชรนิลจินดา) แก่นเรื่องคือ ผู้ที่มีจิตใจดีงามและทำความดีสุดทำย่อมได้รับผลที่ดีที่สุด ส่วนคนที่มีจิตใจเลวร้ายและคิดจะไปทำร้ายคนอื่นสุดทำย่อมได้รับผลร้ายกลับมา นอกจากนี้แล้ว แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติยังมีลักษณะความคล้ายคลึงกันคือ 3) แก่นเรื่องของทั้งสองชาติยังมุ่งสอนพฤติกรรมแก่ผู้อ่าน เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความสามัคคี เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข

3.3.1.2 ความแตกต่างกัน

แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะแตกต่างกัน คือ 1) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยบางเรื่องมีคติและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา เนื่องจากชาวบ้านภาคเหนือของประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและเชื่อฟัง คำสอนของพระพุทธศาสนา ดังนั้น ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยบางเรื่องก็กล่าวถึงชาวบ้านภาคเหนือของไทยที่มีวัฒนธรรมการกราบไหว้พระและขอศีลขอพรที่วัดวาอาราม หรือพระสงฆ์มีหน้าที่ให้อาวาสคำสั่งสอนและคำแนะนำแก่ชาวบ้านภาคเหนือ อย่างเช่น นิทานเรื่อง พรานคืนศีล แก่นเรื่องคือการสอนให้เห็นว่าศีลคือความประพฤติทางกายและวาจาของพระพุทธศาสนา ผู้ที่ตั้งใจรักษาศีล ศีลก็จะคุ้มครองให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุขอยู่เย็นเป็นสุข มีความสะดวกและปลอดภัยในการทำมาหากิน ไม่มีภัยอันตรายเข้ามา ทำให้สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ไม่ยาก 2) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เน้นการยกย่องกลุ่มคนยากจนที่มีความกล้าหาญต่อสู้กับกลุ่มผู้ร่ำรวย เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมีทั้งกลุ่มคนร่ำรวยและกลุ่มคนยากจน กลุ่มคนร่ำรวยคือนายทุนในหมู่บ้านและหัวหน้าข้าราชการในเขตพื้นที่ของชาวจ้วง ส่วนกลุ่มคนยากจนเป็นชาวบ้านทำอาชีพการเกษตร ด้วยฐานะในสังคมที่แตกต่างกันมาก และกลุ่มคนยากจนจึงถูกกลุ่มร่ำรวยรังแก

และเอาเปรียบ ดังนั้น จึงเป็นกลุ่มคนยากจนจึงรวมตัวกันและช่วยกันไปต่อสู้กับกลุ่มคนร่ำรวย อย่างเช่น นิทานเรื่อง 《包桑和俏妮》 (นายเปาซางกับนางเซียวนีย์) แก่นเรื่องคือ คนที่มีนิสัยโลภและไปแย่งชิงของล้ำค่าของผู้อื่น จึงทำให้ชาวบ้านไม่พอใจและรวมตัวกันต่อสู้กับกลุ่มผู้ร้าย

3.3.2 โครงเรื่อง

จากการวิเคราะห์โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแบ่งเป็น 4 ประเด็นในการวิเคราะห์ ได้แก่ การเปิดเรื่อง ความขัดแย้ง เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ และการปิดเรื่อง โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และลักษณะแตกต่างกันดังนี้

3.3.2.1 ความคล้ายคลึงกัน

โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกันดังนี้

1) การเปิดเรื่อง การเปิดเรื่องของนิทานทั้งสองชาติมักจะมีคำว่า ในอดีตกาล ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งอดีต นานมาแล้ว ฯลฯ เป็นการเริ่มต้น ต่อมาจะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน อย่างเช่น การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีวิธีหลากหลาย มักจะมีคำว่า ในอดีตกาล ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งอดีต นานมาแล้ว ฯลฯ เป็นการเริ่มต้น ต่อมาจะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ตลอดจนถึงการประกอบอาชีพ ฐานะในสังคม และอุปนิสัย เป็นต้น ส่วนการเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยเริ่มต้นด้วยคำว่า 从前、很久很久以前、古时候 เป็นต้น ซึ่งแปลว่า แต่ก่อน นานมาแล้ว สมัยโบราณ เป็นต้น หลังจากนั้น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยจะกล่าวถึงสภาพของตัวละคร เช่น สมาชิกในครอบครัวมีใครบ้าง แต่ละคนมีอุปนิสัยอย่างไร การประกอบอาชีพของตัวละคร และฐานะครอบครัว เป็นต้น

2) ความขัดแย้ง ความขัดแย้งในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนมี 3 แบบ ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง

3) เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ นิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงเหตุบังเอิญ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีความเป็นไปได้ตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น มนุษย์ได้รับความช่วยเหลือจากสัตว์ มนุษย์สามารถฟังภาษาของสัตว์เข้าใจ มนุษย์สามารถได้ยินเทวดาสนทนากัน เป็นต้น

4) การปิดเรื่อง การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติมักจะชี้ให้เห็นว่า ผลแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และสรุปคติและข้อคิดแก่ผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยผู้เขียนมักจะสรุปพฤติกรรมของตัวละครและให้คติคำสอนแก่ผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนนิทานอยากให้ผู้อ่านเข้าใจว่า มีผลแห่งกรรมอยู่ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ส่วนการปิดเรื่องของ

นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนก็เช่นกัน คือสรุปผลแห่งกรรม ซึ่งคนที่ทำความดีย่อมได้รับผลกรรมที่ดี คนที่ทำความชั่วย่อมได้รับผลกรรมชั่ว มีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมพร้อมกับให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน

3.3.2.2 ความแตกต่างกัน

โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีการเปิดเรื่องโดยให้คดีและข้อคิดก่อน หลังจากนั้น จึงเป็นการดำเนินเรื่อง อย่างเช่น นิทานเรื่อง กาม่อม การเปิดเรื่องด้วยให้คดีและข้อคิดแก่ผู้อ่าน ซึ่งกล่าวว่าทุกคนเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่มีอุปนิสัยแตกต่างกัน คนมีฐานะเหมือนกัน แต่มีความคิดแตกต่างกัน และพบเรื่องเดียวกัน ต่างคนมีความคิดแตกต่างกันและวิธีการแก้ไขคงแตกต่างกัน แต่การเปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงกล่าวถึงสภาพของตัวละคร อย่างเช่น นิทานเรื่อง 《刘卖糕》 (หนุ่มตระกูลหลิวขายขนม) กล่าวว่าแต่ก่อนมีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อว่า อาหลิว เมื่ออายุวัยเด็กอาหลิวก็ไม่มีพ่อแม่ และอาศัยที่กระท่อมหลังคาจาก เขาทำอาชีพด้วยขายขนมข้าวโปก

3.3.3 ตัวละคร

การวิเคราะห์ตัวละครของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยได้ใช้ 2 วิธีในการแบ่งตัวละคร วิธีแรกคือแบ่งตามพฤติกรรมและอุปนิสัยของตัวละคร จึงแบ่งตัวละครเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี วิธีที่สองคือแบ่งตามประเภทของตัวละครเป็น 4 ประเภท ได้แก่ นิทานที่มีตัวละครเป็นมนุษย์ธรรมดาอย่างเดียว นิทานที่มีตัวละครเป็นมนุษย์ธรรมดากับตัวละครที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ นิทานที่มีตัวละครเป็นมนุษย์ธรรมดากับสัตว์ นิทานที่มีตัวละครเป็นสัตว์อย่างเดียว ลักษณะคล้ายคลึงกันและลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

3.3.3.1 ความคล้ายคลึงกัน

ตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ตัวละครของนิทานทั้งสองชาติส่วนใหญ่กล่าวถึงตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี ตัวละคร 3 ฝ่ายสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและอุปนิสัยในนิทานทั้งสองชาติตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 พฤติกรรมและอุปนิสัยของตัวละคร 3 ฝ่ายที่สะท้อนในนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย			นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน		
ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละคร ฝ่ายร้าย	ตัวละคร ฝ่ายสนับสนุน ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละครฝ่ายดี	ตัวละคร ฝ่ายร้าย	ตัวละคร ฝ่ายสนับสนุน ตัวละครฝ่ายดี
การช่วยเหลือ ผู้อื่น	เกียจคร้าน	ช่วยแก้ไข ปัญหา	การช่วยเหลือ ผู้อื่น	การแย่งชิง	ช่วยแก้ไข ปัญหา
ขยันหมั่นเพียร	การทุจริต คดโกง	ให้คำแนะนำ	ความกล้าหาญ	ความ เห็นมโหด อำมหิต	ให้คำแนะนำ
ความกตัญญู	ความอกตัญญู	ให้รางวัลแก่ ตัวละครฝ่ายดี	ความกตัญญู	การไม่รักษา สัจจะ	ให้ของวิเศษ
การเชื่อฟัง คำแนะนำ ของผู้อาวุโส		ลงโทษ ตัวละคร ฝ่ายร้าย			ให้รางวัลแก่ ตัวละครฝ่ายดี
					ลงโทษ ตัวละคร ฝ่ายร้าย

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดีในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีพฤติกรรมและอุปนิสัยอย่างชัดเจน ผู้อ่านสามารถดูจากพฤติกรรมและอุปนิสัยของตัวละครเข้าใจถึงแก่นเรื่องและคุณธรรมในนิทาน

3.3.3.2 ความแตกต่างกัน

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้ ตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากคือมนุษย์ทั่วไป คิดเป็นสัดส่วน 92% ของนิทาน ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีตัวละครเป็นตัวละครที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติปรากฏจำนวนมาก คิดเป็นสัดส่วน 32% ของนิทาน รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัดส่วนของประเภทตัวละครของของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ประเภท ของตัวละคร	นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย		นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน	
	จำนวนเรื่อง	สัดส่วน	จำนวนเรื่อง	สัดส่วน
มนุษย์ทั่วไป	46	92%	19	38%
มนุษย์ทั่วไปกับตัวละครที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ	1	2%	16	32%
มนุษย์ทั่วไปกับสัตว์	3	6%	11	22%
สัตว์	-	-	4	8%
รวม	50	100%	50	100%

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากเป็นมนุษย์ธรรมดา และตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติปรากฏค่อนข้างน้อย แต่ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงนอกจากมีตัวละครที่เป็นมนุษย์ธรรมดาแล้ว ตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติและสัตว์ปรากฏอยู่ด้วยจำนวนมาก เนื่องจากแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนบางเรื่องจะเน้นการยกย่องกลุ่มคนยากจนที่มีความกล้าหาญต่อสู้กับกลุ่มผู้ร่ำรวย และพลังระหว่างกลุ่มคนยากจนกับกลุ่มผู้ร่ำรวยแตกต่างกันอย่างมาก ผู้แต่งนิทานจึงสร้างตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติและสัตว์ที่มีความสามารถพิเศษออกมาช่วยเหลือ

3.3.4 ฉาก

จากการวิเคราะห์ฉากในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยได้แบ่งฉากเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ฉากในความเป็นจริง และฉากในจินตนาการ ลักษณะคล้ายคลึงกันและลักษณะแตกต่างกันดังนี้

3.3.4.1 ความคล้ายคลึงกัน

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน คือ 1) นิทานทั้งสองชาติมีทั้งฉากในความเป็นจริงและฉากในจินตนาการ และ 2) ฉากในความเป็นจริงล้วนกล่าวถึงฉากชนบท อย่างเช่น หมู่บ้านทุ่งนา ป่าไม้ แม่น้ำ เป็นต้น ฉากเหล่านี้เป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์ และเป็นสถานที่พบเจอในชีวิตความเป็นจริงได้ และฉากในความเป็นจริง ผู้อ่านนิทานสามารถได้เข้าใจถึงลักษณะครอบครัว การดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพของชาวบ้านทั้งสองชาติ

3.3.4.2 ความแตกต่างกัน

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน คือนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติปรากฏอยู่เป็น

จำนวนมาก ดังนั้น ฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงจึงมีมากกว่าฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย อย่างเช่น ฉากจินตนาการที่พบในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน มักจะเป็นที่สถิตย์ของเทวดาต่าง ๆ และเทวดาลงมาช่วยเหลือตัวละครฝ่ายดีหรือลงโทษแก่ตัวละครฝ่ายร้าย เป็นต้น

บทที่ 4

วิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย กับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนนอกจากจะให้ความรู้ความบันเทิง ข้อคิดและคติแล้ว นิทานทั้งสองชาติเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่ช่วยสะท้อนภาพของสังคมทั้งสองชาติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์และเปรียบเทียบด้านสภาพความเป็นอยู่ ด้านค่านิยม และด้านความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

4.1.1 วิธีชีวิต

4.1.1.1 การประกอบอาชีพ

4.1.1.2 การคมนาคม

4.1.2 ค่านิยม

4.1.2.1 ความกตัญญู

4.1.2.2 การเชื่อฟังผู้ใหญ่

4.1.2.3 การเลือกคู่ครอง

4.1.3 ความเชื่อ

4.1.3.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

4.1.3.2 ความเชื่อเรื่องผลของการทำบุญ

4.1.3.3 ความเชื่อเรื่องของชาติภพและการเกิดใหม่

4.2 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

4.2.1 วิธีชีวิต

4.2.1.1 การประกอบอาชีพ

4.2.1.2 การคมนาคม

4.2.2 ค่านิยม

4.2.2.1 ความกตัญญู

4.2.2.2 กล้าหาญ

4.2.2.3 การเลือกคู่ครอง

4.2.2.4 การจงรักภักดีต่อคู่ครอง

4.2.3 ความเชื่อ

4.2.3.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

4.2.3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า

4.2.3.3 ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานางฟ้า

4.3 เปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

4.3.1 วิธีชีวิต

4.3.1.1 ความคล้ายคลึงกัน

4.3.1.2 ความแตกต่างกัน

4.3.2 ค่านิยม

4.3.2.1 ความคล้ายคลึงกัน

4.3.2.2 ความแตกต่างกัน

4.3.3 ความเชื่อ

4.3.3.1 ความคล้ายคลึงกัน

4.3.3.2 ความแตกต่างกัน

4.1 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

4.1.1 วิธีชีวิต

วิธีชีวิต คือ รูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน และเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้านการประกอบอาชีพและด้านคตินิยมของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

4.1.1.1 การประกอบอาชีพ

ภาคเหนือของไทยเป็นเขตพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่ดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำหลายสาย และภูเขาหลายเทือก ดังนั้น การประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือจึงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม เช่น อาชีพ ทำไร่ทำนา ทำสวน อาชีพนายพราน อาชีพประมง และอาชีพค้าขาย เป็นต้น

4.1.1.1.1 อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน

ภาคเหนือของไทยมีภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาและที่ราบ ชาวบ้านจึงสามารถทำการเกษตร ทำไร่ทำนา และทำสวนเป็นอาชีพ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกล่าวถึงชาวบ้านมีอาชีพทำไร่ทำนา และทำสวน ดังนี้

นิทานเรื่อง คนจน กล่าวถึงครอบครัวหนึ่งมีฐานะยากจน มีสมาชิกในครอบครัว พ่อแม่และลูกชาย อาชีพของครอบครัวนี้คือทำนาทำไร่ สลับกันไป เมื่อพ่อแม่เสียชีวิตไปลูกชายก็อยู่คนเดียวและทำอาชีพเกษตรกรรมต่อไป ดังนี้

ยังมีครอบครัวยากจนครอบครัวหนึ่ง ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก
 พ่อ แม่ อยู่ในวัยชรา ส่วนลูกอยู่ในวัยหนุ่มต้น ๆ
 อาชีพของครอบครัวนี้ก็คือทำนาทำไร่ สลับกันไป
 เมื่อพ่อแม่ตายไปเพราะสิ้นอายุขัย ชายหนุ่มก็ดูแลตัวเอง ใช้ชีวิตเกษตรกร
 อยู่เพียงลำพัง

(คนจน. ม.ป.ป. : 50)

จากตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาชีพของชาวบ้าน
 ภาคเหนือที่มีฐานะยากจนต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว ดังนั้น
 ทรัพยากรธรรมชาติที่ใกล้ตัวที่สุดคือที่ดิน ดังนั้น ชาวบ้านที่มีฐานะยากจนจึงทำไร่ทำนาเป็นอาชีพ
 โดยเฉพาะชาวบ้านทำไร่ทำนาก็ควรเลือกฤดูทำไร่ทำนาสลับกันไป

นิทานเรื่อง ไอ้ซีรีว กล่าวถึงชายหนุ่มจังหวัดพะเยาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร
 ทำไร่ทำนา ในฤดูการทำไร่ทำนา ชายหนุ่มคนนี้ก็เตรียมเครื่องมือไปเกี่ยวข้าวและเตรียมอาหารไปกินที่นา
 ดังนี้

ไอ้ซีรีว เป็นชายหนุ่มรุ่มร่าม ไม่ค่อยเรียบร้อย ประกอบอาชีพเกษตรกร
 ทำไร่ทำไร้อยู่ในท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพะเยา

ในฤดูการทำนาคราวหนึ่ง เมื่อข้าวแก่ได้ที่ถึงเวลาเก็บเกี่ยว ไอ้ซีรีวก็เตรียมการ
 จะไปเกี่ยวข้าว ได้ตรวจตราดูเครื่องมือ ถือเคียวเกี่ยวข้าวให้พร้อมใช้การได้ แล้วจัดเตรียม
 ไว้ 1 เล่ม

รุ่งขึ้นไอ้ซีรีวตื่นแต่เช้ามีด กระวีกระวาดเข้าไปในคร้วหุงข้าวหุงปลาจับโน่น
 ขณะประกอบอาหารอย่างลวก ๆ

ล้างหน้าแปรงฟันเสร็จสรรพ กลับเข้าไปในคร้วอีกครั้งหนึ่งเพื่อกินอาหาร
 แล้วห่อข้าวไปกินที่นาในตอนกลางวัน

(ไอ้ซีรีว. ม.ป.ป. : 286)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือทำอาชีพทำไร่ทำนาเพื่อ
 ทำมาหากิน ในช่วงเวลาที่ข้าวแก่และเก็บเกี่ยวได้ ชาวบ้านควรเตรียมเครื่องมือการเกษตรเพื่อ
 เก็บเกี่ยวข้าวที่นา เนื่องจากเวลาเก็บเกี่ยวข้าวต้องรวดเร็ว ชาวบ้านภาคเหนือจึงต้องตื่นแต่เช้ามีดและ
 ไปทำงานทั้งวัน ดังนั้น ชาวบ้านจึงต้องเตรียมอาหารกลางวันก่อนออกจากบ้านไปทำงาน ตัวอย่างนี้
 สะท้อนให้เห็นถึงช่วงเวลาเก็บเกี่ยวของชาวบ้านภาคเหนือที่ต้องทำหน้าที่หลายอย่างและทำงานอย่าง
 เหน็ดเหนื่อย

นิทานเรื่อง คาถาสามเฒ่า กล่าวว่าชายหนุ่มภาคเหนือและครอบครัวช่วยกัน
 ทำไร่ทำนาและปลูกสวนอย่างขยันหมั่นเพียร จนกระทั่งพืชสวน ไร่ นา งามงอกสมบูรณ์พร้อมเก็บเกี่ยว
 เป็นผลิตผล ดังนั้น ครอบครัวชายหนุ่มจึงร่ำรวยมากขึ้น ดังนี้

“คาถาความร่ำรวยอยู่ที่ในไร่นาของตนเอง”ชายหนุ่มยิ้มอย่างคิดได้เขาเริ่มลงมือปลูกสวนทำนาไร่ โดยมีภรรยาและลูก ๆ ก็ช่วยกันทำอย่างไม่สนใจวันเวลาและความเหน็ดเหนื่อยจากที่ดินของพ่อเขาที่เหลือเป็นมรดกให้กับเขามากมายนับไม่ถ้วน จนกระทั่งวันเวลาผ่านไปนานปี พี่ชสวน ไร่ นา อกเงยสมบูรณ์พร้อมเก็บเกี่ยวเป็นผลผลิต เมื่อนำไปขายปรากฏว่าขายดีจนทำให้ชายหนุ่มและครอบครัวมั่งมีขึ้นมาอีกครั้งอย่างถาวร

(คาถาสามไบ. ม.ป.ป. : 31)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านภาคเหนืออาชีพทำไร่ทำนาและปลูกสวน อาชีพนี้เป็นทรัพย์สินที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ เมื่อทั้งครอบครัวร่วมมือและช่วยกันทำการเกษตรจึงสามารถมีเงินมีทองได้มากมาย และครอบครัวมีโอกาสได้เจริญก้าวหน้า อาชีพทำไร่ทำนาปลูกสวนจึงเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านภาคเหนือของไทย

กล่าวสรุปได้ว่า ภาคเหนือของไทยมีภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่เป็นที่ราบสามารถทำนาได้ มีพื้นที่เป็นไร่สามารถปลูกพืชได้ มีพื้นที่เป็นสวนสามารถปลูกสวนได้ และอยู่ใกล้แหล่งน้ำจึงสามารถนำน้ำมาใช้ฉีดรดพืชผลนาไร่และสวน เพราะฉะนั้น ชาวบ้านจึงประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตร เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน อาชีพการเกษตรจึงสามารถทำให้ชาวบ้านภาคเหนือเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้และสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวไปสู่ฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4.1.1.1.2 อาชีพนายพรานและอาชีพเก็บพินหาของป่า

ภาคเหนือของไทยมีภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาป่าไม้จึงเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติสำคัญของชาวบ้านภาคเหนือ เพราะฉะนั้น ให้ชาวบ้านภาคเหนือจึงเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้และสามารถทำให้ชาวบ้านภาคเหนือมีโอกาสได้ร่ำรวย ดังนั้นอาชีพนายพรานและอาชีพเก็บพินหาของป่าจึงเป็นอีกหนึ่งอาชีพสำหรับชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม กล่าวถึงพี่น้องชายหนุ่มภาคเหนือสองคนทำอาชีพนายพรานและเข้าไปในป่าใหญ่ล่าสัตว์เป็นประจำ พี่น้องสองคนไม่เลือกว่าเป็นสัตว์ชนิดไหน จนกระทั่งจำนวนสัตว์น้องลงจึงต้องไปล่าลิงแทน ดังนี้

ยังมีนายพรานสองคนเป็นพี่น้องกัน คนพี่มีชื่อว่านายสมพงษ์คนน้องมีชื่อว่า

นายพาน

ทั้งสองจะออกล่าสัตว์ในป่าใหญ่เป็นประจำ สัตว์ที่เขาล่า ไม่เลือกว่าจะเป็นชนิดไหน ถ้ามีโอกาสฆ่าพวกเขาฆ่าได้หมด

แต่ภายหลังสัตว์ป่าเริ่มน้อยลง เพราะการไล่ล่าของพวกนายพรานที่ไม่รู้จักอะไรรักษาไม่ควรร

ครั้นสัตว์อื่นไม่มีให้ล่าได้บ่อยนัก สองนายพรานจึงหันมาล่าลิง ซึ่งง่ายกว่าล่าสัตว์อื่น ๆ มาก เมื่อล่าลิงได้แล้วก็เอาไปขาย เหลือบางส่วนเก็บไว้ปิ้งแกล้มเหล้า

(กฎแห่งกรรม. ม.ป.ป. : 9)

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ป่าใหญ่ในภาคเหนือของประเทศไทยเป็นแหล่งทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงมีอาชีพเป็นนายพรานไปล่าสัตว์ที่ป่าใหญ่ สัตว์ที่ชาวบ้านได้มานำมาเป็นอาหารของครอบครัวแล้ว ยังสามารถนำไปขายที่ตลาดและมีรายได้เพิ่มเติม ตัวอย่างข้างต้นนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือล่าสัตว์อย่างตามใจชอบ และไม่รู้จักการจำกัดขอบเขต จนกระทั่งสัตว์ป่าเริ่มน้อยลง

นิทานเรื่อง พรานคืนศีล กล่าวถึงนายพรานภาคเหนือคนหนึ่งมีอาชีพล่าสัตว์ที่ป่าไม้และครอบครัวญาติพี่น้องก็ประกอบอาชีพด้วยการล่าสัตว์ เพราะว่าอาชีพนี้เป็นบรรพบุรุษสืบสานกันมา ดังนั้น นายพรานคนนี้และญาติพี่น้องในตระกูลจึงไม่มีใครได้ร่ำรวย ดังนี้

นายพรานคนหนึ่ง มีอาชีพล่าสัตว์ ตระกูลของเขาสืบสานอาชีพล่าสัตว์ตัดชีวิตมาได้ 7 ชั่วโคตรแล้ว

ผู้หลักผู้ใหญ่ในตระกูลได้เล่าให้ลูกหลานฟังต่อ ๆ กันมาว่า ถิ่นที่อยู่ในปัจจุบันนี้เป็นของบรรพบุรุษ บรรพบุรุษได้สร้างหลักปักฐานอยู่ที่นั่นมาแต่แรกเริ่ม จนกระทั่งถึงชั้นลูกหลาน ยังไม่มีใครแยกย้ายไปอยู่ถิ่นอื่น

นายพรานได้มองดูสภาพบ้านของตน และญาติพี่น้องไม่เห็นร่องรอยของความมั่นคง ร่ำรวย เลยสักนิด

(พรานคืนศีล. ม.ป.ป. : 171)

จากตัวอย่างข้างบนเห็นได้ว่า การประกอบอาชีพล่าสัตว์เป็นอาชีพที่ชาวบ้านภาคเหนือนิยมทำ เนื่องจากภาคเหนือของไทยมีภูเขามากมายและมีแหล่งทรัพยากรมีป่าใหญ่ จึงมีสัตว์หลาย ๆ ชนิด ดังนั้นชาวบ้านจึงสามารถเข้าไปล่าสัตว์ที่ป่าใหญ่ได้ แต่การประกอบอาชีพล่าสัตว์สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอน บางวันโชคดียิ่งก็ล่าสัตว์ได้มาก บางวันดวงไม่ดีก็อาจล่าสัตว์ได้น้อย ดังนั้น ชาวบ้านภาคเหนือที่มีอาชีพเป็นนายพรานจึงไม่ร่ำรวย

จากนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสรุปได้ว่า ชาวบ้านภาคเหนือของไทยประกอบอาชีพล่าสัตว์ ซึ่งอาศัยทรัพยากรในป่าใหญ่ทำมาหากิน เนื่องจากอาชีพล่าสัตว์ขึ้นอยู่กับความโชคดี อาชีพล่าสัตว์จึงเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและไม่สามารถสร้างความร่ำรวยได้ แต่อาชีพนี้เป็นอาชีพที่สืบสานจากบรรพบุรุษ ชาวบ้านภาคเหนือจึงดำรงต่อไป

4.1.1.1.3 อาชีพการค้าขาย

ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านประกอบอาชีพค้าขาย เนื่องจากภูมิประเทศภาคเหนือของไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากร แหล่งธรรมชาติทั้งภูเขา

ป่าไม้ และแม่น้ำ อาชีพของชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงมีอาชีพที่สำคัญอีกหนึ่งอาชีพคือการนำผลผลิตทางเกษตรที่เหลือจากการบริโภคไปจำหน่าย ดังนี้

นิทานเรื่อง อ้ายก่องซี้จู้ กล่าวอ้ายก่องกับพ่อสองคนไปซื้อวัวในหมู่บ้าน วันที่สองพ่อลูกสองคนช่วยกันต้อนวัวไปขายที่ต่างถิ่นและภายในสามชั่วโมงวัวขายหมดเรียบร้อย ดังนี้

วันต่อมาสองพ่อลูก ออกไปกว้านซื้อวัวในหมู่บ้าน ได้มาประมาณ 20 ตัว
เอามาผูกไว้ตามเสาเรือนใต้ถุนบ้าน และตามโคนต้นไม้ หาหญ้าหาฟางและน้ำท่ามา
ให้กินจนอิมหน้าสำราญไปทุกตัว

รุ่งเช้า สองพ่อลูกก็พากันต้อนวัวไปขายยังต่างถิ่น

เมื่อสองพ่อลูกต้อนฝูงวัวไปถึงที่นั่น ชาวบ้านพากันสนอกสนใจออกมา
ทักทาย เมื่อรู้ว่าสองพ่อลูกพาวัวขาย ก็ดีใจกันใหญ่ ปากต่อปากบอกต่อกันไป แต่ละ
บ้าน แต่ละคนชวนกันมาดูมาซื้อวัวอย่างอุ้นหนาฝาคั่ง

ปรากฏว่าภายใน 3 ชั่วโมงสองพ่อลูกก็ขายวัวได้หมด

(อ้ายก่องซี้จู้. ม.ป.ป. : 260)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า การค้าขายเป็นอาชีพสำคัญของชาวบ้านภาคเหนือของไทย และวัวเป็นสัตว์ใหญ่ที่มีกำลังแรงงานที่ใช้ทำการเกษตร ดังนั้นการนำวัวไปค้าขายที่หมู่บ้านที่หาไร่นาต้องค้าขายได้ดี ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านที่เป็นพ่อค้าจึงถือว่ามียันสมองด้านการค้าขาย

นิทานเรื่อง ไอ้โกหก กล่าวถึงไอ้มาได้มาจากเศรษฐีแล้วได้พบพ่อค้าสำเภาที่ขายหนังสือตัวหนึ่ง พ่อค้าใช้วิธีหลอกลวงให้ไอ้มาได้มาแลกหนังสือเล่มหนึ่งสำเร็จ ดังนี้

ไอ้มาได้มาของเศรษฐีออกจากบ้านไปพบพ่อค้าสำเภา ขยหนังสือเล่มหนึ่งมา
กันสามคนพ่อแม่ลูก เมียของพ่อค้าแก่แล้ว พ่อค้าเป็นคนฉลาดและมีเล่ห์เหลี่ยมมาก
ก็ชวนแลกหนังสือตัวกับไอ้มาได้มาว่า “หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์อะไร” พ่อค้าบอกว่า
ถ้าเอาคลุมหัวคนแก่ที่สามที่ก็จะกลับกลายเป็นหนุ่มสาวขึ้นมาทันที

(ไอ้โกหก. 2550 : 26)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า อาชีพค้าขายคืออาชีพสำคัญอย่างหนึ่งของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ในยุคสมัยนั้นไม่ได้ใช้เงินตราการค้าขาย แต่วิธีการค้าขายของชาวบ้านคือเอาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน เมื่อผู้ค้าทั้งสองฝ่ายถูกใจสินค้าจึงมาเจรจาหรือ และรู้สึกราคาของสินค้าเท่าเทียมกันจึงแลกเปลี่ยนสินค้ากัน ดังนั้น หากพ่อค้าอยากค้าขายดีจึงควรมีวิธีการพูดที่ดี

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านภาคเหนือของไทยประกอบอาชีพค้าขาย ไม่ว่าจะเป็นค้าขายปลุสัตว์หรือเอาสินค้าแลกเปลี่ยนกัน อาชีพค้าขายก็เป็นอาชีพสำคัญของชาวบ้านภาคเหนือของไทย เนื่องจากอาชีพค้าขายสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวให้ร่ำรวยภายในเวลาอันสั้น ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงนิยมประกอบอาชีพเป็นพ่อค้าแม่ค้า

4.1.1.1.4 อาชีพประมง

ภาคเหนือของไทยมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ เช่น มีแม่น้ำหลายสาย ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงดำรงชีวิตด้วยการทำอาชีพประมง ชาวบ้านนอกจากจับปลา ปู กุ้ง เป็นอาหารแล้ว ยังนำไปขายที่ตลาดเพื่อมีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านประกอบอาชีพประมง ดังนี้

นิทานเรื่อง ไร่ร้อยเล่มท์ กล่าวถึงชายหนุ่มที่ชื่อร้อยเล่มท์เป็นคนจังหวัดพะเยา ประกอบอาชีพเป็นชาวประมงหาปลาไปขายเพื่อเลี้ยงตนเอง แต่อาชีพชาวประมงเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง บางวันได้ปลามากบางวันก็ได้น้อย ดังนี้

กระต่ายนายร้อยเล่มท์ดำรงชีพอยู่ด้วยการหาปลาขาย ซึ่งก็พออยู่ได้
ไปวัน ๆ หาความมั่นคงมิได้

วันไหนหาได้มาก ก็ขายได้เงินมาก

วันไหนหาได้น้อย ก็ขายได้เงินน้อย

แต่มีบางวันหาไม่ได้เลย จึงไม่มีอะไรจะขายวันนั้นถือเป็นวันชวยของไร่
ร้อยเล่มท์

ที่จริง การได้เงิน ไม่นับว่าเป็นโชค การไม่ได้เงิน ก็ไม่นับว่าเป็นความ
ชวยแต่อย่างใด

(ไร่ร้อยเล่มท์. ม.ป.ป. : 290)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ภาคเหนือของไทยมีทรัพยากรแหล่งน้ำ อุดมสมบูรณ์ แม่น้ำกับอาชีพชาวประมงจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ชาวบ้านหาปลาไปขายเพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่การหาปลานอกจากต้องอาศัยความโชคดีแล้ว ยังต้องอาศัยสถานที่ สภาพลมฟ้าอากาศอีกด้วย ดังนั้น อาชีพชาวประมงจึงเป็นอาชีพที่หาความมั่นคงไม่ได้

นิทานเรื่อง คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา กล่าวถึง ชายหนุ่มสองคน เอาไข่ดักปลาในแม่น้ำใหญ่ ชายคนหนึ่งวางไข่ที่บริเวณที่เคยได้ปลามาก ส่วนชายอีกคนหนึ่งวางไข่ที่บ่นปลายไม้ ดังนี้

กล่าวถึงชายผู้มีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนาสองคน วันหนึ่งทั้งสองคน
ต่างพากันเอาไข่ดักปลาไปคนละลูก ชายผู้ไม่มีบุญวาสนานำไข่ไปดักปลาในแม่น้ำ
ใหญ่ บริเวณที่เคยดักปลาได้มาก ส่วนชายผู้มีบุญวาสนากลับเอาไข่ไปไว้บนปลาย
ไม้ โดยนำปากไข่ตั้งหงายขึ้น

(คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา. 2555 : 29)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือพักอาศัยใกล้แม่น้ำ เนื่องจากแหล่งแม่น้ำมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านภาคเหนือจึงสามารถไปดักปลาประกอบ

อาหารหรือนำปลาที่ดักได้ไปจำหน่ายที่ตลาด จากวิธีและสถานที่ดักปลายังสะท้อนถึงชาวบ้านภาคเหนือของไทยที่ชำนาญในการดักปลา

สรุปได้ว่า ชาวบ้านภาคเหนือของไทยอาศัยอยู่ที่พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ ที่ไร่ ที่นา ภูเขา ป่าไม้ และแม่น้ำ ชาวบ้านจึงสร้างบ้านตั้งถิ่นฐานใกล้กับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ การประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือของไทยมีอาชีพหลากหลาย เช่น อาชีพเกี่ยวกับการเกษตรทำไร่ ทำนา ทำสวน อาชีพล่าสัตว์ อาชีพการค้าขาย และอาชีพชาวประมง เป็นต้น

4.1.1.2 การคมนาคม

การตั้งที่อยู่อาศัยของชาวบ้านภาคเหนือมีหลากหลายลักษณะ เช่น ที่นา ภูเขา ป่าไม้ และแม่น้ำ ดังนั้นการคมนาคมขนส่งในภาคเหนือของไทยส่วนใหญ่จึงเป็นการคมนาคมทางน้ำ โดยใช้เรือสำเภาเป็นยานพาหนะ ส่วนในถิ่นทุรกันดารเดินทางด้วยวัว ม้า ช้างเป็นพาหนะ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกล่าวถึงพาหนะและเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

นิทานเรื่อง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ กล่าวถึงสามีได้ข่าวว่าภริยาถูกหลอกจึงขี่ม้าไปตามหาชายคนนั้นจนได้พบกันที่ศาลา ชายคนนั้นใช้วิธีหลอกหลวงทำให้สามีเชื่อใจทิ้งม้าไว้ให้ช่วยดูแลตั้งเนื้อความต่อไปนี้

สามีขี่ม้าควบไปเดี๋ยวเดียว ก็ไปพบชายหนึ่ง นั่งพักเหนื่อยอยู่บนศาลา ซึ่งที่จริงก็คือชายคนนั้นนั่นแหละ แต่ด้วยอารมณ์โมโห ทำให้คิดไม่ถึงตั้งใจจะมุ่งหน้าไปอย่างเดียว จึงไม่สนใจจะสังเกตสังกา

แต่ชายคนนั้นได้ทักถามว่า

“จะขี่ม้าไปไหนหรือครับ”

เขาตอบอย่างละเอียดว่า

“จะไปตามชายคนหนึ่ง มันหลอกเอาเงินไปพันหนึ่ง และเสื้อผ้าอีก 2-3 ชุด คุณเห็นมันไหม”

ชายคนนั้นตอบว่า

“ผมเห็นมันเมื่อตะกี้นี้เอง มันเดินไปทางโน้นแล้ว”

“งั้นผมจะรีบตามมันไป” เขาบอก

“แต่คุณลุงขี่ม้าเข้าไปไม่ได้หรอกครับ เดี่ยวจะไปเจอทางแคบจนม้าเดินผ่านไปได้ไม่ได้แล้วยังต้องข้ามสะพานแผ่นเดียวอีก ไปได้เฉพาะตัว” ชายคนนั้นพูดเพื่อจะเอาม้าไว้

“แล้วจะทำอย่างไรดีล่ะ”

“ฝากม้าไว้กับผมก่อนก็ได้ ผูกเชือกไว้ที่ศาลานั่นแหละ แต่อย่าไปนานนักนะ เพราะผมก็มีธุระจะไปทำเหมือนกัน”

(รู้เท่าไม่ถึงการณ์. ม.ป.ป. : 189-190)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ม้าเป็นพาหนะสำคัญของชาวบ้านภาคเหนือของไทย เนื่องจากม้าเป็นสัตว์ที่วิ่งได้เร็วและประหยัดเวลาในการเดินทาง ดังนั้น เมื่อชาวบ้านภาคเหนือจะไปทำธุระด่วนจึงต้องใช้ม้าเป็นพาหนะ ตัวอย่างนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ในการเดินทางม้าไปทางแคบไม่ได้ ซึ่งม้าต้องวิ่งในทางกว้างจึงได้ประหยัดเวลาในการเดินทาง ม้ายังเป็นสัตว์ที่มีคุณค่า คนใดมีม้ายังแสดงถึงคนนั้นมีฐานะที่ดีในสังคม

นิทานเรื่อง นายคดกับนายชื้อ กล่าวถึงชายหนุ่มเพื่อนสนิทสองคนนั่งเรือสำเภาไปค้าขายที่ต่างถิ่น สินค้าที่จะนำไปค้าขายก็อยู่ในเรือสำเภา ดังนี้

แล้วนายชื้อก็ชักชวนนายคดเพื่อนรักให้ไปค้าขายที่เมืองตักสิลาด้วยกัน โดยจัดเตรียมเสบียงอาหารและสินค้าทั้งหมดใส่ไว้ในสำเภา ซึ่งตลอดเวลาในการเดินทาง นายคดก็กินอาหารของนายชื้อจนหมด

(นายคดกับนายชื้อ. 2555 : 125)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือของไทยการเดินทางด้วยเรือสำเภา เนื่องจากภาคเหนือของไทยมีทรัพยากรแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ และมีแม่น้ำหลายสายผ่านพื้นที่ภาคเหนือของไทย เรือสำเภาจึงเป็นพาหนะที่สำคัญของชาวบ้าน การค้าขายที่ต้องนำส่งสินค้าไปถึงต่างถิ่น จึงใช้เรือสำเภาเป็นพาหนะและเดินทางไปทางเรือซึ่งถือเป็นวิธีขนส่งที่ประหยัดต้นทุนด้วย

นิทานเรื่อง สาวปากบอน กล่าวถึงชาวบ้านใช้เรือสำเภาส่งสามสาวพี่น้องไปอยู่ที่เกาะกลางทะเล นอกจากเรือสำเภาแล้ว เกาะนั้นไม่มีพาหนะใดจะเข้าใกล้ได้ ดังนี้

สามสาวพี่น้องเป็นที่รังเกียจของคนในหมู่บ้านไม่มีคนคบหาเลย หัวหน้าหมู่บ้านจึงประชุมลูกบ้านทุกคนแล้วลงความเห็นกันว่าให้จับสามสาวพี่น้องลงเรือไปอยู่ที่เกาะกลางทะเล

เมื่อนำหญิงสาวไปปล่อยเกาะกลางทะเลแล้วนั้น วันเวลาผ่านไปมีเรือสำเภาผ่านมาแวะที่เกาะกลางทะเล

(สาวปากบอน. ม.ป.ป. : 12)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือของไทยเดินทางไปเกาะด้วยเรือสำเภา เนื่องจากเกาะเป็นพื้นที่ที่อยู่กลางทะเล เรือสำเภาจึงเป็นพาหนะเพียงหนึ่งเดียวที่เข้าออกจากเกาะได้

นิทานเรื่อง คนช่างคิด กล่าวถึงชายหนุ่มช่างคิดคนหนึ่งเมื่อคิดว่าจะขายวัวขายเกวียนไปซื้อช่างมาช่วยทำงาน เช่น ทำงานรับจ้าง ขนส่งของ เป็นต้น ดังนี้

“ถ้าเราซื้อเกวียนเลี้ยงวัวที่เทียมเกวียน เราก็ขายวัวขายเกวียนไปซื้อช่างก็ได้ มีช่างไว้ใช้งาน ก็จะรับจ้างทำงานใหญ่ได้ ปีต่อมา เราก็ซื้อช่างเพิ่มขึ้นอีก 1 เชือก

แต่เชื่อว่าช่างมีราคาแพง เรามีแค่เชือกเดี๋ยวกี่พอ คอยดูแลมันให้ดี ๆ มันก็จะช่วยเราทำงานได้มาก”

เขาเดินไปคิดไป ขณะที่หม้อดินยังเทินอยู่บนบ่า โดยใช้มือข้างหนึ่งคอยประคองไว้

ครั้นเดินต่อไปอีก เขาก็คิดถึงอีกว่า

“ถ้าเรามีช่าง เมื่อบ้านไหนเขาจัดงานมีขบวนแห่เขาก็ต้องมาไหว้วานให้เราเอาช่างไปช่วยงาน บางทีอาจได้รับค่าจ้างบ้าง แต่ที่แน่ ๆ มันจะทำให้เรามีหน้ามีตาขึ้น จะมีคนรู้จัก สาว ๆ จะมาทักทาย แล้วเราก็จะมีโอกาสได้เมียมานอนกกกับเขาเสียที”

(คนช่างคิด. ม.ป.ป. : 55)

จากตัวอย่างดังกล่าวเห็นได้ว่า เกวียนและช่างลั่นเป็นพาหนะสำคัญของชาวบ้านภาคเหนือของไทย เมื่อชาวบ้านต้องขนส่งสิ่งของจึงต้องใช้เกวียนเป็นพาหนะ ส่วนช่างเป็นสัตว์ที่ตัวใหญ่และมีพลังมาก ดังนั้น ช่างจึงสามารถช่วยชาวบ้านขนส่งสิ่งของได้จำนวนมากในทีเดียว นอกจากช่วยชาวบ้านขนส่งสิ่งของเป็นพาหนะแล้ว ช่างยังแสดงฐานะเจ้าของช่างในสังคมด้วย

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า ด้วยแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงใช้ม้า เรือสำเภา เกวียน และช่างเป็นพาหนะ สิ่งเหล่านี้นอกจากช่วยการทำงานและการดำเนินชีวิตของชาวบ้านภาคเหนือของไทยแล้ว ยังเป็นลักษณะเด่นของภาคเหนือในประเทศไทยอีกด้วย

4.1.2 ค่านิยม

วิเชียร รักการ (2529 : 41) กล่าวว่า ค่านิยมสะท้อนให้เห็นถึงความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ ที่ยึดถือปฏิบัติ และยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า เป็นสิ่งที่น่ายึดถือไว้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของคนในสังคม นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

4.1.2.1 ความกตัญญู

ความกตัญญูเป็นค่านิยมหนึ่งของชาวบ้านภาคเหนือที่สะท้อนให้เห็นได้จากนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย ความกตัญญูที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นมี 2 แบบ แบบที่หนึ่งคือการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ แบบที่สองคือการตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ ดังนี้

นิทานเรื่อง นิทานเรื่องความกตัญญู กล่าวถึง ลูกสาวคนเล็กดูแลแม่ที่เป็นสุนัขอย่างดี จนแม่สุนัขเสียชีวิตไป ลูกสาวคนเล็กจึงเอาศพของแม่สุนัขใส่ไว้ในหีบ เมื่อถึง 7 วันเปิดดู ในหีบมีเงินทองเต็มไปหมด ส่วนลูกสาวคนโตและคนกลางนอกจากไม่ยอมรับแม่ตนเองเป็นสุนัขแล้ว ยังตีและขับไล่แม่สุนัข สองคนก็ทำตามวิธีของน้องสาวจึงได้แต่ซากเน่า ๆ ไป ดังนี้

ลูกสาวคนเล็กเห็นแม่ก็จำได้ จึงนำแม่มาอาบน้ำ นำมานอนบนฟูกแล้วก็บอก
สามีว่า เป็นหมาเก่าหมาแก่ที่เคยเลี้ยงไว้ ฝ่ายแม่ก็เจ็บหนักจึงเรียกลูกสาวมาแล้วบอกว่า
ถ้าแม่ตายให้เอาแม่ใส่หีบไว้ 7 วัน 7 คืน แล้วเปิดหีบดู เมื่อตายแล้วครบ 7 วัน ก็เปิดดู
ปรากฏว่า ภายในหีบมีเงินมีทองเต็มไปหมด พี่สาวทั้งสองคนเมื่อรู้ข่าวก็ทำตามบ้าง
โดยฆ่าหมาในล แต่ปรากฏว่าไม่มีเงินมีทอง มีแต่ซากเน่า ๆ พี่สาวสองคนก็จนลงทุกวัน
เพราะไม่มีความกตัญญูต่อผู้ให้กำเนิด

(นิทานเรื่องความกตัญญู. 2549 : 32)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า แม่เป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูลูกจนโต ลูกจึงต้องมีความกตัญญู
ต่อแม่และทำหน้าที่ดูแลแม่ในยามแก่เฒ่า นี่คือการนิยามความกตัญญูต่อพ่อแม่ของชาวบ้านภาคเหนือ
ของไทย คนที่ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่จึงได้รับผลตอบแทนที่ดี และชีวิตได้ไปสู่ทางที่เจริญรุ่งเรือง
ส่วนคนที่ไม่รู้จักตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่จะได้รับผลตอบแทนในทางร้าย

นิทานเรื่อง ลูกโกหกพ่อ พ่อโกหกลูก กล่าวถึงหลังจากพ่อแบ่งทรัพย์สินสมบัติให้ลูก ๆ แล้ว
ลูก ๆ ก็ไม่ดูแลพ่อเลย เพื่อนของพ่อจึงแนะนำพ่อใช้วิธีโกหกลูก ๆ ว่า เอาทองแดงมาปลอมเป็นทองคำ
และหลอกให้ลูก ๆ มาดูแลพ่อต่อ เมื่อพ่อเสียชีวิตไป เพื่อนพ่อจึงเปิดเผยความลับและช่วยสั่งสอนลูก ๆ
ดังข้อความต่อไปนี้

หลังจากจัดงานศพกันเรียบร้อยแล้ว พวกลูก ๆ ก็ไปขอทองคำจากเพื่อนพ่อ
แล้วเอาไปเก็บไว้ พอมาเปิดดูอีกที กลับกลายเป็นทองแดงไปหมด จึงไปหาเพื่อนพ่อ
เอาทองคำไปให้ดูด้วย

เพื่อนพ่อจึงเล่าความจริงให้ฟังทั้งหมด แล้วกล่าวว่า

“ทองคำจะกลายเป็นทองแดง ก็ช่างมันเถอะขอให้หัวใจของพวกลูก ๆ เป็น
ทองคำก็นับว่าวิเศษแล้ว”

หัวใจที่เป็นทองคำ คือหัวใจที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมความดี ฉายแสงน้ำใจ
เสียสละ น้ำใจเพื่อแม่ น้ำใจกตัญญู ๆ ออกไปสู่พ่อแม่ นี่จึงจะเป็นทองคำแท้ ที่ควรจะ
ใส่ใจมากกว่า”

(ลูกโกหกพ่อ พ่อโกหกลูก. ม.ป.ป. : 200-201)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความกตัญญูต่อพ่อแม่เป็นค่านิยมสำคัญของชาวบ้าน
ภาคเหนือของไทย คนที่ไม่ทำหน้าที่ดูแลพ่อแม่และปล่อยให้พ่อแม่ใช้ชีวิตอย่างยากลำบากจึงถือว่าเป็น
เป็นลูกที่ไม่มีความกตัญญู คนเหล่านี้จะไม่มีทางได้รับผลตอบแทนที่ดี นอกจากนี้แล้ว คนที่ไม่รู้จัก
ตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ยังไม่ถูกสังคมยอมรับ และจะได้รับการต่อว่าวิพากษ์วิจารณ์จากมวลชน

นิทานเรื่อง กาม่อม กล่าวถึง เมื่อเศรษฐกิจโลกเกิดความผันผวน กิจการของเศรษฐีใจบุญ
อยู่ไม่รอด เศรษฐีใจบุญกำลังกินข้าวอยู่ การ่างพอมโซตัวหนึ่งได้ตกลงมาจากต้นไม้ด้วยความหว

เศรษฐีใจบุญเกิดความสงสารจึงสละข้าวและน้ำส่วนหนึ่งให้กาгин วันหนึ่งกาตัวนี้กลับมาและออกไข่เป็นทองคำเพื่อตอบแทนเศรษฐีใจบุญ ดังเนื้อความต่อไปนี้

อยู่มาได้สักกระยะหนึ่ง กาตัวที่เศรษฐีเคยให้ข้าวให้น้ำกิน ก็บินมาออกไข่เป็นทองคำเป็นจำนวนมากมายหลายฟอง เพื่อตอบแทนบุญคุณเศรษฐีใจบุญที่เอื้อเฟื้อตนเมื่อยามยาก

เศรษฐีใจบุญกลับมาคืนสู่ความร่ำรวยอีกครั้งหนึ่ง มีคนใช้ คนงานมาพึ่งบุญอีกเหมือนดังเก่า

(กาฬอม. ม.ป.ป. : 18)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณเป็นค่านิยมสำคัญของสังคมภาคเหนือของไทย ไม่เพียงมนุษย์มีค่านิยมความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณของตนเอง สัตว์ก็รู้จักตอบแทนผู้ที่เคยช่วยเหลือชีวิตของมัน ดังนั้น ค่านิยมความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณของตนเองจึงเป็นค่านิยมถูกสังคมยกย่อง

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความกตัญญูของชาวบ้านภาคเหนือของไทยอย่างชัดเจน เนื่องจากความกตัญญูเป็นค่านิยมสำคัญที่สังคมภาคเหนือของไทยยกย่อง ดังนั้น ไม่ว่าจะมนุษย์หรือสัตว์ก็ตามล้วนควรรู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้ให้กำเนิดชีวิตและผู้มีบุญคุณของตนเอง ผู้ที่รู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้ให้กำเนิดชีวิตและผู้มีบุญคุณของตนเองจะได้รับผลตอบแทนที่ดี ส่วนผู้ที่ไม่รู้จักตอบแทนบุญคุณจะได้รับผลตอบแทนในทางร้าย

4.1.2.2 การเคารพผู้ใหญ่

ผู้ใหญ่หมายถึงพ่อ แม่ ครูอาจารย์ และผู้มีความรู้และประสบการณ์ การเคารพผู้ใหญ่หมายถึงควรมีมารยาทต่อคนเหล่านี้และเชื่อฟังคำสั่งและคำแนะนำของคนเหล่านี้ ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการเคารพผู้ใหญ่ของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

นิทานเรื่อง คธาสามใบ กล่าวถึง ก่อนพ่อสิ้นอายุมีคธาสามใบให้ลูกชายและสั่งให้ลูกชายเปิดดูเมื่ออัจน ลูกชายทำตามคำแนะนำของพ่อจนเรียนหนังสืออ่านออกเขียนได้ ดังเนื้อความต่อไปนี้

ก่อนจะสิ้นลมมันพ่อของชายหนุ่มจึงหยิบยันต์ที่คอของตัวเองให้ลูกชาย

“ลูกเอ๋ยถ้าพ่อตายให้เอายันต์นี้ไว้” เวลาอัจนแล้วค่อยแกะออกมาที่ละดอกนะ

ลูกพ่อ เมื่อสั่งเสียเสร็จผู้เป็นพ่อก็สิ้นใจทันที

ชายหนุ่มร้อนเร่ไปทั่วแคว้นแดนไกล เขาถึงชั้นอัจนหนักจึงนึกถึงยันต์ที่แขวนคออยู่เขาแกะออกมาหนึ่งอัน เมื่อเปิดดูมีคธาเขียนว่า

“คธาอยู่ใกล้พระสงฆ์แล้วจะเป็นคนรู้ไม่อดตาย” ชายหนุ่มเข้าใจทันทีจึงไปอาศัยวัดอยู่กิน และร่ำเรียนหนังสือจนอ่านออกเขียนได้ จึงตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวอีกครั้ง

(คธาสามใบ. ม.ป.ป. : 30)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติตามคำแนะนำของพ่อจึงถือว่าเป็นวิธีอย่างหนึ่งที่เคารพท่าน นอกจากพ่อเป็นผู้ที่ห่วงใยลูกและมีประสบการณ์มากมายในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การทำตามคำแนะนำของพ่อจะช่วยแก้ปัญหาและรอดตัวจากสิ่งอันตรายได้ และยังสะท้อนให้เห็นว่า คนที่เป็นผู้น้อยนิยมเชื่อฟังผู้ใหญ่และทำตามคำแนะนำของผู้ใหญ่มักได้รับผลที่ดี

นิทานเรื่อง คำสามประโยค กล่าวถึง ชายหนุ่มสองคนเข้าไปในป่าและได้พบกับชายแก่ คนหนึ่งจึงไปขอของดีกับเขา ชายแก่ให้คำสามประโยค ชายหนุ่มสองคนจึงทำตามคำสามประโยค และได้ทรัพย์สินเงินทองมากมาย ดังนี้

ชายหนุ่มทั้งสองได้เดินเข้าป่าไป จนกระทั่งได้เจอกับชายแก่คนหนึ่ง จึงขอ ของดี จากชายแก่เพื่อนำทางชีวิต

“ตาไม่มีอะไรจะให้เจ้า นอกจากคำพูดสามประโยคนั้นคือ เจอแรงให้หยุดคิด เจอคนมีบารมีควรไหว้เขา เจอดาบมีคมให้ห่างไกล เท่านั้นแหละที่ตาจะให้เจ้าได้ตาไปละ” ตาแก่พูดจบก็จากไป

ชายหนุ่มทั้งสอง ได้มุ่งหน้าต่อไปในระหว่างทางเห็นฝูงแร้งกำลังร่อนลงมาฝูงใหญ่ ลูกขุนนางจำคำตาแก่พูดไว้ได้ แต่ลูกพ่อค้าไม่เคยจดจำอะไรได้เลย ลูกขุนนางจึง ชวนเพื่อนให้หยุดคิด แล้วพากันเดินไปดูตามเส้นทางแร้งลงได้เห็นซากคนตายเกลื่อนกลาดพร้อมด้วย ทรัพย์สินเงินทอง

(คำสามประโยค. ม.ป.ป. : 100-101)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึง ชาวบ้านภาคเหนือของไทยมีค่านิยมการเคารพผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้ใหญ่มีความรู้และประสบการณ์และผ่านเรื่องราวมากมายในการดำเนินชีวิต ดังนั้นผู้น้อยจึงควรไปขอคำแนะนำจากผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงฐานะสำคัญของผู้ใหญ่ในสังคมภาคเหนือของไทย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่จะทำให้การดำเนินชีวิตของผู้น้อยเป็นไปด้วยความราบรื่น

นิทานเรื่อง กรรมลิขิต กล่าวถึง คำหยาดไม่เชื่อคำแนะนำของพ่อและตัดสินใจหนีไปด้วยกันกับหนานอิง เวลาผ่านไปหลายปีคำหยาดกลับมาหาพ่อด้วยสภาพน่าสงสารและรู้สึกเสียใจ ในภายหลังว่าไม่ได้เชื่อฟังคำแนะนำของพ่อ ดังนี้

เมื่อวันเวลาผ่านไปนาน คำหยาดได้กลับมาที่เมืองเหนืออีกครั้ง ในสภาพที่น่าสงสาร เพราะเวลานี้เธอมีลูกเล็ก ๆ สองคนมาด้วย ส่วนหนานอิงนั้นได้เสียคนไปกับเพื่อนปล้นฆ่าคนจนติดคุกไปแล้วนั่นเอง คำหยาดตัดสินใจเข้าไปหาพ่อกำนันที่ได้ข่าวว่าแกไม่สบายนอนอยู่ในบ้านทันที

“พ่อฉันมาหาพ่อแล้วจ้า” คำหยาดเห็นพ่อกำนันนอนป่วยลุกไม่ขึ้นก็ร้องไห้เข้าไปกราบทันที

“พ่อคิดว่าจะไม่ได้เห็นหน้าลูกแล้วชาตินี้” พ่อกำนันยิ้มอย่างดีใจและเมื่อคำหยาดพาดหลานสองคนมาให้พ่อกำนันดู ทำให้พ่อกำนันดีใจนัก

“พ่อฉันขอโทษนะจ๊ะ ต่อไปฉันจะดูแลพ่อเองและเชื่อฟังพ่อทุกอย่างจ๊ะ” คำหยาดกอดพ่อกำนันนึ่ง

(กรรมลิขิต. ม.ป.ป. : 105)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การไม่เคารพและเชื่อฟังคำแนะนำของพ่อแม่จะส่งผลไม่ดีตามมาภายหลัง พ่อแม่เป็นผู้ที่ให้ชีวิตแก่ลูกและเป็นคนที่ห่วงใยลูกตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อพ่อแม่ให้คำแนะนำและชี้แนะอะไรสักอย่างก็มักจะหวังว่าลูกได้ดำเนินชีวิตโดยทางที่ถูกต้อง ถ้าลูกเอาแต่ใจไม่ยอมเชื่อฟังก็มีโอกาสมากที่จะไปผิดทางและจะเสียใจภายหลัง จึงสะท้อนให้เห็นว่าการเคารพและเชื่อฟังคำแนะนำจากพ่อแม่เป็นค่านิยมที่สำคัญสำหรับคนที่เป็นลูก

สรุปได้ว่า สังคมภาคเหนือของไทยให้ความสำคัญแก่ผู้ใหญ่ คำแนะนำที่ผู้ใหญ่ให้แก่ผู้น้อยมาจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของตนเองและหวังว่าผู้น้อยได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ดังนั้น ผู้ที่เคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่มักได้ผลตอบแทนที่ดี แต่ผู้ที่ไม่เคารพและเชื่อฟังคำของผู้ใหญ่มักจะได้รับผลทางร้ายและสำนึกเสียใจในภายหลัง

4.1.2.3 การเลือกคู่ครอง

การเลือกคู่ครองเป็นค่านิยมของชาวบ้านภาคเหนือที่ปรากฏให้เห็นในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย การเลือกคู่ครองของชาวบ้านมักจะพิจารณาด้วยหน้าตา รูปร่าง จิตใจ หน้าที่การงาน ครอบครัว และฐานะ เป็นต้น ดังนี้

นิทานเรื่อง คนขี้เหล้าเล่นพนัน กล่าวถึงแม่กับลูกสาวสองคนคุยกันเรื่องการหาสามี คนที่เป็นแม่เป็นห่วงลูกสาวด้วยเกรงว่าไม่รู้จักหาสามีที่ดี จึงแนะนำวิธีว่า ควรหาคนที่มือสาก เนื่องจากผู้ชายที่มีมือสากเป็นคนที่ขยันขันแข็ง ดังข้อความต่อไปนี้

แม่สอนลูกสาวว่า

“อีหนูเอ๊ย การจะหาสามีนะ มันต้องพิจารณาใคร่ครวญให้ถ้วนถี่ผู้ชายดี ๆ นะ มีน้อย ส่วนผู้ชายถ่อย ๆ นะมีมาก โบราณเขาสอนไว้ว่า จะหาสามีต้องคนที่มือสากเพราะคนมือสาก คือคนทำงานเก่ง มีความขยันขันแข็ง ส่วนไอ้มือนิ่ม ๆ อย่าไปเอา เพราะมันหยิบหย่องเหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ จงจำไว้นะ”

ลูกสาวตอบรับว่า

“จ๊ะแม่ ถ้าฉันชอบใคร ฉันจะเลือกคนมือสาก ๆ ”

(คนขี้เหล้าเล่นพนัน. ม.ป.ป. : 47)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมการเลือกคู่ครองของชาวบ้านภาคเหนือของไทย พ่อแม่มักเป็นคนที่เป็นห่วงและแนะนำประสบการณ์และวิธีการเลือกคู่ครองให้ลูก ค่านิยมการเลือก

คู่ครองของชาวบ้านภาคเหนือของไทยคือ ควรเลือกผู้ชายที่มีพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรและทำงานเก่ง ๆ ดังนั้น จึงจะสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมการเลือกคู่ครองของผู้หญิงภาคเหนือไทยคืออยากได้สามีมีนิสัยขยันขันแข็งจึงไว้ใจฝากฝังตนเองให้ดูแล

นิทานเรื่อง กรรมลิขิต กล่าวถึง กำนันหยดมีลูกชื่อคำหยาดรักกันกับชายหนุ่มชื่อว่าหนานอิง ชายหนุ่มภาคเหนือผู้ไม่มีอาชีพของตนเองได้แต่ร้องเพลงตามงานวัด ด้วยเหตุนี้กำนันหยดจึงเป็นห่วงและเตือนลูกสาวไม่ให้อยู่กับหนานอิง ดังนี้

“ถ้าลูกไปยุ่งกับไอ้หนานอิงอีก พ่อจะเอาเลือดหัวมันออกให้ดู”กำนันหยดบอกกับลูกสาวอย่างโมโหที่ลูกสาวคนเดียวของแกไปชอบหนานอิง หนุ่มเหนือที่ไม่มีอาชีพเป็นของตัวเองได้แต่ร้องเพลงตามงานวัดไปวัน ๆ เพื่อเลี้ยงชีพและยังอาศัยหลบนอนอยู่ในวัดกินข้าวกันบาตรพระอีก

“ถ้าพ่อทำอย่างนั้นจริง ๆ หนูจะโกรธพ่อจนตายเลย”คำหยาดน้อยใจพ่อที่ไม่ให้เธอคบกับหนานอิง

“พ่อหวังดีกับลูก ไอ้หนานอิงมันเลี้ยงลูกไม่ได้ทรอกขึ้นอยู่กินกันไปลูกพ่อคงต้องกั๊กก้อนเกลือกินกับมันแน่ ๆ พ่อเป็นห่วง พ่อจะหาคนที่พ่อดูแลแล้วลูกพึ่งพาเขาได้ดีกว่า หากคนที่เขาเลี้ยงลูกของพ่อได้ พ่อจะตายตาหลับ”กำนันหยดบอกลูกสาวคนเดียวอย่างเป็นห่วง

(กรรมลิขิต. ม.ป.ป. : 104-105)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า พ่อแม่มักจะเป็นห่วงลูกสาวด้วยกลัวว่าจะเลือกคู่ครองผิดและใช้ชีวิตอย่างไม่มั่นคง ดังนั้น ในเรื่องเลือกคู่ครองพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวจะเป็นคนที่ช่วยลูกสาวตัดสินใจ และลูกเขยต้องเป็นคนที่ม่อาชีพที่มั่นคงและมีรายได้ที่ดูแลลูกสาวได้จึงเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจ ส่วนคนทั้งสองจะมีความรักที่แท้จริงหรือไม่ก็น่าจะไม่สำคัญ

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการเลือกคู่ครองของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ซึ่งคือพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวจะแนะนำประสบการณ์ของตนเองให้ลูกสาวหรือมีข้อจำกัดว่าลูกเขยควรเป็นคนอย่างไร ค่านิยมการเลือกคู่ครองของฝ่ายผู้หญิงภาคเหนือไทยคือ สามีควรมีพฤติกรรมขยันหมั่นเพียร มีหน้าที่การงานที่ดีและมีรายได้สามารถดูแลผู้หญิงได้ทั้งชีวิต เป็นต้น

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวบ้านภาคเหนือไทย เช่น ความกตัญญูต่อพ่อแม่และผู้ที่มีพระคุณของตนเอง การเคารพผู้ใหญ่ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น ค่านิยมเหล่านี้เป็นค่านิยมที่ชาวบ้านสืบทอดจากบรรพบุรุษ และถูกสังคมภาคเหนือของไทยยอมรับ ดังนั้น ค่านิยมเหล่านี้จึงทำให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตราบรื่นและสุขสบาย

4.1.3 ความเชื่อ

ชาวบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ จึงมีความเชื่อมั่นเคารพนับถือ พระพุทธเจ้า และหลักธรรมคำสอนของพระองค์ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

4.1.3.1 ความเชื่อกฎแห่งกรรม

ณัฐกานต์ เกาศล (2545 : 132) กล่าวว่า กฎแห่งกรรมเป็นหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ กฎแห่งกรรมหมายถึงการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถือเป็นหลักคำสอนตามพระพุทธศาสนา ซึ่งกล่าวถึงความประพฤติของบุคคลเมื่อทำความดีหรือความชั่วก็ย่อมได้รับผลตอบแทนเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ไม่มีใครสามารถนำกรรมดีมาลบล้างกรรมชั่วได้ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อกฎแห่งกรรมของชาวบ้าน ดังนี้

นิทานเรื่อง กฎแห่งกรรม กล่าวถึงนายพรานชื่อว่านายสมพงษ์ล่าสัตว์ไม่เลือกชนิดไหน จนกระทั่งจำนวนสัตว์ป่าน้อยลง เขาจึงล่าลิงแทน ลิงที่เขาได้มาบางส่วนก็เอาไปขายที่ตลาด อีกบางส่วนก็เก็บไว้ปิ้งแก้มเหล้า เมื่อถึงกำหนดเวลาของภรรยา นายสมพงษ์คลอดลูก ปรากฏว่าหน้าตาของลูกเหมือนลิงเลย ดังนี้

*ภรรยายังไม่คลอด ได้แต่ปวดท้อง นอนร้องโอย ๆ อยู่ พอตกตึกจึงคลอดลูก
ออกมาอย่างตุล็กตุล
ปรากฏว่าเนื้อตัวหน้าตาของลูกนายสมพงษ์ไม่เหมือนทารกปกติทั่วไป
ลูกของนายสมพงษ์มีรูปร่างคล้ายลิง หัวป้อม มือเท้าอ่อนเปลี้ยเหมือนมือเท้าลิง
ไม่มีผิด*

นายสมพงษ์เห็นลูกตัวเองถึงกับตกใจสุดขีด

“ทำไมลูกของเราถึงได้หน้าตาเหมือนลิงไปได้หรือผลกรรมมันตามเราทันแล้ว”

(กฎแห่งกรรม. ม.ป.ป. : 11)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความเชื่อเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ถ้ามนุษย์ทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเองล่าสัตว์และฆ่าชีวิตอย่างไม่รู้จักควบคุม ซึ่งเหมือนความชั่วที่ทำไว้แล้ว ต่อมาผลกรรมชั่วจึงต้องเข้าหามนุษย์หรือคนที่ใกล้ชิด จนกระทั่งทำกับคนอื่นอย่างไร ตนเองก็ได้รับสิ่งที่เคยทำไว้

นิทานเรื่อง หมอต้อน กล่าวถึงหมอต้อนสัตว์ที่ซื้อขุนเขี้ยวแก้งออกข่าวว่า ชายที่จะไปเป็นทหารรักษาพระองค์ จะต้องทำการต้อนเสียก่อน จะได้ไม่มีปัญหายุ่งยากเมื่อไปปฏิบัติหน้าที่ จนกระทั่งชายหนุ่มอื่น ๆ พากันเชื่อและถูกขุนเขี้ยวทำหมันกันหมด ข่าวนี้จนเจ้าเมืองทราบถึงจึงสั่งประหารชีวิตขุนเขี้ยวให้สาสมกับที่ ทำให้ผู้อื่นตาย ดังนี้

ด้วยวิธีการอย่างนี้ ทำให้พวกผู้ชายหนุ่ม ๆ สูญพันธุ์ไปจากหมู่บ้านนั้น เหลือแต่
 ชุนเขียวคนเดียว ผู้หญิงส่วนใหญ่จึงต้องตกเป็นเมียของชุนเขียวเกือบทั้งหมู่บ้าน

ต่อมาความทราบถึงเจ้าเมืองพิชัย ได้มีการสอบสวนหาความจริง ปรากฏว่า
 เป็นความจริง จึงสั่งทหารจับชุนเขียวไปลงโทษสถานหนัก นั่นก็คือประหารชีวิตให้
 สาส์มกับที่ ทำให้ผู้อื่นตาย

ผู้ที่ฆ่าผู้อื่นต้องชดใช้กรรมด้วยชีวิต ตนเองทำให้เขาตายด้วยเจตนา ก็ต้องถูก
 ประหารชีวิตให้ตายตกไปตามกัน

(หมอตอน. ม.ป.ป. : 247)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ทำความชั่วไว้แล้วจนไว้รับผลกรรมชั่วที่ทำไว้
 การหลอกหลวงคนอื่นและทำให้คนอื่นเสียหายคือบาปกรรม ทำให้หลาย ๆ ครอบครัวไม่มีบุตรและไม่มี
 ผู้ที่สืบทอดตระกูลต่อซึ่งเหมือนฆ่าชีวิตยิ่งเป็นบาปกรรมอย่างหนัก นอกจากความชั่วร้ายเหล่านี้แล้ว
 ยังทำให้ภรรยาคนอื่นตกเป็นภรรยาของตนเอง ด้วยบาปกรรมที่ทำไว้ในที่สุด จึงต้องได้รับผลกรรมชั่วแทน

นิทานเรื่อง กรรมกตัญญู กล่าวถึงลูกสาวคนโตดูแลแม่ที่เป็นสุนัขจนสิ้นชีวิต หลังจาก
 นั้นเธอเอากระดูกของแม่สุนัขไปเก็บและเปิดดูปรากฏว่าได้ทองคำและเพชรพลอยมากมาย ส่วนลูกสาว
 คนเล็กไม่ยอมรับว่าแม่เป็นสุนัขและยังสั่งให้คนใช้ตีแม่สุนัข หลังจากแม่เสียชีวิต ดวงของลูกสาวจึง
 ตกต่ำ ดังนี้

ลูกสาวคนโตจัดการเผาศพแม่และนำกระดูกแม่ไปเก็บไว้ในหีบอย่างดี
 เมื่อจะเอากระดูกแม่มาทำบุญนางเปิดหีบดูเห็นทองคำเพชรพลอยเต็มไปหมด นับแต่นั้น
 มานางก็เป็นเศรษฐีของหมู่บ้านและมีความสุขจนตลอดชีวิตของนาง

ส่วนลูกสาวคนเล็กชีวิตครอบครัวแตกร้าง นางอยู่เพียงลำพัง ชีวิตของนาง
 ตกต่ำลงถึงขั้นต้องขอทานกินไปวัน ๆ จนเสียชีวิตอย่างน่าอนาถบนข้างถนน

(กรรมกตัญญู. ม.ป.ป. : 7)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ผลแห่งกรรม ซึ่งทำได้ดีทำชั่วได้ชั่ว คนที่เลี้ยงดูดูแลแม่
 และทำหน้าที่ดีหลังจากแม่เสียชีวิต ซึ่งเป็นลูกที่ดีและมีความกตัญญูต่อแม่ ส่วนลูกที่ไม่ดูแลและยังตีแม่
 ถือว่าเป็นลูกที่อกตัญญู ด้วยกรรมที่ทำไว้ ลูกที่ทำความดีต่อแม่จึงได้รับของล้ำค่าเป็นการตอบแทน สำหรับลูก
 ที่อกตัญญูต่อแม่ จึงได้รับชีวิตที่ตกต่ำลง

สรุปได้ว่า กฎแห่งกรรมคือคำสอนในศาสนาพุทธ และชาวบ้านภาคเหนือส่วนมากเป็น
 ชาวพุทธ ดังนั้นกฎแห่งกรรมจึงเป็นความเชื่อของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ชาวบ้านภาคเหนือเชื่อ
 กันว่า ในชีวิตมีกรรมและมีผลแห่งกรรม ดังมีสำนวนไทยกล่าวว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ผู้ที่ทำความดี
 ย่อมได้รับผลดี ผู้ที่ทำความชั่วร้ายย่อมได้รับผลชั่วร้าย ดังนั้นกฎแห่งกรรมนอกจากเป็นความเชื่อของ
 ชาวบ้านภาคเหนือของไทยแล้ว ยังตักเตือนชาวบ้านว่า ให้ทำความดีและอย่าทำความชั่ว

4.1.3.2 ความเชื่อเรื่องผลของการทำบุญ

ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งพุทธศาสนา และชาวบ้านภาคเหนือมีประเพณีทำบุญ ตักบาตร ชาวบ้านภาคเหนือของไทยเชื่อกันว่าการทำบุญตักบาตรเป็นการสร้างบุญกุศลให้ตนเอง ผลของการทำบุญยังส่งผลตอบแทนให้ทั้งในชาตินี้และในชาติหน้าด้วย ดังนั้น ชาวบ้านจึงมีความเชื่อเกี่ยวกับผลของการทำบุญ เรื่องในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อผลของการทำบุญของชาวบ้านภาคเหนือของไทย ดังนี้

นิทานเรื่อง กามอม กล่าวถึงเศรษฐีใจบุญที่เชื่อมั่นว่า ในโลกนี้มีบุญดำรงอยู่จริง ๆ และ บุญก็มีน้ำหนักด้วย แต่เศรษฐีใจบาปไม่เชื่อว่าในโลกนี้มีบุญอยู่ เศรษฐีใจบุญจึงอธิษฐานให้บุญมี น้ำหนักเท่ากับเงินทองในกระบุงอีกข้างหนึ่ง ปรากฏว่าบุญมีน้ำหนักเท่ากับเงินทองจริง ๆ ด้วย ดังนี้

*เศรษฐีใจบุญตั้งใจแน่วแน่ อธิษฐานจิตขออำนาจแห่งคุณธรรมความดีที่ตน
ได้กระทำสั่งสมเรื่อยมา อันมีการสร้างวัด และบำรุงการศึกษาของพระเณร เป็นต้น
จงมาดลบันดาลให้กระบุงอีกข้างหนึ่งมีน้ำหนักขึ้นมาเท่า ๆ กับกระบุงที่บรรจุเงินด้วยเถิด
สิ้นคำอธิษฐาน กระบุงอีกข้างหนึ่งที่ว่างเปล่าก็มีตัวบุญเข้ามาบรรจุอยู่ จนมี
น้ำหนักเท่ากับอีกข้างหนึ่ง*

*เศรษฐีใจบาปรู้สึกกระบุงมันมีน้ำหนัก พอลองเดินดูก็เป็นเช่นนั้นจริง
จึงแปลกประหลาดใจว่า บุญมีน้ำหนักได้อย่างไร มองไปไม่เห็นตัว แต่มีน้ำหนัก
เป็นเรื่องอัศจรรย์ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน*

(กามอม. ม.ป.ป. : 15)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อผลของการทำบุญ ชาวบ้านภาคเหนือของไทย เชื่อว่า ทำบุญเป็นสิ่งที่ดีต่อทั้งคนที่ทำบุญและคนที่ได้รับความช่วยเหลือ วิธีทำบุญของชาวบ้าน ภาคเหนือไทยอย่างเช่น ช่วยเหลือผู้ที่พบความยากลำบาก บริจาคเงินทองสร้างวัด ให้ทุนการศึกษา และเอื้อเฟื้อสังคม เป็นต้น ชาวบ้านภาคเหนือไทยเชื่อว่า เมื่อทำบุญแล้ว จะจิตใจสบาย เป็นการสร้าง กุศลให้ตนเอง และจะได้รับผลที่ดีในภายภาคหน้า เมื่ออธิษฐานอย่างไรก็จะได้รับผลตามที่หวังไว้

นิทานเรื่อง ชะต้ามะกอกแห้ง กล่าวว่า เนื่องจากสามีไม่ชอบทำบุญให้ทาน เอาแต่ดื่ม สุรายาเมา เล่นไพ่ เล่นลูกเต๋า ส่วนภรรยาเป็นคนที่ชอบทำบุญให้ทาน ฝึกฝนในการบุญการกุศล เหลือเกิน ด้วยผลของการทำบุญ สามีภรรยาทั้งคู่จึงได้พบกันหลาย ๆ ชาติ ดังนี้

*อยู่มาอีกหลายชาติ ด้วยผลบุญที่ทำไว้มาก เมียก็ไปเกิดเป็นลูกพญาเจ้าเมือง
ซึ่งเป็นคนใจบุญ ได้สร้างหอทำบุญไว้ตรงประตูเมืองมีคนมาขอทานทุกวัน และมีบุญซี
จดไว้ว่าวันหนึ่ง ๆ มีผู้หญิงที่คนผู้ชายก็คน ในชาตินั้นผัวก็ได้มาเกิดเป็นชายหนุ่ม
รูปงาม แต่ใส่เสื้อขาดปะหน้าปะหลังมาขอทาน ด้วยเป็นบุพเพสันนิวาสมาในชาติก่อน
แต่ละชาติก็ไม่ได้ละทิ้งกัน หญิงคนนั้นพอเห็นก็สงสารและมีความเอ็นดูว่า ชายคนนี้มี*

รูปงามจริง “ไฉนจึงยากจนนัก เห็นจะเป็นเพราะชาติก่อนไม่ได้ทำบุญให้ทานเสียละกรรมัง
จึงยากจะให้ทานเสื้อผ้าแก่ชายคนนั้น

(ชะตามะกอกแห่ง. 2550 : 33-34)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือมีความเชื่อเกี่ยวกับผลของการทำบุญ ผู้ที่ทำความดีและสนใจเรื่องการกุศลได้แต่ผลที่ดีและไม่มีภัยอันตราย คนที่ทำความดีในชาติที่แล้ว ชาติหน้าจะได้ผลที่ดี ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงและฐานะดีขึ้นมีเงินทองมากมาย ส่วนคนที่ไม่ทำบุญให้ทาน ในชาตินี้ ชาติหน้าไม่มีผลของการทำบุญและพบเจอแต่ความยากลำบาก

นิทานเรื่อง นางข้างทองคำ กล่าวถึงชายหนุ่มภาคเหนือยากจนคนหนึ่ง ชื่อหนานบุญไปหาของป่าในป่าได้พบเจอข้างบุญ เนื่องจากหนานบุญเป็นคนที่มียุญในอดีตชาติ ข้างบุญจึงเคารพและมอบบาททองคำให้กับหนานบุญ ดังนี้

“เจ้าคือข้างบุญใช่หรือไม่” หนานบุญถามทันที

“ใช่เราคือข้างบุญ และท่านคือผู้มีบุญในอดีตชาติ” ข้างบุญบอกพร้อมทั้งหมอบตัวลงทำความเคารพ

“เราน่ะคงมีบุญแคในอดีตชาติเท่านั้นละ เพราะชาตินี้เราคงบาปเยอะถึงได้จนกรอบขนาดนี้” หนานบุญยิ้มเข้ากับชะตาชีวิตของตัวเองยิ่งนัก

“ท่านผู้มีบุญอย่างน้อยใจเลย ท่านจะมั่งมีหลังจากที่ท่านได้จากเราไป เราจะให้บาททองคำแก่ท่านเมื่อท่านอธิษฐานอะไรก็ได้แล้วแต่จะได้สมประสงค์ทุกอย่าง”

ข้างบุญ เอ ลีน แลบออกมา มีงาช้างเล็กสี่ทอนยื่นออกมาให้กับหนานบุญเมื่อหนานบุญหยิบบาททองคำแล้ว ข้างบุญก็เดินหายไปในโพรงต้นไม้ใหญ่สีขาวที่หนานบุญไม่เคยเห็นมาก่อนในชีวิตทันที

(นางข้างทองคำ. ม.ป.ป. : 81)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือของไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับผลของการทำบุญ คนที่ทำความดีจะสะสมบุญไว้ เมื่อถึงเวลาจะได้ผลตอบแทนของบุญ นอกจากได้ผลตอบแทนที่ดีแล้ว คนอื่นยังทำความเคารพคนที่มียุญ

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องผลของการทำบุญของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ชาวบ้านจึงชอบทำบุญให้ทาน และเชื่อว่า ในชาตินี้ควรทำบุญทำสิ่งที่ดีไว้ และสิ่งที่ดีรวมทั้งบุญที่ทำไว้จะเป็นบุญของตนเอง ชาติหน้าจะได้รับผลของการทำบุญและชีวิตจะได้เจริญรุ่งเรือง ส่วนคนที่ไม่ชอบทำบุญให้ทานจะไม่มีบุญสะสมให้ใช้ในชาติหน้า ชีวิตจะพบแต่ความยากลำบาก

4.1.3.3 ความเชื่อเรื่องของชาติภพและการเกิดใหม่

ชาวบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากเป็นชาวพุทธ เชื่อกันว่า มนุษย์เมื่อเสียชีวิตแล้ว จะต้องเกิดใหม่ ความเกิดเป็นสุข ความตายจึงเป็นทุกข์ ภาพความจริงของชีวิต ที่มีความตายเป็นเบื้องหน้า หรือมีความตายเป็นที่สุด ความตายเป็นของธรรมดาของชีวิตเหมือนกับการเกิด เมื่อเราชอบที่เกิด ก็อย่ารังเกียจที่จะตาย นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องของชาติภพ และการเกิดใหม่ ดังนี้

นิทานเรื่อง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ กล่าวถึง พ่อแม่คู่นี้มีลูกชายเพียงคนเดียว แต่น่าเสียดายที่ลูกชายเสียชีวิตไป เวลาผ่านไป 10 ปีแล้ว พ่อแม่ยังทำใจไม่ได้ วันหนึ่งมีคนมาบอกว่าลูกชายของพวกเขาเกิดใหม่และต้องการความช่วยเหลือ พ่อแม่คู่นี้ก็เชื่ออย่างไม่มี ความสงสัย ดังข้อความต่อไปนี้

คุณพ่อคุณแม่คู่นี้ยังคงเศร้าโศกเสียใจ ต่อมาหลายปีจนกาลเวลาล่วงเลยไป 10 กว่าปีแล้ว ก็ยังทำใจไม่ได้ ยังคงคิดถึงลูก อยากให้ลูกฟื้นคืนชีวิตกลับมาอยู่ร่วมกัน ดังเดิมอีก

ในระหว่างที่พ่อแม่คู่นี้กำลังคิดถึงลูกชายอยู่นั้น

อยู่ดี ๆ ก็มีชายคนหนึ่งเข้ามาหาที่บ้าน ขณะนั้นผู้เป็นพ่อไม่อยู่ อยู่แต่แม่คนเดียว ชายนั้นเดินเดินเข้าไปพูดว่า

“คุณนายครับ ผมไปเที่ยวมา พบลูกชายคุณนายที่ตายไปแล้ว ตอนนี้อยู่ไปเกิดอยู่ที่หมู่บ้านโน้น ได้รับความลำบากมาก เพราะตกไปเป็นทาสเขา ต้องทำงานอย่างหนักตลอดทั้งวัน”

ลูกชายคุณนายสั่งผมว่า ขอเงินสักพันหนึ่งและขอเสื้อผ้าด้วยสัก 2-3 ชุด แล้วบอกให้ฝากผมให้เอาให้โดยด่วน

คุณแม่ดีใจที่จะได้ช่วยเหลือลูกให้พ้นทุกข์ จึงให้เงินและเสื้อผ้าแก่ชายคนนั้นไป

(รู้เท่าไม่ถึงการณ์. ม.ป.ป. : 189)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านภาคเหนือมีความเชื่อการเกิดใหม่ ชาวบ้านภาคเหนือเชื่อว่า เมื่อคนเสียชีวิตแล้วจะไปเกิดใหม่ ยิ่งเป็นญาติพี่น้องหรือคนที่ใกล้ชิดตัวเรายิ่งอยากให้ฟื้นคืนชีวิตกลับมา ดังนั้น เมื่อได้ยินข่าวพวกเขาไปเกิดใหม่และได้รับความยากลำบากมากมาย คนที่เป็นญาติพี่น้องในชาติที่แล้วจึงอยากให้ช่วยเหลือ เพื่อให้พวกเขาได้อยู่สบายในชาตินี้

นิทานเรื่อง หอกมรณะ กล่าวถึงพ่อค้าวัวบังเอิญฆ่ากระต่ายตาย ชาติหน้าพ่อค้าเกิดใหม่เป็นลูกชาวบ้านและหลังจากพ่อแม่เสียชีวิตก็ออกบวชเป็นพระธุดงค์ ส่วนกระต่ายได้เกิดใหม่เป็นนายพรานป่า วันหนึ่งสองคนได้พบกันใหม่อีกครั้ง ดังข้อความจากนิทานดังนี้

วันเวลาล่วงเลยไป พ่อค้าวัวได้ตายไปตามเวลาอันสมควร แล้วได้ไปเกิดใหม่เป็นลูกชาวบ้าน เมื่อถึงวัยเรียนก็เรียนรูจนจบเป็นเด็กนิสัยเรียบร้อยจนกระทั่งพ่อแม่ของเขาถึงแก่กรรมตายไป ทำให้เขาเสียใจนัก จึงออกบวชเป็นพระธุดงค์

ส่วนเจ้ากระต่าย เมื่อตายไปเกิดใหม่เป็นนายพรานป่า ล่าสัตว์เป็นอาชีพ
เลี้ยงดูตัวเองมาตลอด ตั้งแต่เล็กจนโตเป็นหนุ่มเต็มกำลัง

อยู่มาวันหนึ่ง พระรูดงค์ ได้เดินมารูดงค์ในป่าที่มีนายพรานล่าสัตว์อยู่
เมื่อนายพรานเห็นก็เกิดศรัทธา จึงคิดจะหาอาหารไปถวายพระรูดงค์ให้ได้ฉับ

(หอกมรณะ. ม.ป.ป. : 46)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านมีความเชื่อการเกิดใหม่ ยิ่งคนที่มีความสัมพันธ์
อย่างใกล้ชิด เช่นคนที่มีบุญคุณและความแค้นกันอยู่ คนที่ฆ่าชีวิต เป็นต้น ด้วยผลกรรมที่ทำในชาติก่อน
จึงเกิดใหม่มาพบกันในชาตินี้

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านภาคเหนือของ
ไทยมีความเชื่อการเกิดใหม่ และชาวบ้านเชื่อว่า คนที่เสียชีวิตแล้วจะไปเกิดใหม่ในชาติหน้า ดังนั้น
ชาวบ้านที่มีญาติพี่น้องที่เสียแล้วจึงอยากให้พวกเขาได้มีความสุขในชาติหน้า นอกจากนี้แล้ว ชาวบ้าน
ภาคเหนือของไทยยังเชื่อกันว่าคนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันด้วยกรรมที่ทำในชาติก่อนต้องได้
พบกันในชาติหน้าด้วย

4.2 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

4.2.1 วิถีชีวิต

วิถีชีวิตคือรูปแบบหรือวิธีการดำเนินชีวิตของคนเรา และเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของ
ชาวบ้าน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ด้านการประกอบอาชีพและด้านคมนาคมของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
ดังนี้

4.2.1.1 การประกอบอาชีพ

เขตพื้นที่ที่ชาวจ้วงอาศัยเป็นเขตพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น
ที่ดินที่เขียวขจี มีแม่น้ำหลายสาย และภูเขาหลายลูก ดังนั้น การประกอบอาชีพของชาวบ้านชาวจ้วง
จึงพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นหลัก อาชีพของชาวบ้านส่วนมากเป็นอาชีพเกษตรกรรม
เช่น อาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน อาชีพประมง และอาชีพค้าขาย อาชีพการปักผ้าแพร เป็นต้น

4.2.1.1.1 อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน

เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยเป็นเขตพื้นที่ที่มีที่ดินอุดม
สมบูรณ์ ชาวบ้านจึงประกอบอาชีพหลักด้วยการเกษตร ทำไร่ทำนาทำสวนในท้องถิ่นของตน ในนิทาน
พื้นบ้านชนเผ่าจ้วงสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านประกอบอาชีพการเกษตร ดังนี้

นิทานเรื่อง 《金花银花和白花》 (ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว)
กล่าวถึงภริกาหญิงที่เลี้ยงลูกสาว 3 คน ขยันทำไร่ทำงานทั้งปี ไม่ว่าจะปลูกข้าว พืชไร่เกษตร หรือเก็บเกี่ยว
เธอก็ต้องทำคนเดียว มีอยู่ปีหนึ่ง หมู่บ้านพบบกภัยแล้ง ตึมน้ำปลูกข้าวก็ต้องอาศัยสายน้ำที่ไหลมาจากภูเขา
อย่างเดียว ดังนี้

农妇为了养活三个女儿，她从春头忙到冬尾，从早到晚辛勤地耕作。每年种、管、收，屋里屋外全靠她一个人操劳，累得腰酸背驼才算把三个女儿抚养成人。

有一年，村子里闹旱灾，喝水种田全靠从山上留下来的小溪流。

(金花银花和白花. 2001 : 614)

ชวานาหญิงเพื่อเลี้ยงลูกสาวสามคน เธอขยันทำไร่ทำนาตั้งแต่ต้นปีจนถึงท้ายปี เธอขยันหมั่นเพียรไถปรับที่ดินตั้งแต่เช้าจนมืด ทุก ๆ ปีไม่ว่าปลูกข้าว บำรุงรักษาพืชไร่เกษตร หรือเก็บเกี่ยว เธอก็ต้องทำคนเดียว และงานบ้านทำไร่ทำนาก็ต้องอาศัยเธอคนเดียว เหนื่อยจนปวดเมื่อยแหวะและหลังค่อมจนเลี้ยงลูก ๆ โตเป็นสาว

มีอยู่ปีหนึ่ง ในหมู่บ้านพบภัยแล้ง ดินน้ำปลูกข้าวก็ต้องอาศัยสายน้ำที่ไหลมาจากภูเขาอย่างเดียว

(ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว. 2001 : 614)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การประกอบอาชีพหลักของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงส่วนมากคืออาชีพทำไร่ทำนา และชาวบ้านชนเผ่าจ้วงเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวจึงต้องขยันทำไร่ทำนาอย่างไม่รู้จักเหนื่อย นอกจากนี้แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านปลูกข้าวต้องอาศัยแม่น้ำ ใช้ท่อน้ำเข้านาพืชไร่ การเกษตรจึงเจริญเติบโต แต่บางครั้งพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมีแหล่งน้ำขาดแคลนน้ำชาวบ้านจึงต้องไปหาสายน้ำที่ไหลมาจากภูเขามาท่อน้ำเข้านาพืชไร่เกษตร

นิทานเรื่อง 《鱼仙》(ปลาเทพ) กล่าวถึง ลูกชายคนที่สองได้เงินจากพ่อแล้วจึงไปซื้อเมล็ดพันธุ์ผักมาปลูกที่สวนจนสวนเต็มไปด้วยผัก เขาจึงนำผักไปขายเพื่อดำเนินชีวิตของตนเอง ดังนี้

老二呢得了一文钱就去买菜种来种菜。于是老二把菜种得后来一园子很好的菜。每早每晚卖菜。那么又得过日子了，不用去怎么辛苦咯，刚够吃的够过的了。

(鱼仙. 2001 : 479-480)

ส่วนลูกชายคนที่สองพอได้รับหนึ่งเหรียญ ก็ไปซื้อเมล็ดพันธุ์ผักมาปลูกผักจนกระทั่งมีผักดี ๆ จนกระทั่งมีผักที่โตสวยงามเต็มไปทั้งสวน เขาไปขายผักช่วงตอนเช้าและตอนเย็น จึงใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย และไม่ต้องพบความยากลำบาก เขาใช้ชีวิตพอกินพออยู่

(ปลาเทพ. 2001 : 479-480)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากพื้นที่ของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยที่ทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านจึงรู้จักใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติที่ใกล้ตัวให้เป็นประโยชน์ ในการประกอบอาชีพปลูกผักในสวน การปลูกผักนอกจากทำให้ตนเองพอกินพออยู่แล้ว

ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนยังรู้จักนำผลิตภัณฑ์การเกษตรส่วนเกินไปจำหน่ายเพื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น
ดังนั้น ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพปลูกผักทำสวนใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

นิทานเรื่อง 《砍金枫》(ตัดต้นเมเปิ้ลทอง) กล่าวถึงเวลาในเพาะปลูกใน
ฤดูใบไม้ผลิ น้องชายที่ชื่อเรอซัวไม่มีวัวมาช่วยไถนา จึงต้องอาศัยแรงตนเองจนเหนื่อยนั่งพักที่คันทนา
ดังนี้

春耕时节到了，家家户户忙着耕种，可是弟弟的田地还无牛来犁耙，眼
看就要错过季节，弟弟只好拿锄头一锄一锄地挖。他连续挖了三天两夜，还没
有挖完。到了第三晚，月亮已经偏西，他仍继续苦干，他又累又饿，坐在田埂
上休息。

(砍金枫. 2001 : 586)

ถึงช่วงเวลาการเตรียมดินสำหรับเพาะปลูกในฤดูใบไม้ผลิ ทุกบ้านทุกครอบครัว
กำลังขุดทำการเพาะปลูก แต่ที่นาของน้องชายยังไม่มีวัวมาไถนา อีกไม่นานก็จะ
พลาดโอกาสฤดูกาลแล้ว น้องชายจึงจับจอบพรวนดิน เขาพรวนดินสามวันสามคืน
ติดกัน แต่ยังไม่เสร็จ ถึงเวลาคืนที่สาม พระจันทร์ลงทิศตะวันตกแล้ว เขายังทำต่อ
อย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย จนเขารู้สึกทั้งเหนื่อยทั้งหิวข้าว จึงนั่งพักที่คันทนา

(ตัดต้นเมเปิ้ลทอง. 2001 : 586)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า ฤดูใบไม้ผลิเป็นฤดูที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับ
ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้น ชาวนาจึงต้องรีบไถไร่ไถนาและเพาะเมล็ดใน
ฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนี้แล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงเครื่องมือที่สำคัญสำหรับชาวนานั้นคือ วัวควาย ซึ่งเป็น
สัตว์ที่มีพลังมากและสามารถช่วยชาวนาทำไร่ไถนาได้ในระยะเวลาอันสั้น ถ้าครอบครัวใดไม่มีวัวควาย
จึงต้องใช้แรงตนเองทำการเกษตร ทำให้เหน็ดเหนื่อยและใช้เวลามาก

จึงสรุปได้ว่า ด้วยพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมีที่ดินที่อุดมสมบูรณ์
การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวบ้าน ชาวบ้านใช้เวลาฤดูใบไม้ผลิใน
การทำไร่ไถนาและเพาะปลูก พอได้เวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว นอกจากจะสามารถทำให้ชาวบ้าน
ชนเผ่าจ้วงพอกินพออยู่ ชาวบ้านยังสามารถนำผลผลิตที่ส่วนเกินไปจำหน่ายอีกด้วย

4.2.1.1.2 อาชีพการปักผ้าแพรว

ผ้าดั้นจ้วงจัดเป็นผลงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมยอดเยี่ยมที่สุดของชาวบ้าน
ชนเผ่าจ้วงของจีน ผ้าดั้นจ้วงเป็น 1 ใน 4 ผ้าดั้นที่ขึ้นชื่อของประเทศจีน คนที่ปักผ้าแพรวส่วนมากจะ
เป็นผู้หญิง โดยนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
ประกอบอาชีพการปักผ้าแพรว ในนิทานดังนี้

นิทานเรื่อง 《一幅壮锦》(ผ้าดั้นจ้วงหนึ่งผืน) กล่าวถึงหญิงชราชาวจ้วงคนหนึ่ง
ปักผ้าดั้นจ้วงเป็นมืออาชีพ ชาวบ้านจึงพากันมาซื้อผ้าดั้นจ้วงของเธอ ครอบครัวสี่คนจึงอาศัยเขาปักผ้าดั้นจ้วง
ดำเนินชีวิต ดังนี้

姐布织得一手好壮锦。锦上织起的花草鸟兽，活鲜鲜的。人家都买她的壮锦来做背带心，被窝面，床毡子。一家四口，就靠姐布一双手织壮锦过日子。

(一幅壮锦. 1984 : 166)

หญิงแก่ชาวจ้วงคนนี้ปักผ้าดินจ้วงเป็นมืออาชีพ พี่ชไมดอกกระย้า นก และสัตว์บนผ้าดินอย่างแจ่มชัดและมีชีวิตชีวา ทุกคนล้วนซื้อผ้าดินจ้วงมาทำเป็นสายเอี๊ยมขึ้นด้านบนของผ้าห่ม และผ้าสักหลาด ครอบครัวสี่คนจึงอาศัยหญิงชราปักผ้าดินจ้วงดำเนินชีวิต

(ผ้าดินจ้วงหนึ่งผืน. 1984 : 166)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ผ้าดินจ้วงกับวิถีชีวิตของชาวจ้วงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ผู้หญิงชาวจ้วงมีฝีมือในการปักผ้าดินจ้วงและสามารถประกอบอาชีพการปักผ้าแพร ดังนั้น ผู้ที่มีฝีมือที่ยอดเยี่ยมจึงไม่ต้องกังวลว่าผ้าดินจ้วงจะขายไม่ได้ นอกจากนี้แล้วยังสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจ้วงผู้หญิงอาจไม่ต้องออกไปทำงาน การปักผ้าแพรในบ้านนั้นสามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวได้

นิทานเรื่อง 《雁的故事》(นิทานของห่านป่า) กล่าวถึง สาวชาวจ้วงที่ชื่อว่า กุ๋นน่า มีหน้าตาที่งดงามแถมยังมีชื่อเสียงในการปักผ้าดินจ้วงได้ยอดเยี่ยมมาก ทุกคนล้วนเคยได้ใช้ผ้าดินจ้วงที่เขาปัก ชื่อเสียงกุ๋นน่าจึงได้เผยแพร่ไปทั่ว ดังนี้

古纳长得可秀啦，人们都说她是一朵初开的花。她会种田纺纱，还会织锦绣花。她织的壮锦呀，最闻名了，远远近近的人都用过她织的壮锦。她的名字也远远地传开了

(雁的故事. 1984 : 235)

กุ๋นน่ามีหน้าตาที่สวยงาม ทุกคนล้วนบอกว่า เธอเหมือนดอกไม้บานสะพรั่ง เธอสามารถทำไร่ไถนาและปั่นทอผ้า และยังสามารถแพรรูปภาพทิวทัศน์และลายปักได้ด้วย ผ้าดินจ้วงที่เธอปักมีชื่อเสียงอย่างมาก คนที่พักใกล้ในละแวกใกล้เคียงล้วนเคยใช้ผ้าดินจ้วงที่เธอปัก และทำให้ชื่อเสียงของเธอจึงกระจายไปถึงไกล

(นิทานของห่านป่า. 1984 : 235)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า หญิงสาวชาวจ้วงของจีนนอกจากสามารถทำไร่ไถนาปลูกพืชไร่แล้ว ยังมีฝีมือในการปักผ้าดินจ้วง ถ้าหากว่าหญิงสาวชาวจ้วงคนใดสามารถปักผ้าดินจ้วงที่สวยงาม นอกจากได้สร้างชื่อเสียงให้กับตนเองแล้ว ชาวบ้านยังนิยมมาซื้อผ้าดินจ้วงที่มีคุณภาพดีและสวยงามนั้น ๆ ดังนั้น หญิงสาวชาวจ้วงปักผ้าดินจ้วงจึงสามารถหารายได้ให้ครอบครัวได้

นิทานเรื่อง 《包桑和俏妮》(นายเปาซางกับนางเซี่ยวนีย์) กล่าวถึง ชายหนุ่มชาวจ้วงที่ชื่อว่า เปาซาง เป็นคนวาดรูปมืออาชีพ หญิงสาวชาวจ้วงที่ชื่อเซี่ยวนีย์ปักผ้าดินจ้วงเป็นมืออาชีพเหมือนกัน ทั้งสองขยันทำงานตั้งแต่เช้าทุกวัน คนหนึ่งวาดรูป อีกคนหนึ่งปักผ้าดินจ้วง ดังนี้

包桑画得一手好图画，俏妮织得一手好壮锦。包桑每画出一幅图画，俏妮随手便织成了壮锦。他们天一亮，就绘画、秀锦；夜来了，还磨墨、添线。

(包桑和俏妮. 1984 : 308)

เปาซางวาดภาพเป็นมืออาชีพ ส่วนเซียวนีปักผ้าดินจ้วงเป็นมืออาชีพ พอเปาซางวาดได้รูปภาพหนึ่งรูป เซียวนีจึงถือโอกาสปักเป็นผ้าดินจ้วง พอท้องฟ้าสว่าง พวกเขาก็วาดรูปและปักผ้าดิน และเมื่อพลบค่ำพวกเขายังฝนหมึกและต่อด้ายใหม่

(นายเปาซางกับนางเซียวนี. 1984 : 308)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากภาพดินจ้วงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ชายหนุ่มและหญิงสาวชาวจ้วงจึงชอบและขยันวาดภาพและปักผ้าดินจ้วงทั้งวันทั้งคืน

สรุปได้ว่า ผ้าดินจ้วงกับวิถีชีวิตของชาวจ้วงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ผ้าดินจ้วงนอกจากเป็นผลงานทางด้านศิลปะแล้ว ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผ้าดินจ้วงเป็นของใช้ของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงหลาย ๆ อย่าง เช่น เสื้อผ้า ผ้าปูเตียง ที่หลับที่นอนและเสื้อผ้าของคู่บ่าวสาว เป็นต้น ดังนั้น ผู้หญิงของชนเผ่าจ้วงจึงสามารถปักผ้าดินจ้วงเป็นและนำไปจำหน่ายในหมู่บ้านเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

4.2.1.1.3 อาชีพประมง

เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีทรัพยากรแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจึงดำรงชีวิตด้วยการประมง ชาวบ้านจับปลาที่แม่น้ำเพื่อเป็นอาหารของตนเอง และนำไปขายเพื่อเป็นรายได้พิเศษให้แก่ครอบครัว ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนประกอบอาชีพเป็นชาวประมง ดังนี้

นิทานเรื่อง 《鱼仙》(ปลาเทพ) กล่าวว่า พอลูกคนที่สามได้เงินจากพ่อแล้ว จึงไปซื้อเครื่องมือจับปลา และตกปลาได้มากมาย ดังนั้น เขาจึงนำปลาไปขายและซื้อเครื่องมือเพิ่มเติม ดังนี้

这老三呢就去买了一个钩子来钓鱼。天天得到很多很多的鱼来卖。卖了呢每早每晚就置得他钓鱼的一些家私咯。

(鱼仙. 2001 : 480)

ส่วนลูกคนที่สามจึงไปซื้ออุปกรณ์มาจับปลา เขาตกปลาได้มากมายและนำไปขายทุกวัน หลังจากขายปลาได้เงิน เขาจึงซื้ออุปกรณ์จับปลาเพิ่มเติม

(ปลาเทพ. 2001 : 480)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงได้เงินแล้วรู้จักเลือกอาชีพของตนเอง ลงทุนซื้ออุปกรณ์ตกปลาแล้ว ต่อมาจึงเอาไปใช้ในการตกปลา อาชีพชาวประมงก็เป็นอาชีพที่ดี พอตกได้ปลาแล้วปลาสามารถเป็นอาหารของตนเองและครอบครัว และยังสามารถนำส่วนที่เกินไปจำหน่ายที่ตลาดเพื่อมีเงินมากขึ้น พอได้เงินแล้วก็ซื้ออุปกรณ์ตกปลาเพิ่มเติมเพื่อตกปลาได้มากขึ้น

นิทานเรื่อง 《翠鸟》 (นกกินปลา) กล่าวถึง ชายหนุ่มกับแม่อยู่ด้วยสองคน ชายหนุ่มไปตกปลาที่แม่น้ำและนำปลาไปขายเพื่อหารายได้พิเศษให้กับครอบครัว วันหนึ่งแม่ป่วยและพูดกับชายหนุ่มว่า ควรไปเรียนฝีมือด้านการช่างสักอย่าง ถ้าอาศัยตกปลาชีวิตคงลำบาก ดังนี้

村头的破茅屋里，住着母子俩。他们无田无地，靠母亲给别人做针线活换些谷米度日。年幼的儿子扛着钓竿，在洛清江边钓鱼，卖点零钱，补贴家用。日子久了，人们都叫他渔郎。

一天，渔郎钓鱼归来，母亲卧在床上，长叹一声，说：“儿呀，自你父亲死后，我还不容易拉扯你长大。你该想点办法，学点手艺，总不能把米筒吊在鱼竿头啊！”

(翠鸟. 1984 : 213)

ในกระท่อมบุบสลายต้นหญ้าบ้านอาศัยด้วยแม่ลูกสองคน พวกเขาไม่มีที่นาของตนเอง จึงอาศัยแม่ทำอาชีพเย็บปักถักร้อยดำเนินชีวิต ลูกชายที่ยังเยาว์วัยอยู่แบกคันเบ็ดไปตกปลาที่แม่น้ำแล้วชิง เพื่อนำปลาไปขายและมีรายได้พิเศษเล็กน้อยเพิ่มขึ้น เวลานานแล้ว คนอื่นจึงเรียกเขาว่า หนุ่มชาวประมง

วันหนึ่ง หนุ่มชาวประมงตกปลากลับมา แม่เอนตัวลงบนเตียง ถอนหายใจลึก ๆ และพูดว่า “ลูกนะ หลังจากพ่อของลูกเสียไปแล้ว กว่าลูกจะเติบโตใหญ่เช่นนี้ไม่ง่ายเลย ลูกควรคิดวิธีที่จะไปเรียนวิชาฝีมือด้านการช่างนะ ไม่ควรพึ่งพาอาชีพอาชีพประมงทำมาหากินนะ”

(นกกินปลา. 1984 : 213)

จากเนื้อความดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนประกอบอาชีพประมงอาจเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพพิเศษ อาชีพประมงเป็นทั้งอาชีพดีหรือไม่ดีก็ได้ ในส่วนที่ดีคือคือปลาที่จับได้นอกจากสามารถเป็นอาหารของตนเองและครอบครัวแล้ว ปลาที่เหลือนั้นยังสามารถเอาไปจำหน่ายและหารายได้เพิ่มเติมได้ แต่มีข้อเสียคืออาชีพประมงเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและเป็นอาชีพที่ขึ้นอยู่กับลมฟ้าอากาศ ดังนั้น ผู้ใหญ่ในครอบครัวจึงอยากให้ลูกหลานได้เรียนอาชีพที่เกี่ยวกับฝีมือ

สรุปได้ว่า เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีทรัพยากรแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีชาวบ้านชนเผ่าจ้วงประกอบอาชีพด้วยประมง อาชีพนั้นนอกจากได้อาหารสำหรับตนเองแล้ว ยังสามารถนำไปจำหน่ายที่ตลาดและหารายได้เพิ่มขึ้น แต่ผู้ใหญ่บางครอบครัวรู้สึกการตกปลารับรู้กับความไม่มั่นคง สภาพอากาศ และเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง จึงอยากให้ลูกหลานไปเรียนอาชีพที่เกี่ยวกับการช่าง

4.2.1.1.4 อาชีพอื่น ๆ

เขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงเป็นเขตพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่นที่ดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำหลายสาย มีพื้นที่เป็นราบ และมีภูเขาหลายลูก ดังนั้น ชาวบ้านจึงประกอบอาชีพหลากหลาย เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพการค้าขาย เป็นต้น ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังนี้

นิทานเรื่อง 《鸭姑》 (หนูเป็ด) กล่าวถึง ชายหนุ่มที่เป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่คนหนึ่ง ชื่อว่า หนูเมี้ยงเป็ด ประกอบอาชีพด้วยเลี้ยงเป็ดที่ริมทะเล ทุกวันก่อนกลับบ้านเขาต้องตั้งใจนับจำนวนเป็ด ดังนี้

很久很久以前，在海边，住着一个放鸭的孤儿，名叫鸭郎，长年累月放鸭帮为生。鸭郎是个细心人，每天赶鸭回家总要认真点一点，数够九十九只才放心回来。

(鸭姑. 2001 : 486)

นานมาแล้ว มีชายหนุ่มเลี้ยงเป็ดคนหนึ่งอาศัยอยู่ริมทะเล ดำเนินชีวิตด้วยการเลี้ยงเป็ดมาตลอด หนูเมี้ยงเป็ดเป็นคนที่มีละเอียดรอบคอบ ทุกวันเมื่อเขาจับตอนเป็ดกลับบ้าน เขาจะต้องนับเป็ดจนครบเก้าสิบเก้าตัวจึงจะวางใจ และค่อยกลับบ้าน

(หนูเป็ด. 2001 : 486)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า อาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพสำคัญสำหรับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ชาวบ้านใช้พื้นที่ริมทะเลเลี้ยงเป็ด เนื่องจากการเลี้ยงเป็ดชาวบ้านไม่ต้องลงทุนซื้ออาหารสัตว์ และริมทะเลมีอาหารอุดมสมบูรณ์ของเป็ด เช่น หนอนทราย หอย ปูตัวเล็ก เป็นต้น ชาวบ้านเลี้ยงเป็ดด้วยการปล่อยเป็ดไปหาอาหารที่นั่นแต่จะต้องดูแลเป็ดไม่ให้สูญหาย ทั้งก่อนไปและก่อนกลับจะต้องนับจำนวนเป็ดให้ครบถ้วน

นิทานเรื่อง 《大头鱼赌山歌》 (ปลาหัวใหญ่ประชันเพลงชาวเขา) กล่าวถึง ชาวประมงคนหนึ่งจับปลาหัวใหญ่ได้หนึ่งตัว ปลาหัวใหญ่ตัวนี้มีน้ำหนักมากกว่า 25 กิโลกรัม ชาวประมงจึงแบกตัวตัวนี้ไปขายตลาดนัด ดังนี้

从前，有一个打鱼人打得一条五十多斤重的大头鱼。他把鱼挂在一条棍子上，往肩上一背，来到那阳圩上摆卖。

“卖鱼呀！大头河鱼！”不一会，卖鱼人的叫嚷声引来不少人围观论。

(大头鱼赌山歌. 2001 : 791)

ในสมัยก่อน มีชาวประมงคนหนึ่งตกได้ปลาหัวใหญ่มีน้ำหนักกว่ายี่สิบห้า กิโลกรัม เขาจึงเอาปลาแขวนอยู่บนกระบองและแบกอยู่บนไหล่ และไปขายที่ตลาดนัด

“ขายปลาจ๋า ปลาหัวใหญ่แม่น้ำ” ประเดี๋ยวเดียว เสียงตะโกนของคนขายปลา ดึงดูดผู้คน และต่างพากันมามุงดูและวิพากษ์วิจารณ์ไม่น้อยทีเดียว

(ปลาหัวใหญ่ประชันเพลงชาวเขา. 2001 : 791)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงประกอบอาชีพเป็นพ่อค้าแม่ค้า ชาวบ้านนำของส่วนเกินมาเป็นสินค้าที่ตลาดนัดและอยากค้าขายได้ราคาดี ๆ ดังนั้น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจึงควรมีวิธีในการค้าขาย เช่น นำสินค้าที่แปลกใหม่และสามารถดึงดูดชวนลูกค้านามาชม ตะโกนโฆษณาและเชิญชวนลูกค้านามาชมสินค้า ด้วยวิธีการขายเหล่านี้จึงมีคนมากมายมาชม ดังนั้น สินค้าจึงมีโอกาสขายออกได้

สรุปได้ว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนอาศัยอยู่ที่พื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ที่ไร่ ที่นา และแม่น้ำ ชาวบ้านจึงสร้างบ้านตั้งถิ่นฐานใกล้กับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ การประกอบอาชีพของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจึงมีอาชีพหลากหลาย เช่น อาชีพเกี่ยวกับการเกษตรทำไร่ ทำนา ทำสวน อาชีพการปักผ้าแพร อาชีพขายประมงอาชีพเลี้ยงสัตว์ และอาชีพค้าขาย เป็นต้น

4.2.1.2 ยานพาหนะ

การลงหลักปักฐานถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีหลากหลายลักษณะ เช่น ที่นา ภูเขา ป่าไม้ และแม่น้ำ ดังนั้น การคมนาคมขนส่งในเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนอยู่ส่วนใหญ่เป็นการคมนาคมทางบกและทางน้ำ อาศัยเดินทางด้วยเท้า เรือสำเภายเป็นยานพาหนะ ส่วนในถิ่นทุรกันดารเดินทางด้วยวัว ม้า เป็นพาหนะ ซึ่งในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนก็ได้กล่าวถึงยานพาหนะของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ตามตัวอย่างต่อไปนี้

นิทานเรื่อง 《石蛋姑娘》(สาวไข่หิน) กล่าวถึง อี้เจี๋ยเพื่อตามหาภรรยาให้ได้เดินทางด้วยเท้า ระหว่างการเดินทางพบอุปสรรคต่าง ๆ ใช้เวลาสามวันสามคืนจนเดินไปถึงในเมือง ดังนี้

依甲走啊走，小路的石头几次把他的脚碰伤，他把葫芦在伤口上碰了碰，伤就好了。不知爬过了多少座山，也不知越过了多少条河流，依甲终于来到了州府。

(石蛋姑娘. 2001 : 507)

อี้เจี๋ยเดินไปเรื่อย ๆ เท้าของเขาเตะหินบนถนนเล็กและได้รับบาดเจ็บหลายครั้ง เขาใช้น้ำเต้าทาที่บาดเจ็บและปากบาดแผลจึงหายดี เขาจำไม่ได้ว่าขึ้นภูเขาไปกี่ลูก และจำไม่ได้ว่าข้ามแม่น้ำไปกี่สาย ในที่สุดอี้เจี๋ยจนเดินทางมาถึงในเมือง

(สาวไข่หิน. 2001 : 507)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การคมนาคมของเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมีหลากหลายเส้นทาง ในแม่น้ำลำคลองที่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยว ทางเดินภูเขาขรุขระ ดังนั้น เมื่อการคมนาคมยังไม่ได้พัฒนาและชาวบ้านต้องเดินทางไกล จำเป็นต้องเดินด้วยเท้า และข้ามแม่น้ำขึ้นภูเขา เพราะฉะนั้น ชาวบ้านเดินทางด้วยเท้าจึงรู้สึกอ่อนแรง

นิทานเรื่อง 《金财洞》(ถ้ำเพชรนิลจินดา) กล่าวถึง พอม่าวเท่ได้ทองคำ ข้าวสาร และวัวแล้ว จึงใช้วัวแบกทองคำและข้าวสารลงจากภูเขาทันที ดังข้อความต่อไปนี้

一百头牛拍成一路走下山去。貌特怕惊动老虎和猴子，他用牛驮着米和金子，赶紧下了山。

(金财洞. 2001 : 423)

วัวหนึ่งร้อยตัวต่อแถวเดินลงจากภูเขา ม้าวเท่เกรงว่าจะทำให้เสียและลงตีน เขาจึงใช้วัวแบกข้าวสารและทองคำลงจากภูเขาอย่างเร่งรีบ

(ถ้าเพชรนิลจินดา. 2001 : 423)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า วัวเป็นสัตว์ใหญ่และมีกำลังมาก ชาวบ้านชนเผ่าจ้วง จึงใช้วัวเป็นยานพาหนะ เพื่อส่งของจากที่หนึ่งไปถึงอีกที่หนึ่ง และการใช้วัวเป็นยานพาหนะสามารถขนของได้ที่ละมาก

นิทานเรื่อง 《覃二献宝》(ฉินเอ้อมอบของขวัญล้ำค่า) กล่าวถึงหลังจากหวังอันไปมอบของขวัญล้ำค่าแทนฉินเอ้อ เขาได้เป็นจอหงวนและขี่ม้าเดินขบวน ส่วนฉินเอ้อได้ข่าวแล้วรู้สึกโมโหมาก จึงเอาเก้าอี้ที่นั่งอยู่กลางถนน ดังนี้

覃二硬是坐在街中的椅子上不动。这时鸣锣开道的侍从已经过来了，街上人群纷纷往两边让开。不一会儿，骑在高头大马上状元公，在一群侍卫的簇拥下来到覃二跟前。

(覃二献宝 2001 : 577)

ฉินเอ้อวางนั่งเก้าอี้ที่วางอยู่บนถนนอย่างไม่ขยับไปไหนจริง ๆ เวลาขึ้นองครักษ์ที่ดีขี่ม้ามองเปิดทางมาถึงแล้ว บุคคลที่เป็นกลุ่มค้อย ๆ หลีกทางให้ ไม่นานจอหงวนที่ขี่ม้าตัวใหญ่พร้อมองครักษ์หลายคนมาถึงหน้าฉินเอ้อ

(ฉินเอ้อมอบของขวัญล้ำค่า. 2001 : 577)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ม้าเป็นพาหนะที่สำคัญของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนในสมัยนั้น เนื่องจากม้าเป็นสัตว์ใหญ่และวิ่งได้รวดเร็ว ถ้าชาวบ้านต้องเดินทางไปไกลจะต้องเดินทางด้วยม้า ตัวอย่างนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า ม้าเป็นยานพาหนะที่มีค่าด้วย คนที่ร่ำรวยหรือคนที่มีฐานะจึงมีโอกาสได้ขี่ม้าและการมีม้าก็แสดงถึงฐานะที่ดีเจ้าของม้าในสังคมชาวจ้วงอีกด้วย

นิทานเรื่อง 《达嫁和达伦》(แม่นางตาเจี้ยกับแม่นางตาหลุน) กล่าวถึง ตาหลุนกินข้าวเรียบริ้วจึงนั่งเกี้ยว (轿子) กลับบ้าน พอหนุ่มหามเกี้ยวสองหนุ่มยกเกี้ยวขึ้นจึงรู้สึกน้ำหนักหนักกว่าตอนมา ดังนี้

一上轿，两个抬轿的觉得轿子沉甸甸的，比来时重了好多，说：“怪呀！轿子怎么比来时重了？”达伦在轿里答话：“吃饭肚重，吃粽身沉。我吃了粽，轿子哪能不比来时重呀？”

(达嫁和达伦. 2001 : 593)

พอตาหลุนขึ้นเกี้ยว คนยกเกี้ยวสองคนจึงรู้สึกเกี้ยวหนักหน่วง และหนักกว่าตอนมา เลยพูดว่า “แปลกนะ ทำไมเกี้ยวมันจะหนักกว่าตอนมาล่ะ” ตาหลุนตอบใน

เกี่ยวกับ “กินข้าวหนักท้อง กินบ๊ะจ่างหนักตัว ฉันทกินบ๊ะจ่างเข้าไป เกี้ยวไม่หนักได้
ยังไฉละ”

(แม่นางตำเจี้ยกับแม่นางตำหลุน. 2001 : 593)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้ว่า เกี้ยว (轿子) เป็นยานพาหนะสำคัญอย่างหนึ่งของสังคม
ชนเผ่าจ้วงของจีน เกี้ยวต้องอาศัยคนหามเกี้ยว จำนวนคนหามเกี้ยวจะมี 2 คน 4 คน หรือ 8 คน
จำนวนคนยิ่งมากจะแสดงว่า คนที่นั่งเกี้ยวเป็นคนที่สำคัญและมีฐานะ คนที่ได้นั่งเกี้ยวในเขตพื้นที่ที่
ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมักจะเป็นข้าราชการชั้นสูง นายทุน คนร่ำรวย ท่านผู้หญิง และคุณหนูของบ้าน
ตระกูลใหญ่ เป็นต้น

นิทานเรื่อง 《渔夫和皇帝》(ชาวประมงกับฮ่องเต้) กล่าวถึงในแม่น้ำ มีชาวประมง
ผู้เฒ่าคนหนึ่งพาเรือลำเล็ก ๆ ไปจับที่แม่น้ำ เรือยังไปไกลถึงจับได้ปลาตัวใหญ่ ดังนี้

从前有一个老渔夫，他划着自己的小渔船在河里打鱼，他的船儿越往下
漂流，就越得大鱼，因此他的渔船一直漂到了大海。

(渔夫和皇帝 1984 : 204)

แต่ก่อนมีชาวประมงคนแก่คนหนึ่ง พายเรือประมงเล็กของตนจับปลาใน
แม่น้ำเรือของเขาจึงล่องลอยไปกระแสน้ำตอนล่างยังได้ปลาตัวใหญ่ ดังนั้น เรือของ
เขาจึงล่องลอยไปถึงทะเล

(ชาวประมงกับฮ่องเต้. 1984 : 204)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เนื่องจากเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมีแม่น้ำหลาย
สาย ดังนั้น เรือสำเภาจึงเป็นยานพาหนะสำคัญอย่างหนึ่งของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ชาวบ้านใช้
เรือสำเภาต่าง ๆ ในการเดินทาง และใช้เรือสำเภาลงไปแม่น้ำ ทะเลเพื่อจับปลา ปู กุ้ง ฯลฯ เป็น
อาหารหรือนำไปจำหน่ายที่ตลาด

สรุปได้ว่า ด้วยแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน
จึงใช้ม้า เรือสำเภา วัว และเกี้ยวเป็นยานพาหนะ นอกจากนี้แล้วชาวบ้านอาศัยการเดินทางด้วยเท้า
สิ่งเหล่านี้นอกจากช่วยการทำงานและการดำเนินชีวิตของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนแล้ว ยังเป็น
ลักษณะเด่นของเขตพื้นที่ชนเผ่าจ้วงของจีนอีกด้วย

4.2.2 ค่านิยม

ค่านิยมสะท้อนให้เห็นถึงความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อ
กันมา ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า และเป็นสิ่งที่น่ายึดถือไว้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของคนใน
สังคม นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ดังนี้

4.2.2.1 ความกตัญญู

ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันความกตัญญูก็เป็นค่านิยมที่สำคัญของสังคมชาวจ้วง
และสังคมที่ยกย่องคนที่กตัญญู คำว่า 孝顺，意思是尽心奉养父母，顺从父母的意思。ประโยชน์นี้

หมายถึงปรนนิบัติต่อบิดาและมารดาอย่างเต็มกำลัง สืบสานปณิธานและความปรารถนาของท่าน นอกจากนี้แล้วสังคมชาวจ้างยังประณามคนที่ไม่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่อีกด้วย ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้างของจีนสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความกตัญญูของชาวบ้านชนเผ่าจ้างของจีน ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

นิทานเรื่อง 《巧试女儿心》(หยิ่งเชิงใจลูกสาวอย่างเฉลียวฉลาด) กล่าวว่า ผู้เผ่าตระกูลหลัวอยากหยิ่งเชิงลูกสาวสามคนมีความกตัญญูต่อพ่อหรือไม่ จึงใช้วิธีประกาศข่าวเสียชีวิตของตนเอง ปรากฏว่า มีแต่ลูกสาวคนเล็กมีความกตัญญูต่อเขา ดังข้อความต่อไปนี้

大女、二女大喊大叫，却没有一滴泪水流出来。她俩被桌上那些金和银迷住了心窍。不多时，大女对众人说：“趁现在又众乡亲在场，把那堆遗产及时分好，免得日后相互埋怨。”三女说：“不能这样，应该把尸骨送上山以后再分也不迟。”二女说：“现在父亲死了，再也回不来了。他的遗产，只有我和大姐两个亲骨肉说怎么分就怎么分，外人不能插嘴侵占。”大女经妹妹这么说，动手要拿桌上的东西了。

“慢着！”罗老汉突然坐起来，把在场的人都惊呆了。老汉提起拐杖向大女、二女打去。大女二女急忙溜走了。三女儿是老汉的义女。村里父老齐声说：“念三女孝敬之心，照理这份遗产应该归三女继承。”

(巧试女儿心：722-723)

ลูกสาวคนโตและลูกสาวคนกลางตะโกนด้วยเสียงอันดัง แต่ก็ไม่มีน้ำตา ไหล มาสักนิดเดียว เพราะใจของลูกสาวทั้งสองคนนั้นอยู่ที่กองเงินและทองบนโต๊ะ ไม่นาน ลูกสาวคนโตพูดกับทุกคนว่า “ถือโอกาสนี้พี่น้องคนบ้านเดียวกันอยู่ด้วยกัน เราจึงแบ่งทรัพย์สินสมบัติให้เรียบร้อย ทั้งนี้จะได้ไม่ตำหนิกันและกัน” ลูกสาวคนเล็กพูดว่า “ทำอย่างนี้ไม่ได้นะ ควรจะนำศพของพ่อส่งไปที่ภูเขาแล้วค่อยแบ่งก็ยังไม่เข้าไป” ลูกสาวคนกลางพูดว่า “ตอนนี้พ่อเสียชีวิตไปแล้ว และกลับมาไม่ได้อีกแล้ว สมบัติของท่านเพียงฉันและพี่ใหญ่ ซึ่งเป็นลูกสาวแท้ ๆ จะแบ่งยังงี้ก็ต้องแบ่งอย่างนั้น คนนอกพูด สอดจะมาแย่งชิงไม่ได้” ลูกสาวคนโตฟังน้องสาวพูดอย่างนี้จึงอยากจะลงมือไปหยิบสิ่งที่วางบนโต๊ะ

“เดี๋ยวนะ” ทันใดนั้น ผู้เผ่าตระกูลหลัวนั่งขึ้นมาและทำให้ทุกคนที่อยู่ ร่วมกันประหลาดใจ ผู้เผ่ายกไม้เท้าขึ้นมาและตีลูกสาวคนโตและคนกลาง ลูกสาวสองคนรีบหนีไปเลย ในขณะที่ลูกสาวคนเล็กซึ่งเป็นลูกบุญธรรมของผู้เผ่ายังอยู่ พี่น้องคนในบ้านจึงตกลงกันว่า “ลูกสาวคนเล็กเป็นลูกที่มีความกตัญญู ดังนั้นทรัพย์สินสมบัติจึงตกเป็นของเธอ”

(หยิ่งเชิงใจลูกสาวอย่างเฉลียวฉลาด：722-723)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความกตัญญูต่อพ่อแม่นอกจากเป็นคุณธรรมอันดีงามของชาวจ้างแล้ว ยังเป็นค่านิยมสำคัญของชาวจ้างอีกด้วย เมื่อพ่อแม่เสียชีวิตชาวจ้างถือว่า ผู้เสียชีวิต

เป็นสิ่งสำคัญอันดับหนึ่ง จึงควรฝึกฝนให้ผู้เสียชีวิตหลับนอนอย่างสงบ ดังนั้น คนที่มีความกตัญญูและตั้งใจจัดจัดงานศพให้พ่อแม่ จึงได้รับการยกย่องจากญาติพี่น้องและมิตรสหาย และสังคมก็ยกย่องคนที่กตัญญูต่อพ่อแม่ให้เป็นแบบอย่างของชาวบ้าน ส่วนคนที่หวังอยากได้สมบัติของพ่อแม่และไม่ทำหน้าที่ของลูกที่ดี ก็ทำให้เสื่อมเสียวงศ์ตระกูล

นิทานเรื่อง 《小气财主和穷朋友》 (นายทุนขี้เหนียวกับเพื่อนยากจน) กล่าวถึงนายทุนเคยเลี้ยงข้าวเพื่อนยากจนหนึ่งมื้อและบอกกับเพื่อนยากจนว่าอยากกินข้าวที่บ้านเขาหนึ่งมื้อ เพื่อนคนยากจนจึงบอกภรรยาให้หามาไก่เพียงตัวเดียวเพื่อเลี้ยงเพื่อนนายทุน ดังนี้

穷朋友对财主说：“老朋友，我不像你那样富有，没有什么好饭菜招待你。我只有四个儿子，他们孝敬父母，也非常勤快。他们就是我无穷的财富，将来孩子可以为我养老送终。你的金桌金凳金碗筷却不能变成人，把你抬出去埋葬吧。”

(小气财主和穷朋友. 2001 : 776)

เพื่อนยากจนพูดกับนายทุนว่า “เพื่อนนะ ฉันไม่เหมือนเธออย่างร่ำรวย ไม่มีอาหารดี ๆ มาต้อนรับนาย ฉันมีแค่ลูกชายสี่คน พวกเขามีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และมีนิสัยขยันหมั่นเพียรเป็นพิเศษ พวกเขาจึงเป็นโภคทรัพย์ของตนเอง ในอนาคตลูกฝึกฝนให้ฉัน แต่โต๊ะทองคำ เก้าอี้ทองคำ ซามทองคำและตะเกียบทองคำของนายไม่สามารถเปลี่ยนเป็นคน และแบกตัวนายไปฝังได้”

(นายทุนขี้เหนียวกับเพื่อนยากจน. 2001 : 776)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมความกตัญญูต่อพ่อแม่ในสายตาของชาวบ้านคือ ถ้าหากว่าลูกเป็นคนดี มีอุปนิสัยขยันหมั่นเพียร มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และเป็นคนที่มิประโยชน์ต่อสังคม พ่อแม่จึงรู้สึกภาคภูมิใจตนเองและปลื้มใจ นอกจากนี้แล้ว ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนยังถือว่าการเป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่จึงควรปฏิบัติเลี้ยงดูไปตลอดชีวิตและคอยปรนนิบัติเลี้ยงดูจนกว่าจะสิ้นบุญ

สรุปได้ว่า ค่านิยมความกตัญญูเป็นค่านิยมสำคัญอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ค่านิยมความกตัญญูของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงคือการเป็นลูกต้องมีความกตัญญูเวทีต่อพ่อแม่ เช่น เต็มที่เต็มใจเลี้ยงและดูแลพ่อแม่ในยามแก่เฒ่า ที่สำคัญคือคอยปรนนิบัติเลี้ยงดูจนกว่าจะสิ้นบุญ เชื่อฟังคำแนะนำของพ่อแม่ และปฏิบัติตามความมุ่งมาดปรารถนาของท่านด้วย เป็นต้น

4.2.2.2 การเลือกคู่ครอง

การแต่งงานถือเป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่งสำหรับชีวิตของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ดังนั้น การเลือกคู่ครองจึงเป็นขั้นตอนเบื้องต้น การได้คู่ครองที่ดีหรือไม่เป็นเรื่องที่ตัดสินใจว่าชีวิตมีความสุขหรือไม่ ดังนั้น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจึงมีค่านิยมว่าเวลาเลือกคู่ครองควรเชื่อฟังคำสั่งของบิดาและมารดา คำพูดของแม่สื่อแม่ชัก ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นค่านิยมการเลือกคู่ครองของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ดังนี้

นิทานเรื่อง 《金财洞》 (ถ้าเพชรนิลจินดา) กล่าวถึงชายหนุ่มชาวจ้วงชื่อว่า เต๋อมาว ประกอบอาชีพเป็นคนงานรับจ้างและรักกันกับลูกสาวนายทุน แต่นายทุนไม่ยอมที่จะรับลูกเขยที่มีฐานะยากจน ดังนี้

财主有个女儿，长得好漂亮。有一个长工是个孤儿，名叫貌特。貌特和财主的女儿很要好。财主的千金跟一个穷长工相好，这不等于在财主脸上抹狗屎吗？财主火冒三丈，气得要死。可是，财主的女儿说，就是死了变成鬼，也要和貌特在一起。财主没法子，便使出一个鬼主意，他对貌特说：“你要有一百斗米、一百头牛、一百两金子，才能做我的女婿。”

(金财洞. 2001 : 423)

นายทุนมีลูกสาวคนหนึ่งและมีหน้าตาที่สวยงาม มีคนรับจ้างระยาวคนหนึ่ง เป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ เขาชื่อว่า มาวเต๋อ เขาสนิทกับลูกสาวของนายทุนมาก แต่ลูกสาวของนายทุนกับคนรับจ้างรักใคร่กันดีจึงทำให้นายทุนเสียหน้า นายทุนโกรธมาก แต่ลูกสาวของนายทุนบอกว่า ถึงจะเสียชีวิตก็อยากอยู่ด้วยกันกับมาวเต๋อ นายทุนทำอะไรไม่ได้จึงคิดแผนสกปรกออกและพูดกับมาวเต๋อว่า ถ้าหากว่าเธอมีข้าวสาร 100 โถว วัว 100 ตัว ทองคำ 100 ชั่ง จึงสามารถเป็นลูกเขยของฉันได้

(ถ้าเพชรนิลจินดา. 2001 : 423)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า การเลือกคู่ครองของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ชาวบ้านสองครอบครัวหาคู่หรือจะคำนึงถึงฐานะวงศ์ตระกูลเท่าเทียมกัน หากว่าฝ่ายหญิงร่ำรวยและมีฐานะที่ดี แต่ฝ่ายชายไม่มีเงินไม่มีทองและมีฐานะยากจน แต่ชายหญิงสองคนรักกันอย่างแท้จริงและอยากแต่งงาน ฝ่ายชายจึงต้องหาวิธีหาสินสอดทองหมั้นและของขวัญมาให้ได้ตามที่ฝ่ายหญิงเรียกร้อง

นิทานเรื่อง 《金花银花和白花》 (ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว) กล่าวถึงเรื่องการขอบคุณบุญคุณของชายหนุ่มช่วยแก้ปัญหาภัยแล้ง กลิกรหญิงจึงพาชายหนุ่มกลับบ้านและรับปากจะยกลูกสาวคนหนึ่งหมั้นให้กับชายหนุ่มคนนี้ ชาวนาหญิงจึงเรียกลูกสาวทั้งสามคนมาพบกับชายหนุ่ม ดังนี้

农妇把他带到家后，便叫大女金花出来见客，那金花一见是个农夫打扮的小伙子，就说：“愿守九十九，不愿嫁农丘。”农妇又叫二女银花来见客，银花一见是个农夫，照样说：“愿守九十九，不愿嫁农丘。”农妇无奈，只好叫出白花。白花一出来见这位小伙子，样子老实，性情和善，便很中意，就说：“愿与农丘亲，不愿和财主近。”

(金花银花和白花. 2001 : 615)

หลังจากชาวนาหญิงพาเขากลับบ้านจึงเรียกลูกสาวคนโตชื่อว่าดอกไม้ทอง มาพบแขก พอดอกไม้ทองเห็นชายหนุ่มแต่งตัวเหมือนชาวนาจึงพูดว่า “จะขอยอมเฝ้าบ้านจนถึงอายุเก้าสิบเก้า และไม่ยอมแต่งงานกับชาวไร่ชาวนา” ชาวนาหญิงเรียกลูกสาวคนกลางมาพบแขก ดอกไม้เงินพอเห็นเป็นชาวนาจึงพูดเหมือนกันว่า “ขอยอม

เฝ้าบ้านจนถึงอายุเก้าสิบเก้า และไม่ยอมแต่งงานกับชาวไร่ชาวนา” กลิกรหญิงไม่มีทางเสียดใจเรียกลูกสาวคนเล็กที่ซื้อดอกไม้ขาวออกมา พอดอกไม้ขาวออกมาได้พบชายหนุ่มมีหน้าตาซื่อสัตย์ มีนิสัยที่เมตตาและอ่อนโยนคนนี้จึงรู้สึกชอบพอเลยพูดว่า “จะขอยอมคบกับชาวไร่ชาวนา แต่ไม่ยอมเข้าใกล้นายทุน”

(ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว. 2001 : 615)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมการเลือกคู่ครองสองแบบของชาวบ้านชนเผ่าจ้วง เนื่องจากสำนวนจีนกล่าวว่า 婚姻是女人的第二次生命。ประโยคนี้นี้มีความหมายว่า การสมรสเป็นชีวิตครั้งที่สองของผู้หญิง ดังนั้น การเลือกคู่ครองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับหญิงสาวชาวจ้วง หญิงสาวบางคนเลือกชีวิตคู่จะต้องพิจารณาถึงอาชีพของชายหนุ่ม ถ้าชายหนุ่มประกอบอาชีพเป็นชาวนาคงไม่ค่อยร่ำรวย หญิงสาวบางคนจึงไม่ยอมแต่งงานด้วย แต่หญิงสาวบางคนจะพิจารณาด้วยอุปนิสัย ถ้าหากว่าชายหนุ่มเป็นคนดี และซื่อสัตย์ จึงยอมเลือกเป็นคู่ชีวิต

ตัวอย่างจากนิทานอีกเรื่องหนึ่งคือ 《达七和六丘》 (นางตำซึกับนายลิวชิว) กล่าวถึงหลูโผอยากได้สินสอดทองหมั้นและของขวัญของคุณหนูส่งมา จึงพยายามแนะนำให้ตำซึกับนางกับคุณหนูและหาข้ออ้างว่า พ่อของตำซึกับเคยพูดไว้ว่า หากใครสามารถนำปศุสัตว์สามอย่างมาเป็นของขวัญได้จะให้เราแต่งงานกับตำซึกับ ดังนี้

芦婆黑眼珠见不得白银子，马上满口答应，偏偏达七软话不听，硬话不从。可是芦婆面对珠宝白银，怎舍得让它退走，左思右想想出一个主意。芦婆对达七柔和气地说：“宝宝女啊娘的心肝！你爸爸说过：日后哪个能送来三牲做供礼哪个就当姑爷。”

(达七和六丘. 1984 : 274)

พอหลูโผได้เห็นเงินแล้วจึงรับปาก แต่ตำซึกับไม่เชื่อฟังคำพูด และแข็งกร้าว แต่ว่าหลูโผได้เพชรพลอย ไข่มุก และเงินแล้ว จะให้กลับคืนไปได้อย่างไร เขาคิดไปคิดมา จึงได้วิธีโดยพูดกับตำซึกับอย่างนินวลว่า “ลูกสาวนะ ขวัญรักของแม่ พ่อหนูเคยพูดไว้ว่า วันหลังใครสามารถนำสัตว์เลี้ยงสามอย่างมา คนนั้นจึงได้เป็นลูกเขยของบ้านเรา”

(นางตำซึกับนายลิวชิว. 1984 : 274)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า การเลือกคู่ครองของหญิงสาวชาวจ้วงไม่ได้ตัดสินใจด้วยคนเดียว ผู้ใหญ่ในครอบครัวจะเข้าร่วมและช่วยแสดงความคิดเห็นกัน บางครั้งถ้าความคิดเห็นผู้ใหญ่กับหญิงสาวไม่ตรงกัน ผู้ใหญ่จะพยายามพูดให้หญิงสาวเปลี่ยนใจในที่สุด โดยหาข้ออ้างว่า พ่อหรือแม่ที่เสียไปแล้วเคยกล่าวไว้ว่า ฝ่ายชายต้องมีของที่ล้ำค่ามาบ้างถึงอนุญาตให้แต่งงาน ดังนั้น เมื่อหญิงสาวเลือกคู่ครองตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ในบ้าน รวมไปถึงผู้ใหญ่ที่เสียชีวิตไปแล้วซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่หญิงสาวต้องพิจารณาด้วย

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการเลือกคู่ครองของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เช่น สังคมชาวจ้วงถือว่า เวลาสองครอบครัวสมรสกันควรตามวงศ์ตระกูลฐานะเท่าเทียมกัน เมื่อเลือกคู่ครองลูกควรเชื่อฟังคำสั่งของบิดากับมารดา และคำพูดของแม่สื่อแม่ชักคำแนะนำและความคิดเห็นของผู้ใหญ่ในบ้านจะสำคัญอย่างยิ่ง หญิงสาวชาวจ้วงบางคนชอบคนร่ำรวยและมีฐานะที่ดี แต่จะรังเกียจคนยากจนและคนที่มีความฐานะที่ต่ำต้อย แต่หญิงสาวบางคนขอแค่ฝ่ายชายเป็นคนที่มีความใจดีใจงามและมีอุปนิสัยที่ขยันหมั่นเพียรก็ยินยอมที่จะแต่งงานด้วย เป็นต้น

4.2.2.3 การจงรักภักดีต่อความรัก

การจงรักภักดีต่อความรักเป็นค่านิยมสำคัญของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงสะท้อนให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง หลายพันปีมานี้ ชาวจ้วงได้สร้างความรุ่งโรจน์ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไว้เป็นอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็สร้างกรอบแนวคิดทางด้านค่านิยมสำหรับตนเองด้วย ค่านิยมจงรักภักดีต่อความรักก็เป็นหนึ่งในนั้น และเป็นมรดกอันล้ำค่าของชนเผ่าจ้วงและนับวันจะได้รับการยอมรับจากผู้คนทั่วโลก ดังนี้

นิทานเรื่อง 《文龙和肖尼》(นายเหวินหลงกับนางเซียวหนี่) กล่าวถึง เซียวหนี่รอคอยเหวินหลง 18 ปี แต่ไม่ได้ข่าวของเขาสักหน่อย แม่สามีจึงตัดสินใจให้เซียวหนี่แต่งงานใหม่ เซียวหนี่ไม่ยอมเด็ดขาดและตัดสินใจจะฆ่าตัวตายเพื่อบูชารัก ดังนี้

等了十八年，还没有得到刘文龙一点消息。刘文龙有个表弟，叫宋忠。他见肖尼长得漂亮，又贪图肖尼家财，想入赘刘家，便和肖尼的家婆商量。家婆决定招宋忠入赘。

肖尼坚决不同意，她相信文龙还健在。为了表达对丈夫的深情，她决定殉情。

(文龙和肖尼. 2001 : 737)

รอคอยสิบแปดแต่ยังไม่มีความเกี่ยวข้องกับเหวินหลงสักนิดเดียว หลิวเหวินหลงมีลูกพี่ลูกน้องคนหนึ่ง ชื่อว่าซ่งโจง เขาเห็นเซียวหนี่มีหน้าตาที่สวยงามและโลกในทรัพย์สินเงินทองของบ้านเซียวหนี่ จึงคิดจะแต่งเข้าบ้านตระกูลหลิวเลยปรึกษากับแม่สามีของเซียวหนี่ แม่สามีตัดสินใจจะรับซ่งโจงแต่งเข้าบ้าน

แต่เซียวหนี่ไม่ยอมเด็ดขาด และเชื่อว่าเหวินหลงยังมีชีวิตแข็งแรงอยู่ เพื่อแสดงความรักที่ลึกซึ้งต่อสามี เขาจึงตัดสินใจว่าจะฆ่าตัวตายเพื่อบูชารัก

(นายเหวินหลงกับนางเซียวหนี่. 2001 : 737)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงชาวจ้วงจงรักภักดีและแน่วแน่ต่อสามี เนื่องจากสังคมชาวจ้วงได้รับกรอบแนวคิดและคุณธรรมอันดีงามมาจากชาวจีน และสังคมต้องการให้ผู้หญิงปฏิบัติตามข้อกำหนด 三从四德 หมายถึง คุณธรรมของสตรี ในนั้นมีกล่าวถึง 既嫁从夫 ซึ่งกล่าวว่าถ้าหากว่าผู้หญิงแต่งงานแล้วควรคล้อยตามสามี สามีเสียชีวิตแล้วผู้หญิงควรมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีอย่างแน่วแน่ ดังนั้น หากผู้หญิงชาวจ้วงยังไม่รู้สามีตนเองเสียชีวิตไปหรือไม่ จึงควรรอคอย

และทำหน้าที่ดูแลผู้ใหญ่และลูก เพื่อไม่ให้อายุถูกบังคับแต่งงานกับคนอื่นจึงจะฆ่าตัวตายเพื่อบูชารัก จึงให้เห็นถึงค่านิยมจงรักภักดีต่อความรักของผู้หญิงชาวจ้วงอย่างชัดเจน

นิทานเรื่อง 《雁的故事》(นิทานของห่านป่า) กล่าวถึง ฮ่องเต้ได้จับตัวกู่น่าเป็น พระสนมเอกและกักขังนางไว้อยู่ในห้อง แต่กู่น่าจะรู้ว่าเยียนเซียงซึ่งเป็นสามียังปลอดภัยอยู่หรือไม่ กู่น่าจะเสนอเงื่อนไขสองข้อกับฮ่องเต้ คือ

她向皇帝提出两个条件：第一条，如果燕相还活在世上，一定给她看最后一眼；第二条，如果雁相死了，一定到他的坟前守灵十天。

(雁的故事. 1984 : 237)

นางเสนอเงื่อนไขสองข้อกับฮ่องเต้ว่า ประการที่หนึ่ง ถ้าหากว่าเยียนเซียง ยังปลอดภัยอยู่ในโลกนี้ต้องให้นางได้พบกันครั้งสุดท้าย ประการที่สอง หากว่าเยียนเซียง เสียชีวิตแล้ว นางต้องไปเผาศพให้เยียนเซียงสิบวัน

(นิทานของห่านป่า. 1984 : 237)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมจงรักภักดีต่อความรักของผู้หญิงชาวจ้วง สำนวนจีนกล่าวว่า 一日夫妻百日恩 สำนวนจีนนี้มีความหมายว่า พอชายหญิงคู่หนึ่งได้แต่งงานจะมีบุญคุณที่ลึกซึ้งต่อกัน ดังนั้น ถ้าผู้หญิงไม่รู้ข่าวคราวเกี่ยวกับสามีจะมีความกังวลและห่วงใย ถ้าหากว่าสามีเสียชีวิตไปแล้ว ภรรยาจึงต้องเผาศพให้สามีเพื่อแสดงความเสียใจและความรัก ผู้หญิงชาวจ้วงบางคน จะรักษาพรหมจรรย์ไว้และไม่แต่งงานอีกเพื่อแสดงจงรักภักดีต่อความรัก

นิทานเรื่อง 《达七和六丘》(นางตำชีกับนายลิวชิว) กล่าวว่า ลิวชิวได้เป็นพระราชบุตรเขยของเจ้าหญิงมังกรและได้ทานอาหารคาวที่เอร็ดอร่อย ได้สวมเสื้อผ้าที่งดงาม และมีของล้ำค่ามากมาย แต่ลิวชิวรู้สึกกลุ้มมาก เพราะว่าเขาคิดถึงตำชีอยู่ตลอดเวลา ดังนี้

公主又问：“那你为什么总是闷闷不乐？你想的什么呢？”公主难过地哭了起来。六丘不得不把实话一一诉说出来，他说：“我的心已给了达七，我也收下了达七的心。所以说，公主的真情实意，六丘实难报答。

(达七和六丘. 1984 : 277)

เจ้าหญิงถามอีกว่า “เช่นนั้นทำไมเธอรู้สึกกลุ้มมาก เธอคิดอะไรอยู่” เจ้าหญิงรู้สึกเสียใจจึงเริ่มร้องไห้ ลิวชิวจึงต้องบรรยายความจริงออกมาทั้งหมดว่า “ตำชีรักฉันและฉันก็รักเขาเหมือนกัน ดังนั้น ความรักที่แท้จริงของท่านเจ้าหญิง ลิวชิวจะไม่รู้ตอบแทนยังไงดี”

(นางตำชีกับนายลิวชิว. 1984 : 277)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมจงรักภักดีต่อความรักของผู้ชายชนเผ่าจ้วงของจีน ชายหญิงสองคนรักกันแล้วควรรักเดียวใจเดียว ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงแม้ว่าการอะไรเกิดขึ้นจงรักภักดีต่อคู่รักไม่ควรจะเปลี่ยนแปลง สำนวนจีนกล่าวว่า 富贵不能淫，意思是说：富贵不

能使自己放纵享乐。สำนวนจีนนี้มีความหมายว่า ความร่ำรวยมีวาสนาไม่สามารถทำให้ตนเองเสพสุขได้ ดังนั้น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจึงยกย่องคนที่พบความร่ำรวยแต่ไม่เปลี่ยนใจไปรักคนอื่นและไม่ทำให้คู่รักของตนผิดหวัง

สรุปได้ว่า ค่านิยมเกี่ยวกับการจงรักภักดีต่อความรักเป็นค่านิยมที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงสะท้อนให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงถือว่า สองคนที่รักกันเป็นคนที่มีความผูกพันนิเวศต่อกัน คู่รักสองคนจึงควรเฝ้าปกป้องรักษาความรักของตนเองให้ดี ๆ และรักเดียวใจเดียว ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นและพบอุปสรรคมากมาย เช่น พบคนที่ร่ำรวยกว่าและมีฐานะที่ดีกว่า ถูกคนอื่นบังคับหรือแย่งชิง แม้แต่คู่รักของตนเสียชีวิต ก็ยังคงที่การจงรักภักดีต่อความรักอย่างมั่นคง

4.2.2.4 การให้ความสำคัญลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง

ค่านิยมการให้ความสำคัญแก่ลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิงเป็นค่านิยมของคนจีนที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และเป็นค่านิยมของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงด้วยเช่นกัน ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจะรำลึกเสมอว่าลูกผู้ชายสามารถทำหน้าที่สืบสกุลของครอบครัวได้ เมื่อพ่อแม่อายุมากขึ้น ก็ยังพึ่งพาอาศัยลูกผู้ชายได้ ที่สำคัญลูกผู้ชายยังเป็นเสาหลักของครอบครัว ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการให้ความสำคัญแก่ลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิงของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ดังนี้

นิทานเรื่อง 《银花和金花》 (ดอกไม้เงินกับดอกไม้ทอง) กล่าวถึงสมัยก่อนมีนายทุนคนหนึ่งนิสัยพาล เขามีลูกสาวสองคน ลูกสาวสองคนนี้มีหน้าตาสวยงาม แต่นายทุนไม่ชอบลูกสาวสองคนนี้ วันหนึ่งนายทุนได้พูดคุยกับลูกสาวสองคนว่า

从前有个土老财，生性横蛮。他有一双美丽的女儿，大女儿叫金花，小女儿叫银花。土财主一点也不喜欢这两个女儿，他认为女儿是泼出的水，养女是帮人养媳妇。

银花十六岁那年，有一天，土老财问两个女儿：“是谁把你们养大的？以后你们要依靠谁？”大女儿说：“是爹把我养大，以后我要依靠爹。”小女儿说：“是娘把我养大，以后我要依靠我自己。”土老财听了银花的话恼怒得很，把银花赶出家门。银花离家前，胆小怕事的母亲流着泪偷偷塞给小女儿三粒金子和一张围身裙。

(银花和金花. 2001 : 613)

สมัยก่อนมีนายทุนคนหนึ่งนิสัยพาล เขามีลูกสาวสองคน หน้าตาสวยงามมาก ลูกสาวคนโตชื่อว่าดอกไม้ทอง ลูกสาวคนเล็กชื่อว่าดอกไม้เงิน นายทุนไม่ชอบลูกสาวสองคนสักเท่าใดนักเนื่องจากเขาคิดว่า การมีลูกสาวเหมือนน้ำที่สาดออกไป และการเลี้ยงลูกสาวคือการช่วยคนอื่นเลี้ยงลูกสะใภ้

เมื่อดอกไม้เงินสิบหกปี วันหนึ่ง นายทุนถามลูกสาวสองคนว่า ใครเป็นคนที่เลี้ยงพวกเธอโตจนโต แล้วหลังจากนี้เธอจะอาศัยใคร ลูกสาวคนโตพูดว่า พ่อเป็นคนเลี้ยงหนูจนโต วันหลังหนูจะอาศัยพ่อ ลูกสาวคนเล็กตอบว่า แม่เป็นคนเลี้ยงหนู

จนโต วันหลังหนูต้องอาศัยตัวเอง นายทุนฟังแล้วรู้สึกโกรธเคืองมาก และไล่
ดอกไม้เงินออกจากบ้าน ก่อนดอกไม้เงินออกจากบ้าน แม่ที่ซลาดกกล้วยน้ำดำไหลและ
แอบเอาทองคำสามเม็ดและผ้ากันเปื้อนหนึ่งตัวมัดให้ลูกสาวคนเล็ก

(ดอกไม้เงินและดอกไม้ทอง. 2001 : 613)

จากตัวอย่างสามารถสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีค่านิยมกับการให้
ความสำคัญลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง โดยเฉพาะคนจีนที่อาศัยอยู่ในชนบทก็ยังมีค่านิยมเช่นนี้
เพราะว่าชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีความเห็นว่า เลี้ยงลูกสาวจนโตและเมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องไปอยู่บ้าน
คนอื่น ส่วนคนจีนมีคำกล่าวที่ว่า 嫁出去的女儿, 泼出去的水 ส่วนคนจีนนี้มีความหมายว่า แต่งลูกสาว
เหมือนน้ำที่สาดออกไป ดังนั้น ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงจึงมีความเห็นว่า 养儿防老 คำนี้หมายถึง เลี้ยงลูกชาย
เพื่อให้คอยปรนนิบัติเลี้ยงดูตนเองเมื่อยามแก่เฒ่า

สรุปได้ว่า ค่านิยมให้ความสำคัญลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิงซึ่งชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีมา
ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงเห็นว่า ลูกผู้ชายมีกำลังมากกว่าและสามารถ
ทำงานได้มากกว่า การสืบสกุลของครอบครัวก็ต้องอาศัยลูกผู้ชาย ส่วนลูกผู้หญิงทำงานได้น้อยกว่า
ลูกผู้ชาย และเมื่อโตขึ้นต้องแต่งงานออกเรือนไปอยู่บ้านคนอื่น ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการมี
ลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง

จากตัวอย่างดังกล่าวสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึง
ค่านิยมหลากหลายของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เช่น ค่านิยมความกตัญญู ค่านิยมการเลือกคู่ครอง
ค่านิยมจงรักภักดีต่อความรัก ค่านิยมการให้ความสำคัญลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง เป็นต้น จึงสามารถ
สะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นว่า ความคิดและพฤติกรรมที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึง
ปัจจุบัน

4.2.3 ความเชื่อ

4.2.3.1 กฎแห่งกรรม

เขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยจะเป็นเขตชนบทและมีชาวบ้านบางกลุ่มนับถือ
ศาสนาพุทธ หลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธกล่าวถึงกฎแห่งกรรม ในภาษาจีนมีคำกล่าวที่ว่า 因果
报应, 佛教认为: 种什么因, 得什么果. ประโยคนี้มีความหมายว่า หลักคำสอนทางศาสนาพุทธ
เห็นว่า ทำอย่างไรก็จะได้รับผลกรรมอย่างนั้น นอกจากนี้แล้ว ในสังคมของชาวจ้วงก็มีคำสอนว่า 善有
善报, 恶有恶报. ส่วนคนจีนนี้หมายความว่า ทำความดียอมได้ดี ทำความชั่วยอมได้ชั่ว ในนิทาน
พื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีความเชื่อกฎแห่งกรรม ดังนี้

นิทานเรื่อง 《会唱歌的猫》(แมวที่ร้องเพลงได้) กล่าวถึงเมื่อพี่ชายเห็นน้องชายตนเอง
ได้ของล้ำค่ามากมายจากพญามังกร เขาจึงอยากได้เช่นเดียวกัน จึงขอไข่มุกวิเศษจากน้องชาย และไปที่
พระราชวังของพญามังกร แต่เนื่องจากเขาเคยใช้ตะขอเกี่ยวลำคอของพญามังกร จึงถูกลงโทษดังนี้

哥哥沿着这条路走到龙宫。谁知走到龙宫门口，便给一个夜叉捆绑来，带他去见龙王。哥哥大发雷霆，说他是龙王恩人的哥哥。夜叉说：“你还犟嘴！你就是害我们龙王的坏人。我记得那天就是你下的钩，把我们龙王爷的喉咙伤了！”龙王一看，确实就是那天钓钩的人，便把这个坏事做绝的人交给鳌鱼一口吞掉了。

(会唱歌的猫. 1984 : 243)

พี่ชายตามเส้นทางนี้ไปถึงที่พระราชวังของพญามังกร แต่คาดไม่ถึงว่าพอเดินไปถึงหน้าประตูพระราชวังของพญามังกรจะถูกปีศาจคนหนึ่งมัดตัวไว้และพาไปพบกับพญามังกร พี่ชายโมโหโทโสและพูดว่า “เขาเป็นพี่ชายของคนที่มีบุญคุณต่อพญามังกร” ปีศาจพูดว่า “เธอยังจะเถียง เธอเป็นผู้ร้ายที่ทำร้ายพญามังกรของพวกเรา ฉันจำได้ว่า วันนั้นก็เธอปล่อยตะขอลงมาและทำให้ลำคอของท่านพญามังกรได้รับบาดเจ็บ” พอพญามังกรเห็นแล้ว เลยแน่ใจว่าคนนี้ก็คือนักปล่อยตะขอในวันนั้น ดังนั้น จึงสั่งให้เต่ายักษ์กลืนกินผู้ร้ายคนนี้ไป

(แมวที่ร้องเพลงได้. 1984 : 243)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนที่ทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บถือว่าเป็นคนทำผิด แต่ทำผิดแล้วนอกจากไม่ยอมรับตนเองเป็นคนทำผิด ยังอิจฉาและอยากได้ของล้ำค่าจึงถือว่าทำกรรมชั่วแล้ว ดังนั้น ด้วยกรรมชั่วที่เคยทำไว้ จึงถูกลงโทษอย่างหนัก นิทานคือวรรณกรรมที่ถูกมนุษย์แต่งขึ้นมา ดังนั้น ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจึงสะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านชนเผ่าจ้วง มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

นิทานเรื่อง 《达嫁和达伦》(แม่นางตำเจี้ยกับแม่นางตำหลุน) กล่าวถึงแม่นางตำหลุนทำร้ายแม่นางตำเจี้ยแต่ไม่สำเร็จ แม่นางตำเจี้ยรอดชีวิตได้ แม่นางตำหลุนขอปรึกษาแม่นางตำเจี้ยใช้วิธีใดทำให้ผีสาวได้ แม่นางตำเจี้ยแนะนำว่า เอาตนเองเข้าไปในครกและใช้สากตำ ผิวจึงขาวได้ แม่นางตำหลุนเชื่อและให้แม่ตนเองทำตาม แม่นางตำหลุนจึงตายไป แม่ก็ตายตาม ส่วนแม่นางตำเจี้ยได้ใช้ชีวิตกับคุณหนูด้วยกันอย่างมีความสุข ดังนี้

后来，达伦问达嫁：“姐姐呀，当年你掉到水井里去了，怎么又回来啦？”达嫁笑到：“人是那么容易死的？告诉你，好心的人，怎么也害不死的！”达伦听了，心里又气又羞。一天达伦又问达嫁：“姐呀！你的肉怎么那么白呀？”达嫁说：“放在臼里舂白的呀！”达伦回家让娘照着做，只听到达伦“呀”了一声便不说话了。达伦的娘舂死了女儿，伤心地哭了一场。不久，她也闷闷地死去了。

达嫁和少爷过着恩恩爱爱的日子。达伦母女却变成了两只鹌哥鸟，日日夜夜不停地喊着：“害人害己！害人害己！”

(达嫁和达伦. 2001 : 595)

ต่อมา ตำหลุนถามตำเจี้ยว่า “พี่นะ ปีนั้ที่ตกลงไปบ่อน้ำ และกลับมาได้ยังไงละ” ตำเจี้ยยิ้มและตอบว่า “คนจะตายง่าย ๆ ได้ยังไงละ จะบอกให้เธอรู้นะ คนที่แสนดีถูกทำร้ายยังไงก็รอดได้” พอตำหลุนฟังแล้วในใจทั้งโกรธทั้งอาย

วันหนึ่งตำหลุนถามตำเจี๋ยอีก “พี่นะ ทำไมผิวของพี่ขาวอย่างนี้นะ” ตำเจี๋ยตอบว่า “เอาตัวเองเข้าไปในครกและใช้สากรกระทั่งตำ ผิวจะขาวได้” ตำหลุนกลับบ้านให้แม่ทำตาม เพียงได้ยินเสียงร้องของตำหลุนและเจ็บไป ปรากฏว่าตนเองตำลูกสาวตายแล้วจึงร้องไห้อย่างเสียใจ ไม่นานแม่ก็เสียชีวิตอย่างเจ็บ ๆ

แม่นางตำเจี๋ยกับคุณหนูใช้ชีวิตด้วยอย่างมีความสุข ส่วนแม่ลูกตำหลุนเปลี่ยนเป็นนกคู่สองตัว ทั้งกลางวันและกลางคืนร้องไม่หยุดว่า ทำร้ายคนอื่นจนทำร้ายตนเอง ทำร้ายคนอื่นจนทำร้ายตนเอง

(แม่นางตำเจี๋ยกับแม่นางตำหลุน. 2001 : 595)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนเชื่อกันว่า ทำความดีย่อมได้รับผลกรรมที่ดี ทำชั่วย่อมได้รับกรรมชั่วที่เคยทำไว้ คนดีและทำความดีมาตลอดจะได้ดวงที่ดีและมีคนมาช่วยเหลือ ส่วนคนที่ไม่ทำร้ายคนอื่นในที่สุดก็หนีไม่ได้และจะได้รับกรรมชั่ว ทำร้ายคนอื่นไม่สำเร็จจนทำร้ายตนเอง

นิทานเรื่อง 《仙姑泉》 (น้ำพุนางฟ้า) กล่าวว่า นายทุนรู้ว่า กระจ่ายขาวน้อยเป็นของล้ำค่าและมีความสามารถวิเศษจึงวิ่งจับมัน กระจ่ายขาวน้อยทะลวงเข้าไปในถ้ำหิน นายทุนอยากจะตามเข้าไป แต่ถูกหินก้อนใหญ่ทาบหัวจนตายไป ดังนี้

她喊一声“好宝贝”，就冲进茅屋里去捉小白兔。小白兔一回头就往外跑，财主婆就拼命追。跑到一个山边，山边有个岩洞，小白兔一跳就窜进岩洞里去了。岩洞蛮大，财主婆也想窜进去，刚到洞口，一块大石头从岩洞上滚下来，把财主婆砸死了。

(仙姑泉. 1984 : 297)

เขาตะโกนเรียกว่า “ของล้ำค่าที่ดี” จึงเข้าไปจับกระจ่ายขาวน้อยที่กระท่อม กระจ่ายขาวน้อยพอนหันหน้ากลับมาก็วิ่งไปที่ข้างนอก นายทุนจึงพยายามวิ่งตามอย่างสุดชีวิตจนไปถึงใต้ถุนเขา ใต้ถุนเขามีหินถ้ำถ้ำหนึ่ง กระจ่ายขาวน้อยพอกระโดดก็เข้าไปในหินถ้ำไปแล้ว หินถ้ำนี้ค่อนข้างใหญ่ นายทุนก็อยากจะเข้าไป แต่เพิ่งไปถึงปากถ้ำมีก้อนหินก้อนใหญ่กลิ้งลงมาจากบนหินถ้ำ และทับนายทุนจนตาย

(น้ำพุนางฟ้า. 1984 : 297)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เรื่องกฎแห่งกรรมเป็นความเชื่อของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน เรื่องกฎแห่งกรรมนอกจากชี้ให้เห็นว่า ทำความชั่วร้ายย่อมได้รับผลกรรมทางร้ายที่ตนเองทำไว้แล้วยังมีบทบาทหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดีและทำความดี อย่าทำชั่ว เพราะว่าคนที่ทำความชั่วจะพบจุดจบที่ไม่ดี

สรุปได้ว่า เรื่องกฎแห่งกรรมเป็นความเชื่อของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่สะท้อนให้เห็นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน กฎแห่งกรรมนอกจากเป็นหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธแล้ว

ยังเป็นคติและคำสอนของสังคมชาวจ้วง เพราะชาวบ้านชนเผ่าจ้วงเชื่อกันว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังนั้น ชาวบ้านจึงได้ใช้มาอบรมสั่งสอนและปลูกฝังพฤติกรรมของลูกหลาน หวังว่าให้ลูกหลานเป็นคนดี และทำความดีไว้

4.2.3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า

ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนนับถือเทพเจ้ามีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวบ้านสร้างวัดแล้ว อัญเชิญเทพเจ้าลงมาเพื่อคุ้มครองชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ และชาวบ้านมีความปรารถนาใดจะไป กราบไหว้ขอพรจากเทพสถิตย์ขอให้จริง หรือทำผิดสิ่งใดหรือไม่สบายใจก็จะไปขอมาเทพเจ้าต่อลาโทษ เทพเจ้าที่ชาวบ้านนับถือส่วนใหญ่เป็นเจ้าแม่กวนอิม เจ้าพ่อกวนอู เป็นต้น ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีนสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ดังเนื้อหานิทาน พื้นบ้านต่อไปนี้

นิทานเรื่อง 《八哥儿》(นกขุนทอง) กล่าวถึง ต้นเดือนและกลางเดือน หัวหน้าข้าราชการจะนำลูกน้องไปขอพรที่ศาลเจ้าเพื่อขอเจ้าแม่กวนอิมคุ้มครองและนำโชคแก่เขา ดังนี้

且说那庙堂，每月初一、十五，县太爷一定带领一班人马前来烧香拜神，求观音娘娘保佑。初一那天早上，天刚蒙蒙亮，八哥就飞到那个庙堂，钻进观音肚子里。七时光景，县太爷带着一班人马来烧香。县太爷一边拜一边口里喃喃念到：“求大慈大悲的观音娘娘，保佑本官四季平安，升官发财。”

(八哥儿. 2001 : 655)

พูดถึงศาลเจ้าแห่งนั้น วันที่หนึ่งและวันที่สิบห้าตามปฏิทินจันทรคติทุกเดือน นายอำเภอจะพาลูกน้องมาจุดธูปไหว้เทพเจ้าแน่นอน เพื่อขอให้เจ้าแม่กวนอิม คุ้มครอง ตอนเช้าวันที่หนึ่งฟ้าเพิ่งสว่าง นกขุนทองก็บินไปถึงศาลเจ้าแห่งนั้น และเจาะ มุดเข้าไปในท้องพระพุทธรูปของเจ้าแม่กวนอิม เจ็ดโมงเช้า นายอำเภอพาลูกน้องมา จุดธูปนายอำเภอไหว้ไปด้วยและพูดไปด้วยว่า ขอเจ้าแม่กวนอิมที่อย่างเมตตาธรรม คุ้มครองผมปลอดภัยตลอดปี ได้เลื่อนตำแหน่งราชการ และได้ร่ำรวย

(นกขุนทอง. 2001 : 655)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความเชื่อนับถือเจ้าแม่กวนอิม ชาวบ้านจึงสร้างศาลเจ้าถวายเจ้าแม่กวนอิมด้วยความเคารพบูชา เวลาขอการไหว้เจ้ากวนอิม ก็มีเวลาที่กำหนด คือวันที่หนึ่ง และวันที่สิบห้าตามปฏิทินจันทรคติของคนจีน นอกจากชาวบ้านทั่วไปนิยมไป กราบไหว้เจ้าแม่กวนอิมแล้ว กลุ่มข้าราชการชั้นสูงในท้องถิ่นก็นิยมไปจุดธูปไหว้พระเจ้าแม่กวนอิมด้วย เพื่อขอพรให้ตนเองโชคดี ตัวอย่างคำขอพร เช่น อยู่เย็นเป็นสุขตลอดปี (四季平安) ได้เลื่อนตำแหน่ง ราชการ ร่ำรวยได้เงินทองมากมาย (升官发财) เป็นต้น

นิทานเรื่อง 《鹅哥的故事》(นิทานของนกตุ) กล่าวถึง ชาวบ้านสร้างศาลเจ้าถวาย กวนอู วันที่สิบห้าเดือนพฤษภาคมตามปฏิทินจันทรคติของคนจีนเป็นวันที่เจ้าพ่อกวนอูลับมีดใหญ่ ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนไปจุดธูปไหว้กวนอู ดังนี้

这寺庙供的是关圣帝君，据说这关圣帝君驱魔护身，铁面无私。所以官民等人，都供奉着他。

有一天正是五月十三，相传是关公磨大刀的日子，烧香拜神的人不少。

(鹅哥的故事. 1984 : 232-233)

วัดแห่งนี้ถวายเจ้าพ่อกวนอู ได้ยินว่ากวนอูสามารถขับไล่ภูตผีปีศาจและปกป้องตนเอง ท่านยังเป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัวด้วย ดังนั้น พวกข้าราชการและชาวบ้าน ล้วนถวายท่าน

วันหนึ่งเป็นวันที่ลืบสามตามปฏิทินจันทรคติ ได้ยินมาว่า วันนี้เป็นวันที่เจ้าพ่อกวนอูลับมีดใหญ่ ดังนั้น คนที่มาจุดธูปไหว้เทพเจ้ากวนอูจึงไม่น้อยทีเดียว

(นิทานของนกดู. 1984 : 232-233)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า เทพเจ้ากวนอูมีทรงความคุณธรรมและความซื่อสัตย์ และทรงความเมตตากรุณาแก่ผู้ดีและลงโทษคนเลว เทพเจ้ากวนอูจึงเป็นเทพเจ้าที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงนับถือ ชาวบ้านมีเวลากำหนดที่ไปจุดธูปไหว้เทพเจ้ากวนอู และเชื่อกันว่า ถ้าทำความดีจะมีกวนอูคุ้มครองชีวิตได้แล้วทำให้ตนเองเจริญรุ่งเรือง แต่ถ้าทำความชั่วร้ายจะถูกเทพเจ้ากวนอูฆ่าชีวิต

นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นถึงชาวบ้านชนเผ่าจ้วงนับถือและกราบไหว้ เทพเจ้าสององค์ คือเจ้าแม่กวนอิม และเทพเจ้ากวนอู เชื่อว่าจะนำความโชคดีและสามารถคุ้มครองให้ตนและครอบครัวอยู่ร่มเย็นเป็นสุข

4.2.3.3 ความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานางฟ้า

ในเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยยังมีความเชื่อนับถือเทวดานางฟ้า เนื่องจากกลุ่มชาวบ้านชนเผ่าจ้วงถูกกลุ่มคนร่ำรวยรังแกและเอาเปรียบ ซึ่งคนร่ำรวยมีอำนาจเหนือกว่า กลุ่มคนจนไม่สามารถต่อสู้เอาชนะได้ ดังนั้น กลุ่มคนจนจึงฝากความหวังหรือหาที่พึ่งทางจิตใจว่า จะมีเทวดาและนางฟ้าลงมาช่วยเหลือพวกเขา และลงโทษแก่กลุ่มคนรวยที่มารังแกพวกเขา ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนเชื่อกันว่า ควรเป็นคนดีและทำความดีไว้มาก ๆ เมื่อพบความยากลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ แล้วเทวดาและนางฟ้าจะมีความเมตตาจะมาช่วยเหลือพวกเขา ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนก็สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับเทวดานางฟ้าของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ดังเนื้อความจากนิทานดังต่อไปนี้

นิทานเรื่อง 《点金棍》(กระบองชี้ทอง) กล่าวถึงเท่อเอ้อถูกพี่ชายรังแกจนร้องไห้ นางฟ้าลงมาช่วยเหลือมอบกระบองชี้ทองแก่เท่อเอ้อ เท่อเอ้อทำตามวิธีที่นางฟ้าแนะนำ จึงได้ไถ่ป่าทองคำหนึ่งตัวกลับบ้าน ดังนี้

第二天，特二很早就起来，带上那根木棍和一把锄头到野地去开荒。他走到半路，见一只野鸡从他面前跑过来，他马上照着仙女说的去做，野鸡真的不见了，他又照着仙女的说法挖了两尺深，便见到光闪闪的金子埋在地里。

(点金棍. 2001 : 425)

วันที่สอง เต๋อเอ๋อตื่นเช้ามากและนำกระบองอันนั้นกับจอบอันหนึ่งไปหักร้าง
ถางพง เขาไปถึงกลางทางและพบไก่อ่าตัวหนึ่งวิ่งต่อหน้าเขา เขาจึงทำตามที่นางฟ้า
บอกทันที ไก่อ่าหายไปจริง ๆ เขาทำตามที่นางฟ้าบอกไว้ว่าชุดสองชุดเลยทองคำที่
กะพริบระยิบระยับฝังในดิน

(กระบองซีทอง. 2001 : 425)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงมีความเชื่อนับถือนางฟ้า ซึ่งชาวบ้าน
เชื่อกันว่า นางฟ้าเป็นเซียนมาจากบนสวรรค์ และมีหน้าที่ช่วยมนุษย์ให้รอดตัวจากสิ่งอันตรายทั้งปวง
ดังนั้น เมื่อได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากนางฟ้าแล้วชาวบ้านจะเชื่อฟังและปฏิบัติตาม

นิทานเรื่อง 《七妹和青蛙郎》 (น้องเจ็ดกับนายกบ) กล่าวถึง ที่นาแห่งแล้ง ผู้เฒ่า
ตระกูลหวงรับปากว่า ใครแก้ปัญหาก็จะยกลูกสาวทั้งเจ็ดคนหมั้นกับเขา มีชายหนุ่มคนหนึ่งออกมา
เสนอวิธีการ แต่ผู้เฒ่าตระกูลหวงไม่เชื่อและพูดอย่างสงสัยว่า คุณสามารถเรียกพญามังกรมาช่วยทำให้
ฝนตกได้จริงหรือ ดังข้อความต่อไปนี้

后生见黄老汉说得真切，答应了他的要求，只要他一个女儿。黄老汉不
相信，没好气地说：“你别放屁给狗嗅了，难道你能叫龙王下雨？”

(七妹和青蛙郎. 2001 : 626)

ชายหนุ่มเห็น ผู้เฒ่าตระกูลหวงพูดอย่างจริงจังจึงรับปากที่เขาต้องการ
แต่ชายหนุ่มขอเพียงแค่ลูกสาวของเขาคนเดียว ผู้เฒ่าตระกูลหวงไม่เชื่อที่ชายหนุ่มพูด
จึงแสดงท่าทางไม่พอใจและพูดว่า “เธออย่าโอ้อวดเลย เธอสามารถเรียกพญามังกร
มาลงฝนหรือ”

(น้องเจ็ดกับนายกบ. 2001 : 626)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนประกอบอาชีพเกษตรกรรม
ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านจึงสัมพันธ์กับแม่น้ำอย่างใกล้ชิด ชาวบ้านจะให้ความสำคัญมากกับน้ำ
อย่างมาก ในแม่น้ำลำคลองและฝนที่ตกโดยธรรมชาติจึงเป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้ทำการเกษตร
ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความเชื่อถือว่าพญามังกรเป็นเซียนที่ทำหน้าที่ดูแลเรื่องน้ำและฝน ดังนั้น
เมื่อเกิดภัยแล้งหรือฝนไม่ตกชาวบ้านจึงต้องทำพิธีไหว้จากพญามังกรขอฝน และชาวบ้านมีความเชื่อว่า
พญามังกรเป็นเทพเจ้าที่สามารถทำให้ฟ้าฝนตามฤดูกาลและชวานาได้เก็บเกี่ยวได้อุดมสมบูรณ์

สรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของ
จีนมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือหรือกราบไหว้พญามังกรและนางฟ้า เชื่อว่าพญามังกรสามารถให้ฝนตก
ตามฤดูกาลทำให้การเพาะปลูกอุดมสมบูรณ์ ส่วนนางฟ้าจะช่วยคุ้มครองคนทำความดี

4.3 เปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีน

ในการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแบ่งข้อเปรียบเทียบเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวิถีชีวิต ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ

4.3.1 วิถีชีวิต

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวบ้านภาคเหนือของไทยและชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเด็นในการวิเคราะห์ ได้แก่ อาชีพ และการคมนาคม ดังนั้น ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติ มีลักษณะความคล้ายคลึงกันและลักษณะความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 4 ประเภทอาชีพในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ประเภทอาชีพในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ของไทย	ประเภทอาชีพในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีน
อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน	อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน
อาชีพนายพราน	อาชีพนายพราน
อาชีพลากพินหาของป่า	อาชีพลากพินหาของป่า
อาชีพการค้าขาย	อาชีพการค้าขาย
อาชีพประมง	อาชีพการประมง
อาชีพเลี้ยงสัตว์	อาชีพการเลี้ยงสัตว์
-	อาชีพการปักผ้าแพรว

ตารางที่ 5 ยานพาหนะในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ยานพาหนะในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ของไทย	ยานพาหนะในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีน
เดินทางด้วยเท้า	เดินทางด้วยเท้า
วัวและเกวียน	วัว
ม้า	ม้า
เรือสำเภา	เรือสำเภา
ช้าง	เกี้ยว

4.3.1.1 ความคล้ายคลึงกัน

1) จากตารางที่ 4 เห็นได้ว่า การประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีเหมือนกัน ได้แก่ อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน อาชีพนายพราน อาชีพลากพื้นหาของป่า อาชีพการค้าขาย อาชีพประมง อาชีพเลี้ยงสัตว์ การประกอบอาชีพ 6 ประเภทนี้ล้วนปรากฏออกมาในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ทั้งนี้เนื่องจากภาคเหนือของไทยและเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนอาศัยเป็นเขตพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่ดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำหลายสาย และภูเขาหลายลูก ดังนั้น การประกอบอาชีพของชาวบ้านทั้งสองชาติจึงอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์

2) จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า ยานพาหนะของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การเดินทางด้วยเท้า วัว ม้า และเรือสำเภา พาหนะ 4 ชนิดนี้ล้วนปรากฏในนิทานทั้งสองชาติ เนื่องจากภาคเหนือของไทยกับเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนอาศัยเป็นดินแดนที่ใกล้ชิดกัน จึงอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ที่ดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำและภูเขามากมาย ดังนั้น เมื่อชาวบ้านเดินทางสัญจรจึงใช้ยานพาหนะที่เหมือนกัน

4.3.1.2 ความแตกต่างกัน

1) จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า การประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือของไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน ได้แก่ การประกอบอาชีพของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีอาชีพการปักผ้าแพรว เนื่องจากผ้าตีนจ้วงเป็นผลงานทางด้านศิลปวัฒนธรรมยอดเยี่ยมที่สุดของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของชาวจ้วง ผ้าตีนจ้วงเป็นของใช้ของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงหลาย ๆ อย่าง เช่น เสื้อผ้า ผ้าผ้าปูเตียง ที่หลับที่นอนและเสื้อผ้าของคู่บ่าวสาว เป็นต้น ดังนั้น อาชีพการปักผ้าแพรวจึงเป็นอาชีพที่สำคัญสำหรับผู้หญิงชาวจ้วง ผู้หญิงชาวจ้วงจึงปักผ้าตีนจ้วงและเอาไปจำหน่ายในหมู่บ้านเพื่อสร้างรายได้พิเศษให้กับครอบครัว ความแตกต่างในข้อนี้จึงเป็นไปตามสภาพสังคมของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

2) จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า ยานพาหนะของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความเหมือนกัน ได้แก่ พาหนะของชาวบ้านภาคเหนือไทยมีช้าง เนื่องจากช้างเป็นสัตว์ที่ลักษณะพิเศษในประเทศไทย และเป็นสัตว์ที่ตัวใหญ่มีกำลังมาก ดังนั้น ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงใช้ช้างมาช่วยงาน เช่น การลำเลียงขนส่ง ส่วนยานพาหนะของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจะมีเกี้ยว เกี้ยวเป็นพาหนะสำคัญอย่างหนึ่งของสังคมชนเผ่าจ้วงของจีน คนที่นั่งเกี้ยวเป็นคนที่สำคัญและมีฐานะ คนที่ได้นั่งเกี้ยวในเขตพื้นที่ที่ชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอาศัยมักจะเป็นข้าราชการชั้นสูง นายทุน คนร่ำรวย ท่านผู้หญิง และคุณหนูของบ้านตระกูลใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นข้อแตกต่างนี้ด้วยยานพาหนะจึงเป็นไปตามสภาพสังคมของแต่ละชาติ

4.3.2 ค่านิยม

ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนเห็นได้ว่า ค่านิยมของชาวบ้านทั้งสองชาติมีลักษณะความคล้ายคลึงกันและลักษณะความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 6 ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ของไทย	ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีน
ค่านิยมความกตัญญู	ค่านิยมความกตัญญู
ค่านิยมการเลือกคู่ครอง	ค่านิยมการเลือกคู่ครอง
การเคารพผู้ใหญ่	ค่านิยมจงรักภักดีต่อความรัก
-	ค่านิยมให้ความสำคัญแก่ลูกผู้ชายมากกว่าลูกผู้หญิง

4.3.2.1 ความคล้ายคลึงกัน

1) จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า นิทานทั้งชาติล้วนกล่าวถึงค่านิยมที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติ และยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และเป็นสิ่งที่น่ายึดถือไว้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของคนในสังคม เช่น ค่านิยมความกตัญญู ค่านิยมการเลือกคู่ครอง ค่านิยมจงรักภักดีต่อความรัก ค่านิยมการเคารพผู้ใหญ่ เป็นต้น

2) ในบางประเด็น ค่านิยมของชาวบ้านภาคเหนือของไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีทัศนคติตรงกัน เช่น ค่านิยมความกตัญญูของชาวบ้านทั้งสองชาติล้วนอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และปรนนิบัติดูแลพ่อแม่เมื่อท่านอยู่ในวัยชรา

3) ค่านิยมการเลือกคู่ครองที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นผู้ที่ห่วงใยลูกมากที่สุด และเป็นผู้ที่ถ่ายทอดประสบการณ์การเลือกคู่ครองให้แก่ลูก พ่อแม่และผู้ใหญ่ของทั้งสองชาติล้วนหวังว่าลูกจะได้คู่ครองที่ที่ขยันขันแข็ง มีฐานะที่ดี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดชีวิต

4.3.2.2 ความแตกต่างกัน

จากตารางที่ 6 และการวิเคราะห์ค่านิยมของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติจะเห็นได้ว่า ค่านิยมของชาวบ้านทั้งสองชาติมีความแตกต่างกันตามสภาพสังคมของตนเอง คือ ค่านิยมความกตัญญูเป็นค่านิยมที่ชาวบ้านทั้งสองชาติยกย่อง แต่สังคมภาคเหนือของไทยคิดว่า ความกตัญญูหมายถึงต้องมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่มีบุญคุณของตนเอง ดังนั้น ผู้ที่ควรกตัญญูของสังคมภาคเหนือไทยจะค่อนข้างกว้าง ส่วนค่านิยมความกตัญญูที่สังคมชนเผ่าจ้วงของจีนเข้าใจคือ มีความกตัญญูต่อพ่อแม่อย่างเดียว ไม่ได้เน้นหนักถึงการกตัญญูต่อผู้อื่นเหมือนของไทย

4.3.3 ความเชื่อ

ความเชื่อในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจะเห็นได้ว่า ค่านิยมของชาวบ้านทั้งสองชาติมีลักษณะความคล้ายคลึงกันและลักษณะความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 7 ความเชื่อในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ความเชื่อในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือ ของไทย	ความเชื่อในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง ของจีน
ความเชื่อกฎแห่งกรรม	ความเชื่อกฎแห่งกรรม
ความเชื่อผลของการทำบุญ	ความเชื่อเทพเจ้า
ความเชื่อการเกิดใหม่	ความเชื่อเทวดานางฟ้า

4.3.3.1 ความคล้ายคลึงกัน

จากตารางที่ 7 และการวิเคราะห์ค่านิยมของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติจะเห็นได้ว่า ความเชื่อของชาวบ้านทั้งสองชาติมีความคล้ายคลึงกัน คือ ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติ มีความเชื่อที่เกิดจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อกฎแห่งกรรม ผู้ใดทำความดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน ส่วนผู้ใดทำความชั่วย่อมได้รับผลร้ายตอบแทน ดังนั้น ความเชื่อกฎแห่งกรรมยังเป็นหลักคำสอนของสังคมเพื่อปลูกฝังลูกหลานให้เป็นคนดีและทำความดี

4.3.3.2 ความแตกต่างกัน

จากตารางที่ 7 และการวิเคราะห์ค่านิยมของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติเห็นได้ว่า ความเชื่อของชาวบ้านทั้งสองชาติมีความแตกต่างกัน คือ ความเชื่อของชาวบ้านภาคเหนือของไทยที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยทั้งหมดมาจากทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องผลของการทำบุญ และความเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ชาวบ้านภาคเหนือของไทยนับถือศาสนาพุทธและใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นวิธีการเพื่ออบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดีและทำความดี อย่าทำสิ่งเลวร้าย แต่ความเชื่อของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนนอกจากมีความเชื่อจากทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ อย่างเช่น นับถือเจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้ากวนอู นางฟ้า และพญามังกร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงอันปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ซึ่งนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยไม่มีการกล่าวถึง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบและภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน โดยคัดเลือกศึกษานิทานคติจากนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนที่ตีพิมพ์เผยแพร่อย่างละ 50 เรื่อง รวมเป็นจำนวน 100 เรื่อง สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 เปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแบ่งข้อเปรียบเทียบเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านแก่นเรื่อง ด้านโครงเรื่อง ด้านตัวละคร ด้านฉาก มีผลการวิจัยสรุปดังนี้

1) แก่นเรื่อง

แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ (1) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนส่วนใหญ่เน้นเรื่องกรรม ซึ่งจาก 50 เรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมี 12 เรื่อง กล่าวถึงเรื่องกรรม คิดเป็น 24% ส่วนจาก 50 เรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมี 16 เรื่องกล่าวถึงเรื่องกรรม คิดเป็น 32% (2) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรม และผลแห่งกรรม ซึ่งการประกอบกรรมดีย่อมได้ดีและการประกอบกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว และ (3) แก่นเรื่องของทั้งสองชาติยังมุ่งสอนพฤติกรรมแก่ผู้อ่าน เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความสามัคคี เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข

แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะแตกต่างกัน คือ (1) เนื่องจากชาวบ้านภาคเหนือของประเทศไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และเชื่อฟังคำสอนของพระพุทธศาสนา ดังนั้น แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยบางเรื่องมีคติและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา และ (2) แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนไม่ได้เน้นคติและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา แต่เน้นการยกย่องกลุ่มคนยากจนที่มีความกล้าหาญต่อสู้กับกลุ่มผู้ร่ำรวย

2) โครงเรื่อง

โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน คือ (1) การเปิดเรื่อง การเปิดเรื่องของนิทานทั้งสองชาติมักจะมีคำว่า ในอดีตกาล ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว เมื่อครั้งอดีต นานมาแล้ว ฯลฯ เป็นการเริ่มต้น ต่อมาจะกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน (2) ความขัดแย้ง ความขัดแย้งในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนมี 3 แบบ ได้แก่ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับความรู้สึกของตนเอง (3) เหตุการณ์ที่กล่าวถึงเหตุบังเอิญ นิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงเหตุบังเอิญ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีความเป็นไปได้ตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน เช่น มนุษย์ได้รับความช่วยเหลือจากสัตว์ มนุษย์สามารถฟังภาษาของสัตว์เข้าใจ มนุษย์สามารถเข้ายีนเวทศาสตร์สนทนากัน เป็นต้น (4) การปิดเรื่อง การปิดเรื่องของนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติมักจะชี้ให้เห็นว่าผลแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และสรุปคติและข้อคิดแก่ผู้อ่าน

โครงเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่ นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยมีการเปิดเรื่องโดยให้คติและข้อคิดก่อน หลังจากนั้น จึงเป็นการดำเนินเรื่อง

3) ตัวละคร

ตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ตัวละครของนิทานทั้งสองชาติส่วนใหญ่กล่าวถึงตัวละครฝ่ายดี ตัวละครฝ่ายร้าย และตัวละครฝ่ายสนับสนุนตัวละครฝ่ายดี ตัวละคร 3 ฝ่ายสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและอุปนิสัยของ ตัวละครในนิทานทั้งสองชาติ

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้ ตัวละครในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยส่วนมากคือมนุษย์ธรรมดา คิดเป็นสัดส่วน 92% ของนิทาน แต่ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีตัวละครเป็นตัวละครที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติปรากฏจำนวนมาก คิดเป็นสัดส่วน 32% ของนิทาน

4) ฉาก

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน คือ (1) นิทานทั้งสองชาติมีทั้งฉากในความเป็นจริงและฉากในจินตนาการ และ (2) ฉากในความเป็นจริงล้วนกล่าวถึงฉากชนบท อย่างเช่น หมู่บ้าน ทุ่งนา ป่าไม้ แม่น้ำ เป็นต้น

นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน คือ นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงจึงมีมากกว่าฉากในจินตนาการของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย

5.1.2 เปรียบเทียบภาพสะท้อนของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

ในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบภาพสะท้อนสังคมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ผู้วิจัยแบ่งข้อเปรียบเทียบเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ได้แก่ ด้านวิถีชีวิต ด้านค่านิยม ด้านความเชื่อ มีผลการวิจัยสรุปดังนี้

1) วิถีชีวิต

วิถีชีวิตในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน มีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ (1) การประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน อาชีพนายพราน อาชีพปลูกพืชของป่า อาชีพการค้าขายอาชีพประมง อาชีพเลี้ยงสัตว์ และ (2) ยานพาหนะของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ การเดินทางด้วยเท้า วัว ม้า และเรือสำเภา

วิถีชีวิตในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน ได้แก่ (1) การประกอบอาชีพของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนก็มีความแตกต่างกัน ได้แก่ การประกอบอาชีพของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีอาชีพการปักผ้าแพร และ (2) ยานพาหนะของชาวบ้านภาคเหนือไทยกับชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน คือ ยานพาหนะของชาวบ้านภาคเหนือไทยมีช้าง เนื่องจากช้างเป็นสัตว์ที่ลักษณะพิเศษในประเทศไทยและเป็นสัตว์ที่ตัวใหญ่มีกำลังมาก ดังนั้น ชาวบ้านภาคเหนือของไทยจึงใช้ช้างมาช่วยงาน เช่น การลำเลียงขนส่ง ส่วนพาหนะของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนจะมีเกี้ยว เกี้ยวเป็นยานพาหนะสำคัญอย่างหนึ่งของสังคมชนเผ่าจ้วงของจีน คนที่นั่งเกี้ยวเป็นคนที่สำคัญและมีฐานะที่ดีในสังคมชนเผ่าจ้วงของจีน

2) ค่านิยม

ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้ (1) นิทานทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงค่านิยมที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติและยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และเป็นสิ่งที่น่ายึดถือไว้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของคนในสังคม (2) ค่านิยมความกตัญญูของชาวบ้านทั้งสองชาติล้วนอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และดูแลพ่อแม่เมื่อท่านเข้าสู่วัยชรา และ (3) ค่านิยมการเลือกคู่ครองที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติล้วนกล่าวถึงพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นผู้ที่หวังโยลูกมากที่สุด และเป็นผู้ที่ถ่ายทอดประสบการณ์การเลือกคู่ครองแก่ลูก พ่อแม่และผู้ใหญ่ของทั้งสองชาติล้วนหวังว่าลูกได้คู่ครองที่มีอุปนิสัยที่ขยันหมั่นเพียร มีฐานะที่ดี และลูกมีความสุขตลอดชีวิต

ค่านิยมในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน คือ ค่านิยมความกตัญญูเป็นค่านิยมที่ชาวบ้านทั้งสองชาติยกย่อง แต่สังคมภาคเหนือของไทยเห็นว่า ความกตัญญูหมายถึงต้องมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ และผู้ที่มีบุญคุณ

ของตนเอง ดังนั้น ผู้ที่ควรกตัญญูของสังคมภาคเหนือไทยจะค่อนข้างกว้าง ส่วนค่านิยมความกตัญญู สังคมชนเผ่าจ้วงของจีนเข้าใจว่า เพียงแค่กตัญญูต่อพ่อแม่อย่างเดียว หากเป็นการตอบแทนบุญคุณ สังคมชนเผ่าจ้วงของจีนจะถือเรียกว่าเป็นค่านิยมการตอบแทนบุญคุณของผู้ที่มีพระคุณ

3) ความเชื่อ

ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านทั้งสองชาติมีความเชื่อที่เกิดจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อกฎแห่งกรรม ผู้ใดทำความดีย่อมได้รับผลดีตอบแทน ส่วนผู้ใดทำความชั่วย่อมได้รับผลร้ายตอบแทน

ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีความแตกต่างกัน คือ ความเชื่อของชาวบ้านภาคเหนือของไทยที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยทั้งหมดมาจากทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ความเชื่อกฎแห่งกรรม ความเชื่อผลของการทำบุญ ความเชื่อการเกิดใหม่ ส่วนความเชื่อของชาวบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนนอกจากมีความเชื่อจากทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ อย่างเช่น นับถือเจ้าแม่กวนอิม เทพเจ้ากวนอู นางฟ้า และพญามังกร เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. แก่นเรื่องเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในนิทานพื้นบ้าน แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ได้แก่ แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนส่วนใหญ่เน้นเรื่องกรรม ซึ่งล้วนกล่าวถึงคุณค่าของจริยธรรมและผลแห่งกรรม กล่าวคือการประกอบกรรมดีย่อมได้ดีและการประกอบกรรมชั่วย่อมได้ชั่ว นอกจากนี้แล้ว แก่นเรื่องของทั้งสองชาติยังมุ่งสอนพฤติกรรมแก่ผู้อ่าน เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความสามัคคี เป็นต้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปรกติสุข ส่วนความแตกต่างในแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน ได้แก่ แก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยบางเรื่องมีคติและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา ส่วนแก่นเรื่องของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนไม่ได้เน้นคติและข้อคิดเกี่ยวกับพุทธศาสนา แต่เน้นการยกย่องกลุ่มคนยากจนที่มีความกล้าหาญต่อสู้กับกลุ่มผู้ร้าย ดังนั้น จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ว่า องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนมีลักษณะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโอสส์ แก้วจำปา (2556 : 78) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนวรรณกรรม

ต้องมื่อองค์ประกอบดังต่อไปนี้ ทุกเรื่องไป แนวคิดสำคัญ หรือ แก่นเรื่อง (Theme) หมายถึงเจตนาของผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้อ่านรับรู้เรื่องเดียว มีเพียงหนึ่งเจตนาเท่านั้น แต่ต้องเป็นความคิดที่สร้างสรรค์ (Creative) แปลกใหม่ มีคุณค่า นอกจากนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของประภาพร บุญพาเกิด (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านหนองกุง ตำบลกุดบง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย กับนิทานพื้นบ้านโนนชาย เมืองปากจั่น แขวงนครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กล่าวว่า เมื่อเปรียบเทียบแก่นเรื่อง พบว่ามีแก่นเรื่องที่มีลักษณะร่วมกันจำนวนมาก เนื่องจากเนื้อหาของนิทานส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน แก่นเรื่องที่พบส่วนมากเป็นด้านการอบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี กตัญญูเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเสียสละ ไม่ประมาทต่อผู้ที่อ่อนแอกว่า เป็นต้น ส่วนแก่นเรื่องที่มีลักษณะแตกต่างกันนั้นเพราะเป็นนิทานคนละเนื้อเรื่อง คนละเนื้อหา จึงทำให้มีแก่นเรื่องแตกต่างกัน

2. นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนภาพของแต่ละสังคมได้อย่างชัดเจน เช่น วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของสังคมภาคเหนือของไทยกับสังคมชนเผ่าจ้วงของจีน โดยนิทานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นและแต่ละชาติมีความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน จึงทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมนั้น ๆ อย่างเช่น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนล้วนกล่าวถึงค่านิยมความกตัญญูเป็นคุณธรรมอันดีงามที่สังคมภาคเหนือของไทยกับสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนที่ยกย่องและยึดถือไว้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ ดังนั้น สังคมทั้งสองชาติจึงมีความรู้สึกนึกคิดว่า คนที่เป็นลูกควรมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และดูแลตอบแทนพระคุณของท่าน แต่สำหรับค่านิยมความกตัญญู สังคมภาคเหนือของไทยกับสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนก็มีความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน ได้แก่ สังคมภาคเหนือของไทยเห็นว่า ผู้ที่ควรกตัญญูประกอบด้วยพ่อแม่ ครูอาจารย์ และรวมถึงผู้ที่มีพระคุณของตนเอง ส่วนสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนเห็นว่า ผู้ที่ควรกตัญญูมีเพียงแค่พ่อแม่ สำหรับมีความกตัญญูต่อผู้ที่มีพระคุณของตนเองนั้น สังคมชนเผ่าจ้วงของจีนจะถือเรียกว่าเป็นค่านิยมตอบแทนบุญคุณของผู้ที่มีพระคุณ ดังนั้น จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ว่า เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านสะท้อนภาพสังคมภาคเหนือของไทยและสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิตของชุมชน ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น แต่ก็มีมีความคล้ายคลึงและความแตกต่างตามสภาพสังคมของแต่ละชาติ ดังนั้น จึงสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร เกษประทุม (ม.ป.ป : 10) ที่กล่าวว่า นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมในอดีตในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรืออ่านนิทานได้รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างแท้จริง นิทานจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ช่วยให้เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไร นอกจากนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอู่เหลียงเหลียง (吴亮亮. 2013) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเทพนิยาย

เกี่ยวกับข้าวเปลือกระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย” (中泰两国稻谷神话比较研究) และพบว่า นิทานที่เกี่ยวกับเทพนิยายข้าวเปลือกถือเป็นเทพนิยายประเภทหนึ่งของโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศแถบตะวันออกหรือตะวันตกสมัยโบราณของโรมันและกรีก ภาคตะวันออกของเอเชีย ประเทศอินเดีย เอเชียอาคเนย์ ล้วนมีลักษณะพิเศษของตนเอง เพราะต่างมีประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และความเชื่อพื้นเมืองที่แตกต่างกัน ฉะนั้น เทพนิยายของแต่ละท้องถิ่นจึงมีความแตกต่างกันไปด้วย

3. นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนสะท้อนภาพของแต่ละสังคมได้อย่างชัดเจน เช่น วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของสังคมภาคเหนือของไทยกับสังคมชนเผ่าจ้วงของจีน โดยนิทานพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นและแต่ละชาติมีความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกัน จึงทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคมนั้น ๆ อย่างเช่น นิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีนล้วนกล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยวิถีชีวิตของชาวบ้านทั้งสองชาติเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติโดยประกอบอาชีพตามสภาพท้องถิ่น อย่างเช่น อาชีพทำไร่ทำนาทำสวน อาชีพนายพราน อาชีพปลูกพืชหาของป่า อาชีพการค้าขายอาชีพประมง อาชีพเลี้ยงสัตว์ ดังนั้น จึงสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ว่า เนื้อหาของนิทานพื้นบ้านสะท้อนภาพสังคมภาคเหนือของไทยและสังคมชนเผ่าจ้วงของจีนในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิตของชุมชน ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น แต่ก็มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างตามสภาพสังคมของแต่ละชาติ ดังนั้น จึงสอดคล้องกับแนวคิดของวิเชียร เกษประทุม (ม.ป.ป : 10) กล่าวว่า นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมในอดีต ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคมวิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยมและความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรืออ่านนิทานได้รู้จักสังเกต วิเคราะห์นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างแท้จริง นิทานจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ช่วยให้เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของยุทธพิชัย ศิริพงษ์ (2547) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบนิทานปรัมปราภาคเหนือและภาคอีสาน และพบว่า วิถีชีวิตชาวภาคเหนือและภาคอีสานจะคล้ายคลึงกัน เนื่องจากมีการดำรงชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งถิ่นฐานที่ยึดทำแลแม่น้ำ ป่าไม้ภูเขา ในการสร้างบ้านเรือน ลักษณะครอบครัว เรื่องการประกอบอาชีพ และประเพณี ซึ่งจะเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคอื่น ๆ ของไทยกับจีน เช่น การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตของจีน
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบภาษาและกลวิธีการแต่งในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- กฤษกร เพชรนอก. (2555) **นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ**. ปทุมธานี : สกายบุ๊กส์.
- กิ่งแก้ว อัดถาวร. (2519) **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2517) **วรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนิษฐา จิตชินะกุล. (2545) **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ชลธิชา นิสัยสัจย์. (2552) **“ยักษ์” ในนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย : บทบาทและความหมายเชิงสัญลักษณ์**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกานต์ เกาศล. (2545) **การเปรียบเทียบนิทานคำสอนของภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาไทยศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณิรุช แมลงภู. (2552) **อนุภาคการให้รางวัลและการลงโทษในนิทานพื้นบ้านไทย : ลักษณะและความหมายเชิงวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เตชินี ขวลิต. (ม.ป.ป.) **นิทานชาวบ้านภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร : ภูมิปัญญา.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541) **นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ทองแถม นาถจำนง. (2532) **คนไทในจีนโดยสังเขป เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง คนไทนอกประเทศ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธรรมนิธย์ ชำนาญ. (2552) **อมตะนิทานพระรชาก่อนนอน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยควอลิตี้บุ๊กส์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2527) **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- นภาลัย สุวรรณธาดา และคณะ. (2546) **เอกสารการสอนภาษาไทย 4 : วรรณคดีไทย หน่วยที่ 1-7**. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นรุตม์ คุปต์ธนโรจน์. (2551) **นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู : การดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา เหล่าไพบุลย์พิพัฒน์. (2549) **เรื่องเล่าพื้นบ้านนิทานพื้นถิ่นภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร : แม็ค.
- บัวงาม ห่อแก้ว. (2541) **การศึกษาวิเคราะห์นิทานคติธรรมเรื่องดาวเรือง**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2545) **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2537) **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาพร บุญพาเกิด. (2542) **ศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านหนองกุง ตำบลกุดบง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย กับนิทานพื้นบ้านโนนชาย เมืองปากจั่น แขวงนครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แปลก สนธิรักษ์. (2506) **พจนานุกรมบาลี-ไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- ผจงวาด กมลเสรีรัตน์. และคณะ (2545) **นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- มะลิลา. (2552) **100 นิทานจินตนาการไม่รู้จบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ต้นบุญ.
- ยุทธพิชัย ศิริพงษ์. (2547) **การศึกษาเปรียบเทียบนิทานปรัมปราภาคเหนือและภาคอีสาน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาไทยศึกษา) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2539) **วรรณกรรมวิจารณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ต้นอ้อแกรมมี.
- รัตนาพร เศรษฐกุล และเบ็ญจา อ่อนท้วม. (2536) **จ้วง-ไท-ไทย สายใยแห่งวัฒนธรรม**. เชียงใหม่ : ศูนย์บริการงานพิมพ์ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556) **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : อักษร เจริญทัศน์.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544) **ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วราภา เลาทเพ็ญแสง. (2547) **นิทานประจำถิ่นล้านนา เล่ม 2**. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน. (2546) **ถ้อยแถลงจากผู้เขียน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันเนาว์ ยูเต็น. (2547) **นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์การพิมพ์.
- วิเชียร เกษประทุม. (ม.ป.ป.) **นิทานพื้นบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- วิเชียร รักการ. (2529) **วัฒนธรรมและพฤติกรรมของไทย**. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พริ้นติ้ง.
- วีไล มาศจรัส. (2551) **เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อักษร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และปรานี วงษ์เทศ. (2536) **จ้วง : พื้นองเฝ้าไทยเก่าแก่ที่สุด**. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศิริพร ณ ถลาง. (2548) **ทฤษฎีคติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2545) **ชนชาติไทในนิทาน**. กรุงเทพมหานคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ส. พลายน้อย. (2550) **นิทานเกาหลี**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์.
- สมพร มั่นตะสูตร. (2525) **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สิริ ประภาวรรณ. (2547) **100 นิทานคติสอนใจของชาวจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- สิริรัตน์ พุ่มเกิด. (2538) **“อศวพาหุ” กับการใช้วรรณกรรมเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (สาขาวิชาประวัติศาสตร์) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา ตั้งเรื่องเกียรติ. (2545) **การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของนิทานไทยบนสื่ออินเทอร์เน็ต**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดารันต์ มาศวรรณ. (2552) **การ์ตูนนิทานไทย : การปรับเปลี่ยนและความสัมพันธ์กับสังคม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนันท์ อุดมเวช. (2524) **คติชนวิทยา**. เพชรบุรี : วิทยาลัยครูเพชรบุรี.
- สุมาลย์ พงษ์ไพบูลย์. (2542) **คติชนวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- อานนท์ อาทิตย์อุทัย. (2550) **เรื่องเล่าจากคุณปู่**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- เอกรัตน์ อุดมพร. (ม.ป.ป.) **รวมนิทานพื้นบ้านประจำจังหวัดภาคเหนือ**. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา.
- โอบัส แก้วจำปา. (2556) **เทคนิคการเขียน**. กรุงเทพมหานคร : โอเอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- Ma Yuan. (2554) “ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล” ใน **ศิลปศาสตร์ปริทัศน์**. 9 (12) หน้า 4.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- 过伟. (2001) **中国故事集成 广西卷**. 第一次印刷. 北京 : 北京冠中印刷厂.
- 黄南津 高魏 陈华萍. (2010 第 2 期) 方块壮字文献生存及传承状况调查分析. **广西民族研究**. 2 96 页.
- 雷光照. (1984) **语文知识词典**. 第一次印刷. 山东 : 山东新华印刷厂.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- 汉语大词典编辑委员会. (1990) **汉语大词典**. 第一次印刷. 上海:上海中华印刷厂.
- 罗超英. (2006 12 月) 试论壮族民间故事中的传统教育意义. **张家口职业技术学院学报**. 4 11-12 页.
- 蓝鸿恩. (1984) **壮族民间故事选**. 第一次印刷. 上海:上海文艺出版社.
- 李一鸣. (1994 第 4 期) 试论壮族民间故事所体现的壮族人民的伦理道德观. **广西民族学院学报**. 4 38-41 页.
- 欧以克. (1995 第 1 期) 壮族民间故事中的文化心理. **广西民族研究**. 1 62-66 页.
- 欧宗启. (2002 第 1 期) 壮族民间故事的崇高美. **广西社会科学**. 1 152-154 页.
- 施美娇. (2013) **泰国清迈泰族《金海螺》与西双版纳傣族《蝉面人》故事对比研究**. 硕士论文 云南:研究生学院 云南民族大学.
- 唐凯兴 张志巧. (2013 11 月) 论壮族民间传说和故事的伦理意蕴. **百色学院学报**. 6 89-94 页.
- 吴亮亮. (2013) **中泰两国稻谷神话比较研究**. 硕士论文 上海:研究生学院 华东师范大学.
- 曾林. (2012) **古代汉语词典**. 第一次印刷. 四川:四川出版集团.

ฐานข้อมูลออนไลน์

- “ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน” (15 กันยายน 2551) **ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน**. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : <http://61.19.202.164/works/smtpweb52/B03/important.html>
(20 สิงหาคม 2557)
- “ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน” (26 ธันวาคม 2553) **ความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน**. [ออนไลน์]
แหล่งที่มา : http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TURONWizVXd
(20 สิงหาคม 2557)
- 陈森平. (2009) **粤北壮族民间故事主要艺术特色初探**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://chxbangblog.163.com/blog/static/30787543200931845543529/> (13 สิงหาคม 2557)
- “民间故事” (ม.ป.ป.) “民间故事” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://so.hydc.com/cse/search?s=3097833414641455523&ie=gbk&q=%B9%C> (25 พฤษภาคม 2557)
- “民间故事” (ม.ป.ป.) “民间故事” [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://zhidao.baidu.com/link?url=DkztK7NYPK3C3M4F3KAUzfWNNoeie92TsYiN_t (26 พฤษภาคม 2557)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 4 ธันวาคม 2557

ชื่อเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้าน
ชนเผ่าจ้วงของจีน

ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ Mr. Zhao Peng

คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับประกาศ
เฮลซิงกิ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.จริยาวัตร คมพยัคฆ์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 4 ธันวาคม 2557

เลขที่รับรอง

อ.265/2557.

วันที่ให้การรับรอง: 4 ธันวาคม 2557

วันหมดอายุใบรับรอง: 3 ธันวาคม 2559

ภาคผนวก ข

รายชื่อนิทานคติภาคเหนือของไทยกับนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีน

นิทานคติภาคเหนือของไทยกับนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีนได้ตีพิมพ์เผยแพร่จำนวน 100 เรื่อง โดยนิทานคติภาคเหนือของไทยจำนวน 50 เรื่อง มาจากหนังสือ 5 เล่ม ดังนี้

- รวมนิทานพื้นบ้านประจำภาคเหนือ โดย เอกรัตน์ อุดมพร มีนิทานคติจำนวน 23 เรื่อง
- นิทานพื้นบ้านภาคเหนือ โดย กฤษกร เพชรนอก มีนิทานคติจำนวน 5 เรื่อง
- เรื่องเล่าจากคณปฐภาคเหนือ โดย อานนท์ อาทิตย์อุทัย มีนิทานคติจำนวน 6 เรื่อง
- เรื่องเล่าพื้นบ้านนิทานพื้นถิ่นภาคเหนือ โดย นิตยา เหล่าไพบุลย์พิพัฒน์ มีนิทานคติจำนวน 1 เรื่อง
- นิทานชาวบ้านภาคเหนือ โดย เตชินี ชวลิต มีนิทานคติจำนวน 15 เรื่อง
- ส่วนนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีนจำนวน 50 เรื่อง จากหนังสือ 2 เล่ม ดังนี้
- 中国故事集成·广西卷 (รวมนิทานพื้นบ้านจีน . ฉบับกว้างซี) มีนิทานคติจำนวน 34 เรื่อง
- 壮族民间故事选 (สรรพนิพนธ์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วง) มีนิทานคติจำนวน 16 เรื่อง

นิทานคติภาคเหนือของไทยทั้งหมด 50 เรื่อง แบ่งตามภาคเหนือ 17 จังหวัดของประเทศไทย นิทานคติภาคเหนือของไทย 50 เรื่องนี้ มี 33 เรื่องระบุจังหวัด มี 17 เรื่องไม่ได้ระบุจังหวัด ส่วน 17 จังหวัดนี้มี 12 จังหวัดปรากฏนิทานคติ ได้แก่ อุดรดิตถ์ เชียงใหม่ พะเยา นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร เชียงราย ตาก น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน แต่มีอีก 5 จังหวัดไม่ปรากฏนิทานคติ ได้แก่ พิจิตร พิษณุโลก ลำปาง ลำพูน สุโขทัย ดังนี้

1. รายชื่อนิทานคติภาคเหนือของไทยที่ระบุจังหวัด (จำนวน 33 เรื่อง)

จ.อุดรดิตถ์ (จำนวน 9 เรื่อง)	
(1) เมืองลับแล	(2) ไร่หนวก ไร่บอด
(3) หมอตอน	(4) ไร่เท่าไม่ถึงการณ์
(5) น้ำท่วม ไฟไหม้ ผีหลอก	(6) นางตอแหล
(7) ทรพีหนักได้	(8) คนจน
(9) สีสหาย	
จ.เชียงใหม่ (จำนวน 6 เรื่อง)	
(1) ชะตามะกอกแห้ง	(2) นายคดกับนายซื่อ
(3) อ้ายก้องซี้จู้	(4) หลวงพ่อดี
(5) คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา	(6) คนมีโชค

จ.พะเยา (จำนวน 4 เรื่อง)	
(1) พรานคันทิล	(2) ไร่ข้าว
(3) ไร่ร้อยไร่	(4) กาพอม
จ.นครสวรรค์ (จำนวน 3 เรื่อง)	
(1) โองวิเศษ	(2) ไม้ตีพริกวิเศษ
(3) กฎแห่งกรรม	
จ.เพชรบูรณ์ (จำนวน 3 เรื่อง)	
(1) คนช่างคิด	(2) คนขี่เหล่า เล่นพนัน
(3) วัวกายสิทธิ์	
จ.กำแพงเพชร (จำนวน 2 เรื่อง)	
(1) ได้ดีเพราะลูก	(2) ลักลอบเป็นซู้
จ.เชียงราย (จำนวน 1 เรื่อง)	
(1) ลูกโกหกพ่อ พ่อโกหกลูก	
จ.ตาก (จำนวน 1 เรื่อง)	
(1) ชาดี	
จ.น่าน (จำนวน 1 เรื่อง)	
(1) คนขทานอาภัพ	
จ.แพร่ (จำนวน 1 เรื่อง)	
(1) บ้านเสาให้	
จ.แม่ฮ่องสอน (จำนวน 1 เรื่อง)	
(1) สุรา	
จ.ลำพูน (จำนวน 1 เรื่อง)	
(1) ไวกว่าลม ดั่งเหลือกาด ร้อนกว่าไฟ แข็งคม และมันกว่าตอ	

2. รายชื่อนิทานคติภาคเหนือของไทยที่ไม่ได้ระบุจังหวัด (จำนวน 17 เรื่อง)

นิทานคติภาคเหนือของไทยที่ไม่ได้ระบุจังหวัด (จำนวน 17 เรื่อง)	
(1) ปฏิภาณไหวพริบกับวิชาความรู้	(2) คนคิดมาก
(3) ความกตัญญู	(4) กรรมกตัญญู
(5) บุญของตา	(6) สะพานทอง
(7) คาลาสามใบ	(8) พ่อค้าขวานหัก
(9) ปากสามปม	(10) แก้วเปลี่ยนสี
(11) นกเจ็ดสี	(12) คำสามประโยค
(13) กรรมลิขิต	(14) งาช้างทองคำ
(15) ทำดีได้ดี	(16) กบให้คุณ
(17) หอกมรณะ	

3. รายชื่อนิทานคติชนเผ่าจ้วงของจีน 50 เรื่อง

เลขที่	ชื่อนิทานคติ ชนเผ่าจ้วงของจีน	ทับศัพท์ชื่อนิทานคติ ชนเผ่าจ้วงของจีน	ชื่อภาษาไทย
1	老虎拔刺	เหลาหู่ป่าชื้อ	เสือถอนกระดูกติดคอ
2	鸡叮蜈蚣	จีติงอู่กง	ไก่ต๋อยตะขาบ
3	金财洞	จินฉายตั้ง	ถ้าเพชรนิลจินดา
4	点金棍	เตียนจินกุ้น	กระบองชี้ทอง
5	刘卖糕	หลิวมายเกา	หนุ่มตระกูลหลิวขายขนม
6	鱼仙	อวีเซียน	ปลาเทพ
7	鸭姑	ยา姑	หนูเปิด
8	莲花仙子	เหลียนฮวาเซียนจื่อ	นางฟ้าดอกบัว
9	石蛋姑娘	สือตันกุเหนียง	สาวไข่หิน
10	两个老同卖苦卖难的故事	เหลียงเก้อเหล่าถงมายชู่มาย น่านเตอะกู่ชื้อ	นิทานสองพี่น้องพบ ความยากลำบาก
11	特恩和特义	เท่อเอินเทอเท่ออี	นายเท่อเอินกับนายเท่ออี
12	覃二献宝	ฉินเอ้อเซียนเป่า	ฉินเอ้อมอบของขวัญล้ำค่า
13	砍金枫	คั้นจินเฟิง	ตัดต้นเมเปิ้ลทอง
14	达嫁和达伦	ต้าเจี้ยเหอต้าหลุน	แม่นางต้าเจี้ยกับแม่นาง ต้าหลุน
15	银花和金花	หยินฮวาเหอจินฮวา	ดอกไม้เงินกับดอกไม้ทอง
16	金花银花和白花	จินฮวาทิงฮวาเหอปายฮวา	ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว
17	麦代和麦义	มายไต้เหอมายอี	นางมายไต้กับนางมายอี
18	七妹和青蛙郎	ชีเมี่ยเหอชิงวาหลาง	น้องเจ็ดกับนายกบ
19	八兄弟	ปาโซวงตี้	พี่น้องแปดคน
20	虎大哥	หู่ต้าเกอ	พี่ใหญ่เสือ
21	神眼	เสินเหยียน	ตาเทวดา
22	八哥儿	ปาเกอเอ้อ	นกขุนทอง
23	宝葫芦	เป่าหูหลู	น้ำเต้าวิเศษ
24	留猪笼	หลิวจูลง	เก็บกรงหมูไว้

25	三子争“孝”	ซานจื่อเจิง“เซี่ยว”	ลูกชายสามคนแย่งชิง ความกตัญญู
26	巧试女儿心	เฉียวซือหนิวเอ๋อซิน	หยิ่งเชิงใจลูกสาวอย่าง เฉลียวฉลาด
27	四兄弟祝寿	ซือโหวงตี้จู่โช่ว	พี่น้องสี่คนอวยพรวันเกิด
28	文龙和肖尼	เหวินหลงเหอเซียวหนี	นายเหวินหลงกับนางเซียวหนี
29	达汪	ต้าวัง	นางต้าวัง
30	骗子受骗	เฟี้ยนจื่อโช่วเฟี้ยน	นักต้มตุ๋นหลอก
31	小气财主和穷朋友	เสี่ยวชีฉ่ายจู๋เหอฉงผิงโหย่ว	นายทุนขี้เหนียวกับเพื่อน ยากจน
32	一罐金	อีกั้วจิน	ทองคำหนึ่งกระป๋อง
33	大头鱼赌山歌	ต้าโถ้วอวี๋ตู้ซานเกอ	ปลาหัวใหญ่ประชันเพลง ชาวเขา
34	种玉米	จ่งอวี๋หมี่	ปลูกข้าวโพด
35	神医三界	เฉินอีซานเจีย	หมอยอดเยี่ยมชื่อว่าซานเจีย
36	一幅壮锦	อู้ฝู่จ้วงจิ้น	ผ้าต้นจ้วงหนึ่งผืน
37	榕树和苦楝树	หยงชู่เหอชู่เลี่ยนชู่	ต้นมะเดื่อกับต้นชู่เลี่ยน
38	渔夫和皇帝	หยิวฝู่เหอหวงตี้	ชาวประมงกับฮ่องเต้
39	木偶师傅	มูโ้วซือฝู่	ช่างหุ่นไม้
40	翠鸟	ชุยเหนี่ยว	นกกินปลา
41	三兄弟的故事	ซานโหวงตี้เตอะกู่ซือ	นิทานของพี่น้องสามคน
42	鸚哥的故事	เหลี่ยวเกอเตอะกู่ซือ	นิทานของนกดู
43	雁的故事	เยี่ยนเตอะกู่ซือ	นิทานของห่านป่า
44	会唱歌的猫	ฮุยชางเกอเตอะมาว	แมวที่ร้องเพลงได้
45	金凿传	จินเจ้าจ้วน	นิทานสิ่วทอง
46	达七和六丘	ต้าชีเหอหลิวฉิว	นางต้าชีกับนายหลิวฉิว
47	仙姑泉	เซียนกู่เฉียน	น้ำพุนางฟ้า
48	包桑和俏妮	เปาซางเหอเซียวนี	นายเปาซางกับนางเซียวนี
49	猫教老虎爬树	มาวเจียวเหลาหู่ผ่าชู่	แมวสอนเสือปีนต้นไม้
50	斑鸠和果子狸	ป่านจิ๋วเหอกั้วจื่อหลี	นกเขาลายกับแมวเสือดาว

ภาคผนวก ค

สรุปการแบ่งนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

1. สรุปการแบ่งนิทานพื้นบ้านภาคเหนือของไทย 50 เรื่อง ตามแก่นเรื่องของนิทาน

เรื่องของกรรม จำนวน 12 เรื่อง	
(1) กฎแห่งกรรม	(2) กามมอม
(3) หมอตอน	(4) โองวิเศษ
(5) ไอ้หนวก ไอ้บอด	(6) ชะตามะกอกแห้ง
(7) บ้านเสาให้	(8) หอกมรณะ
(9) งาช้างทองคำ	(10) แก้วเปลี่ยนสี
(11) พรานคืนศีล	(12) ทำดีได้ดี
ความซื่อสัตย์ จำนวน 8 เรื่อง	
(1) นางตอแหล	(2) ไม้ตีพริกวิเศษ
(3) รู้เท่าไม่ถึงการณ์	(4) อ้ายก้องขี้จู้
(5) เมืองลับแล	(6) นายชื่อกับนายคด
(7) พ่อค้าขวานหัก	(8) ปากสามปม
การซื้อฟังคำสั่งสอนของผู้อาวุโส จำนวน 6 เรื่อง	
(1) คนจน	(2) สะพานทอง
(3) คาถาสამใบ	(4) คำสามประโยค
(5) กรรมลิขิต	(6) ปฏิภาณไหวพริบกับวิชาความรู้
ความกตัญญูและความอกตัญญู จำนวน 5 เรื่อง	
(1) ทหรินิกได้	(2) ลูกโกหกพ่อ พ่อโกหกลูก
(3) นิทานเรื่องความกตัญญู	(4) กรรมกตัญญู
(5) บุญของตา	
ความโลภ จำนวน 4 เรื่อง	
(1) คนมีบุญวาสนากับคนไม่มีบุญวาสนา	(2) นกเจ็ดสี
(3) คนช่างคิด	(4) คนคิดมาก
การทำมาหากินสุจริตไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข จำนวน 4 เรื่อง	
(1) คนขี้เหล้าเล่นพนัน	(2) ได้ดีเพราะว่าลูก
(3) สุรา	(4) น้ำท่วม ไฟไหม้ ฝึลลอก
การคิดไตร่ตรองก่อนปฏิบัติ จำนวน 3 เรื่อง	
(1) หลวงพ่อตี	(2) คนมีโชค
(3) สีสหาย	
ความสามัคคี จำนวน 1 เรื่อง	
(1) ไวกว่าลม ดั่งเหลืออกาด ร้อนกว่าไฟ แข็งคม และมันกว่าตอ	

การนอกใจ จำนวน 1 เรื่อง	
(1) ลักลอบเป็นชู้	
การไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ จำนวน 1 เรื่อง	
(1) ซาดี้	
ความขยันหมั่นเพียร จำนวน 1 เรื่อง	
(1) คนขอตานอากัฟ	
ความประมาท จำนวน 1 เรื่อง	
(1) ไอ้ซีริ้ว	
การพาลโกรธคนอื่น จำนวน 1 เรื่อง	
(1) วัวกายสิทธิ์	
การทำทุกอย่างให้ดีที่สุด จำนวน 1 เรื่อง	
(1) ไอ้ร้อยเล่ห์	
ความไม่ละอายแก่ใจ จำนวน 1 เรื่อง	
(1) กบให้คุณ	

2. สรุปการแบ่งนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน 50 เรื่อง ตามแก่นเรื่องของนิทาน

เรื่องของกรรม จำนวน 16 เรื่อง	
(1) 《金财洞》 (ถ้าเพชรนิลจินดา)	(2) 《莲花仙子》 (นางฟ้าดอกบัว)
(3) 《特恩和特义》 (นายเทอเอนกับนายเทออี้)	(4) 《覃二献宝》 (ฉินเอ๋อมอบของขวัญล้ำค่า)
(5) 《达嫁和达伦》 (แม่นางตำเจี้ยกับแม่นางตำหลุน)	(6) 《金花银花和白花》 (ดอกไม้ทอง ดอกไม้เงิน และดอกไม้ขาว)
(7) 《麦代和麦义》 (นางมายไต่กับนางมายอี้)	(8) 《七妹和青蛙郎》 (น้องเจ็ดกับนายกบ)
(9) 《神眼》 (ตาเทวดา)	(10) 《神医三界》 (หมอยอดเยี่ยมชื่อว่าซานเจี้ย)
(11) 《木偶师傅》 (ช่างหุ่นไม้)	(12) 《翠鸟》 (นกกินปลา)
(13) 《三兄弟的故事》 (นิทานของพี่น้องสามคน)	(14) 《鹌哥的故事》 (นิทานของนกดู)
(15) 《会唱歌的猫》 (แมวที่ร้องเพลงได้)	(16) 《仙姑泉》 (น้ำพนางฟ้า)
ความโลภ จำนวน 11 เรื่อง	
(1) 《刘卖糕》 (หนุ่มตระกูลหลิวขายขนม)	(2) 《鸭姑》 (หนูเป็ด)
(3) 《石蛋姑娘》 (สาวไข่หิน)	(4) 《两个老同卖苦卖难的故事》 (นิทานสองพี่น้องพบความยากลำบาก)

(5) 《砍金枫》 (ตัดต้นเมเปิ้ลทอง)	(6) 《银花和金花》 (ดอกไม้เงินกับดอกไม้ทอง)
(7) 《宝葫芦》 (น้ำเต้าวิเศษ)	(8) 《达汪》 (นางต๋าวัง)
(9) 《一罐金》 (ทองคำหนึ่งกระป๋อง)	(10) 《金凿传》 (นิทานสืบทอง)
(11) 《包桑和俏妮》 (นายเปาซางกับนางเซียวหนี)	
ความกตัญญูและความอกตัญญู จำนวน 7 เรื่อง	
(1) 《虎大哥》 (พี่ใหญ่เสือ)	(2) 《八哥儿》 (นกขุนทอง)
(3) 《留猪笼》 (เก็บกรงหมูไว้)	(4) 《三子争“孝”》 (ลูกชายสามคนแย่งชิงความกตัญญู)
(5) 《巧试女儿心》 (หยั่งเชิงใจลูกสาวอย่างเฉลียวฉลาด)	(6) 《小气财主和穷朋友》 (นายทุนขี้เหนียวกับเพื่อนยากจน)
(7) 《一幅壮锦》 (ผ้านุ่งจ้วงหนึ่งผืน)	(8) 《四兄弟祝寿》 (พี่น้องสี่คนอวยพรวันเกิด)
(9) 《榕树和苦楝树》 (ต้นมะเดื่อกับต้นขุเลี่ยน)	(10) 《渔夫和皇帝》 (ชาวประมงกับฮ่องเต้)
ความซื่อสัตย์ จำนวน 10 เรื่อง	
(1) 《老虎拔刺》 (เสียดอนกระดูกติดคอ)	(2) 《鸡叮蜈蚣》 (ไก่ต๋อยตะขาบ)
(3) 《鱼仙》 (ปลาเทพ)	(4) 《骗子受骗》 (นักต้มลูกหลง)
(5) 《大头鱼赌山歌》 (ปลาหัวใหญ่ประชันเพลงชาวเขา)	(6) 《猫教老虎爬树》 (แมวสอนเสือปีนต้นไม้)
(7) 《斑鸠和果子狸》 (นกเขาลายกับแมวเสือดาว)	
การจงรักภักดีต่อความรัก จำนวน 3 เรื่อง	
(1) 《龙文和肖尼》 (นายหลงเหวินกับนางเซียวหนี)	(2) 《雁的故事》 (นิทานของห่านป่า)
(3) 《达七和六丘》 (นางต๋าชี้กับนายลิวฉิว)	
ความขยันหมั่นเพียร จำนวน 2 เรื่อง	
(1) 《点金棍》 (กระบองชี้ทอง)	(2) 《种玉米》 (ปลูกข้าวโพด)
ความสามัคคี จำนวน 1 เรื่อง	
(1) 《八兄弟》 (พี่น้องแปดคน)	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	MR. ZHAO PENG (เหนื่อ)
วัน เดือน ปีเกิด	02 มกราคม 2530
ที่อยู่ปัจจุบัน	98 ซอยแบร์ริง 7 ถนนสุขุมวิท 107 แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2553 คณะภาษาต่างประเทศ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยชนชาติกว่างซี อักษรศาสตร์บัณฑิต
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2553 - 2554 ครูประจำวิชาภาษาจีน โรงเรียนยู่เฉียว จังหวัดกาญจนบุรี
พ.ศ. 2554 - 2556	อาจารย์ประจำวิชาภาษาจีน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
พ.ศ. 2556 - 2557	อาจารย์พิเศษวิชาภาษาจีน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
พ.ศ. 2556 - 2557	อาจารย์พิเศษวิชาภาษาจีน วชิราวุธวิทยาลัย